

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Mizan’ul Hikmet (hikmetin ölçüsü) benim, Ali de onun dilidir.” (İhkak’ul Hak, 6/46)

Mizan’ul Hikmet

10. Cilt

Muhammed Muhammedi
REYŞEHİRİ

Çeviri

Kadri ÇELİK

Tatbik

Nuri DÖNMEZ

3177. Bölüm	12	3308. Bölüm.....	201
Zorluktan Sonra Kurtuluş	12	Kur'an'ı Kenara İtmek.....	201
3178. Bölüm	12	3309. Bölüm.....	202
Zorluk ve Kolaylığın Birbirine		Kıraat Adabı.....	202
Yakınlığı	12	1-Ağzı Temizlemek	202
3179. Bölüm	15	2-Allah'a Sığınmak.....	202
Hak Olmayan Şeylerle Sevinmek		3-Tertil (Açık ve Tane Tane	
.....	15	Okumak)	203
3180. Bölüm	17	4-Tedebbür (Düşünme ve Dikkat	
İranlılar İslam'dan En Büyük Payı		Etme).....	203
Olanlardır.....	17	5-Huşu.....	204
3181. Bölüm	17	3310. Bölüm.....	205
İranlılar ve İman	17	Yasaklanmış Tilavetler	205
3182. Bölüm	20	3311. Bölüm.....	206
İranlılar ve İlim	20	Kur'an'ın Lanet Ettiği Kimse ..	206
3187. Bölüm	20	3312. Bölüm.....	206
Zorla Cennete Sevk edilen Kimseler		Kötü Kariler (Kur'an Okuyanlar)	
.....	20		206
3184. Bölüm	20	3313. Bölüm.....	207
İranlılar (çeşitli)	20	Karilerin (Kur'an Okuyanların)	
3185. Bölüm	23	Çeşitleri	207
Müminin Feraseti.....	23	3314. Bölüm.....	208
3186. Bölüm	27	Kur'an Dinlemek	208
Fırsatlar Çabuk Geçer	27	3315. Bölüm.....	209
3187. Bölüm	27	Kur'an Dinlemenin Adabı	209
Fırsatları Ganimet saymaya Teşvik		3316. Bölüm.....	210
(1).....	27	Kuranın bir zahiri ve bir de Batını	
3188. Bölüm	27	Vardır	210
Fırsatları Ganimet saymaya Teşvik		3317. Bölüm.....	211
(2).....	27	Kendi Görüşü Üzere Tefsir	
3189. Bölüm	28	Etmekten Sakındırma.....	211
Fırsatları Zayi Etmeden		3318. Bölüm.....	211
Sakındırmak.....	28	Kur'an'ı Kim Tanır?	211
3190. Bölüm	31	3319. Bölüm.....	212
Farzları Eda Etmeye Teşvik	31	Kur'an Ayetlerinin Çeşitleri	212

3191. Bölüm	33	3320. Bölüm.....	214
Farzları Müstehaplardan Öne		Muhkem ve Müteşabih Ayetler	214
Geçirmenin Farzı	33	3321. Bölüm.....	216
3192. Bölüm	33	Kur'an'ın İşaretleri.....	216
Münezzeh Olan Allah'ın İnsanlara		3322. Bölüm.....	217
Farz Kıldığı Şey	33	Kur'an'ın Şekilleri	217
3193. Bölüm	34	3323. Bölüm.....	218
Münezzeh Olan Allah'ın Farz		Ümm'ül-Kur'an (Kur'an'ın	
Kıldığı İlk Şey	34	Temeli).....	218
3194. Bölüm	34	3324. Bölüm.....	218
Münezzeh Olan Allah'ın Farz		En Yüce, En Adaletçi, En	
Kıldığı En Zor Şey	34	Korkutucu ve En Ümit Verici Ayet	
3195. Bölüm	35		219
Farzların Bütünü	35	3325. Bölüm.....	221
3196. Bölüm	38	Yakınlaştırılmışlar.....	221
Tefrit ve Kusur Etmekten		3326. Bölüm.....	222
Sakındırmak	38	Yakınlaştırılmış Kimselerin İbadeti	
3197. Bölüm	39		222
İfrat ve Tefritten Sakınmak.....	39	3327. Bölüm.....	223
3198. Bölüm	41	Münezzeh Olan Allah Nezdinde	
Feragat Erreur ! Signet non défini.		En Yakınlaştırılmış Kimse.....	223
3199. Bölüm	44	3328. Bölüm.....	224
İslami Fırkalar.....	44	İnsanın Münezzeh Olan Allah'a En	
3200. Bölüm	44	Yakın Hali	224
İslam Ümmetinin Üç Fırka Oluşu		3329. Bölüm.....	224
.....	44	İnsanlardan Kıyamet Günü Allah'a	
3201. Bölüm	46	En Yakın Olan Kimse	224
İnsanların Genelini Bozan Şey ...	46	3330. Bölüm.....	225
2-İhtilaf	48	Yakınlaşmanın Nihayeti	225
4-Haktan Mahrumiyet.....	48	3331. Bölüm.....	226
3202. Bölüm	49	Allah'a Ulaşmak	226
Toplumun Seçkinlerinin		3332. Bölüm.....	227
Bozulmasının Halkın		Herkim Bana Bir Karış Yaklaşırsa	
Bozulmasındaki Etkisi	49	Ben De Ona Bir Zira Yaklaşırım	
3203. Bölüm	51		227
Kur'an'a Göre Fesat Çıkaranlar .	51	3333. Bölüm.....	228
3204. Bölüm	55	Allah'a Yakınlaşma Vesilesi ...	228
Kendisini Bozma Pahasına Halkı		3334. Bölüm.....	230
İslah Etmenin Caiz Olmayışı	55	Allah'a İnsanlardan En Uzak Olan	
3205. Bölüm	57	Kimse	230
Fesadı Yok Eden Şey	57	3335. Bölüm.....	232
3206. Bölüm	60	İkrar.....	232
Fısk	60	3336. Bölüm.....	232

3207. Bölüm	60	Mecbur Olan Şahsın İkrarının	
Fasık.....	60	İtibarsızlığı	232
3208. Bölüm	63	3337. Bölüm.....	235
Güzel Konuşmak .. Erreur ! Signet		Borç.....	235
non défini.		3338. Bölüm.....	238
3209. Bölüm	63	Eli Darda Olan Borçluya Fırsat	
İnsanların en Fasih Konuşanı	63	Tanımak	238
3210. Bölüm	65	3339. Bölüm.....	241
Fazilet	65	Kura-Çekiliş	241
3211. Bölüm	65	3340. Bölüm.....	244
Faziletlerin Çeşitleri.....	65	Dinin Her Asırda Yenilenmesi	244
3212. Bölüm	66	3341. Bölüm.....	247
İnsanın Faziletine Sebep Olan Şey		İktisatlı Olmak	247
.....	66	3342. Bölüm.....	248
3213. Bölüm	67	Geçiminde İktisatlı Olmanın	
Faziletlerin Toplamı.....	67	Faydası	248
3214. Bölüm	67	3343. Bölüm.....	249
Faziletlerin En Üstünü	67	İktisatlı Olmak (çeşitli)	249
3215. Bölüm	68	3344. Bölüm.....	251
Faziletlerin Başı	68	En Faydalı Kıssa	251
3216. Bölüm	69	Tefsir:.....	251
Fazilet Ehli.....	69	3345. Bölüm.....	252
3217. Bölüm	69	Hikayecilerin Kınanması	252
İnsanların En Faziletlisi.....	69	3346. Bölüm.....	255
3218. Bölüm	71	Kısas.....	255
En Üstün Ahlak.....	71	Meselenin ilmi Boyutlarının	
3219. Bölüm	71	İncelenmesi	256
Fazilet (çeşitli)	71	3347. Bölüm.....	262
3220. Bölüm	74	Kısas Etmekten Vaz Geçmek ..	262
Fakirlik ve Küfür	74	3348. Bölüm.....	265
3221. Bölüm	80	Kaza ve Kader.....	265
Fakirliği Kınama.....	80	Birkaç bölümde, ilahi kaza ve	
3222. Bölüm	82	kader hakkında konuşma	271
Fakirliği Övmek.....	82	3349. Bölüm.....	276
3223. Bölüm	84	İnsana Kaza ve Kaderin Yazılması	
Fakirliğin Zenginlikten Üstünlüğü			276
Hakkındaki Rivayetler	84	3350. Bölüm.....	277
3224. Bölüm	85	İnsanın İradesi ve İlahi Kaza ...	277
Fakirliğin Anlamı.....	85	3351. Bölüm.....	280
3225. Bölüm	85	Allah'ın Mümin İçin Hükmettiği	
Fakir Kimse Kimdir?	85	Şey Hayırdır	280
3226. Bölüm	86	3352. Bölüm.....	282
İnsanların En Fakiri	86		

3227. Bölüm	86	Allah'ın Kazasından Hoşnut	
Nefsin Fakirliği	86	Olmayan Kimse	282
3228. Bölüm	87	3353. Bölüm	283
Zenginlik ve Fakirliğin Ölçüsü... ..	87	Kaza Kavramının Müteşabih	
3229. Bölüm	87	Oluşu	283
Övülmüş ve Kınanmış Fakirlik... ..	87	3354. Bölüm	285
3230. Bölüm	89	Kaza Kader (çeşitli)	285
Dini Fakirlik Kızıl Ölümdür	89	3355. Bölüm	288
3231. Bölüm	90	Hüküm Verme Hakkı Olan Kimse	
Fakiri Aşağılamak	90		288
3232. Bölüm	91	3356. Bölüm	288
Fakirliği Ortadan Kaldıran Şey... ..	91	Tağut'un Hükümüne Müracaat	
3233. Bölüm	92	Etmek	288
Fakirlik Getiren Şey	92	3357. Bölüm	289
3234. Bölüm	93	Hak Üzere Hükmeden Hakimler	
Münezzeh Olan Allah'ın			289
Fakirlerden Özür Dilemesi	93	3358. Bölüm	290
3235. Bölüm	94	İslam'ın Hükümüne Teslim Olmak	
Fakirliğin Süsü	94		290
3236. Bölüm	95	3359. Bölüm	291
Fakirler Cennetin Hükümdarlarıdır		Herkim Allah'ın İndirdiği İle	
.....	95	Hükmetmezse	291
3237. Bölüm	96	3360. Bölüm	293
Ne Mutlu Fakirlere	96	Zalim Hakim	293
3238. Bölüm	98	3361. Bölüm	293
Fakirlik (Çeşitli)	98	Hüküm Verme İşinin Önemi....	293
3239. Bölüm	101	3362. Bölüm	294
Dinde Fakih Olmak	101	Zalim Hakimlerin Toplantıları.	294
3240. Bölüm	102	3363. Bölüm	294
Fakihi Özelliği	102	Hakimin Hesabının Şiddetli Oluşu	
3241. Bölüm	107		294
Fakih Kimdir	107	3364. Bölüm	295
3242. Bölüm	107	Hakimliği İstemek	295
Fıkıhın kemaline Sebep Olan Şey		3365. Bölüm	296
.....	107	İslam'a Göre Hakimin Özellikleri	
3243. Bölüm	108		296
İnsanların En Fakihi	108	3366. Bölüm	296
3244. Bölüm	108	Hakimliği Adabı	296
Fakihi Nişanelerinden Bazısı..	108	1-Davalı Taraflar Arasında Eşitliğe	
3245. Bölüm	109	Riayet Etmek	297
Fakihi Varlığının İblise Ağır		2-Sesini Hasrın Sesinden	
Gelmesi	109	Yükseltmemek	297
3246. Bölüm	109		

Fakihlik İbadetin Ruhudur.....	109	3-Mahkemede Bitkinlik İzharında	
3247. Bölüm	110	Bulunmamak.....	297
Fakihin Ölümü	110	4-Davalı Tarafların İddialarını	
3248. Bölüm	110	Dinlemeden Hüküm Vermemek	
Fakihlerin Afeti.....	110		298
3249. Bölüm	112	5-Gazap Halinde Hüküm	
Fikir ve Düşünce.....	112	Vermemek.....	299
3250. Bölüm	113	6-Uykulu Bir Halde Hüküm	
Tefekkür.....	113	Vermemek.....	299
3251. Bölüm	115	7-Açlık veya Susuzluk Halinde	
Mütalaa ve Tefekkür.....	115	Hüküm Vermemek.....	299
3252. Bölüm	116	8-Hakim Davalı Taraflardan	
Düşünmek Aynadır.....	116	Birinin Ev Sahibi Olmamalıdır	300
3253. Bölüm	116	9-Mahkemede Kulağa Gizlice	
Tefekkür Gibi Bir İbadet Yoktur		Sohbet Etmemek.....	300
.....	116	10-Sağ Taraftaki Hasma	
3254. Bölüm	117	Konuşmada Öncelik Tanımak .	300
Bir Saat Tefekkürünü Değeri....	117	11-Şahitlere Telkinde	
3255. Bölüm	118	Bulunmamak.....	300
Düşünceyi Saf Kılan Şey.....	118	12-Hüküm Vermeden Önce İyi	
3256. Bölüm	118	Düşünmek.....	300
Yasaklanmış Tefekkür.....	118	3367. Bölüm.....	301
3257. Bölüm	118	İnsanların En İyi Hüküm Vereni	
Önceki Milletlerin Durumu			301
Hakkında Düşünmek.....	118	3368. Bölüm.....	301
3258. Bölüm	121	Allah'ın Yardım ve Kılavuzluk	
Kurtuluş Sebepleri.....	121	Ettiği Hakimler.....	301
3259. Bölüm	121	3369. Bölüm.....	302
Kurtuluşa Erenler.....	121	Hakim Doğru Hüküm Verirse İki	
3260. Bölüm	122	Sevaba Sahiptir.....	302
Kurtuluşun Engelleri.....	122	3370. Bölüm.....	302
3261. Bölüm	125	Hakimlerin Çeşitleri.....	302
Tefviz (İşleri Allah'a Bırakmak)		3371. Bölüm.....	303
.....	125	Kadının Hakimliği.....	303
3262. Bölüm	126	3372. Bölüm.....	304
Tefviz'in Sonuçları.....	126	“Ben Sizlere Deliller Üzere	
3263. Bölüm	130	Hükmederim” Sözü'nün Anlamı	
Kabir.....	130		304
3264. Bölüm	131	3374. Bölüm.....	305
Kabir Sorgusu.....	131	Hakimin Hatası.....	305
3265. Bölüm	132	3374. Bölüm.....	305
Mezarda Sorulan Şey.....	132	Hakimlerin İhtilafı.....	305
3266. Bölüm	134	3375. Bölüm.....	307

Kabirde Sorguya Çekilen Kimse	134	Hakimlik İşinde Meşveret.....	307
3267. Bölüm	134	3376. Bölüm.....	308
Mezarda Faydalı Olan Ameller	134	Yüce Mahkeme	308
3268. Bölüm	134	3377. Bölüm.....	308
Kabır Adabı	134	İmam'ın, "Bu Bir Hakimliktir"	
3269. Bölüm	135	Sözü.....	309
Kabir (çeşitli)	135	3378. Bölüm.....	309
3270. Bölüm	138	Hakimliğin Başlangıcı	309
Kıblenin Değişmesi	138	3379. Bölüm.....	309
İlmi Açından İnceleme	139	Hakimlik (çeşitli)	309
Toplumsal Bir İnceleme	142	3380. Bölüm.....	311
Tarihi Açından İnceleme	144	Kalp.....	311
Kabe'nin Şekli	146	"Kalb" Kavramının Kur'an'daki	
Kabe'nin Örtüsü.....	147	Anlamı Üzerine.....	312
Kabe'nin Konumu	148	3381. Bölüm.....	314
Kabe'nin Yönetimi	149	Kalbin Bedene Oranla Yeri.....	314
3271. Bölüm	152	3382. Bölüm.....	315
3272. Bölüm	152	Kalbin Özellikleri.....	315
Mümini Öpmek.....	152	3383. Bölüm.....	315
3273. Bölüm	155	Kalppler Allah'ın Kabıdır	315
Birini Öldürmek/Cinayet	155	3384. Bölüm.....	316
3274. Bölüm	159	Kalpplerle Allah'a Yönelmek	316
Mümini Öldürmek	159	3385. Bölüm.....	316
3275. Bölüm	160	Kalpplerin Çeşitleri.....	316
3276. Bölüm	161	3386. Bölüm.....	317
Hem Öldürenin ve Hem de		Kalpplerin En Hayırlısı	317
Öldürülenin Cehennemde Olduğu		3387. Bölüm.....	318
Hususlar	161	Kalpplerin İ'rabı (harekeleri).....	318
3277. Bölüm	162	3388. Bölüm.....	318
Öldürmek ve kesmek		Kalbin Esenliği.....	318
esnasında Uygun Olan Şey	162	3389. Bölüm.....	319
3278. Bölüm	162	Kalbin İtminana Ermesi	319
İntihar Etmenin Haram Oluşu... ..	162	3390. Bölüm.....	320
3279. Bölüm	163	Kalp Gözü	320
Çocuk Düşürmenin Haram Oluşu		3391. Bölüm.....	322
.....	163	Kalp Kulağı.....	322
3280. Bölüm	164	3392. Bölüm.....	324
Eli Kolu Bağlanmış Esiri Öldürme		Kalbin Yönelmesi ve Yüz	
Hakkındaki Rivayetler	164	Çevirmesi	324
3281. Bölüm	167	3393. Bölüm.....	324
Kader.....	167	Kalbin Temizliği	324
3282. Bölüm	168	3394. Bölüm.....	325
		Kalbin Açılması	325

Kader Konusunu Araştırmaktan Sakınmak	168	3395. Bölüm.....	327
3283. Bölüm	169	Kalbin Mühürlenmesi	327
Taktır ve Tedbir	169	3396. Bölüm.....	328
3284. Bölüm	170	Kalbin (Allah Tarafından) Mühürlenmesi	328
Kader ve Amel	170	3397. Bölüm.....	328
3285. Bölüm	170	Kalbin Bilinçsizliği	328
Kaderden Olan Şey	170	3398. Bölüm.....	329
3286. Bölüm	172	Kalbin Körlüğü	329
Kaderiye Mezhebini Kınamak..	172	3399. Bölüm.....	330
3278. Bölüm	173	Kalbin Perdelenmesi	330
Kaderiye Kimlerdir?	173	3400. Bölüm.....	331
3288. Bölüm	173	Kalbin Sapması	331
Kadir Gecesi	174	3401. Bölüm.....	331
3289. Bölüm	176	Kalbin Katılaşması.....	331
Kudret	176	3402. Bölüm.....	332
3290. Bölüm	178	Kalbin Katılaşmasının Sebepleri	332
Bühtan ve İftira	178	3403. Bölüm.....	334
3291. Bölüm	182	Kalbin Hastalığı	334
Kur'an	182	3404. Bölüm.....	334
3292. Bölüm	186	Kalbi Hasta Kılan Şey.....	334
Kur'an İmam ve Rahmettir.....	186	3405. Bölüm.....	335
3293. Bölüm	186	Kalbe Şifa Veren Şey.....	335
Kur'an En Güzel Sözdür.....	186	3406. Bölüm.....	336
3294. Bölüm	187	Kalbi Öldüren Şey.....	336
Kur'an Her Zaman Yenidir.....	187	3407. Bölüm.....	337
3295. Bölüm	188	Kalbi İhya Eden Şey	337
Kur'an En Büyük Hastalıklara Şifadır	188	3408. Bölüm.....	338
3296. Bölüm	189	Kalbi Bayındır Kılan Şey.....	338
Kur'an Bir Servettir ve Kur'an Olmaksızın Zengin Olmak	189	3409. Bölüm.....	338
Mümkün Değildir	189	Kalbi Yumuşatan Şey	339
3297. Bölüm	189	3410. Bölüm.....	339
Kur'an'daki Mevcut İlimler ve Haberler	189	Kalbi Cilalayan Şey	339
3298. Bölüm	190	3411. Bölüm.....	340
Kur'an'ı Öğrenmek.....	190	Kalplere Aydınlık Veren Şey... 340	
3299. Bölüm	192	3412. Bölüm.....	340
Kur'an Öğretmenin Sevabı.....	192	Kalbi İslah Eden Şey.....	340
3300. Bölüm	193	3413. Bölüm.....	341
Kur'an Ezberlemeye Teşvik	193	Kalbe Güç Veren Şey	341
3301. Bölüm	194	3413. Bölüm.....	341
		İnsan İle Kalbi Arasına Girmek	341
		3415. Bölüm.....	342

Kur'an'ı Zihninden Geçirmeye	Kalp (Çeşitli).....	342
Teşvik	3416. Bölüm.....	345
3302. Bölüm	Kınanmış Taklit	345
Kur'an'ı Bilenlerin Sevabı.....	3417. Bölüm.....	348
3303. Bölüm	Taklit Edilmesi Doğru Olan Kimse	348
Kur'an'ı Bilen Kimseye Yakışan		348
Şey	Meselenin Bilimsel Ahlaki Açından	349
3304. Bölüm	İncelenmesi	349
Kur'an Bilen Kimseye Yakışmayan	3418. Bölüm.....	355
Şey	Kalem.....	355
3305. Bölüm	3419. Bölüm.....	357
Kur'an'ı Tilavet Etmeye Teşvik	Kumar	357
3306. Bölüm	3420. Bölüm.....	360
Kur'an'ı Güzel Bir Sesle Okumak	Allah'ın Rahmetinden Ümidini	360
.....	Kesmek	360
3307. Bölüm	3421. Bölüm.....	361
Tilavet Hakkı	Allah'ın Rahmetinden Ümidini	361
	Kesmekten Sakınmak	361
	3422. Bölüm.....	362
	Allah'ın Rahmetinden Mahrum	362
	Olan Kimse	362
	3423. Bölüm.....	364
	Kanaat	364
	3424. Bölüm.....	366
	Zenginlik Kanaattedir	366
	3425. Bölüm.....	366
	Kanaate Sebep Olan Şey	367
	3426. Bölüm.....	367
	Kanaatin Meyvesi	367
	3427. Bölüm.....	368
	Az Bir Şeye Kani Olmayan Kimse	368
		368
	3428. Bölüm.....	371
	Mukamevet/Direnmek	371
	3429. Bölüm.....	372
	Direnmenin Faydası	372
	3430. Bölüm.....	375
	Dinde Kıyas	375
	İçindekiler	376

409. Konu

el-Ferec

Kurtuluş-Genişlik

bak. .

• 110. konu, *el-Hüzün; el-İmamet (3), 239 ve 240. bölümler*

3177. Bölüm Zorluktan Sonra Kurtuluş

15738. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Şiddet son haddine ulaştığında genişlik hasıl olur, bela halkaları iyice sıkıştığında huzur ortaya çıkar.”¹

15739. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Zorluk doruğa ulaştığı zaman kurtuluşa en yakın zamandır.”²

15740. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Kurtuluşa en yakın zaman, işin daraldığı zamandır.”³

15741. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Tüm kapılar kapanınca kurtuluşun nişaneleri ortaya çıkar.”⁴

15742. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Her zorluk şiddetlenince, Allah kurtuluşunu yakın kılar.”⁵

15743. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Bela ve zorluk halkası daralınca, kurtuluş hasıl olur.”⁶

¹ Nehc'ül-Belağa, 351. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/267

² Gurer'ul Hikem, 3035

³ a. g. e. 3293

3178. Bölüm Zorluk ve Kolaylığın Birbirine Yakınlığı

Kur'an:

“Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır.”⁷

15744. *Resulullah (s.a.a), Allah-u Tela'nın, “Senin için göğsünü açmadık mı?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Eğer zorluk bir inde olsa kolaylık dışarı çıkarmak için yanına girer.” *Peygamber daha sonra şu ayeti tilavet buyurdu:* **“Gerçekten zorlukla beraber bir kolaylık vardır.”⁸**

15745. *Resulullah (s.a.a), hakeza bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur:* “Asla bir zorluk iki kolaylığa üstün gelemmez. **“Gerçekten zorlukla beraber bir kolaylık vardır. Gerçekten zorlukla**

⁴ a. g. e. 6200

⁵ a. g. e. 9566

⁶ a. g. e. 6202

⁷ İnşirah suresi, 5 ve 6. ayetler

⁸ Kenz'ul Ummal, 3063

beraber bir kolaylık vardır.”¹

15746. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer zorluk gelir ve bir ine girerse kolaylık da gelir, onun yanına girer ve onu dışarı çıkarır.”²

15747. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Rahatlık, eziyete ne kadar da yakındır.”³

15748. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mutluluklar

mutsuzluklara nede yakındırlar!”⁴

15749. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her hüzn ve gamın bir açılışı vardır.”⁵

15750. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her darlığın bir çıkışı vardır.”⁶

15751. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kurtuluş beklentisi iki rahatlıktan biridir.”⁷

¹ a. g. e. 2946

² a. g. e. 2947

³ Gurur’ul Hikem, 9621

⁴ a. g. e. 9624

⁵ a. g. e. 7265

⁶ a. g. e. 7266

⁷ a. g. e. 4578

410. Konu

el-Ferah

Sevinç

• Bihar, 73/154, 125. bölüm kesret'ul ferah

bak. .

• 229. konu, es-Surur; 309. konu, ez-Zibk; 110. konu, el-Hüzün

• el-Hüzün, 822, 824. bölümler; et-Tama', 2421. bölümler; el-Ayb, 3019. bölüm

3179. Bölüm Hak Olmayan Şeylerle Sevinmek

Kur'an:

**“Milleti ona:
“Böbürlenme, Allah
şüphesiz ki böbürleneni
sevmez. Allah’ın sana
verdiği şeylerde, ahiret
yurdunu gözet, dünyadaki
payını da unutma
dediler.”¹**

**“Onlara: “ işte bu,
yeryüzünde haksız yere
şimarmanız ve
böbürlenmenizden
ötürüdür.”²**

*bak. Şura suresi, 48. ayet;
Hadid suresi, 23. ayet*

**15752. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Nice hafif
davranmalar malın yağma
edilmesiyle sonuçlanır.”³**

**15753. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Size ne oluyor
ki, dünyada edindiğiniz az**

şeye seviniyor, ahiretten
yitirdiğiniz çok şeye
üzülmüyorsunuz!”⁴

**15754. İmam Ali (a.s),
Abdullah b. Abbas’a yazdığı
mektubunda şöyle buyurmuştur:
“(Ey Abdullah b. Abbas!)
Kişi bazen ister istemez
sonunda kendisine nasib
olacak şey için sevinir ve
bazen de kendisine ulaşması
mukadder olmayan şey için
hüzün duyar. Dünyada
kendin için elde ettiğin en
faziletli şey, bir lezzete
ulaşmak veya öfkeni
dindirmek olmasın. Aksine
batılı söndürmek ve hakkı
ihya etmek olsun. Sevincin,
(ahiret için) gönderdiğin iyi
amellerden; üzüntü ve
kederin ise, terk edip yerine
getirmediklerinden ötürü
olsun. Tüm himmetin ise,
ölümünden sonrası (ahiret) için
olsun.”⁵**

bak. Es-Surur, 1792. Bölüm

¹ Kasas suresi, 76 ve 77. ayetler

² Gafir suresi, 75. ayet

³ Gurer’ul Hikem, 5281

⁴ Nehc'ül-Belağa, 113. hutbe

⁵ a. g. e. 66. mektup

411. Konu

el-Furs

Farslar-İranlılar

- *Kenz'ul Ummal*, 12/90-93, *el-Furs*
- *Bihar*, 67/166, 9. bölüm; *Esnafun-Nas fi'l-İman*

bak. .

- 59. konu, *es-Sevre*

3180. Bölüm İranlılar İslam'dan En Büyük Payı Olanlardır

15755. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İslam’da insanlardan en büyük nasibi olanlar İran halkıdır.”¹

15756. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İslam sayesinde Acemlerden (Arap olmayan) en mutlu millet İran halkıdır.”²

15757. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Rüyamda beyaz bir koyun sürüsünün siyah bir koyun sürüsüne karıştığını gördüm.” Ashap şöyle arzetti: “Bunun tabiri nedir, ey Allah’ın Resulü!” Peygamber şöyle buyurdu: “Acemler (Arap olmayanlar) bu din ve nesebinizde, size ortak olacaklardır. Eğer iman Süreyya yıldızına bile asılacak olsa, şüphesiz Acem olan bir topluluk onu elde edecektir. İman açısından onların en mutlusunu İranlılardır.”³

Bir rivayette ise şöyle yer almıştır: “Rüyamda bir

kuyudan su çektiğimi, birinin onun üzerinden atladığını, yanında bir miktar keçi bulunduğunu gördüm. Daha sonra çok sayıda koyun yanıma geldi ve ben onları Müslüman olacak olan Acemler (Arap olmayanlar) diye tabir ettim.”⁴

3181. Bölüm İranlılar ve İman

“Eğer siz yüz çevirecek olursanız, sizden başka bir kavmi getirip-değiştirir. Sonra onlar, sizin benzerleriniz de olmazlar.”⁵

“Eğer dilerse, ey insanlar, sizi giderir (yok eder) ve başkalarını getirir. Allah, buna güç yetirendir.”⁶

“Ey iman edenler, içinizden kim dininden geri döner(irtidat eder) se, Allah (yerine), kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise 'güçlü ve onurlu,' Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir topluluk getirir.”⁷

¹ Kenz’ul Ummal, 34126

² a. g. e. 34125

³ a. g. e. 34134

⁴ a. g. e. 34135

⁵ Muhammed, 38

⁶ Nisa, 133

⁷ Maide, 54

"Bu peygamber yine onlardan olup henüz kendilerine yetişmemiş bulunan başka insanlara da gönderdik. O Azizdir, Hakimdir."¹

"Biz Kuran'ı arapça bilmeyen kimselerden birine indirseydik de o bunları okusaydı yine de ona inanmazlardı."²

15758. *Resulullah (s.a.a),*
"Eğer ondan yüz çevirirseniz, sizi ortadan kaldırır. Sizin gibi olmayacak bir milleti yerinize getirir." *ayetini okuyunca, kendisine, "Yüz çevirdiğimiz taktirde Allah'ın onları yerimize geçireceği bu kimseler kimlerdir?" diye sorulması üzerine Selman'ın omzuna dokunarak şöyle buyurmuştur: "Bu şahıs ve kavmidir. Canım elinde olana andolsun ki eğer iman Süreyya'ya da asılacak olsa, İran'dan bir topluluk onu elde edecektir."*³

Şöyle diyorum: "Bu hadisin benzeri başka bir yolla Ebu Hureyre'den ve İbn-i Merduye'den o da Cabir'den rivayet edilmiştir."

15759. *İmam Sadık (a.s), Yakub b. Kays'a şöyle*

*buyurmuştur: "Ey Kays'ın oğlu! "Eğer ondan yüz çevirirseniz, sizi ortadan kaldırır. Sizin gibi olmayacak bir milleti yerinize getirir." Ayetinden maksat, azat edilmiş kölelerin çocuklarıdır."*⁴

15760. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Ey Arap topluluğu! Eğer sizden bir grup yüz çevirirse, Allah sizin yerinize başka bir topluluğu getirir, yani azat edilmiş köleleri. Allah'a yemin olsun ki onlardan daha iyi bir topluluğu onların yerine geçirmiştir, yani azat edilmiş köleleri."*⁵

15761. *Mecme'ul Beyan'da Allah-u Teala'nın, "Eğer isterse sizi yok eder" ayeti hakkında şöyle yer almıştır: "Yani eğer Allah isterse, sizleri helak eder. "Ey insanlar!" ve sizleri yok eder. Bir görüşe göre de bu ayette taktirde hazfedilmiş bir kelime vardır. Yani aslında ayet şöyledir: Eğer Allah sizi yok etmeyi dilerse sizi yok eder ey insanlar! "Ve yerinize başka bir grubu getirir" yani Peygamberine*

¹ Cuma, 3

² Şuara, 198-199

³ Tefsir-i el-Mizan, 18/250

⁴ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/309

⁵ Mecme'ul Beyan, 9/164

yardım eden sizden başka bir topluluğu yerinize getirir. Rivayet edildiği üzere bu ayet nazil olduğu zaman Peygamber elini Selman'ın sırtına vurdu ve şöyle buyurdu: "Onlar bunun kavmidir. Yani İranlılardır."¹

15762. *Resulullah (s.a.a), kendisine, "Ey iman edenler! Aranızdan dininden kim dönerse bilsin ki Allah kendilerini sevdiği ve onların da Allah'ı sevdiği bir kavim getirir" ayeti sorulunca şöyle buyurmuştur:* "(Onlar) Salman'ın omuzuna vurarak bunun kavmidir." Daha sonra şöyle buyurdu: "Eğer din Süreyya'ya bile asılacak olsa, şüphesiz İranlılardan bir grup onu elde edecektir."²

15763. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eğer iman Arapların elde edemeyeceği şekilde Süreyya'ya bile asılacak olsa, İranlılardan bir topluluk onu elde edecektir."³

15764. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eğer din Süreyya'ya asılacak olsa, İranlılardan bir grup onu elde edecektir."⁴

15765. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* "Cuma suresi nazil olduğunda, biz Peygamber'in (s.a.a) buzurunda oturmuştuk. Peygamber sureyi tilâvet buyurdu ve **"Henüz onlardan kendilerine katılmayan diğerleri"** ayetine geldiği zaman birisi şöyle arzetti: "Henüz bizlere katılmayan bu kimseler kimlerdir?" Peygamber (s.a.a) elini Selman'ın başına koydu ve şöyle buyurdu: "Canım elinde olana andolsun ki eğer iman Süreyya'da bile olsa bunlardan bir topluluk onu elde edecektir."⁵

15766. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, "Eğer onu Arap olmayan bazılarına nazil kılseydik ve Peygamber onu kendilerine okusaydı, şüphesiz ona iman etmezlerdi" ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Eğer Kur'an Araplardan başkasına nazil olsaydı, Araplar asla ona iman etmezlerdi. Halbuki Araplara nazil oldu ve Acemler (Arap olmayanlar) ona iman etti. Bu da Acemler için bir fazilettir."⁶

¹ a. g. e. 3/187

² a. g. e. s. 321

³ Kenz'ul Ummal, 34129

⁴ a. g. e. 34130

⁵ Dur'ul Mensur, 8/152

⁶ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/124

3182. Bölüm İranlılar ve İlim

15767. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İbrahim (a.s) Iraklılara beddua etti. Allah-u Teala ona şöyle vahyetti: “Bu işi yapma (beddua etme.) Zira ben ilmin hazinelerini onların arasına bıraktım ve rahmeti onların kalbine yerleştirdim.”¹

15768. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer ilim Süreyya’da olsa şüphesiz İranlılardan bir grup onu elde edecektir.”²

3187. Bölüm Zorla Cennete Sevkedilen Kimseler

15769. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Neden güldüğümü sormayacak mısınız? Ben ümmetinden bir topluluğu zincirlere vurulmuş bir halde zorla cennete doğru çekildiğini gördüm.” Şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resülü! Onlar kimlerdir?”

¹ Kenz’ul Ummal, 34127; Bu hadiste Irak’tan maksat, İran’ın o zamanki Irak bölgesidir. çünkü o zaman İran’ın sınırı Afganistan’dan Irak’a kadar uzanıyordu.

Peygamber şöyle buyurdu: “Onlar Acemlerden bir topluluktur, mücahitler onları esir ederler ve onları Müslüman ederler.”³

15770. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben zincirlere vurulmuş bir halde cennete doğru sürüklenen bir topluluğu görüyorum.”⁴

15771. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zincire vurulmuş bir halde cennete sürüklenen bir topluluğa şaşıyorum.”⁵

3184. Bölüm İranlılar (Çeşitli)

15772. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İranlılar İshak’ın oğullarıdır.”⁶

15773. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İranlılar bizim akrabalarımızdır. Zira ki İsmail İshakoğullarının amcasıdır ve İshak da İsmailoğullarının amcasıdır.”⁷

15774. *Resulullah (s.a.a), yanında Acemlerden söz edilince şöyle buyurmuştur:* “Onlara veya

² Kenz’ul Ummal, 34131

³ a. g. e. 10669, 34141

⁴ a. g. e. 34140

⁵ a. g. e. 34142

⁶ a. g. e. 34138

⁷ a. g. e. 35124

bazısına olan güvenim, size
veya bazılarınıza olan
güvenimden daha çoktur.”¹

¹ a. g. e. 34128

412. Konu

el-Firaset

Feraset

- *Kenz'ul Ummal, 11/88, 103, Kitab'ul Feraset*
- *Bihar, 67/73, 2. bölüm; İnn'el Mümin yenzuru binurillabi subhaneh*
- *Kenz'ul Ummal, 13/178, Firaset-u İmam Ali (a.s)*

3185. Bölüm Müminin Feraseti

Kur'an:

“Bunda, görebilen insanlar için ibretler vardır.”¹

15775. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın, “Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Maksat feraset sahibi kimselerdir.”²*

15776. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminin ferasetinden sakınınız; zira o Allah-u Teala'nın nuruyla bakar.” Hazreti Peygamber daha sonra “Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır” ayetini okuyarak şöyle buyurdu: “Maksat feraset sahibi kimselerdir.”³*

15777. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yaratılan her şeyin iki gözü arasına (alnına) mümin veya kafir olduğu yazılmıştır. Bu sizlere örtülüdür ama Al-i Muhammed'in imamlarına örtülü değildir. Bu onların yanına varan kimselerin mümin veya kafir olduklarını*

bilirler.” İmam daha sonra, “Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır” ayetini okuyarak şöyle buyurdu: “Bu görebilen insanlar İmamların (a.s) ta kendileridir.”⁴

15778. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Al-i Muhammed'in Kaim'i kıyam edince tıpkı Davud'un hakemliği gibi insanlar arasında hakemlikte bulunur ve hiçbir tanığa ihtiyaç duymaz. Allah-u Teala ona ilhamda bulunur ve kendi ilmi esasınca hükmeder. Her topluluğa içinde gizlediği şeyi haber verir, dost ve düşmanını tiplerinden anlar. Münezzeh olan Allah şöyle buyurmuştur: “Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır.”⁵*

15779. *İmam Sadık (a.s) kendisinden bir şey sormak isteyen Medine valisi Hilali'ye şöyle buyurmuştur: “Eğer istersen sen daha sormadan sen daha sormadan sana ne sormak istediğini söyleyebilirim. İstiyorsan da kendin sor.” Hilali şöyle diyor: “Ben şöyle arzettim: “Ey İbn-i Resulillah! Ben daha*

¹ Hicr suresi, 75. ayet

² Tefsir-i el-Mizan, 12/186

³ a. g. e.

⁴ a. g. e. 12/187

⁵ Bihar, 52/339/86

sormadan zihnimde hangi sorunun olduğunu nereden biliyorsun?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Nişaneleri görebilme ve ferasetlerle. Aziz ve celil olan Allah’ın şu sözünü işitmedin mi? **“Bunda görebilen insanlar için ibretler vardır.”** Hakeza Allah resulünün şu sözünü işitmedin mi? “Müminin ferasetinden korkunuz zira mümin aziz ve celil olan Allah’ın nuruyla Bakar.”¹

15780. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz İmam’da (a.s) şu nişaneleri görebilenler için nişaneler vardır. O yol üstünde durandır (kılavuzluk için nişanedir) Allah’ın nuruyla Bakar. Allah tarafından konuşur ve istediği hiçbir şey ona gizli değildir.”²

15781. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminin ferasetinden korkun. Zira o aziz ve celil olan Allah’ın nuruyla bakar.”³

15782. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminin ferasetinden korkun. Zira o aziz ve celil olan Allah’ın

nuruyla bakar ve Allah’ın verdiği başarıyla konuşur.”⁴

15783. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müminin zanlarından sakınınız, zira Allah-u Teala hakkı onların dilinde karar kılmıştır.”⁵

Bak. Ez-Zenn, 2472. Bölüm

15784. İmam Kazım (a.s) Süleyman Caferi’ye şöyle buyurmuştur: “Ey Süleyman! Müminin ferasetinden sakın, zira o Allah’ın nuruyla bakar.” (Süleyman şöyle diyor:) *Ben bir şey demedim, sonra halvet olunca şöyle arzettim: “Fedan olayım! Şöyle buyurduğunu işittim: “Müminin ferasetinden sakın, zira o Allah’ın nuruyla bakar” İmam şöyle buyurdu: “Evet ey Süleyman! Allah mümini kendi nurundan yaratmış, onları kendi rahmetinde yüzdürmüş, onlardan bizim velayetimiz hakkında söz almıştır. Mümin müminin anne babadan olma öz kardeşidir, müminin babası nur, annesi rahmettir ve mümin kendisinden yaratılmış olduğu bir nurla bakar.”*⁶

¹ Mean’il-Ahbar, 350/1

² Tefsir-i Ayyaşı, 2/248/31

³ Kenz’ul Ummal, 30730

⁴ a. g. e. 30731

⁵ Nehc’ül-Belağa, 309. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/215

⁶ Bihar, 67/73/1

“Allame Meclisi şöyle diyor:
“Kamil bir feraset kamil müminlere, yani İmamlara (a.s) özgüdür. Onlar İmamet kitabında da söylendiği gibilerin bütün müminleri ve münafıkları yüzünden tanılırlar. Diğer müminler ise imanları ölçüsünce ferasetten nasiplenmişlerdir. “Allah Mümini kendi nurundan yaratmıştır” yani onları, Allah’ın temiz nuruyla nurlanmış bir ruhtan veya (ilahi hazinede) gizli ve İmamlarının (a.s) toprağıyla uyumlu bir topraktan yaratmıştır.

Yukarıdaki hadiste geçen “sebeğehum” kelimesi ise “onları yüzdürdü veya boyadı” anlamındadır. “fi rahmetihi” kelimesi ise onları kendi özel rahmetlerini kabullenecek hale getirmesinden kinayedir veya rahmetin yeri olan temiz ruha bağlantısından kinayedir. “Ebuhu ennur ve ummuhu rahmet” cümlesi ise bir tür

istiaaredir. Yani Allah’ın nurlarıyla ve rahmetleriyle olan aşırı ilişkisi sebebiyle adeta babası nur annesi ise rahmet olmuştur. Ya da nur tabiattan kinayedir, rahmet ise ruhtan kinayedir veya bunun tam tersi. (yani nur ruhtan kinayedir ve rahmet ise tabiattan kinayedir.)”¹

15785. *İmam Sadık (a.s) kendisine, “mümin Allah’ın nuruyla bakar” cümlesinin anlamını soran Muaviye bin Ammar’a şöyle buyurmuştur:* “Ey Muaviye! Allah mümini kendi nurundan yaratmış, onları kendi rahmetinde yüzdürmüş ve Allah kendisini mümine tanıttığı gün bizim velayetimiz ve kendi marifeti hususunda müminlerden söz almıştır. O halde mümin müminin anne babadan olma öz kardeşidir. Müminin babası nur annesi rahmettir ve o kendisinden yaratıldığı nurla bakar.”²

¹ a. g. e. s. 73

² a. g. e. s. 74/2

413. Konu

el-Fursat Fırsat

bak. .

• 337. konu, *el-Acele*; 368. konu, *el-Umr*; 396. konu, *el-İğtinam*; 193. konu, *el-Murakebet*

3186. Bölüm Fırsatlar Çabuk Geçer

15786. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsatları iyi değerlendirin. Zira fırsatlar bulut gibi geçip gider.”¹

15787. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsat bulut gibi geçip gider o halde iyi fırsatları ganimet sayın.”²

15788. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsatlar çabuk geçer ve geç döner.”³

15789. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsat avdır.”⁴

15790. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsat ganimettir.”⁵

3187. Bölüm Fırsatları Ganimet Saymaya Teşvik (1)

15791. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Şimdi, şimdi! Pişman olmadan ve **“Kişinin: Allah’a karşı aşırı gitmemden ötürü bana yazıklar olsun. Gerçekten**

ben alaya alanlardandım” diyeceği günden sakının” “Veya, “Allah beni doğru yola erıştırseydi sakınanlardan olurdum” diyeceği, yahut, azabı gördüğünde: **“Keşke benim için dönüş imkanı bulunsa da iyilerden olsam” diyeceği günden sakının**” demeden önce (fırsatları ganimet bilin).”⁶

15792. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey ademoğlu! Sen annenin karnına düştüğün andan itibaren sürekli ömür (evini) yıkma yoluna koyuldun. O halde elinde olan şeyden önünde olan şey için faydalan, zira mümin azık alır, kafir ise sadece eğlenir.”⁷

bak. el-Murakebe, 1540. Bölüm; el-umr, 2925. Bölüm

3188. Bölüm Fırsatları Ganimet Saymaya Teşvik (2)

15793. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsatlara (elden gitmesiyle) hüzne ve gama

¹ Gurer’ul Hikem, 2501

² Nehc’ül-Belağa, 21. hikmet

³ Gurer’ul Hikem, 2019

⁴ Bihar, 78/79/61

⁵ Gurer’ul Hikem, 194

⁶ Emali’et-Tusi, 685/1456

⁷ Bihar, 78/112/6

sebepler olmadan önce koşunuz.”¹

15794. İmam Bakır (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Fırsat ortaya çıkınca hedefinize doğru koşunuz ve hiçbir fırsat, bedenlerin sıhhati ile geçirilen boş günler gibi değildir.”²

15795. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki dünyanızdan geçenler bu cübbemin püsküllerine bile denk değildir. Dünyanızdan geri kalan ise geçene oranla suyun suya benzemesinden daha çok benzemektedir. Her şey kısa bir müddet kalacak ve çok yakında ortadan kalkacaktır. O halde henüz nefes alma fırsatınız varken, henüz eğriniz yeni iken, gırtlığınız sıkılmamışken ve pişmanlık fayda etmeyecek duruma gelmemişken amel etmeye koşunuz.”³

3189. Bölüm Fırsatları Zayi Etmekten Sakındırmak

¹ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 16/97

² Tuhef’ul Ukul, 286

³ Bihar, 77/183, 184

⁴ Kenz’ul Ummal, 43134

15796. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Her kimin yüzüne hayırdan bir kapı açılırsa onu ganimet saymalıdır. Zira o kapının ne zaman yüzüne kapanacağını bilemez.”⁴

15797. İmam Sadık (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Her kime bir fırsat ortaya çıkar da kamil bir fırsat beklentisi içinde onu ertelerse zaman o fırsatı da elinden alır, zira zamanın işi almak, adeti ise kaybetmektir.”⁵

15798. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Fırsatları terketmek hüzne sebep olur.”⁶

15799. İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Fırsatları zayi etmek hüzne sebep olur.”⁷

15800. İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Her kim fırsatları zamanında ertelerse onu kaybedeceğinden emin olmalıdır.”⁸

15801. İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Fırsat ortaya çıkınca onu avlayınız. Zira fırsatı kaybetmek hüzne sebep olur.”⁹

⁵ Bihar, 78/268/181

⁶ a. g. e. 77/165/2

⁷ Nehc’ül-Belağa, 118. hikmet

⁸ Gurer’ul Hikem, 8795

⁹ a. g. e. 4124

15802. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsatları hüznün ve gama dönüşmeden değerlendirin.”¹

15803. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En şiddetli hüznün fırsatları kaybetmektir.”²

15804. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün düşünce (insanın) fırsatları kaybetmemesi ve hüznün ve gama sebebiyet vermemesidir.”³

15805. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim fırsatları hızla (duraklamaksızın) değerlendiririse hüznlerden güvende olur.”⁴

15806. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim fırsatları ganimet sayarsa hüznün ve gamdan güvende olur.”⁵

15807. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dert ve sıkıntılara sabretmek fırsatları elde etmekle sonuçlanır.”⁶

15808. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşler zamanlarının rehinidir.”⁷

15809. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fırsat ortaya çıkmadan acele etmek ve fırsat ortaya çıktıktan sonra duraklamak cehaletin nişanesidir.”⁸

¹ Gurer’ul Hikem, 4362

² a. g. e. 3215

³ a. g. e. 3216

⁴ a. g. e. 8063

⁵ a. g. e. 9239

⁶ a. g. e. 1334

⁷ Bihar, 77/165/2

⁸ Nehc’ül-Belağa, 363. hikmet

414. Konu

el-Feraiz

Farzlar

• Bihar, 71/194, 65. bölüm; Ara'ul Feraiz

bak. .

• 421. konu, el-Faizlet; 369. konu, el-Amel (1); 523. konu, en-Nafile

• el-İbadet, 2498. bölüm; er-Ruhsat, 1469. bölüm

3190. Bölüm Farzları Eda Etmeye Teşvik

Kur'an:

“Allah’tan bir farz olarak...Allah bilendir, hekimdir.”¹

15810. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Farzlar, farlar! Farzları Allah için eda ediniz ki sizleri cennete ulaştırsın.”²

15811. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bununla beraber Allah’a yemin olsun ki şüpheler doğmuş, kesin şeyleri bürümüştür. Hatta sanki, üstlenilen şey (rızk) size farzmış; farz kılınan (amel) da sizden kaldırılmış gibi telakki edilmeye başlanmıştır.”³

15812. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah size (oruç, namaz ve hac gibi) bir takım şeyleri farz kılmıştır; o halde onları zayıf etmeyin. Sizleri bir takım sınırlar tayin etmiştir; o halde onları aşmayın. Sizlere bir takım şeylerden sakındırmıştır; o halde onlardan sakının.”⁴

15813. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın size farz kıldığı şeyler için çalışın, sizden istediğini eda etme gayretini de vermesini dileyin.”⁵

15814. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nefsini kulluğa alıştı, ona yumuşak davran, ezip azarlama; sana kitapta farz kılınmış olanlar dışında onu hoş tut ve affet. Çünkü farzların, vaktinde ve yerinde eda edilmesi gerekir.”⁶

15815. İmam Ali (a.s) Hulvan’ın ordu komutanı Esved bin Kutbe’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Allah’ın sana farz kıldığı şeyler yolunda sevabını ümit ederek ve azabından korkarak canını feda et.”⁷

15816. İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz aziz ve celil olan Allah fazları sizlere kerem ve rahmeti üzere farz kılmıştır, sizlere ihtiyacı olduğu için değil! Aksine kendisinden başka ilah olmayan Allah sizlere olan rahmetinden dolayı (farz kılınmıştır) ki böylece pis olanı temiz olandan ayırsın,

¹ Tevbe suresi, 60. ayet

² Nehc’ül-Belağ, 167. hutbe

³ a. g. e. 114

⁴ a. g. e. 105. hikmet

⁵ a. g. e. 113. hutbe

⁶ a. g. e. 69. mektup

⁷ a. g. e. 59

göğsünüzde olan şeyleri imtihan etsin ve kalbinizde olan şeyleri halis kılsın.”¹

15817. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Rabbinin farz kıldıklarını eda eden, uğradığı meşakatlere sabreden, geceleri uykusunu terk eden kimseye ne mutlu!”²

15818. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın, “Sabredin, direnin ve sınırları koruyun” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Farzları ede etme hususunda sabırlı olun, musibetler karşısında direnin ve İmamları (a.s) koruyun.”³

15819. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah’ın kendisine farz kıldığı şeyle amel ederse o insanların en hayırlısıdır.”⁴

15820. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın farzlarıyla emel et ki insanların en takvalısı olasın.”⁵

15821. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala şöyle buyurmuştur: “Kulum kendisine farz kıldığımdan daha sevimli bir

şeyle kendisini bana sevimli kılmamıştır.”⁶

15822. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Farzları eda etmek gibi (yüce) bir ibadet yoktur.”⁷

15823. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini, Allah’a itaat etmek, farzları eda etmek hususunda sabretmek, nafile ve vazifeleri yerine getirme hususunda meşakkate katlanmakla imtihan et.”⁸

15824. *İmam Ali (a.s) Mısır’a vali tayin ettiğinde Malik Eşter’e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Allah’a özgü olan farzlarda niyetini halis kılmalı ve özgün vaktinde kılmalısın. O halde gece ve gündüzün bir bölümünde bedenini Allah’a itaate ver, O’na yaklaşmana vesile olan fiillerde bulun, bedeninin yorgun düşmesine neden olsa da fiillerinin eksiksiz ve kusursuz olmasına dikkat et.”⁹

15825. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kedi hakkından sizlere farz kıldığı şeyi ve sizlere beyan ettiği

¹ Bihar, 23/99/3

² Nehc’ül-Belağa, 45. mektup

³ el-Kafi, 2/81/3

⁴ a. g. e. h. 1

⁵ el-Kafi, 2/82/4

⁶ a. g. e. h. 5

⁷ Nehc’ül-Belağa, 113. hikmet

⁸ Gurer’ul Hikem, 4731

⁹ Nehc’ül-Belağa, 53. mektup

görevleri yerine getirerek Allah’a doğru yola koyulunuz.”¹

15826. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ah olsun Kur’an’ı okuyup hükümlerini uygulayan, farzlarını düşünüp ifa eden, sünnete hayat verip bidati öldüren kardeşlerime!”²

3191. Bölüm

Farzları

Müstehaplardan Öne

Geçirmenin Vacip

Olması

15827. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer müstehapların faziletine sarılarak farzları yerine getirmekten geri kalırsan şüphesiz elde ettiğin fazilet, zayı ettiğin farza denk olmayacaktır.”³

15828. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Ali! Altı yüz bin koyun mu, altıyüz bin dinar mı? yoksa altıyüz bin cümle mi istiyorsun?” Ali (a.s) şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Altı yüz bin cümle istiyorum.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Altı yüz bin

cümleyi altı cümleye topluyorum. Ey Ali! İnsanların faziletler ve müstehaplarla uğraştığını görürsen sen farzlarını kemale erdirmeye çalış, insanların dünya işlerine koyulduğunu görürsen sen ahiret işlerine koyul. İnsanların birbirinin ayıplarını araştırmaya koyulduğunu görürsen sen kendi ayıplarına bak. İnsanların dünyayı süslemeye koyulduğunu görürsen sen ahiretini süslemeye koyul, insanların amellerin fazlalığına koyulduğunu görürsen sen amelini halis kılmaya çalış ve insanların yaratıklara tevessül ettiğini görürsen sen yaratıcıya tevessül et.”⁴

*bak. en-Nafile, 3951. bölüm;
el-kemal, 3533. bölüm*

3192. Bölüm

Münezzeh Olan

Allah’ın İnsanlara Farz

Kıldığı Şey

15829. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yüce Allah, insanların yoksullukları onları

¹ a. g. e. 176. hutbe

² a. g. e. 182

³ Gurur’ul Hikem, 3793

⁴ el-Meviz’ul Adediyye, 293

isyana sürüklemesin diye adil imamlara kendilerini insanların en fakirleriyle ölçüp değerlendirmelerini emretti.”¹

15830. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Münezzeh olan Allah, yoksulların rızkını zenginlerin mallarında farz kılmıştır. Zengin, malı kendi zevkine harcadığından dolayı fakir aç kalmıştır.”²

15831. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah imanı, şirki temizlemek; namazı, kibirden uzak tutmak ve zekatı, rızka bir sebep kılmak için farz kılmıştır.”³

15832. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah tüm organlarına bir takım şeyler farz kılmıştır; kıyamet günü onlarla sana delil getirecektir.”⁴

bak. . eş-Şeriat, 1982. bölüm;

3193. Bölüm Münezzeh Olan Allah’ın Farz Kıldığı İlk Şey

15833. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın ümmetime farz kıldığı ilk şey

beş vakit namazdır. Ümmetimden Allah’ın dergahına yükselen ilk şey de beş vakit namazdır. Ümmetimin sorguya çekileceği ilk şey de beş vakit namazdır.”⁵

*bak. es-Selat, 2273, 2269.
Bölüm; el-Hisab, 833. Bölüm*

3194. Bölüm Münezzeh Olan Allah’ın Farz Kıldığı En Zor Şey

15834. İmam Sadık (a.s) Ebu Ubeyde Hezâ’a’ya şöyle buyurmuştur: “Allah’ın yaratıklarına farz kıldığı en zor şeyi sana haber vermeyeyim mi? İnsanların birbirine karşı insafı olması, dini kardeşlere yardım ve her durumda Allah’ı hatırlamasıdır. Öyle ki Allah’a itaat ortaya çıktığında insanın onunla amel etmesi ve kendisi için bir günah ortaya çıktığında ise onu terk etmesidir.”⁶

15835. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın yaratıklarına farz kıldığı şeylerin en zoru Allah’ı çok

¹ Nehc’ül-Belağa, 209. hutbe

² a. g. e. 328. hikmet

³ a. g. e. 252 (bak. . tüm söze)

⁴ a. g. e. 382

⁵ Kenz’ul Ummal, 18859

⁶ Emali’el Müfid, 317/1

zikretmeleridir. *Daba sonra şöyle buyurdu:* “Maksadım, “Subhanellahi velhamdu lillahi vela ilahe illallahu vellahu ekber” (Allah münezzehdir, hamd Allah’a mahsustur , Allah’tan başka ilah yoktur ve Allah vasfedilenden büyüktür) zikirlerini demek değildir. Gerçi bu da Allah’ı hatırlamaktır, ama benim Allah’ı zikretmekten maksadım, helal ve haram ile karşılaştığında Allah’ı hatırlamaktır. Öyle ki bir itaat ortaya çıkarsa ona amel etmesi ve bir günah ortaya çıktığında onu terk etmedir.”¹

15836. İmam Ali (a.s) *insanların birbirine karşı hakları hususunda şöyle buyurmuştur:* “Bu haklardan münezzeh olan Allah’ın farz kıldıklarının en büyüğü, emir sahibinin tebası, tebanın da emir sahibi üzerindeki hakkıdır. Bu hakkı eda etmeyi Allah her iki tarafa da farz kılmıştır.”²

bak. el-Ahd, 2963. Bölüm; 14119. Hadis

3195. Bölüm Farzların Bütünü

15837. İmam Ali (a.s) oğlu Muhammed bin Hanefiye’ye tavsiyede bulunarak şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağızım! Bilmediğin şeyi söyleme, hatta bildiğin bir şeyi bile tümüyle söyleme. Zira Allah Tebarek ve Teala bedeninin tüm organlarına bir takım farzlar taktir etmiştir. Kıyamet günü onlarla sana karşı hüccet (aleyhine delil) getirilir. Ve seni onlardan dolayı hesaba çekecektir. Bu organlara hatırlatmada bulunmuş, öğüt vermiş, onları uyarmış, onlara edep öğretmiş ve onları kendi haline terk etmemiştir. Örneğin aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“İlmin olmadığı şeye uyma, şüphesiz kulak, göz ve kalp, bütün bunlardan sorguya çekilecektir.”** Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Onu dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu önemsiz bir şey sanıyordunuz, oysa Allah katında önemi büyüktü.”** Sonra bu organlardan Allah’a itaat ederek ona ibadet ve kulluk etmesini istemiştir. Aziz ve

¹ el-Kafi, 2/80/4

² Nehc'ül-Belağa, 216. hutbe

celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Rûku edin, secdeye varın, Rabbiniz’e kulluk edin, iyilik yapın ki saadete erişesiniz.”** O halde bu, organlara taktir edilen farzların toplamıdır (en kapsamlısıdır.)”¹

15838. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah’ın kendi kitabında farz kıldığı şey İslam’ın dayanaklarıdır. Ve o beş dayanaktır. İslam bu beş farz üzere bina edilmiştir. Münezzeh olan Allah bu farzlardan her birisi için

herkesin bilmesi gereken dört sınır taktir etmiştir. Bu farzların ilki namazdır, sonra zekattır, ondan sonra oruçtur, sonra hacdır, ondan sonra da velayettir. Bu sonuncusu (velayet) bütün farzların ve sünnetlerin toplamıdır.”²

15839. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın yaratıklarına taktir ettiği farzların sınırları en büyük farzlardan olan beş farzdır: Namaz, zekat, hac, oruç ve (önceki diğer dört) farzın koruyucusu olan velayet.”³

¹ Fakih, 2/626/3215

² Bihar, 68/391/40

³ a. g. e. s. 388/39

415. Konu

et-Tefrit
Tefrit-İhmal

3196. Bölüm Tefritten Sakındırmak

Kur'an:

“Kişinin: “Allah’a karşı aşırı gitmemden ötürü bana yazıklar olsun (diyeceği günden sakının.)”¹

15840. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefrit, güçlü insanın musibetidir.”²

15841. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefrit, güçlülerin musibetidir.”³

15842. İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefritten dolayı kaynaklanan hasretleri hatırla ve uzak görüşlülüğü öne al.”⁴

15843. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefritin semeresi pişmanlıktır; uzak görüşlülüğün semeresi ise sağlıktır.”⁵

15844. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefritten sakının, şüphesiz tefrit kınanmaya sebep olur.”⁶

15845. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tefritten sakının zira tefrit hasretlerin fayda vermediği bir zamanda hasret duymaya sebep olur.”⁷

15846. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim tefrit ederse uçuruma yuvarlanır.”⁸

15847. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim şu üç şey hususunda aşırılık ederse mahrum kalır: “Bağışlayıcı kimseden bağış talep etmek, alimle oturup kalkmak ve sultana meyletmek.”⁹

15848. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah itaati, acizlerin (zayıf iradelilerin) tefrit ettikleri bir zamanda akıllılara ganimet kıldı.”¹⁰

15849. İmam Ali (a.s) zikir ehlinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Onları kendi aklınca; övülmüş makamlarında ve o değerli meclislerinde amel defterlerini yaymış, nefislerini hesaba çekmek amacıyla emrolunup da tefrit ettikleri veya nehyolunup da haddi

¹ Zümer suresi, 56. ayet

² Gurer’ul Hikem, 987

³ A’lam’ud-Din, 308

⁴ Bihar, 78/370/4

⁵ Nehc’ül-Belağa, 181. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/414

⁶ Gurer’ul Hikem, 2580

⁷ Bihar, 10/95/1

⁸ Tuhef’ul Ukul, 356

⁹ Bihar, 78/229/3

¹⁰ Nehc’ül-Belağa, 331. hikmet

aştıkları bütün küçük büyük işleri ortaya dökmüş görürsün.”¹

15850. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilim sahibi olan, yaptığı işlerde aşırılığa kaçmaz ve insanlar arasında övgüye layık bir şekilde yaşar.”²

15851. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennet öne geçenlerin nihayeti ve ateş ise geride kalanların varacağı sondur.”³

3197. Bölüm **İfrat ve Tefritten** **Sakınmak**

15852. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cahil insanı ya ifratta veya tefritte görürsün.”⁴

15853. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bu insanın damarlarına bağlanmış bir et parçası vardır; bu, insanın içinde olan en şaşılacak bir uzuvdur ve o da kalptir. İşte bunda hikmet ve ondan farklı

bir takım şeyler vardır. Eğer onun için bir ümit doğarsa, tamah onu zelil eder; tamah onu heyecanlandırırsa, hırs onu helak eder; eğer ümitsizlik ona musallat olursa, eseflenmek onu öldürür... doymak onu ifrata götürürse (fazla yerse), aşırı doymak (mide şişkinliği) onu sıkır. O halde her kusur ona zararlıdır; her ifrat (haddi aşmak) da onu bozguna uğratar.”⁵

15854. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Benim hakkımda iki sınıf helak olacaktır: Bir kısmı kendisini haktan uzaklaştıracak ölçüde beni aşırı sevenlerdir. İkincisi ise kendisini haktan uzaklaştırıp sapıklığa götürecek ölçüde bana aşırı buğzedenlerdir. İnsanların en hayırlıları, hakkımda ne ileri gidip ne de geri kalan orta yolu seçenlerdir.”⁶

bak. el-Guluv, 3106. Bölüm; 14955-14958. Hadisler

¹ a. g. e. 222. hutbe

² a. g. e. 31. hutbe

³ a. g. e. 157. hutbe

⁴ Nehc'ül-Belağa, 70. hikmet

⁵ a. g. e. 108

⁶ a. g. e. 127. hutbe

416. Konu

el-Firağ

Boş Vakti Olmak

bak. .

• 105. konu, el-Hirfe; 475. konu, el-Leğ; 478. konu, el-Lehv

3198. Bölüm Boş Vakti Olmak

Kur'ân:

“Öyleyse, boş vakit bulunca ibadete koyul; Ve ümit edeceğini yalnız Rabbinden iste.”¹

15855. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü hesabı en şiddetli olan kimse kendisi boşta gezdiği halde işini başkalarının yaptığı kimsedir. Eğer iş sıkıntı ve zahmet sebebiyse şüphesiz boşta gezmek, fesat ve bozulma sebebidir.”²

15856. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala çok uyuyan kuldan nefret eder ve Allah-u Teala boşta gezen kulundan nefret eder.”³

15857. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah ne dünya işinde ne de ahiret işinde olmayan boşta gezer salim kimseden nefret eder.”⁴

15858. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İki şey bir çok insanın fitne (imtihan veya

bozulma) sebebidir: Sıhhat ve boş vakti olmak.”⁵

15859. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Heva ve heves boş kalmaktan kaynaklanır.”⁶

15860. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Heva ve heves düşkünlüğü boş gezmekle hasıl olur.”⁷

15861. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şunu bilesin ki dünya, bir bela yurdudur. Orada bir saat boşta kalmak, kıyamet gününde hasret ve pişmanlığa neden olur.”⁸

15862. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer çalışmak sıkıntı ve zahmet sebebi ise sürekli boşta gezmek de fesat ve helak olma sebebidir.”⁹

15863. *İmam Seccad (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Kalplerimizi kendi zikrinle her türlü zikirden, dillerimizi senin şükürle her türlü şükürden, bedenlerimizi sana itaatle her türlü itaatten alıkoy. Eğer bizler için bir işten boş vakit taktir ettiysen bu boş vakiti salim kıl ki onda bizi bir günah sarmasın, bizlere bir bıkkınlık erişmesin

¹ İnşirah suresi, 7-8. ayetler

² Tenbih’ul Havatir, 1/60

³ Fakih, 3/169/3635

⁴ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 17/146

⁵ el-Kafi, 8/152/136

⁶ Gurur’ul Hikem, 9251

⁷ a. g. e. 9743

⁸ Nehc’ül-Belağa, 59. mektup

⁹ Bihar, 77/419/40

ve böylece kötülükleri yazan melekler günahlardan boş bir kitapla geri dönsünler. İyilikleri yazan melekler bizler için yazdıkları iyilikler sebebiyle sevinç içinde geri dönsünler.”¹

15864. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) Mekarim’ul Ahlak duasında şöyle buyurmuştur:* “Allahım! Muhammed’e ve Al-i Muhammed’e selat-u selam gönder. Beni, kendisine gösterdiğim önemimin (ibadet ve kulluktan) alıkoyduğu işten müstağni kıl. Beni yarın benden soracağın bir işe yönlendir ve günlerimi beni kendisi için yarattığın şeyler yolunda harcat.”²

15865. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bana ibadetle geçen bir sıhhat ve dünyadan yüzçevirmekle birlikte olan bir boş vakit nasip eyle.”³

15866. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) Arefe günü duasında şöyle buyurmuştur:* “Allahım! Senin gücünden ve genişliğinden kaynaklanan bir güç ve genişlikle, senin sevdiğin işleri yapmak için boş vaktin halinin ve sana yaklaştıran şey hususunda çalışmanın tadını bana tattır. Bana armağanlarından bir armağan gönder. Ticaretimi faydalı kıl, dönüşümü zararsız eyle, beni azametli makamından korkut ve seni görmeye iştiaklı kıl.”⁴

15867. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan için kendisini hiçbir meşguliyetin alıkoyamadığı bir saatinin (vaktin) olması ne de uygundur.”⁵

bak. el-Murakebe, 1544. Bölüm

¹ Sahifet’us-Seccadiye, 51, 11. dua

² a. g. e. s. 81, 20. dua

³ a. g. e. s. 87; 20. dua

⁴ a. g. e. 200, 47. dua

⁵ Gurer’ul Hikem, 9684

417. Konu

el-Firak

Fırkalar-Mezhepler

• *Kenẓ'ul Ummal*, 1/209-212
• *Bihar*, 72/178, 104. bölüm; *el-Mercie ve'z-Zeydiyye ve'l-Beteriyye ve'l-Vakifiyye*

bak. .

• 21. konu, *el-Ümmet*; 145. konu, *el-İhtilaf*; 71. konu, *el-Cemaat*

3199. Bölüm İslami Fırkalar

15868. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bu ümmet yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Canım elinde olana andolsun ki bana uyan ve benim Şiilerimden olanlar dışında bütün bu fırkalar sapıktır.”¹

15869. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İsrailoğullarının başına gelenler kılı kılına ümmetimin başına da gelecektir... İsrailoğulları yetmiş iki millete ayrıldılar, ümmetim de yakında yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan bir fırkası dışında tümü ateştedir.”²

15870. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hıristiyanlar şu veya bu yüzden dağıldılar, sizler de ey ümmet! Onlar gibi sizlerin defırka fırka fırka olacağınızı görüyorum. Onlardan bir fırka daha fazla olacaksınız. Biliniz ki ben ve bana uyan kimseler dışında bütün fırkalarınız sapıktır.”³

3200. Bölüm İslam Ümmetinin Üç Fırka Oluşu

15871. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim ümmetim üç fırkaya ayrılacaktır. Hak üzere olan bir fırka ki batıl onlardan en küçük bir şeyi azaltamayacak beni ve Ehl-i Beyt’imi seveceklerdir. Onların misali saf altın misali gibidir. Ne kadar ateşe koyar ve ateşi alevlendirirsen onun saflığından başka bir şeyi artmaz. Bir fırkası da batıl üzeredir. Hak ondan en küçük bir şeyi eksiltmez... ve bir fırka da şüphe ve kuşku içindeki fırkadır, Samiri dini üzeredirler ama onlar “la mesase” (Bana dokunmayın) dememektedirler. Bunlar, “la kıtale” (savaş yoktur) derler. Bunların önderi Abdullah bin Kays Eş’ari’dir.”⁴

¹ Emali’et-Tusi, 213/3

² Kenz’ul Ummal, 928

³ Kitab’ul Garat, 2/585

⁴ Emali’el Müfid, 30/3

418. Konu

el-Fesad

Fesad

• *Bihar, 73/395, 144. bölüm; Bab'ul Fesad*

bak. .

• *El-Ümmet, 127-129. bölümler; el-Ahiret, 33. bölüm; ed-Devlet, 1282 ve 1283. bölümler; er-Rahmet, 1457. bölüm; el-Kaz'a (1), 3350. bölüm; el-Mer'e, 3658. bölüm*

3201. Bölüm İnsanların Genelini Bozan Şey

1-Günah

Kur'an:

“İnsanların elleriyle işledikleri yüzünden karada ve denizde fesad çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır.”¹

“Ardında ve önünde insanoğlunu takip edenler vardır; Allah'ın emriyle onu gözetirler. Bir kavim kendi nefislerindeki değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez. Allah bir milletin fenalığını dileyince artık onun önüne geçilmez. Onlar için Allah'tan başka hami de bulunmaz. Korku ve ümide düşürmek için size şimşegi gösteren, yağmurla yüklü bulutları meydana getiren O'dur.”²

“Başınıza gelen her hangi bir musibet ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür. O, yine de

çoğunu affeder. Yeryüzünde O'nu aciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dostunuz da yardımcınız da yoktur.”³

“Biz bunları, vaktiyle bahçe sahiplerini denediğimiz gibi denedik. Sahipleri daha sabah olmadan, bahçeyi devşireceklerine yemin etmişlerdi.”⁴

“Onlara iki adamı misal olarak göster: Birine iki bahçe vermiştik.”⁵

15872. *İmam Bakır (a.s)*
“onlardan, ona iman etmeyen kimse...” *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:*
“Onlar Muhammed'in ve ondan sonra Al-i Muhammed'in düşmanlarıdır. “Ve Rabbin bozgunculuk çıkaranları daha iyi bilir” ayetinde geçen fesattan maksat da Allah ve Resulüne karşı isyan etmektir.”⁶

15873. *İmam Bakır (a.s)*
kendisine, azîz ve celil olan Allah'ın, “İslah olduktan sonra yeryüzünde fesat çıkarmayın” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:

¹ Rum suresi, 41. ayet

² Ra'd suresi, 11-12. ayetler

³ Şura suresi, 30-31. ayetler

⁴ Kalem suresi, 17. ayet

⁵ Kehf suresi, 32. ayet

⁶ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 1/312

“Yeryüzü bozulmuştu. Aziz ve celil olan Allah Peygamberi (s.a.a) vasıtasıyla onu islah etti ve şöyle buyurdu: **“Yeryüzünde islah olduktan sonra fesat çıkarmayın.”**¹

15874. *İmam Rıza (a.s) Muhammed bin Sinan’ın sorularına cevap olarak şöyle yazmıştır:* “Allah bir nefsi öldürmeyi haram kılmıştır. Zira eğer helal olsaydı insanları bozar, helak eder ve toplum idaresini bozardı....

Allah-u Teala zinayı haram kılmıştır. Zira zina da nefsin öldürülmesi, soyun ortadan kalkması, çocukların terbiyesinin terk edilmesi, miras sisteminin bozulması ve benzeri bir çok fesatlara sebep olmaktadır.

Aziz ve celil olan Allah iffetli kadınlara iftirada bulunmayı haram kılmıştır. Zira soyların ortadan kalkmasına, evladın inkarına, miras meselesinin bozulmasına, çocukların terbiyesinin terk edilmesine, tanınmaların ortadan kalkmasına ve insanların helak olmasına sebep olan

diğer bir çok büyük günahlara ve olaylara sebep olmaktadır...”²

15875. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir toplum arasında fuhuş ve fesat yaygınlaşınca mutlaka öncekilerde bulunmayan veba ve hastalıklar da onlar arasında yaygınlaşır.”³

15876. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul gizlice günah işlerse sahibinden başkasına zarar vermez. Aşık bir şekilde yapar ve insanlar da onu engellemezse o günah insanların geneline zarar verir.”⁴

15877. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah insanların geneline, kendi aralarında bir çirkinliği müşahe ettiklerinde bundan alıkoymaya güçleri yettiği halde alıkoymadıkları takdirde belli bir grubun günahı sebebiyle azap etmiştir. Zira böylesi durumda Allah özele ve genele (bütün bir halka) azap eder.”⁵

15878. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir topluluk

¹ el-Kafi, 8/58/20

² Fakih, 3/565/4934

³ et-Tergib ve’t-Terhib, 2/568/3

⁴ Bihar, 100/74/15

⁵ Dur’ul Mensur, 3/127

cihadi terk edince Allah mutlaka hepsine azap eder.”¹
bak. ez-Zenb, 1381, 1382. Bölüm; el-Ma'ruf (2), 2694. Bölüm; el-Kaza (1), 3350. Bölüm

2-İhtilaf

15879. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kendi peygamberlerinden sonra ihtilafa düşen her ümmetin batıla yönelenleri hakka yönelenlerine üstün gelmiştir.”²

15880. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki peygamberinden sonra ihtilafa düşen her ümmetin Allah’ın istemediği durum dışında batıl olanı hak olanına üstün gelmiştir.”³

15881. *İmam Ali (a.s) Muaviye ordusunun kendi ordusuna galip geldiğini haber vererek şöyle buyurmuştur:* “Vallahi onlar, batıl yolda birlik içindeyken, sizin hak yolunuzda ayrılığa düşmeniz; onlar batıl yolda imamlarına itaat ederken, sizlerin hak yolunda imamınıza isyan etmeniz; onlar emaneti sahibine verirken, sizin emanete

hiyanet etmeniz; onlar şehirlerinde islah edici-düzgün hareket ederken sizin fesad-bozgunculuk etmeniz sebebiyle çok geçmeden sizlere galib geleceklerini sanıyorum.”⁴

bak. el-İhtilaf, 1045-1047. Bölümler

3-Eşitlik

Kur'an:

“Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir.”⁵

15882. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar çeşitli ve farklı oldukları taktirde hayır ve iyilik üzere olmuşlardır. Eşit ve tekdüze oldukları taktirde ise helak olmuşlardır.”⁶

bak. el-İcare, 12. Bölüm

4-Haktan Mahrumiyet

¹ et-Terğib ve't-Terhib, 2/331/6

² Kenz'ul Ummal, 929

³ Emali'el Müfid, 235/5

⁴ Nehc'ül-Belağa, 25. hutbe

⁵ Zuhurf suresi, 32. ayet

⁶ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/53/204

15883. *İmam Ali (a.s) hilafete ulaştıktan sonra ordu komutanlarına yazmış olduğu mektupta şöyle buyurmuştur:* “Allah’a hamdü senadan sonra, sizden öncekiler helak oldular. Onlar rüşvet vererek elde etmek için insanları haklarından mahrum kıldılar. İnsanları batıl yola sürüklediler, onlar da peşleri sıra gittiler.”^{1 2}

15884. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah, güçlülerinden zayıfların hakkının alınmadığı bir topluluğu nasıl temiz ve pak kılar?!”³

15885. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zayıfın hakkının güçlüden hiçbir korku ve titreme olmaksızın

alınmadığı bir ümmet asla temizlenemez.”⁴

15886. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah, mazlumun hiçbir korku ve titreme olmaksızın hakkını güçlüden alamadığı bir ümmeti asla temizlemez.”⁵

bak. ez-Zulm, 2447. Bölüm

3202. Bölüm Toplunun Seçkinlerinin Bozulmasının Halkın Bozulmasındaki Etkisi

15887. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Din ve dünyanın kıvamı dört şey ile: İlmiyle amel eden alim, ilim öğrenmekten utanmayan cahil, kendi bağışında cimrilik

¹ İbn-i Ebi'l Hadid şöyle diyor: Yani insanları haktan mahrum kıldılar ve sonuçta insanlar para ve rüşvetle hakkı onlardan aldılar. Başka bir tabirle işleri yerli yerine oturtmadılar, devlet ve hükümet işlerini liyakati olan kimselere vermediler, din ve dünya işleri onların meyilleri, istekleri ve bozuk maksatları üzere uygulandı. Bu yüzden halk miras ve hakları tıpkı mal gibi parayla alıyorlardı.” İmam daha sonra şöyle buyurmuştur: “Onları batıl yola sevk ettiler,

insanlar da onlara uydular” yani onları batıl bir yola attılar. Sonraki iş başına gelen nesil de o batıl metot üzere büyüdükleri için bu metodun hak ve doğru olduğunu zannettiler. Bu yüzden babalarına ve geçmişlerine uyuyor ve onların metodunu takip ediyorlardı.

² Nehc'ül-Belağa, 79. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/77

³ Bihar, 75/353/62

⁴ a. g. e. 77/258/1

⁵ Kenz'ul Ummal, 5544

etmeyen cömert ve ahiretini dünyaya satmayan fakir kimse. Zira alim ilmini zayi edince (amel etmeyince) cahil de ilim öğrenmekten çekinir ve zengin kimse bağışında cimrilik edince, fakir de ahiretini dünyasına satar.”¹

15888. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünyanın kıvamı dört şey ile: İlmiyle amel eden alim, bağışta bulunan zengin, ilim öğrenmek için tekebbür etmeyen cahil ve ahiretini başkasının dünyası için satmayan fakir. Ne zaman alim ilmiyle amel etmezse, zengin kimse bağıştan el çekerse, cahil ilim öğrenmek hususunda tekebbüre kapılırsa ve fakir ahiretini dünyaya satarsa, eyvahlar olsun onlara!”²

15889. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dinin kıvamı dört şey ile: İlmiyle söyleyen ve söyledikleriyle amel eden alim, Allah’ın dininin takipçilerine ihsanını esirgemeyen zengin, ahiretini dünyasına satmayan fakir ve ilim öğrenmekten kibirlenmeyen fakir. O halde alim ilmini gizlerse, zengin

kimse malında cimrilik ederse, fakir ahiretini dünyaya satarsa ve cahil kimse de ilim öğrenmekten çekinirse, dünya gerisin geriye döner. O halde camilerin çokluğu, çeşitli kavimlerin varlığı sizleri aldatmasın.” Kendisine şöyle arz edildi: “Ey müminler Emiri! O zaman nasıl yaşayalım?” İmam şöyle buyurdu: “Zahirde bunlara karışınız ve batında onların aksine olunuz.”³

15890. İmam Ali (a.s) insanların geneli hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz (halkın çoğunun bozulması) seçkinlerinin bozulmasındandır. Şüphesiz toplumun seçkinleri beş kısma ayrılır: Allah’a doğru kılavuzlar olan alimler, Allah’a doğru birer yol olan zahitler, Allah’ın yeryüzündeki emin kulları olan tacirler, Allah’ın dininin yardımcıları olan mücahitler ve Allah’ın yaratıklarının yöneticileri olan hakimler. Eğer, alimler tamahkar olur ve mal toplamaya koyulurlarsa o halde kimden kılavuzluk istenilir? Eğer zahit dünyaya ve insanların

¹ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/303

² Tuhef’ul Ukul, 222

³ Bihar, 2/67/9

elinde olan şeylere rağbet gösterirse, artık kime uyulur? Eğer tüccar ihanet eder ve zekat vermezse, kime itminan edilip güvenilebilir? Eğer mücahitler gösteriş peşinde koşar, mal ve servet elde etmeye göz dikerse Müslümanlar kimler aracılığıyla savunulur? Eğer yöneticiler zalim olur, hüküm ve emirlerinde adaletsizce ve zalimce davranırlarsa, artık kimin vesilesiyle mazlumun hakkı zalimden alınabilir? Allah’a yemin olsun ki insanları sadece tamahkar alimler, dünyayı talep eden zahitler, hain tüccarlar, riyakar mücahitler ve zalim idareciler helak etmiştir: “Zalim kimseler nasıl bir yıkılışla yıkılacaklarını çok yakında anlayacaklardır.”¹

bak. el-İlm, 2900. Bölüm

3203. Bölüm Kur’an’da Fesat Çıkaranlar

1-Firavun

Kur’an:

“Şüphesiz Firavun yeryüzünde azmış ve halkını fırkalara ayırmıştı.

İçlerinden bir topluluğu güçsüz bularak onların oğullarını boğazlıyor, kadınlarını sağ bırakıyordu; çünkü o, bozgunculardan biriydi.”²

bak. A’raf suresi, 103. ayet; Yunus suresi, 91. ayet; Neml suresi, 14. ayet

2-Ka’run

Kur’an:

“Karun, Mûsa’nın milletindendi; ama onlara karşı azdı. Biz ona, anahtarlarını güçlü bir topluluğun zor taşıdığı hazineler vermiştik. Milleti ona: “Böbürlenme, Allah şüphesiz ki böbürleneni sevmez. Allah’ın sana verdiği şeylerde, ahiret yurdunu gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah’ın sana yaptığı iyilik gibi, sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuk isteme; doğrusu Allah bozguncuları sevmez” demişlerdi.”³

3-Beni İsrail

Kur’an:

“İsrailoğullarına Kitapta: “Doğrusu yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacak ve

¹ Gurer’ul Hikem, 542/106

² Kasas sursei, 4. ayet

³ KAsas suresi, 76-77. ayetler

kibirlendikçe
kibirleneceksiniz” diye
bildirdik.”¹

“Yahûdiler, “Allah’ın eli
sıkıdır” dediler...Savaş
ateşini ne zaman
körükleseler Allah onu
söndürür. Yeryüzünde
bozgunculuğa koşarlar.
Allah bozguncuları
sevmez.”²

4-Hud Kavmi

Kur’an:

“Rabbinin, hiçbir
memlekette benzeri ortaya
konmayan sütunlara sahip
İrem şehrinde oturan Ad
kavmine ne ettiğini
görmedin mi? Vadide
kayaları kesip yontan
Semud kavmine,
memleketlerde aşırı giden,
oralarda bozgunculuğu
artıran, sarsılmaz bir
saltanat sahibi Firavun’a
Rabbinin ne ettiğini
görmedin mi?”³

*bak. Şuara suresi, 133-140
ayetler*

5-Salih’in Kavmi

Kur’an:

“Allah’ın sizi Ad
milletinin yerine
getirdiğini, ovalarında

köşkler kurup dağlarında
kayadan evler yonttuğunuz
yeryüzünde yerleştirdiğini
hatırlayın; Allah’ın
nimetlerini anın,
yeryüzünde bozgunculuk
yaparak karışıklık
çıkarmayın” dedi.”⁴

*bak. A’raf suresi, 73-79.
ayetler; Neml suresi, 45-53.
ayetler; Şuara suresi, 141-159.
ayetler*

6-Şuayb Peygamber

Kur’an:

“Ey kavmim! Ölçüyü ve
tartıyı tamamı tamamına
yapın; insanlara eşyalarını
eksik vermeyin;
yeryüzünde bozgunculuk
yaparak karışıklık
çıkarmayın.”⁵

*Bak. Hud, 84-95, Şuara,
176-189, A’raf, 85-92*

7-Lut’un Kavmi

Kur’an:

“Erkeklerle yaklaşıyor,
yol kesiyor ve
toplantılarınızda fena
şeyler yapmıyor
musunuz?” Milletinin
cevabı: “Doğru
sözlülerden isen bize
Allah’ın azabını getir”
demek oldu. Lut:

¹ İsra suresi, 4. ayet

² Maide suresi, 64. ayet

³ Fecr suresi, 6-12. ayetler

⁴ A’raf suresi, 74. ayet

⁵ Hud suresi, 85. a yet

“Rabbim! Bozgunculara karşı bana yardım et” dedi.”¹

Bak. Ankebut suresi, 28-34. ayetler; A’raf suresi, 80-84. ayetler

8-Adil İmama Karşı İsyân Eden Kimse

Kur’an:

“Allah ve peygamberiyle savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuğa uğraşanların cezası öldürülmek...”²

9-Hükümdar

Kur’an:

Melike: “Doğrusu hükümdarlar bir şehre girdikleri zaman orasını bozarlar, onurlu kimselerini aşağılık yaparlar. İşte böyle davranırlar dedi.”³

15891. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aşağılık insanlar yönetici olunca faziletli insanlar helak olur.”⁴

15892. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aşağılık insanlar hakim olunca yüce insanlar

zulme ve zorbalığa maruz kalır.”⁵

15893. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimden iki grup doğru olursa ümmetim de doğru olur. Eğer onlar bozulursa, ümmetim de bozulur.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resülü! O iki grup kimlerdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Fakihler ve yöneticiler.”⁶

bak. 494. Konu, el-Mulk

10-Münafık

Kur’an:

“Kendilerine:

“Yeryüzünde fesat çıkarmayın” dendiği zaman, “Bizler sadece ıslah edicileriz” derler.”⁷

15894. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra sizin için en çok korktuğum kimse, konuşmasını bilen her münafığın varlığıdır.”⁸

bak. en-Nifak, 3934, 3931.

Bölümler; el-Ummet, 128. Bölüm

11-İsraf Edenler

Kur’an:

“Yeryüzünde bozgunculuk yapıp dirlik

¹ Ankebut suresi, 20-30. ayetler

² Maide suresi, 33. ayet

³ Neml suresi, 34. ayet

⁴ Gurer’ul Hikem, 4033

⁵ a. g. e. 4035

⁶ el-Hisal, 37/12

⁷ bakara suresi, 11. ayet

⁸ et-Terğib ve’t-Terhib, 1/127/18

düzenlik vermeyen aşırı gidenlerin emrine uymayın.”¹

15895. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dinar ve dirhemi (bir takım amaçlar için) kırmak ve meyvenin tohumunu bir köşeye atmak da bozukluktandır.”²

15896. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Azığı zayi etmek ve ahireti bozmak da fesattandır (bozulmadandır)”³

15897. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz azığı zayi etmek de bozulmadandır.”⁴

bak. 230. Konu, el-İsraf

12-Sıla-i Rahim’de Bulunmayan Kimse

Kur’an:

“Geri dönerseniz yeryüzünde bozgunculuk yapmanız ve akrabalık bağlarınızı kesmeniz beklenmez mi sizden?”⁵

“Sağlam söz verdikten sonra Allah’ın ahdini bozanlar ve Allah’ın birleştirilmesini emrettiğini ayıranlar ve yeryüzünde bozgunculuk

yapanlar, işte lânet onlara ve kötü yurt cehennem, onlarıdır.”⁶

bak. er-Rahim, 1467. Bölüm

13-Sihirbaz

Kur’an:

“Sihirbazlar gelince Mûsa onlara: “Atacağınızı atın” dedi. Attıklarında, Mûsa: “Yaptığınız sihirdir, fakat Allah onu boşa çıkaracaktır. Allah bozguncuların işini elbette düzeltmez dedi.”⁷

bak. 223. Konu, es-Sihr

14-Hırsız

Kur’an:

“Allah’a yemin ederiz ki memleketi ifsat etmeğe gelmediğimizi ve hırsız da olmadığımızı biliyorsunuz” dediler.”⁸

Tefsir:

El-Mizan tefsirinde şöyle yer almıştır: “Yusuf’un kardeşlerinin, “Sizler çok iyi biliyorsunuz ki biz yer yüzünde fesat çıkarmak için gelmedik” sözü, Mısır’a azık almak için girdikleri zaman Yusuf’un, onların casus oldukları veya kötü niyetlerle Mısır’a geldikleri korkusu nedeniyle

¹ Şuara suresi, 151-152. ayetler

² Fakih, 3/167/3625

³ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁴ el-Kafi, 8/24/4

⁵ Muhamemd suresi, 22. ayet

⁶ Ra’d suresi, 25. ayet

⁷ Yunus suresi, 80-81. ayetler

⁸ Yusuf suresi, 73. ayet

araştırıldıklarını; niçin geldikleri, nereden geldikleri, soylarının ve neseplerinin ne olduğu ve benzeri bir çok hususlarda soruşturulduğunu göstermektedir.

15-Dindar ve Güzel Ahlak Sahibi Birinin Evlilik İsteğini Reddeden Kimse

15898. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ahlak ve dinini beğendiğiniz birisi, size görücülüğe gelince, ona kızınızı verin. **“Eğer böyle yapmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve fesat meydana gelir.”**^{1 2}

15899. *İmam Bakır (a.s) evlilik hususunda sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Birisi kızınızı istemeye geldiğinde, dindarlık ve emanete riayetinden hoşnut olduğunuz takdirde ona kızınızı verin: **“Eğer böyle yapmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve fesat meydana gelir.”**³

bak. ez-Zevac, 1642. Bölüm

3204. Bölüm Kendisini Bozma Pahasına Halkı İslah Etmenin Caiz Olmayışı

15900. *İmam Ali (a.s), bazı ashabını kınayarak şöyle buyurmuştur:* “Allah’a andolsun ki sizler dinlenme alanlarında çok, ama bayraklar altında (savaş meydanlarında) oldukça azsınız. Ben sizleri ıslah edecek ve eğriliğiniz düzelterek şeyi biliyorum. (size zorla boyun eğdirebilirim.) Ama Allah’a andolsun ki nefsimi fesada-bozgunluğa düşürmek pahasına sizi ıslah etmeyi (uygun) görmüyorum.”⁴

15901. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri Ali b. Ebi Talib Kufe’de halka şöyle buyurdu: “Ey Kufe ehli! Benim sizleri neyin ıslah edeceğini bilmediğimi mi sanıyorsunuz? Elbette ki biliyorum. Ama kendimi bozarak sizleri ıslah etmeyi hoş görmüyorum.”⁵

15902. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Elbette sizleri neyin ıslah edeceğini ve eğriliğinizi düzelterek biliyorum. Ama ben kendimi

¹ el-Kafi, 5/347/3

² Enfal, 73

³ a. g. e. h. 1

⁴ Nehc'ül-Belağa, 69. hutbe

⁵ Emali’el Müfid, 207/40

bozma pahasına sizleri ıslah etmeyeceğim.”¹

15903. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben sizleri düzelterek şeyin kılıç olduğunu biliyorum. Ve ben kendimi bozma pahasına sizleri ıslah etme niyetinde değilim. Ama çok yakında benden sonra sizlere acımasız bir yönetici hakim olacaktır.”²

15904. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ama ben Allah’a yemin olsun ki dünyamı düzeltmek için dinimi bozacak bir şey yapmayacağım.”³

15905. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer onlar, sadece benim kendimi bozmamla düzeleceklerse, Allah onları düzeltmesin.”⁴

15906. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben, ehlimi tenbih ettiğim eğitimle sizleri de tenbih ettim. Ama önem vermediniz, rabbimin hadlerini icra ettiğim bu kırbaçla size vurdum. Lakin (hata ve günahıtan) el çekmediniz. Sizlere kılıcımla vurmamı mı istiyorsunuz? Biliniz ki ben sizleri neyin düzelterek ve eğriliginizi

neyin doğrultacağımı biliyorum. Ama ben, kendimi bozma pahasına sizleri ıslah etmeyi almayacağım. Aksine Allah, benim intikamımı sizlerden alacak birini sizlere musallat edecektir. Böylece ne nasiplenip lezzet alacağınız bir dünya kalacak ve ne de kendisine doğru gideceğiniz bir ahiret! Lanet ve ölüm olsun cehennem ehline!”⁵

15907. *İnsanların Ali b. Ebi Talib’in (a.s) etrafından dağılıp bir çoğunun dünyasından nasiplenmek için Muaviye’ye doğru koştuğu bin esnada kendisinin huzuruna gelerek, “Ey Müminlerin Emiri! Bu mallarla bağışta bulun ve arabın seçkinlerini, Kureys’i ve sana muhalefet edip Muaviye’nin yanına kaçmasından korktuğun kimseleri Arap olmayanlardan üstün kıl” diyen bir grup ashabına Müminlerin Emiri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Benim zaferi, zulüm ve adaletsizlikle elde etmemi mi istiyorsunuz? Hayır Allah’a yemin olsun ki güneş doğdukça ve yıldızlar gökyüzünde parladıkça böyle bir işe kalkışmayacağım.”⁶

¹ İrşad 1/272

² a. g. e. s. 281

³ Nehc’üs-Saade, 1/226

⁴ Gurur’ul Hikem, 3758

⁵ el-Kafi, 8/361/551

⁶ Ehali’el Müfid, 175/6

*bak. Nehc'ul Belağa, 126.
Hutbe; el-Bihar, 78/94, 17.
Bölüm*

3205. Bölüm Fesadı Yok Eden Şey

Kur'an:

**"Allah'ın insanları
birbiriyle savması
olmasaydı yeryüzünün
düzeni bozulurdu. Fakat
Allah alemlere
lütufkardır."**¹

**15908. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur: "Allah
Şiilerimizden namaz kılan
kimseler vesilesiyle,
Şiilerimizden namaz kılmayan
kimselerin azabını
defetmektedir. Eğer onların
tümü namazı terk etmiş
olsalardı, şüphesiz helak
olurlardı. Allah Şiilerimizden
zekat verenler vesilesiyle de
zekat vermeyen Şiilerimizden
azabı defetmektedir. Aziz ve
celil olan Allah'ın şu sözü de
buna işarettir: **"Eğer
insanlardan bazısı, diğer
bazıları vesilesiyle
defedilmeseydi, şüphesiz
yeryüzü bozulurdu."**²**

¹ bakara suresi, 251. ayet

² el-Kafi, 2/451/1

³ Nur'us-Sakaleyn, 1/253/1007

**15909. İmam Ali (a.s),
kendisine Allah-u Teala'nın,
"Eğer Allah
defetmeseydi..." ayeti
hakkında şöyle buyurmuştur:**
"Bu ayetin anlamı, Allah'ın
iyilerin varlığının bereketiyle,
kötü kimselerden helak
olmayı uzaklaştırmasıdır."³

**15910. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: "Eğer Allah için
rükuya varan kullar, süt emen
çocuklar ve otlayan hayvanlar
olmasaydı, şüphesiz üzerinize
şiddetli bir azap inerdi."**⁴

**15911. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: "Şüphesiz ilahi
takva kalplerinizin
hastalığının ilacıdır... ve
göğüslerinizin bozukluğunun
ıslah sebebi ve nefislerinizin
pisliklerinin temizlik
aracıdır."**⁵

**15912. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: "Eğer insanlar,
azap üzerlerine indiği,
ellerindeki nimetler yok
olduğu zaman Rablerine,
doğru niyetle ve içtenlikle
sığınsalar, Rableri ellerinden
giden her şeyi geri verir,
içlerindeki her bozgunu
düzeltirdi."**⁶

⁴ a. g. e.

⁵ Nehc'ül-Belağa, 198. hutbe

⁶ a. g. e. 178. hutbe

419. Konu

el-Fısk Fısk

bak. .

• *El-Hidayet, 4003 ve 4004. bölümler*

3206. Bölüm Fısk

Kur'an:

“Leş, kan, domuz eti, Allah’tan başkası adına kesilenler, canları çıkmadan önce kesmemişseniz boğulmuş, bir yerine vurularak öldürülmüş, düşüp yuvarlanmış, başka bir hayvan tarafından süsülmüş, yırtıcı hayvan tarafından yenmiş olanları, dikili taşlar üzerine boğazlananlar ile fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı; bunlar fâsıklıktır.”¹

“Üzerine Allah’ın adının anılmadığı kesilmiş hayvanları yemeyin, bunu yapmak Allah’ın yolundan çıkmaktır. Doğrusu şeytanlar sizinle tartışmaları için dostlarına fısıldarlar, eğer onlara itaat ederseniz şüphesiz siz müşrik olursunuz.”²

15913. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fısk her günahkarın Allah’a karşı

işlediği büyük bir günah veya her günaha bulaşan kimsenin lezzet, şehvet ve kendisine galebe çalan şevk sebebiyle bulaştığı günah anlamındadır. Bu fısktır ve bunu yapan kimse de fasık olup fıskı sebebiyle imandan çıkmıştır. Eğer bu işi sürdürür ve önemsememe ve küçük görmek derecesine düşerse bu itinasızlık ve küçük görme sebebiyle de küfrü gerekli olur.”³

3207. Bölüm Fasık

Kur'an:

“Münafık erkek ve kadınlar da birbirlerindendir: Kötülüğü emreder, iyiliğe engel olurlar; elleri de sıkıdır; Allah’ı unuttular, bu yüzden Allah da onları unuttu. Doğrusu münafıklar fâsıktırlar.”⁴

“And olsun ki, sana apaçık ayetler indirdik. Onlara sadece fasıklar küfreder.”⁵

“İncil sahipleri Allah’ın onda indirdikleri ile

¹ Maide suresi, 3. a yet

² En’am suresi, 121. ayet

³ Bihar, 68/278/31

⁴ Tevbe suresi, 67. ayet

⁵ bakara suresi, 99. ayet

**hükmetmeler. Allah'ın
indirdiği ile
hükmetmeyenler, işte
onlar fâsık olanlardır.”¹**

**“Firavun, milletini
küçümsedi ama, onlar
kendisine yine de itaat
ettiler. Doğrusu onlar
yoldan çıkmış bir millettir.”²**

²
*bak. Bakara suresi, 59. ayet;
Al-i İmran suresi, 82. ayet;
En'am suresi, 49. ayet; A'raf
suresi, 163. ayet; Tevbe suresi, 84.
ayet; Enbiya suresi, 74. ayet; Nur
suresi, 4. ayet; Naml suresi, 12.
ayet; Kasas suresi, 32. ayet;
Ankebut suresi, 34. ayet; Ahkaf
suresi, 20 ayet; Zariyat suresi, 46.
ayet; Haşr suresi, 19. ayet*

**15914. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Fasık insanın
nişanesi dört şeydir:
Oyalandı, boş işlerle
uğraşmak, düşmanca
saldırmak ve iftirada
bulunmak.”³**

**15915. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Dikkat edin,
dikkat edin! Makamıyla
övünen, nesebiyle başkalarına
karşı büyüklenen,
büyüklerinize ve
idarecilerinize itaat etmekten
sakının... Çünkü onlar,
asabiyetin esas sütunları, fitne
binasının temelidirler...
Onlar fışkın temeli, isyanın
ayrılmaz parçalarıdır.”⁴**

**15916. İmam Ali (a.s)
sapıkların sıfatı hakkında şöyle
buyurmuştur: “(Dalalet ehli)
Dünyayı seçip, ahireti geriye
attılar. Arı suyu bırakıp,
bulanık, kokuşmuş su içtiler.
Onların fasıklarının sanki
münkerle arkadaş olmuş, ona
alışıp onunla uyum sağlamış
görüyorum. Öyle ki
günahlarda saçlarını ağartmış,
ahlakı günah rengine
bürünmüş.”⁵**

*Bak. El-Cihad (1), 580.
Bölüm*

¹ Maide suresi 47. a yet

² Zuhuruf suresi 54. ayet

³ Tuhef'ul Ukul, 22

⁴ Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe

⁵ a. g. e. 144

420. Konu

el-Fesahat Fesahat

• *Bihar*, 17/156, 18. bölüm; *Fesahet'un-Nebi (s.a.a) ve'l-Belagatuhu*
• *Şerb-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid*, 6/278; *Kelam li İbn-i Ebi'l-Hadid fi Enne Emir'el Müminin (a.s) Efseh'un-Nas*

bak. .

• 46. konu, *el-Belagat; en-Nahv*, 3860. bölüm

3208. Bölüm Fesahat

15917. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fesahat konuşmanın süsüdür.”¹

15918. *Zebr’da şöyle yer almıştır:* “Hutbelerde fasih bir şekilde konuşuyor, amelde ise kusur ediyorsunuz, oysa amelde fasih olup hutbeyi kısa tutsaydınız bu sizin için daha ümit verici olurdu. Ama sizler ayetlerime kastettiniz, onu alaya aldınız, bana karşı günah işlemeye yöneldiniz. Neticede bu vesileyle de parmakla gösterilir (günahla meşhur) oldunuz.”²

3209. Bölüm İnsanların en Fasih Konuşanı

15919. *İmam Ali (a.s) kendisine, “İnsanların en fasih konuşanı kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Apaçık soru sorulduğunda susturucu ve ikna edici bir cevap veren kimsedir.”³

15920. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biz en fasih konuşan, en halis olan (veya en çok hayır dileyen) ve en güzel yüzlü olan kimseleriz.”⁴

¹ Cami’ul Ahbar, 337/947

² Bihar, 14/48

³ a. g. e. 71/290/60

⁴ Nehc’ül-Belağa, 120. hikmet

421. Konu

el-Fezilet

Fazilet

bak. .

• 7. konu, el-Edeb; 149. konu, el-Hulk; 115. konu, el-İhsan; 467. konu, el-Kemal; el-Cebr, 485. bölüm; el-Feraiz, 3191. bölüm; el-Adl, 2544. bölüm; el-İbtıla, 396. bölüm

3210. Bölüm Fazilet

Kur'an:

“Onları birbirlerinden nasıl üstün kıldığımıza bir bak. ! Doğrusu ahirette daha büyük dereceler ve daha büyük üstünlükler vardır.”¹

“İşte bu peygamberlerden bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Onlardan Allah'ın kendilerine hitab ettiği, derecelerle yükselttikleri vardır.”²

“İsmail'i, Elyesa'yı, Yunus'u, Lut'u da (doğru yola erdirdik.) Hepsini alemlere üstün kıldık.”³

15921. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletler merdiveninden yukarı çıkmak zor ama kurtarıcıdır. Aşağılık şeylere çöküş ise kolay ama helak edicidir.”⁴

15922. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini faziletleri kabullenmeye zorla. Zira tabiatın aşağılık üzere kuruludur.”⁵

15923. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En güçlü vesile güzel faziletlerdir.”⁶

15924. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletleri elde etmekle düşman yere serilir.”⁷

15925. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın övücü faziletiyledir, soyu ile değil.”⁸

15926. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin faziletleri az olursa vesileleri de zayıf olur.”⁹

15927. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın faziletleri birbiri ardınca inen zorluklarda ortaya çıkar.”¹⁰

3211. Bölüm Faziletlerin Çeşitleri

15928. *İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletler dört çeşittir: Birincisi, kıvamı düşünce olan hikmettir, ikincisi, kıvamı şehvet olan iffettir. Üçüncüsü kıvamı gazap olan kudrettir. Ve dördüncüsü kıvamı nefsanî

¹ İsra suresi, 21. ayet

² bakara suresi, 253. ayet

³ En'am suresi, 86. a yet

⁴ Gurer'ul Hikem, 1136-1137

⁵ a. g. e. 2477

⁶ a. g. e. 2980

⁷ Gurer'ul Hikem, 4268

⁸ a. g. e. 6539

⁹ a. g. e. 8677

¹⁰ a. g. e. 6204

güçlerin itidali olan
adalettir.”¹
bak. el-Hulk, 1105. Bölüm

3212. Bölüm İnsanın Faziletine Sebep Olan Şey

15929. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Fazilet, kemal
güzelliği ve yüce işler iledir,
mal çokluğu ve işlerin
büyüklüğü (makamlar ile
değil.)”²

15930. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her şeyin bir
fazileti vardır, yüce insanların
fazileti ise insanlara iyilik
etmektir.”³

15931. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kim
fedakarlık ederse fazilet
ismini elde etmeye hak
kazanır.”⁴

15932. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “İnsana kendisini
eksik sayması fazilet olarak
yeter.”⁵

15933. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “İyi ameller
insanın faziletlerindendir.”⁶

15934. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Büyük
insanların fazileti ibadet
güzelliğidir.”⁷

15935. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Fazilet, kudret
elde ettiğinde (intikam
alabildiğinde) affetmektir.”⁸

15936. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Fazilet iyilikle
beraberdur.”⁹

15937. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Faziletlerin
kemali huyların
şerafiyiledir.”¹⁰

15938. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Sana bir selam
verildiğinde ona en iyi selamla
cevap ver. Sana bir iyilik
yapıldığında onu daha üstün
bir iyilikle telafi et. Elbette bu
konuda üstünlük onu
başlatan kimsenindir.”¹¹

15939. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Faziletleri elde
etmek zulüm ve zorbalıktan
sakınmak, hak ve inşafı amel
etmek, fesattan uzak durmak
ve ahireti islah etmekle
kendisinizi süsleyiniz.”¹²

¹ Keşf’ul Gumme, 3/138

² Gurer’ul Hikem, 1925

³ a. g. e. 7302

⁴ Gurer’ul Hikem, 8845

⁵ a. g. e. 7039

⁶ a. g. e. 5834

⁷ a. g. e. 6559

⁸ a. g. e. 2131

⁹ a. g. e. 892

¹⁰ a. g. e. 7263

¹¹ Nehc’ül-Belağa, 62. hikmet

¹² Gurer’ul Hikem, 4534

15940. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Takva sahipleri dünyada fazilet ehli olan kimseldir. Onlar sözleri doğruluk, giyimleri ise orta halli olan kimselerdir.”¹

3213. Bölüm Faziletlerin Toplamı

15941. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisini kötülüğe karşılık vermekten daha yüce bilirse faziletlerin toplamını elde etmiştir.”²

15942. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisine kötülük eden birine iyilik ederse şüphesiz faziletlerin toplamını elde etmiş olur.”³

15943. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim suçları affederse faziletlerin toplamını elde etmiş olur.”⁴

15944. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mürüvvet/insanlık diğer faziletleri ve iyilikleri bir araya toplayan bir isimdir.”⁵

15945. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin toplamı, özgür insana ihsanda bulunmak, hayır ve iyilik ehli kimseye iyilik etmektir.”⁶

15946. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudret sahibi olduğunda affedici ol, zorluk ve darlık durumunda bağışlayıcı ol ve fakirliğine rağmen fedakar ol ki fazilet ve üstünlüğün kemale ersin.”⁷

15947. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Haramlardan sakınınca, şüphelerden el çekince, farzları yerine getirince ve nafileleri eda edince şüphesiz dini faziletleri kemale ulaştırmış olursun.”⁸

3214. Bölüm Faziletlerin En Üstünü

15948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin en üstünü, terk eden kimseyle ilişki kurmak, ürken kimseyle ünsiyet edinmek ve sürçen bir kimsenin elinden tutmaktır.”⁹

¹ Nehc'ül-Belağa, 193. hutbe

² Gurer'ul Hikem, 5139

³ Gurer'ul Hikem, 8905

⁴ a. g. e. 8499

⁵ a. g. e. 2178

⁶ a. g. e. 4797

⁷ a. g. e. 7179

⁸ a. g. e. 4148

⁹ a. g. e. 3357

15949. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsaf, faziletlerin en üstünüdür.”¹

bak. es-Sevab, 471. Bölüm

15950. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin en üstünü (insanların) arzusunu temin etmek (veya insanın ilgi duyduğu şeyleri bağışlamak), yardım isteyene yardım etmek ve istekleri giderme hususunda ılımlı davranmaktır.”²

15951. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dili korumak ve ihsanda bulunmak insanın faziletlerinin üstünlüğündendir.”³

15952. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir fazilet ihsandan daha yüce değildir.”⁴

15953. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir menkıbe ihsandan daha yüce değildir.”⁵

15954. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Seni seven kimseye değer ver ve düşmanını affet ki faziletin kemale ersin.”⁶

15955. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüğe iyilikle karşılık vermek ve suçları bağışlamakla örtmek faziletlerin en iyisi ve beğenilmiş hasletlerin en yücesidir.”⁷

15956. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhsanda bulunmak ve iyiliği yaymak en üstün faziletlerdendir.”⁸

bak. el-Hulk, 1112, 1119, 1120. Bölümler; el-İsar, 2. Bölüm; el-Hayr, 1170. Bölüm; et-Takva, 4156. Bölüm

3215. Bölüm Faziletlerin Başı

15957. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin başı ilimdir.”⁹

15958. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Öfkeye hakim olmak ve şehveti öldürmek faziletlerin başıdır.”¹⁰

15959. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanlara iyilik etmek faziletlerin başıdır.”¹¹

¹ a. g. e. 805

² Gurer’ul Hikem, 3280

³ a. g. e. 4899

⁴ a. g. e. 10625

⁵ a. g. e. 10663

⁶ a. g. e. 2368

⁷ a. g. e. 3492

⁸ a. g. e. 9355

⁹ a. g. e. 5234

¹⁰ a. g. e. 5237

¹¹ a. g. e. 5254

15960. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin nihayeti akıldır.”¹

15961. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletlerin doruğu ilimdir.”²

3216. Bölüm Fazilet Ehli

15962. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü olunca Allah Tebarek ve Teala ilk ve son bütün insanları bir çölde toplar, ardından bir münadi şöyle nida eder: “Fazilet ehli kimseler nerededir?” *İmam daha sonra şöyle buyurdu:* “Böylece insanlardan bir grup kalkar, melekler onları karşılar ve şöyle derler: “Sizin faziletiniz neydi?” onlar şöyle der: Biz bizimle ilişkisini kesen kimseyle ilişki kurar, bizi mahrum kılana bağışta bulunur, bize zulmedeni affederdik.” Böylece onlara şöyle denir: “Doğru söylediniz, cennete giriniz.”³

15963. *Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü bir münadi şöyle seslenir: Fazilet ehli kimseler nerede?”

sayısı az olan bir grup ayağa kalkar ve hızla cennete doğru gider. Melekler öne çıkarak şöyle der: “Cennete doğru hızla koştuğunuzu görüyoruz” onlar şöyle cevap verirler: Fazilet ehli kimseler bizleriz.” Melekler şöyle der: “Sizin faziletiniz neydi?” Onlar şöyle der: Biz, birinden zulum görünce bağışlar, kötülük görünce affederdik. Bize karşı cahilce karşı bir hareket yapıldığında yumuşak davranırdık.” Bunun üzerine kendilerine şöyle denir: “Cennete girin; Şüphesiz cennet amel eden kimseler için ne güzel bir mükafattır.”⁴

bak. el-Hisab, 842. Bölüm

3217. Bölüm İnsanların En Faziletlisi

15964. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların dünyada en faziletlisi en cömert olanıdır. Ahirette ise en takvalı olanlarıdır.”⁵

15965. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde insanların en üstünü aklını ihya eden, şehvetini öldüren

¹ a. g. e. 6376

² a. g. e. 6379

³ el-Kafi, 2/107/4

⁴ Tenbih’ul Havatir, 1/124

⁵ Gurur’ul Hikem, 3210

ve ahiretini bayındır kılma yolunda kendisini meşakkate düşüren kimsedir.”¹

15966. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en üstünü kudreti olduğu halde yumuşak davranan, imkanı olduğu halde züht içinde yaşayan ve gücü olduğu halde insaflı davranan kimsedir.”²

15967. *Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Tala nezdinde en yüce makama sahip olanınız uzun bir süre açlık çeken ve düşünceye koyulanınızdır. Allah-u Teala nezdinde en nefret edileniniz ise çok uyuyan, çok yiyen ve çok içeninizdir.”³

15968. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde kulların en üstünü, doğru yola erişip (insanlara) doğru yolu gösteren böylece bilinen bir sünneti ayakta tutup bilinmeyen bir bidatı öldüren adil imamdır.”⁴

15969. *İmam Ali (a.s.) Haris Hemdani’ye yazdığı bir mektupta şöyle buyurmuştur:* “Bil ki müminlerin en üstünü kendisinden, ailesinden, malından herkesten önce

infak eden, onları Allah yoluna adayandır. Zira önceden gönderdiğin hayır, sana azığın o-larak kalır, geriye bıraktığın ise senden başkalarının hayrı olur.”⁵

15970. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Yaratıkların en üstünü hak üzere en çok hüküm veren kimsedir.”⁶

15971. *Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Şüphesiz insanların en üstünü makamı yüce olduğu halde tevazu gösteren, zengin olduğu halde dünyadan yüz çeviren, gücü olduğu halde insaf üzere amel eden ve kuderti olduğu halde yumuşak huylu olan kimsedir. Biliniz ki insanların en üstünü dünyadan kendisine yetecek miktarını alan, dünyada iffet ve nefis izzeti içinde yaşayan ve (ahiret) yolculuğu için azık alıp yolculuk için hazırlanan kimsedir.”⁷

15972. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Allah katında insanların en üstünü kazancını azaltsa, onu kedere, meşakatlere sürüklese bile hakla amel etmeyi, kendine

¹ a. g. e. 3579

² a. g. e. 3477

³ Tenbih’ul Havatir, 1/100

⁴ Nehc’ül-Belağa, 164. utbe

⁵ a. g. e. 69. mektup

⁶ Gurer’ul Hikem, 3323

⁷ A’lam’ud-Din, 337/15

fayda veren batıldan daha çok seven kimsedir.”¹

15973. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Salih kul olan Lokman’a şöyle denildi: “İnsanların en üstünü kimdir?” Lokman şöyle dedi: “Zengin mümindir.” Kendisine şöyle denildi: “Mal ve servet açısından zengin olan mı?” Lokman şöyle buyurdu: “Hayır, ilim açısından zengin olandır. Böylece kendisine ihtiyaç duyulduğunda ilminden istifade edilir. Eğer ihtiyaç duyulmazsa, kendisine kifayet eder.” Şöyle denildi: “O halde insanların en kötüsü kimdir?” Lokman şöyle dedi: “İnsanların onu kötü bir şeyi yaparken görmesine önem vermeyen kimsedir.”²

15974. *Resulullah (s.a.a), kendisine “insanların en iyisi kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Az yiyen, az gülen ve bedenini örten şeyle kifayet eden kimsedir.”³

15975. *Mesih (a.s), kendisine, “insanların en üstünü kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:*

“Sözü Allah’ı zikir, sükutu tefekkür ve bakışı ibret olan kimsedir.”⁴

bak. el-Ma’rifet, 2585. Bölüm; el-İman, 298. Bölüm; et-Takva, 4163. Bölüm; ed-Dunya, 1244. Bölüm

3218. Bölüm En Üstün Ahlak

15976. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en üstün ahlakı hilimdir (yumuşak huyluluktur.)”⁵

15977. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cömertlik ve haya en üstün ahlakıdır.”⁶

bak. 3214. Bölüm; el-Hulk, 1119. Bölüm; el-İsar, 2. Bölüm; el-Hayr, 1170. Bölüm

3219. Bölüm Fazilet (Çeşitli)

15978. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fazilet, ihsanda bulunmak iledir.”⁷

15979. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Faziletleri bilmemek, en çirkin rezalettendir.”⁸

¹ Nehc’ül-Belağa, 125. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 8/103

² Kasas’ul Enbiya, 197/248

³ Tenbih’ul Havatir, 1/100

⁴ Tenbih’ul Havatir, 1/250

⁵ Gurer’ul Hikem, 3386

⁶ a. g. e. 2169

⁷ a. g. e. 892

⁸ a. g. e. 2054

15980. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün şey, uyumlu olmaktır.”¹

15981. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz fazilet ehlinin faziletini sadece fazilet ehli kimseler bilir.”²

15982. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşmanına karşı fazilet ile davran. Şüphesiz bu iki zaferden biridir.”³

15983. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara çok ısırcı (çetin) bir zaman gelecektir; o dönemde zengin iki elindeki malı ısıracaktır (infak etmeyecektir); oysa böyle davranmaya emredilmemiştir. Allah şöyle buyurmuştur: **“Aranızda ihsan etmeyi unutmayın.”**⁴

¹ a. g. e. 2851

² a. g. e. 3913

³ a. g. e. 5038

⁴ Nehc'ül-Belağa, 468. hikmet

422. Konu

el-Fakr Fakirlik

- Bihar, 72/1, 94. bölüm, *Fazl'ul Fakr ve'l-Fukara*
- Kenz'ul Ummal, 6/467, 490, 612, 618, *el-fakir ve'l-fukara*
- Kenz'ul Ummal, 6/492, 618; *Fakr'ul İztirari*
- Kenz'ul Ummal, 6/491, *Fakr'un-Nebiyy (s.a.a)*
- Bihar, 76/314, 60. bölüm; *ma yures'ul Fakr ve'l-Ganiyy*
- El-Mühaccet'ül-Beyza, 7/313, *Kitab'ul Fakr ve'Z-Zühd*

bak. .

• 29. konu, *el-Buhl*; 397. konu, *el-Ganiyy*; 185. konu, *er-Rızık*; 500. konu, *el-Mal*; *el-Hırs*, 789. bölüm; *es-Sual* (2), 1709, 1711-1715, 1733. bölümler; *ez-Zeyf*, 2392. bölüm

3220. Bölüm

Fakirlik ve Küfür

15984. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Neredeyse fakirlik küfür olacaktı.”¹

15985. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ım! Ben küfürden ve fakirlikten sana sığınırım.” Bir adam şöyle arzetti: “Bu ikisi birlikte midir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Evet.”²

15986. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer Rabbimin ümmetimin fakirlerine merhameti olmasaydı, fakirlik neredeyse küfürle sonuçlanacaktı.”³

Şöyle diyorum: Allame Meclisi (r.a) Resulullah’ın (s.a.a), ‘Fakirlik neredeyse küfür olacaktı’ sözünü izah ederken şöyle diyor: ‘Bu rivayet Şia ve Sünni arasında meşhur olan rivayetlerdendir ve fakirliği büyük bir şekilde eleştirmektedir. Ama daha önceden zikredilen rivayetler ve Peygamber’in (s.a.a), ‘Fakirlik benim övüncümdür, ben fakirlikle övünürüm’ ve ‘Allah’ım beni fakir olarak yaşat, fakir olarak öldür ve fakirler zümresinde

başreyle’ hadisi, bizim burada sözünü ettiğimiz hadisle çelişki içindedir. Bu rivayet Ehl-i Sünnet’in Peygamber’den (s.a.a) naklettiği, ‘Fakirlik her iki dünyada da insanın yüzünün kara olmasına (sefaletine) sebep olur’ rivayeti de teyit etmektedir. Bu iki grup hadisin arasını bulmada ve uyum sağlamada bir takım görüşler ifade edilmiştir:

Rağib İsfahani, Müfredat’ında şöyle diyor: ‘Fakirlik dört anlamda kullanılmıştır:

Birincisi zaruri ihtiyacın varlığı anlamındadır. Bu anlam dünyada olduğu müddetçe tüm insanlara, hatta bütün varlıklara şamildir. Allah-u Teala’nın, ‘Ey insanlar! Şüphesiz sizler, Allah’a muhtaçsınız, Allah ise müstağni ve övülmüştür’⁴ ayeti de bu anlamı ifade etmektedir. Hakeza insanı nitelendiren, ‘Biz onları yemek yemeyen bir ceset kılmadık’⁵ ayeti de bu fakirliğe işaret etmektedir.

İkincisi ise, gerçek yoksulluk anlamındadır. Allah-u Teala’nın şu ayetleri de bu anlamda bir yoksulluğa işaret etmektedir: ‘(Bu sadakalar) Allah yolunda mahsur kalan

¹ el-Kafi, 2/307/4

² Kenz’ul Ummal, 16687

³ Cami’ul Ahbar, 300/817

⁴ Fatır suresi, 15. ayet

⁵ Enbiya suresi, 8. ayet

kimseleredir.” *Hakeza:*
“İffetlerinden dolayı
bilmeyenler onları zengin
sanırlar”¹ *Hakeza,*
“Şüphesiz sadakalar
fakirlere ve yoksullara
aittir.”²

Üçüncüsü ise, nefis fakirliğidir
ve bu doymazlık ve aç gözlülük
anlamındadır. *Nitekim*
Resulullah’ın (s.a.a) şu sözü de bu
anlamdadır: “Neredeyse fakirlik
keşif olacaktır.” Bu anlam
Resulullah’ın şu sözünün tam
karşıtıdır: “Zenginlik nefis
zenginliğidir.” Yine, “Kanaate
sahip olmayan kimseyi mal ve
serveti zengin kılamaz” sözü de bu
anlamdadır.

Dördüncüsü ise, Allah’a
muhtaç olmaktır. Resulullah’ın
(s.a.a) şu sözü de buna işaret
etmektedir: “Allah’ım! Beni, sana
muhtaç olmakla zengin kıl ve
kendinden müstağni olmakla
fakir kılma.” Allah-u Teala’nın
şu ayeti de bu anlama işaret
etmektedir: “Ey Rabbim! Ben
üzerime indirdiğin
iyiliklere muhtacım.”³
Aşağıdaki şiirde de şair bu anlamı
kastetmiştir: “Sana muhtaç

olmayı seviyorum. Eğer
aşkın olmasaydım,
fakirliği hoş görmezdim.”

Şöyle denilmiştir: “İftelere
febuve, mustekirun ve fakirun”
Dolayısıyla da, “fekere” şeklinde
hiçbir yerde kullanılmamıştır.
Gerçi kıyas kaidesi böyle bir
kullanımı gerektirmektedir ve
fakir aslında bel kemiği kırılan
kimse demektir.⁴ (Rağib’in sözü
burada bitmektedir.)

Bu yorum bu bölümde
söylenmiş en güzel yorumdur.
Bazıları yüzü kara olmayı da
övgü ve medbedilmeye
yorumlamışlardır. Yani fakirlik
sevgilinin yüzünde bulunan ve onu
çirkinleştirmeyen, güzelleştiren bir
ben gibidir. Bir görüşe göre de
yüzün kara olmasından maksat,
mümkün (olabilir) olan varlıktır.
Fakirlikten maksat da mümkün
olan varlığın, varlığı ve diğer
kemal sıfatları hususunda
başkasına olan ihtiyacı
anlamındadır. İhtiyacın yüz
karalığı diye ifade edilmesi de
mümkün olan varlıkla
ayrılmazlığı sebebiyledir.⁵
Siyahlık kendi mahallinden yok

¹ bakara suresi, 273. ayet

² Tövbe suresi, 60. ayet

³ Kasas suresi, 24. ayet

⁴ Mufredat-u Elfaz’ıl Kur’an, 641

⁵ Golşen-i Raz’da yer alan şu beyit de
hadiste yer alan bu anlama işaret

etmektedir: “Yüz karalığı mümkün
varlıktan her iki alemde
asla ayrılmamıştır, Allah daha iyi
bilir”

olmadığı gibi, ihtiyaç da mümkün olan varlıktan asla ayrılmaz.

Bu iki yorumun uzak oluşu açıktır. Daha iyi olan yorum ise, hadis doğru olduğu takdirde kınanmış fakirlik diye yorumlanmasıdır.

Gazali ise bu hadisin şerhinde şöyle yazmıştır: “Zira kendisinden kurtulmanın mümkün olmadığı ızdırıp ile iç içe bulunan fakirlik, insanı küfrün eşiğine getirir. Çünkü ilk önce zenginlere haset etmeye sebep olur. Haset ise iyilikleri ortadan kaldırır. İkinci olarak ise fakir insanın zenginler karşısında zillet ve horluk izharında bulunmasına neden olur. Bu da insanın baysiyetini ve dinini lekeler. Üçüncü olarak da ilahi kader ve rızık hususunda hoşnutsuzluğa neden olur. Bu da küfür olmasa bile insanı küfre sürükler. İşte bu deliller esasınca peygamber olan Mustafa (s.a.a), bile fakirlikten Allah’a sığınmıştır.

Bazıları ise şöyle demiştir: “Öldüğüm zaman geriye kırk bin dinar bırakmayı, bir gün fakir yaşayıp insanlara zillet elini uzatmaya tahammül etmekten daha çok seviyorum. Zira Allah’a yemin olsun ki fakirlik veya hastalık gibi bir belaya düşer olduğum takdirde, hangi akıbete uğrayacağımı bilemiyorum. Belki

de küfre düştüğüm halde bundan haberim bile olmaz. Peygamber de bu yüzden şöyle buyurmuştur: “Fakirlik neredeyse, küfür olacaktı.” Zira yoksulluk insanı her türlü uygunsuz işe zorlamaktadır. Hatta Allah’a itiraz etmeye ve Allah’ın mülkünde tasarrufta bulunmaya sürüklemektedir. Öte yandan fakirlik insanı Allah’a yönlendiren, Allah’a sığdıran ve Allah’a doğru el açmaya çağıran ilahi bir nimettir. Bu fakirlik, Peygamberlerin süsü, evliyanın zîyneti ve salih insanların örtüsüdür. İşte bu yüzden bir rivayette de şöyle yer almıştır: “Fakirlik sana yöneldiğinde şöyle de: “Hoş geldin ey salihlerin bedenini örten örtü.” Ama buna rağmen fakirlik, acıdır ve tahammülü çok zordur.

Gazali şöyle diyor: “Bu hadis mal ve serveti öven bir hadistir. Elbette biz sadece zenginliğin hikmet ve felsefesini, zenginliğin hedefini, faydalarını, zararlarını ve bozukluklarını tanıdığımız ve mal ve servetin bir açıdan iyi ve bir açıdan ise kötü olduğunu, ne mutlak iyi ve ne de mutlak kötü olduğunu tanıdığımız takdirde servetin övünme ve kınanma sınırlarını ve bu iki yorumu bir araya getirmenin yolunu anlayabiliriz. Mal ve servet aynı

zamanda hem iyi ve hem de kötüdür. Bu açıdan bazen övülmüş ve bazen de kınanmıştır. Basiret ehli ve ince anlayışlı kimseler övülmüş servet ile kınanmış servetin farkını bilirler.

Ashabımızdan bazıları ise duasında şöyle demişlerdir: “Allah’ım! Fakirlikten ve noksanlıktan sana sığınırız.” Söylenildiği üzere kendisinden Allah’a sığınan bu fakirlikten maksat, nefis fakirliğidir. Şüphesiz nefis yoksulluğuna mübtela olan bir kimse, Allah’ın nimetlerine küfranda bulunur, Allah’ı hatırlamayı unuttur, ihtiyaç ve yoksulluğunu gidermek için de din ve haysiyetine zarar veren işlere koyulur. Eksiklikten maksat ise az sabretmek veya tehzizat eksikliğidir. Rivayette de yer aldığı üzere Peygamber (s.a.a) fakirlikten Allah’a sığınmıştır. Başka bir rivayette de şöyle yer almıştır: “Fakirlik benim övüncümdür, ben fakirlik sebebiyle diğer Peygamberlere karşı övünürüm.” Bu iki tür rivayetin arasını bulmak ve uzlaşma sağlamak için şöyle denilebilir: “Peygamber’in (s.a.a) kendisinden Allah’a sığındığı fakirlik, insanlara muhtaç olmak ve yeterli miktardan daha az rızık elde etmektir. Peygamber’in övündüğü fakirlik ise Allah-u Teala’ya olan

fakirliktir. Peygamber’in diğer peygamberlere karşı övünme kaynağıdır. Gerçi onlar da bu açıdan Peygamber ile ortak durumdadırlar. İşte bu yüzden Peygamber’in tevhidî ilahî dergah ile olan irtibatı ve Allah’a olan yakınlığı hiç kimsenin kendisine ulaşamayacağı bir mertebededir. Neticede Allah’a olan fakirliği, diğer peygamberlerin fakirliğinden daha kamil ve mükemmel idi.

Kirmani ise Buhari şerhinde, Peygamber’in (s.a.a), “Allah’ım! Fakirlikten sana sığınırım” sözünün yorumunda şöyle demiştir: “Bu cümle zenginliğin üstünlüğüne delalet etmektedir ve aynı zamanda Allah-u Teala’nın, **“Eğer hayır bırakırsa”** ayeti, mal ve servet üstünlüğüne delalet etmektedir. Peygamber (s.a.a) de geçiminin çok iyi olduğu bir durumda vefat etti. Zira Allah’ın kendisine bağışta bulunduğu ganimetler sebebiyle zenginlik içinde yaşıyordu. Ayrıca gani (zengin) sıfatı da hak olan Allah’ın sıfatlarından biridir. Bütün bunlar da zenginliğin üstünlüğüne delalet etmektedir. “Cennet ehlinin çoğu fakirlerdir” hadisi de bir gerçeği haber vermektedir. Nitekim, “Dünya insanların çoğu da fakirlerdir” denilmektedir. Ama Peygamber’in bu dünya lezzetlerini terk

etmesinin sebebi ise bu dünyada hayatın güzelliğine ve lezzetlerine kavuşmak istememesidir. Başkaları ise şöyle cevap vermişlerdir: “Cennet ehlinin çoğu fakirlerdir” hadisi de cennet ehlinin fakirler olduğuna işaretir. Peygamber’in dünyanın güzelliklerini terk etmesi de fakirliğin üstünlüğünün bir delilidir. Peygamber’in fakirlikten Allah’a sığınması ile Peygamber’in zenginlikten Allah’a sığınması zahirde bir çelişki arz etmektedir. Elbette malın iyi ve üstün olduğu hususunda tartışma yoktur. Resulullah vefat edince zırhı rehin olarak verilmişti. Allah-u Teala’nın zenginliği ise başka bir anlamdadır. (Kirmani’nin sözü burada bitmiştir)

Çoğunluğun görüşü ise kifayet (yeterlilik) durumunun fakirlik ve zenginlikten daha üstün olduğudur. Zira, zenginlik ve fakirliğin kötü sonuçları ve afetlerinden uzaktır. Bu görüşün doğru olması uzak bir ihtimal değildir.

Alimlerden biri de şöyle demiştir: “Bütün bunların hepsi de doğrudur, ama zenginliğin mi yoksa fakirliğin mi daha üstün olduğu sorusu, aynı şekilde (cevapsız) baki kalmıştır. Zira tartışma konusu, insanın bu iki

durumdan birine mübtela olduğu durumda geçerlidir. Böyle bir kimse hakkında fakirlik mi yoksa zenginlik mi daha üstündür? Bu yüzden “hangisi daha üstündür?” sorusu denilmiştir. Zira onlardan biri doğru ve layık bir şekilde amel edebilir ve diğeri ise etmeyebilir. Bu durumda o iyi ve üstündür. O halde fakir kimse, salih amel açısından kendisiyle eşit durumda bulunan bir zenginle mukayese edildiğinde hangisinin Allah nezdinde daha yüce makama sahip olduğu sorulmalıdır. Bu yüzden bu konunun ihtiraslı olmayan fakir ve cimri olmayan zengin hakkında söz konusu edilmesinin doğru olmadığı söylenmiştir. Zira kanaatkar olan fakir, cimri olan zenginden daha üstündür ve bunun tersine bağışlayıcı olan zengin de ihtiraslı olan fakirden daha üstündür.

Bu alim şöyle diyor: Başka bir şeye vesile olan ve bizzet kastedilmeyen her şeyin fazilet ve üstünlüğünün belli olması için onu kendisiyle takip edilen hedefle birlikte göz önünde bulundurmak gerekir. O halde mal ve servet bizzet kınanmış veya sakındırılmış değildir. Zira insana engel olduğu ve Allah’tan alı koyduğu durumda kınanmıştır. Bunun tersi de doğrudur. Nice

zengin insanı mal ve serveti Allah'tan alı koymamıştır ve nice fakir kimseyi, fakirliği Allah'tan gafil kılmış ve alıkoymuştur.”

Hakeza o alim şöyle diyor: “Elbette eğer çoğunluk boyutunu göz önünde bulunduracak olursak, fakir şahıs tehlikeden daha uzaktır. Zira servet fitnesi ve tehlikesi fakirlik tehlikesinden daha şiddetlidir.”

Başka bir alim ise şöyle demiştir: “Alimler bu konunun aslı hakkında ihtilaf etmişlerdir, bazıları fakirliği tercih etmiş, bazıları zengilliği ve serveti, bazıları da yeterlilik ve kifayet miktarını. Bunların hepsi de ihtilaf konusundan uzaktır. Biz daha çok bu haletlerden hangisinin Allah nezdinde kul için daha iyi ve üstün olduğunu ve böylece kulun o durumu ve hali elde etmesi gerektiğini soruyoruz. Yani mal ve servetin az olması mı iyidir, ki bu durumda insan kalbini Allah'ı zikretmekten alıkoyan işlerden uzak tutsun, müinacat lezzetini tatsın, mal ve servet elde etmeye koyulmasın ve böylece kıyamet günü, uzun hesaba çekilme zahmetinden kurtulsun. Yoksa, mal elde etmek mi daha iyidir, ki böylece de insan iyilik ederek, fakirlere hizmette bulunarak Allah nezdinde daha fazla yakınlık elde etsin. Elbette bunun

yanısıra mal ve servetin, insanlara yardım ve ihsanda bulunma karşılığında elde edilecek bir faydası da vardır.

O şöyle diyor: “Bu durumda elbette Peygamber'in (s.a.a) ve ashabın genelinin tercih ettiği metot, yani dünya malının azlığı ve dünya debdebesinden uzak bulunma durumu daha üstündür. Burada başka bir varsayım da söz konusudur ve o da şudur: “Birisini hiç zahmet çekmeden mesela, miras veya ganimet payı sebebiyle, bir dünya malı ve serveti elde ederse, bu durumda bu şahıs bütün malını ve servetini ihsan ve hayır yolunda mı harcamalı ve böylece kendisi için hiçbir şey kalmamalı mı yoksa sermaye yatırımında mı bulunmalı ve ondan faydalanmaya mı koyulmalı ve böylece malını ikiye mi katlamalıdır?”

Bu alim şöyle cevap veriyor: “Bu durum da ilk iki kısım gibidir.”

İbn-i Hacer şöyle diyor: “Bu durum kifayet (yeterlilik) haline ulaşmaya dek malını bağışlamasını gerektirmektedir ve eğer bu metodu devam ettirir ve yeniden bir servet elde ederse, hiçbir zarar görmez. Ama sahibinin çoğunun fakir ve zahit olduğu iddiası ise doğru değildir. Zira onların durumu ve hali hakkında yaygın olan inanç Allah'ın

kendilerine nasip ettiği fetihlerden sonra iki kısma ayrıldığıdır. Bir kısmı elde ettiği serveti ellerinde tutmuş, iyi işler yaparak insanlara yardımda bulunarak ve fakirlere mali katkılarda bulunarak Allah'a yakınlasmaya çalışıyorlardı.” Aynı zamanda nefis zenginliğine sahip olup her türlü hırs ve ihtirastan uzak idiler. Bir grubu ise, daha önce sahip olduğu metodunu sürdürerek, elde ettiği ganimetler ve fetihlerden nasiplendikleri nimetleri kendileri için bırakmıyorlardı. Bu grubun sayısı ise çok az idi.

Bu konuda birbirleriyle çelişen rivayetler mevcuttur. Hakkında şüphe olan ve tartışılması gereken konulardan biri de hiçbir şeyi olmayan ve tümüyle yoksul olan kimsedir. Böyle bir kimse, kendi haysiyetini korumak ve dilenmenin zilletinden kurtulmak için, kazanç peşinde mi koşturmalı, yoksa sabredip Allah'ın dilencilik dışında kendi yüzüne bir kapı açmasını mı beklemelidir.” (İbn-i Hacer'in sözü burada bitmektedir)

Şöyle diyorum: Velhasıl, bu konuda var olan hadislerin arasını bulmak, şu yorum ile mümkündür: Fakirlik de servet de kendi yerinde ilahi bir nimet mesabesindedir. Allah-u Teala

insanın tam maslahatına teveccüh ederek, onlara bu iki nimetten birini taktir etmektedir ve kul fakirlik durumunda sabretmeli, hatta şükretmelidir. Eğer Allah kendisine bir mal ve servet bağışlarsa şükürünü eda etmeli ve bunun gereği ile amel etmelidir. O halde fakirlik ve zenginliğin gerekleriyle mutlaka amel etmelidir. Elbette genelde sabreden fakirlerin sevabı, şükreden zenginlerden daha çoktur. Ama her ikisinin de durumları her ikisinden tümüyle farklıdır ve her iki taraftan biri hakkında genel bir hüküm vermek doğru değildir. Şüphesiz yetecek kadaryla yetinmek, daha sağlıklı ve fakirlik ve zenginliğe oranla daha az tehlikelidir. Bu yüzden bir çok dualarda, Allah'tan kifayet derecesi istenmiş, Peygamber (s.a.a) de onu kendi Ehl-i Beyt'i için Allah'tan dilemiştir. Bu konuda daha fazla açıklama Allah'ın izniyle Mekasib kitabında yapılacaktır. ¹

3221. Bölüm Fakirliği Kınama

15987. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fakirlik büyük ölümdür.”²

¹ Bihar, 72/31/26

² Nehc'ül-Belağa, 163. hikmet

15988. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik, zeki insanın dilini, delilini beyan etmekten keser ve fakir insan kendi şehrinde bile gariptir.”¹

15989. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik her iki dünyada da insanın yüz karasıdır.”²

15990. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik borç ile birlikte en büyük bir mutsuzluktur.”³

15991. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik öldürülmekten daha kötü ve zordur.”⁴

15992. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik nefsi hor kılar, aklı dehşete düşürür ve (insan için) bir çok hüznün getirir.”⁵

15993. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kabir, fakirlikten daha iyidir.”⁶

15994. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a şöyle buyurmuştur:* “Günlük rızkını elde etmenin peşinde olan kimseyi kınama. Zira günlük yiyeceği olmayan kimsenin hataları çok olur. Ey oğulcağızım! Fakir insan

hordur, sözlerine itina edilmez, makam ve mertebesi tanınmaz ve bilinmez, fakir eğer doğru sözlü olursa onu yalancı sayarlar. Eğer zahit ve dünyadan yüz çeviren biri olursa, onu cahil kabul ederler. Ey oğulcağızım! Herkim fakirliğe düçar olursa, dört haslete düçar olmuş olur: “Yakinde gevşekliğe, akılda eksikliğe, dinde kırgınlığa ve yüzde hayanın azlığına. O halde fakirlikten Allah’a sığınınız.”⁷

15995. *İmam Ali (a.s), Oğlu Muhammed b. Hanefiyye’ye şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Fakirliğe düşmenden korkarım. Ondan Allah’a sığın; çünkü fakirlik, dini noksanlaştırır, aklı şaşkınlığa düşürür ve düşmanlığa sebep olur.”⁸

15996. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala İbrahim’e (a.s) şöyle vahyetti: “Seni yarattım ve Nemrud’un ateşine mübtela kıldım. Eğer seni fakirliğe düçar kılsaydım ve senden sabrı alsaydım ne yapardın?” İbrahim şöyle

¹ a. g. e. 3

² Avail’ul Lai, 1/40/41

³ Gurer’ul Hikem, 1309

⁴ Cami’ul Ahbar, 299/816

⁵ Gurer’ul Hikem, 3428

⁶ a. g. e. 392

⁷ Cami’ul Ahbar, 300/818

⁸ Nehc’ül-Belağa, 319. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/227

buyurdu: “Fakirlik benim için Nemrud’un ateşinden daha zordur.” Allah-u Teala şöyle buyurdu: “İzzet ve celalime andolsun ki gök ve yer arasında fakirlikten daha zor bir şey yaratmadım.”¹

15997. *Lokman (a.s), oğluna şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Bil ki ben sabrı ve bir çok zorlukları tattım. Ama fakirlikten daha acı bir şey bulmadım. O halde eğer bir gün fakir olursan, fakirliği kendinle rabbin arasında (gizli) tut ve yoksulluğunu insanlara söyleme. Aksi taktirde insanlar nezdinde hor ve değersiz olursun.”²

15998. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dört şey bel kırıcıdır: ...Sahibinin tedavisi için hiçbir çözüm bulamadığı fakirlik.”³

15999. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik vatanda bile gurbettir.”⁴

16000. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakir insanın heybeti (azameti) imkansızdır.”⁵

bak. 3230. Bölüm

3222. Bölüm Fakirliği Övmek

16001. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik benim övüncümdür.”⁶

16002. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik benim övüncümdür ve ben fakirlikte övünüyorum.”⁷

16003. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik insanlar nezdinde çirkinlik sebebidir. Allah nezdinde ise kıyamet günü süstür.”⁸

16004. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Musibetler Allah’ın hediyeleridir, fakirlik Allah’ın hazinesinde korunur, (onu herkese vermez.)”⁹

16005. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik, şahadet gibi Allah’ın hazinesinde korunur ve onu istediğine verir.”¹⁰

16006. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik mümin için atın yanağındaki gemden daha süslüdür.”¹¹

¹ Cami’ul Ahbar, 299/817

² Kenz’ul Fevaid, Keraceki, 2/66

³ el-Hisal, 206/24

⁴ Nehc’ül-Belağa, 56. hikmet

⁵ Bihar, 78/194/9

⁶ a. g. e. 72/49/58

⁷ a. g. e. s. 55/85

⁸ Kenz’ul Ummal, 16595

⁹ el-Kafi, 2/260/2

¹⁰ Bihar, 72/48/5

¹¹ el-Kafi, 2/265/22

16007. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirler Allah’ın dostlarıdır.”¹

16008. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik rahatlık, zenginlik ise cezadır.”²

16009. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim esenliği seviyorsa, fakirliği seçmelidir. Herkim rahatlığı seviyorsa, dünyadan yüz çevirmeyi seçmelidir.”³

16010. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ım! Beni fakir olarak yaşat, fakir olarak öldür ve fakirler topluluğuyla birlikte haşret.”⁴

16011. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ım! Beni fakir olarak öldür zengin olarak öldürme. Kıyamet günü beni fakirler topluluğu ile haşret.”⁵

16012. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah yolunda tattığım korku hiç kimseye tattırılmaz ve Allah yolunda gördüğüm eziyeti hiç kimse görmez. Ben ve Bilal otuz gün geçtiği halde her canlının yediği (günlük) yiyeceğe bile sahip değildik.

Sadece Bilal’ın koltuğunun altında gözükmeyecek şekilde bir şeye sahiptik.”⁶

16013. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Muhammed’in canı elinde olana andolsun ki Al-i Muhammed’in nezdinde ne bir ölçek tane (buğday veya arpa) ve ne de bir ölçek hurma vardı.”⁷

16014. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamberler, peygamberlerin çocukları ve peygamberlerin takipçileri üç şeye özgün kılınmışlardır: Bedensel hastalık, hakim sınıftan korku ve fakirlik.”⁸

16015. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü’ne (s.a.a), “Fakirlik nedir?” diye sorulunca şöyle buyurdu: “Fakirlik Allah’ın hazinelerinden bir hazinedir.” Yeniden, “Ey Allah’ın Resulü! Fakirlik nedir?” diye soruldu. Peygamber şöyle buyurdu: “Allah tarafından keramet ve yüceliktir.” Üçüncü defa soruldu, “Fakirlik nedir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Allah’ın sadece mürsel Peygambere

¹ el-Firdevs, 3/157/4424

² Kenz’ul Ummal, 44144

³ Gurer’ul Hikem, 8947

⁴ Kenz’ul Ummal, 16669

⁵ a. g. e. 16670

⁶ Müsned-i İbn-i Hanbel, 4/570/14057

⁷ Kenz’ul Ummal, 16679

⁸ Bihar, 72/46/57

veya Allah-u Teala nezdinde değerli olan mümine bağışta bulunduğu bir şeydir.”¹

bak. 3224. Bölüm

3223. Bölüm Fakirliğin Zenginlikten Üstünlüğü Hakkındaki Rivayetler

16016. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah Musa b. İmran’a şöyle vahyetti: “Ey Musa! Kendisiyle açlığını giderdiğin bir parça arpa ekmeği ve kendisiyle çıplaklığını örttüğün bir parça kumaş ile hoşnut ol, musibetler ve zorluklar karşısında sabret. Dünyanın sana yöneldiğini görünce, “İnna lillah ve inna ileyhi raciun. Bu dünyada bana ulaşan bir cezadır” de. Dünyanın sana sırt çevirdiğini ve fakirliğin sana yöneldiğini görünce de şöyle de: “Hoş geldin ey salihlerin örtüsü.”²

16017. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala Musa’ya şöyle buyurmuştur: “Ey Musa! Fakirliğin sana yöneldiğini görünce şöyle de:

“Hoş geldin ey salihlerin örtüsü” Zenginliğin sana yöneldiğini görünce de şöyle de, “Bu zenginlik, cezası bana doğru hızla gelen bir günahıdır.”³

16018. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Cezasını ödemeyi üstlenen ve zorluklarda başkalarına yardım eden kimse dışında, fakirlik zenginlikten daha hayırlıdır.”⁴

16019. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirliğin zenginlikten üstün olduğunun delili

Ve fakirin zenginden daha hayırlı olduğunun delili

İnsanların zenginlik sebebiyle Allah’ı unuttuğunu görmemdir

Ama hiçbir yaratığın fakirlik sebebiyle Allah’a isyan ettiğini göremezsin.”⁵

16020. *Resulullah (s.a.a), müminin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Fakirliğine sevinir.”⁶

16021. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirliğin zararı,

¹ a. g. e. s. 47/58

² Kenz’ul Ummal, 16651

³ el-Kafi, 2/263/12

⁴ Bihar, 72/56/86

⁵ a. g. e. s. 78/85/92

⁶ a. g. e. s. 67/310/45

zenginliğin sarhoşluğundan daha beğenilmiştir.”¹

16022. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Hangi durumda olduğumu nereden bileyim?” diye soran birisine şöyle buyurmuştur: “Dünya işlerinden birini istediğin halde (ona ulaşmak) senin için zor olursa, bil ki hayır ve iyilik içindesin. Dünya işlerinden birini istediğin halde ona kolayca ulaşırsan (bu durumda da) bil ki o şey senin için kötüdür.”*²

3224. Bölüm Fakirliğin Anlamı

16023. *İmam Hasan (a.s), kendisine, “Fakirlik nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Nefsin her şeye ihtiras duymasıdır.”*³

16024. *İmam Hasan (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur: “İhtiras ve aç gözlülüktür.”*⁴

16025. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fakirlik nefsin aç gözlülüğü ve şiddetli ümitsizliğidir.”*⁵

16026. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en fakiri tamahkar kimsedir.”*⁶

16027. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en fakiri, zengin ve imkan sahibi olduğu halde hayatı kendisine daraltan ve malını başkaları için elinde bırakan kimsedir.”*⁷

16028. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cehalet gibi bir fakirlik yoktur.”*⁸

16029. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ahmaklıktan daha büyük bir fakirlik yoktur.”*⁹

16030. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nice fakir kimse, her zenginden daha zengindir.”*¹⁰

bak. 3222. Bölüm; 161015. Hadis; 3230. Bölüm, 321. Konu, et-Tema’ 266, eş-Şereh; el-Gına, 3212. Bölüm; el-Hurs, 789. Bölüm

3225. Bölüm Fakir Kimse Kimdir?

¹ Gurer’ul Hikem, 5904

² Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/233

³ Tuhef’ul Ukul, 225

⁴ Mean’il-Ahbar, 244/1

⁵ Bihar, 78/368/3

⁶ a. g. e. 73/168/1

⁷ Gurer’ul Hikem, 3342

⁸ Nehc’ül-Belağa, 54. hikmet

⁹ a. g. e. 38. hikmet

¹⁰ Gurer’ul Hikem, 5326

16031. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Size göre fakir kimdir?” Kendisine şöyle arzettiler: “Serveti olmayan kimsedir.” Peygamber şöyle buyurdu: “Hayır, gerçek fakir, her ne kadar kendisinden sonra çok mal bıraksa da Allah nezdinde hesaba katacak hiçbir şeyi önceden göndermeyen kimsedir.”¹

16032. *İmam Sadık (a.s), Hüseyin b. Osman’a şöyle buyurmuştur:* “Kibirli fakirin kim olduğunu biliyor musun?” Hüseyin b. Osman şöyle diyor: “Ben şöyle arzettim: “Malı az olan kimsedir.” İmam Sadık şöyle buyurdu: “Hayır, kibirli fakir, kendi malından hiçbir şeyiyle aziz ve celil olan Allah nezdinde yakınlık dilemeyen kimsedir.”²

16033. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Acaba iflas edenin kim olduğunu biliyor musunuz?” Şöyle dediler: “Bize göre iflas eden kimse, ne dirhemi ne de malı olan kimsedir.” Resulullah şöyle buyurdu: “Ümmetimin iflas edeni, kıyamet günü

kendisiyle birlikte, namaz, zekat ve oruç getiren, ama bazen buna söven, iftirada bulunan, malını yiyen, falanın kanını döken ve birini dövendir. Neticede iyilikleri ona buna verilir, eğer iyilikleri biterse, henüz hataları tamamlanmadan onların günahları alınır ve buna verilir ve ateşe atılır ve sonra şöyle denilir: “Gerçek iflas eden kimse bu şahıstır.”³

3226. Bölüm **İnsanların En Fakiri**

16034. *İmam Ali (a.s), kendisine, “En zor fakirlik hangisidir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “İmandan sonra küfür.”⁴

16035. *İdris’in subufunda şöyle buyurulmuştur:* “Benden müstağni olduğunu izhar eden kimseye zenginlik yoktur ve bana muhtaç olduğunu izhar eden kimseye de fakirlik yoktur.”⁵

bak. el-Gına, 3114. Bölüm

3227. Bölüm **Nefsin Fakirliği**

¹ Bihar, 77/150/86

² el-Hisal, 87/19

³ Bihar, 72/6/3

⁴ a. g. e. 77/377/1

⁵ a. g. e. c. 95/462

16036. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gerçek fakirlik kalp fakirliğidir.”¹

16037. *İmam Bakır (a.s), Cabir b. Yezid Cu’fi’ye yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir fakirlik kalp fakirliği gibi değildir ve hiçbir zenginlik nefis zenginliği gibi değildir.”²

16038. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En büyük bela nefsin fakirliğidir.”³

16039. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsin fakirliği en kötü fakirliktir.”⁴

bak. el-Gına, 3115. Bölüm

3228. Bölüm Zenginlik ve Fakirliğin Ölçüsü

16040. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik ve fakirlik ameller Allah’ın dergahına sunulduğu zaman belli olur.”⁵

16041. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennet olduğu taktirde fakirlik yoktur ve cehennem olduğu taktirde ise zenginlik yoktur.”⁶

16042. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirler arasında kendiniz için bir takım eller (makamlar) elde ediniz. Zira kıyamet günü onlar için bir güç vardır.”⁷

16043. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik iki çeşittir: Dünya fakirliği ve ahiret fakirliği. Dünya fakirliği ahiret zenginliğine sebep olur. Dünya zenginliği ise ahiret fakirliğine neden olur. Helak olmak ise dünyanın süslerine ve mallarına aşık olmaktır. Ahiret fakirliği ve ahiret azabı da budur.”⁸

16044. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ali’den sonra Ali’nin itretinden ve Şiilerinden fakirleri küçük görmeyin. Zira onlardan her biri, Rabia ve Muzer kabilesi sayısınca (insanlar hakkında) şefaatte bulunurlar.”⁹

3229. Bölüm Övülmüş ve Kınanmış Fakirlik

¹ a. g. e. 72/56/86

² Tuhef’ul Ukul, 286

³ Gurer’ul Hikem, 2965

⁴ a. g. e. 6547

⁵ Nehc’ül-Belağa, 452. hikmet

⁶ Tuhef’ul Ukul, 216

⁷ Kenz’ul Ummal, 16582

⁸ a. g. e. 16676

⁹ Bihar, 72/35/27

16045. *İmam Sadık (a.s), kendisine, Ebuzzer'in, "Üç şey vardır ki insanlar ondan nefret eder ama ben onları severim: Ben ölümü, fakirliği ve belayı severim" sözü sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Bu konu insanların anladığı şekilde değildir. Aksine maksat şudur: Ben Allah'a itaat yolunda ölümü, Allah'a isyan ile iç içe olan hayattan daha çok severim. Ben Allah'a itaat yolunda fakirliği Allah'a isyan ile birlikte olan zenginlikten daha çok severim ve ben Allah'a itaat yolunda hastalık ve belayı Allah'a isyan ile birlikte olan sağlıktan daha çok severim."¹

16046. *İmam Sadık (a.s), Müminlerin Emiri'ne, "Ben seni seviyorum" diye arzededen birine, "O halde fakirlik için bir örtü hazırla" sözü sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Müminlerin Emiri böyle buyurmamıştır. O şöyle buyurmuştur: "Yoksulluğun için, yani kıyamet günü için bir örtü hazırla."²

16047. *"Fuzeyl b. Yesar, İmam Bakır'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakletmiştir:* "Sizden hiç birisi, şu üç

haslete sahip olmadıkça, iman hakikatine erişemezsiniz. Ölüm onun nezdinde hayattan, fakirlik zenginlikten ve hastalık sağlıktan daha sevimli olmalıdır." Ben şöyle arzettim: "Kim böyledir?" İmam şöyle buyurdu: "Hepiniz." Daha sonra şöyle buyurdu: "Bu ikisinden hangisini daha çok seviyorsunuz: Bizim sevgimiz yolunda ölmeyi mi, yoksa bize düşmanlık yolunda yaşamayı mı?" Ben şöyle arzettim: "Allah'a andolsun ki sizin sevginiz üzere ölmeyi daha çok seviyorum. İmam şöyle buyurdu: "Fakirlik, zenginlik, hastalık ve sağlık da aynı şekildedir." Ben şöyle arzettim: "Allah'a yemin olsun ki evet öyledir."³

16048. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bizimle olmakla birlikte fakir olmak, bizden gayrisiyle birlikte olmakla beraber zengin olmaktan ve bizimle birlikte olmakla öldürülmek, bizden başkasıyla hayatta olmaktan daha iyidir."⁴

¹ Mean'il-Ahbar, 165/1

² Bihar, 72/40/37

³ a. g. e. h. 38

⁴ el-Heraic ve'l-Ceraih, 2/739/54

16049. *Lokman (a.s), oğluna şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Fakirlik, (servet sahibi olup bu sebeple) zulüm etmeden ve azmandan daha hayırlıdır.”¹

16050. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Seni zulümden alı koyan servet, seni günaha sürükleyen fakirlikten daha iyidir.”²

16051. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bel kıran fakirlik, rüsva eden zenginlikten daha iyidir.”³

16052. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik kızıl ölümdür.” Ben (ravi), Ebu Abdullah’a (a.s) şöyle arzettim: “Maksadınız, dinar ve dirhem fakirliği midir?” İmam şöyle buyurdu: “Hayır, dini fakirliktir.”⁴

16053. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mümin için fakirlik, birinin geçimini üstlenmek veya zorluklarda insanlara yardım etmek dışında, zenginlikten daha hayırlıdır.”⁵

16054. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İzzetle birlikte

olan fakirlik karşısında sabretmek, zilletle birlikte olan zenginlikten daha güzeldir.”⁶

16055. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirliğin zararı, zenginliğin sarhoşluğundan daha çok beğenilmiştir.”⁷

16056. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice eksikliği olan insan kar elde eder ve nice zengin kimse hüsrana uğrar.”⁸

3230. Bölüm

Dini Fakirlik Kızıl Ölümdür

16057. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik kızıl ölümdür.” Şöyle arzedildi: “Dirhem ve dinardan doğan fakirlik mi?” İmam şöyle buyurdu: “Hayır, dini fakirlik.”⁹

16058. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dini, fakirlik, (ya da borçla birlikte olan fakirlik) kızıl ölümdür.”¹⁰

16059. *Resulullah (s.a.a), Ali’ye (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik en

¹ Bihar, 13/427/22

² Fakih, 3/166/3614

³ Gurer’ul Hikem, 1536

⁴ el-Kafi, 2/266/2

⁵ Tenbih’ul Havatir, 1/303

⁶ Gurer’ul Hikem, 2022

⁷ a. g. e. 5904

⁸ a. g. e. 6960

⁹ Mean’il-Ahbar, 259/1

¹⁰ Gurer’ul Hikem, 1308

büyük ölümdür. Şöyle arzedildi: “Dirhem ve dinar fakirliği mi?” Peygamber şöyle buyurdu: “Dini fakirlik.”¹

bak. 3221. Bölüm; 3224. Bölüm; ed-Din, 1305. Bölüm

3231. Bölüm Fakiri Aşağılamak

Kur'an:

**“Sabah akşam
Rablerinin rızasını
dileyerek O’na
yalvaranlarla berâber sen
de sabret. Dünya hayatının
güzelliklerini isteyerek
gözlerini o kimselerden
ayırma. Bizi anmasını
kendisine
unutturduğumuz ve işinde
aşırı giderek hevesine uyan
kimseye uyma.”²**

**“Sabah akşam,
Rablerinin rızasını
isteyerek O’na yalvaranları
kovma. Onların
hesabından sana bir
sorumluluk yoktur, senin
hesabından da onlara bir
sorumluluk yoktur ki
onları kovarak
zulmedenlerden olasın.”³**

*16060. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Fakir
kardeşlerinizi aşağılamayın.
Zira herkim bir mümini
aşağılarsa aziz ve celil olan
Allah cennette, tövbe
etmedikçe o ikisinin arasını
birleştirmez.”⁴*

*16061. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Herkim fakir bir
Müslümanı aşağılarsa Allah
sürekli, mümine karşı
aşağılayıcı bakışından
vazgeçinceye kadar ona*

¹ Bihar, 77/63/4

² Kehf suresi, 28. ayet

³ En’am suresi, 52. ayet Bu ayetin nüzul sebebi şudur: “Fakir müminlerden bir grup Ashab-i Suffe adıyla Medine’de yaşıyordu. Resulullah (s.a.a) şahsen onlara yardımda bulunuyor, onları kendisine yakın tutuyordu. Yanına oturtuyor, onlarla arkadaş oluyordu. Zengin ve nimetler içindeki ashap bu işten dolayı

Peygamberi kınıyor ve şöyle diyorlardı: “Onları kendi yanından kov.” Bir gün, Suffe ashabından birisi Peygamber’e sarılmış ve onunla sohbet ediyordu. Ensar’dan bir şahıs şöyle dedi: “Bunları kendinden kov ve uzaklaştır.” Bu esnada “...kovma.” ayeti nazil oldu. (Bihar’dan özet bir nakille, 72/38)

⁴ el-Hisal, 614/10

aşağılayıcı ve gazap edici bir gözle bakar.”¹

16062. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim kadın veya erkek bir mümini fakirlik ve elinde az şeyin olması sebebiyle aşağılar veya hor görürse, Allah-u Teala da kıyamet günü onu (bu çirkin işiyle) meşhur kılar ve sonra da rezil eder.”²

16063. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala Musa’ya şöyle buyurmuştur: “Ey Musa! Fakiri hor görme ve az bir şeye sahip olması hasebiyle zengin bir kimseye imrenme.”³

16064. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim fakir bir Müslümanla karşılaşır ve ona zengine verdiği selamdan farklı bir selam verirse kıyamet günü aziz ve celil olan Allah onu kendisine gazaplandığı bir halde karşılar.”⁴

16065. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki her kim fakir bir müslümanı hafife alırsa, Allah’ın hakkını hafife almış olur ve Allah da

kıyamet günü onu hafife alır; meğer ki tövbe etmiş olsun.”

Peygamber hakeza şöyle buyurmuştur: “Herkim fakir bir Müslümanı yüce tutarsa kıyamet günü Allah’ı kendisinden hoşnut bir şekilde karşılar.”⁵

3232. Bölüm Fakirliği Ortadan Kaldıran Şey

16066. *İmam Ali (a.s) Müneczeb olan Allah’tan yardım dileme hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yeterliliğine (kifayetine) olan ihtiyacımdan dolayı O’ndan yardım dilerim. Allah’ın hidayet ettiği sapmaz, kendisine düşmanlık eden kurtulmaz, kendisine yeterli olduğu (kifayet ettiği) kimse yoksul olmaz.”⁶

16067. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Herkim iktisatlı hareket ederse, asla helak olmaz ve herkim de züht içinde yaşarsa asla fakir düşmez.”⁷

16068. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben iktisatlı

¹ Bihar, 72/52/78

² a. g. e. s. 44/52

³ a. g. e. s. 43/49

⁴ Emali’es-Seduk, 359/5

⁵ Bihar, 72/37/30

⁶ Nehc’ül-Belağa, 2. hutbe

⁷ Bihar, 77/212/1

davranan kimseye fakir olmayacağı hususunda kefilim.”¹

16069. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyilik etmek ve gizli sadaka vermek, fakirliği ortadan kaldırır.”²

16070. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirliği sadaka ve bağışta bulunmakla tedavi ediniz.”³

16071. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sıla-i rahim ömrü uzatır ve fakirliği ortadan kaldırır.”⁴

16072. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Günlük yiyeceğinden hoşnut olmak ve kanaat gibi hiçbir şey, fakirliği ortadan kaldırmaz... Sabır yoksulluk karşısında bir kalkandır.”⁵

16073. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkimden fakirlik el çekmezse sürekli şu cümleyi söylesin: “La havle ve la kuvvete illa billahil aliyyl azim” (azim ve yüce olan Alla’tan başka bir güç ve kuvvet yoktur.)”⁶

bak. el-Hac, 695. Bölüm

3233. Bölüm Fakirlik Getiren Şey

16074. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim kendisini fakir gösterirse fakir olur.”⁷

16075. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hırsını ortaya vurmak fakirlik getirir.”⁸

16076. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyadan fazlalık isteyen kimse fakirliğe mahkumdur. Dünyadan yüz çeviren kimseyle ise rahatlık ve huzur arkadaş olur.”⁹

16077. *İmam Sadık (a.s), babalarından şöyle nakletmiştir:* “Herkim Allah’ın fazlından dilemezse, fakir olur.”¹⁰

16078. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Emanete riayet etmek zenginlik getirir, emanete hıyanet etmek ise fakirliğe sürükler.”¹¹

16079. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her şeyin çiftleştiği bir zamanda tembellik ve acizlik de çiftleşti

¹ el-Hisal, 9/32

² Bihar, 74/81/83

³ Gurer’ul Hikem, 5156

⁴ Bihar, 74/101/6

⁵ Tuhef’ul Ukul, 90

⁶ Gurer’ul Hikem, 9055

⁷ Bihar, 76/316/6

⁸ a. g. e. s. 314/1

⁹ Tuhef’ul Ukul, 221

¹⁰ Bihar, 76/316/6

¹¹ a. g. e. 75/114/6

ve onlardan fakirlik meydana geldi.”¹

16080. *İmam Bakır (a.s), Ebu Nu'man'a şöyle buyurmuştur:* “Bizleri insanları sömürme aracı kılma. Zira bu durumda Allah fakirliğini arttırır.”²

16081. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim kendi yüzüne dilenmeden bir kapı açarsa, Allah da onun yüzüne fakirlikten bir kapı açar.”³

16082. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çocuğuna beddua eden kimse, kendisine fakirliği miras bırakır.”⁴

16083. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Odalarda örümcek ağlarının var olması fakirlik getirir. Hamamda idrar etmek fakirlik getirir. Cenabet halinde yemek fakirlik getirir. Dişleri ılgın ağacının dallarıyla temizlemek fakirlik getirir. Ayakta durarak saç taramak fakirlik getirir. Evde çerçöp bırakmak fakirlik getirir. Yalan yere yemin etmek fakirlik getirir. Zina etmek fakirlik getirir. İhtirası açığa vurmamak fakirlik getirir. Akşam ve yatsı arasında

uyumak fakirlik getirir. Güneş doğmadan önce uyumak fakirlik getirir. Geçiminde planlı olmamak fakirlik getirir. Akrabalık bağlarını kesmek fakirlik getirir. Yalan söylemeyi adet edinmek fakirlik getirir. Çok şarkı dinlemek fakirlik getirir. Gece erkek bir dilenciye reddetmek fakirlik getirir.”⁵

16084. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice zenginlik kalıcı fakirliğe sebep olur.”⁶
bak. el-Bihar, 76/74, 86, 117, 121, 144, 165, 175, 315,

3234. Bölüm Münezzeh Olan Allah'ın Fakirlerden Özür Dilemesi

16085. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah fakirlere özür dileyen bir bakışla bakar ve şöyle buyurur: “İzzet ve celalime andolsun ki ben sizleri dünyada hor gördüğüm veya itina göstermediğim için fakir kıldım. Şüphesiz bu gün

¹ Tuhef'ul Ukul, 220

² Bihar, 78/184/11

³ a. g. e. 103/20/4

⁴ a. g. e. 104/99/77

⁵ el-Hisal, 504/2

⁶ Gurer'ul Hikem, 5328

sizlere nasıl davrandığımı görüyorsunuz.”¹

16086. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “(Kıyamet günü) Övgüsü yüce olan Allah kardeşin kardeşten özür dilediği gibi, dünyada fakir olan mümin kulundan özür diler ve şöyle buyurur: “İzzet ve celalime andolsun ki ben seni dünyada hor gördüğüm için muhtaç kıldım. Şimdi bu örtüyü kaldır ve dünyanın yerine sana verdiğimi gör.” O örtüyü kaldırır ve şöyle der: “Dünyada benden aldıysan da verdiğin bu karşılık sebebiyle zarar etmiş sayılmam.”²

3235. Bölüm Fakirliğin Süsü

Kur'an:

“(İnfaklarınızı) Allah yolunda mahsur kalanlara, yeryüzünde dolaşamayanlara, hayalarından dolayı, kendilerini tanımayanların zengin saydıkları yoksullara verin. Onları

yüzlerinden tanırsın, insanlardan yüz­süz­lük ederek bir şey istemezler.”³

16087. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İffetli olmak fakirliğin süsüdür.”⁴

16088. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin kendi dininde güçlüdür... Zenginlik zamanında ılımlı, fakirlik zamanında ise süslüdür.”⁵

16089. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim fakirliğini izhar ederse, kendi değerini düşürmüş olur.”⁶

16090. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İşlerin en zoru ve zahmetlisi, fakirliğini gizli tutmaktır.”⁷

16091. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yoksulluk ve hastalıkları gizli tutmak mürüvvettendir.”⁸

16092. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah fakirliği yaratıklarına emanet olarak vermiştir. O halde herkim onu gizli tutarsa, Allah, gündüzü oruç tutan, geceyi ibadetle geçiren kimsenin sevabını ona verir.”⁹

¹ Bihar, 72/11/11

² el-Kafi, 2/264/18

³ bakara suresi 273. ayet

⁴ Nehc'ül-Belağa, 68. hikmet

⁵ el-Kafi, 2/231/4

⁶ Gurer'ul Hikem, 8555

⁷ Bihar, 78/249/87

⁸ Gurer'ul Hikem, 1146

⁹ el-Kafi, 2/260/3

16093. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlik emanettir. O halde herkim onu gizli tutarsa bu işi ibadettir. Herkim onu aşıkâr kılar, Müslüman kardeşlerinin boynuna tasma takmıştır (onların boynuna sorumluluk yüklemiştir.)”¹

16094. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala iffetli fakir mümini sever.”²

bak. 210. Konu, ez-Zinet, 360. Konu, el-İffet; es-Sual (2), 1712. Bölüm; es-Sedaka, 2240. Bölüm; el-Cemal, 539. Bölüm; Vesail’uş Şia, 3/ 342, 3. Bölüm

3236. Bölüm Fakirler Cennetin Hükümdarlarıdır

16095. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakirler cennet ehlinin hükümdarlarıdır. İnsanların tümü cennete iştîyak duyar ve cennet ise fakirlere iştîyak duyar.”³

16096. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya ve ahiretin hükümdarları

(Allah’tan) hoşnut olan fakirlerdir.”⁴

16097. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennetin kapıları fakirlerin yüzüne açıktır.”⁵

16098. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennete bir başvurdum. Ehlinin çoğunun fakirler olduğunu gördüm.”⁶

16099. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Acaba Allah’tan korkanlar, Allah karşısında huşu ve tevazu içinde olanlar ve Allah’ı çok zikredenler, diğer insanlardan daha önce mi cennete girerler?” diye soran Ebu Zer’e şöyle buyurmuştur:* “Hayır, fakir müminler gelir ve insanların omuzlarının üzerinden geçip (cennete) giderler.”⁷

16100. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim ölür de kendisinden geriye dirhem ve dinar bırakmazsa, hiç kimse ondan daha zengin olarak cennete giremez.”⁸

16101. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakir Müslümanlar, zenginlerden

¹ Kenz’ul Ummal, 16596

² a. g. e. 16649

³ Bihar, 72/49/58

⁴ Gurur’ul Hikem, 9816

⁵ Bihar, 72/46/57

⁶ Müsned-i İbn-i Hanbel, 1/504/2086

⁷ Bihar, 72/54/85

⁸ a. g. e. 71/267/17

kırk sonbahar¹ önce cennet bahçelerinde gezinip dururlar.” İmam daha sonra şöyle buyurdu: “Bu konuda senin için bir örnek vereyim. Bu grubun hikayesi vergi alan birinin yanından geçen iki gemiye benzer. Vergi alan kimse, o ikisinden birine bakar, onda bir şey görmez ve şöyle der: “Bunu serbest bırakın gitsin” Diğerine bakar ve onu yük dolu bir halde görür ve şöyle der: “Bunu tutun.”²

16102. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü tam bir aydınlıkla sizlere müjdeler olsun ey fakir muhacirler! Sizler zenginlerden yarım gün daha önce cennete gireceksiniz ve o yarım gün beş yüz yıla denktir.”³

16103. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müslüman fakirler zenginlerden beş yüz yıla denk olan yarım günden daha önce cennete girerler.”⁴

16104. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bütün peygamberler Süleyman b.

Davud’dan kırk yıl daha önce cennete girerler.”⁵

16105. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennete giren en son peygamber Süleyman’dır ve bu da kendisine verilen dünya sebebiyledir.”⁶

bak. el-Cennet, 561. Bölüm; el-Hisab, 842. Bölüm

3237. Bölüm Ne Mutlu Fakirlere

Kur’an:

“Sabah akşam
Rablerinin rızasını
dileyerek O’na
yalvaranlarla berâber sen
de sabret. Dünya hayatının
güzelliklerini isteyerek
gözlerini o kimselerden
ayırma. Bizi anmasını
kendisine
unutturduğumuz ve işinde
aşırı giderek hevesine uyan
kimseye uyma.”⁷

*bak. . Furkan suresi, 10. ayet;
Zuhruf suresi, 33-35. ayetler*

16106. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey fakirler grubu! Allah benden sizin

¹ Metinde “Harif” diye yer alan bu kelime, Rivayetlerde bir yıl, yetmiş yıl ve bin yıl olarak tefsir edilmiştir.

² el-Kafi, 2/260/1

³ Kenz’ul Ummal, 16576

⁴ a. g. e. 16580

⁵ a. g. e. 16621

⁶ Bihar, 72/52/76

⁷ Kehf suresi, 28. ayet

meclislerinize katılmamı istemiş ve şöyle buyurmuştur: **“Sabah akşam Rablerini çağıranlarla birlikte sabret.”** Zira sizin meclisleriniz sizden önceki peygamberlerin meclisleridir.”¹

16107. Resulullah (s.a.a) kendisine, “Pazarda çeşitli meyveler görüp canımız çektiği halde alamıyoruz bunun için bir sevabımız var mıdır?” diye soran fakirlere şöyle buyurmuştur: “Sevap bundan başka bir şey midir?”²

16108. İmam Sadık (a.s) Muhammed Hezzaz’a şöyle buyurmuştur: “Pazara gitmiyor musun? Satılan meyveleri ve canının çektiği şeyleri görmüyor musun?” Ben (Muhammed Hezzaz) şöyle arzettim: “Elbette görüyorum.” İmam şöyle buyurdu: “Görüp de alamadığın şeyin karşılığında senin için bir iyilik vardır.”³

16109. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ne mutlu sabırlı fakirlere! Onlar göklerin ve yerin melekutunu görenlerdir.”⁴

16110. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey fakirler grubu! Allah’tan kalben hoşnut olun ki fakirliğin sevabına erişesiniz, aksi takdirde erişemezsiniz.”⁵

16111. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey fakirler topluluğu! Nefsinizi temiz tutun ve Allah’tan kalben hoşnut olun ki aziz ve celil olan Allah fakirliğiniz karşısında sizlere ecir versin.”⁶

16112. İmam Ali (a.s) peygamberlerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Eğer istiyorsan, Musa Kelimullah’ın şöyle dediğini ikinci örnek olarak sunabilirim; **“Ya Rabbi! Bana indireceğin iyiliklere ihtiyacım var.”** Allah’a yemin olsun ki o, yiyeceği ekmekten başka bir şey istemedi.”⁷

16113. Resulullah (s.a.a) Ebuzer’e şöyle buyurmuştur: “Cuayl’i nasıl görüyorsun?” Ben Ebuzer şöyle arzettim: “O kendi benzerleri gibi bir fakirdir.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Falan

¹ Kenz’ul Ummal, 16654

² Kenz’ul Ummal, 16657

³ Bihar, 72/25/19

⁴ el-Kafi, 2/263/13

⁵ Kenz’ul Ummal, 16655

⁶ Bihar, 72/17/16

⁷ Nehc’ül-Belağa, 160. hutbe

kimseyi nasıl görüyorsun?” Ben şöyle arzettim: “O da insanların büyüklerinden bir büyüktür.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Cuayl ondan bir dünya daha iyidir.” Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Bu şahsın şöyle bir durumu vardır ve siz ona şöyle davranıyorsunuz.” Peygamber şöyle buyurdu: “O kendi kavminin başkanıdır ve ben onların kalbini elde etmek için bu işi yapıyorum.”¹

16114. *Ümeyye bin Halit Ebi'l Ays şöyle diyor:* “Peygamber (s.a.a) fakir Müslümanların yardımıyla fetih ve zafer elde etti.”²

16115. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde kulun en değerli haleti bir dirhem aradığı halde elde edemediği halettir.” Abdullah bin Sinan şöyle diyor: “İmam Sadık (a.s) bu sözü buyurunca benim yüz bin dirhemim vardır ama bugün bir dirhemim bile yoktur.”³

bak. el-Mehabbet (4), 681. Bölüm

3238. Bölüm Fakirlik (Çeşitli)

16116. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İsteklerini azalt ki fakirliğe tahammül sana kolaylaşsın.”⁴

16117. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirliği kendinize telkin etmeyin. Zira kendisine fakirliği telkin eden kimse cimri olur.”⁵

16118. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice fakir kimse aslandan daha izzetlidir.”⁶

16119. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirin dirhemi Allah nezdinde zenginin dinarlarından daha değerli ve üstündür.”⁷

16120. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amelsiz ahireti ümit eden kimse gibi olma...eğer zengin olursa azgınlığa ve günaha düşer ve eğer fakir olursa ümitsizliğe ve gevşekliliğe kapılır.”⁸

16121. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakirlerin, miskinlerin, muhtaçların, hakkından mahrum kalanların, borçluların ve yolda kalmışların Allah

¹ Kenz’ul Ummal, 17100

² a. g. e. 17107

³ Bihar, 72/49/60

⁴ a. g. e. 77/187/10

⁵ Tuhef’ul Ukul, 410

⁶ Gurer’ul Hikem, 5285

⁷ a. g. e. 5122

⁸ Nehc’ül-Belağa, 150. hikmet

katında düşman olduğu kimsenin vay haline!”¹

16122. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın mükafatını elde etmek için, zenginin fakire gösterdiği tevazu ne kadar da güzeldir. Bundan daha güzeli ise, fakirlerin Allah'a dayanarak zenginlere karşı alçalmamalarıdır.”²

16123. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zenginliğinden

dolayı ihsanda bulunan kimse fakirliği dolayısıyla alan kimseden daha üstün değildir.”³

16124. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz mutsuzların en mutsuzu kendisinde dünyanın fakirliği ile ahiretin azabı bir araya gelen kimsedir.”⁴

¹ a. g. e. 26. mektup

² a. g. e. 406. hikmet

³ Kenz’ul Ummal, 16590

⁴ a. g. e. 16593

423. Konu

el-Fıkh Fıkıh

bak. .

• 98. konu, el-Hadis; 365. konu, el-Akl; 367. konu, el-İlm; 424. konu, el-Fıkr; 158. konu, ed-Diraset; er-Riba, 1435. bölüm; el-İbadet, 2491. bölüm; el-İlm, 2918. bölüm

3239. Bölüm Dinde Fakih Olmak

Kur'an:

“İman edenler toptan savaşa çıkmamalıdır. Her topluluktan bir taifenin dini iyi öğrenmek ve milletlerini geri döndüklerinde uyarmak üzere geri kalmaları gerekli olmaz mı? Ki böylece belki yanlış hareketlerden çekinirler.”¹

16125. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer fakih olmak istersen Allah’ın dininde fakih ol.”²

16126. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın dininde fakih olunuz, zira fıkıh basiretin anahtarı, ibadetin kemal sebebi ve dini ve dünyevi yüce makamlara ulaşma vesilesidir. Fakihin abid kimseye üstünlüğü güneşin yıldızlara üstünlüğü gibidir. Her kim kendi dini hakkında fakih olmazsa Allah onun hiçbir amelinden hoşnut olmaz.”³

16127. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir kulun iyiliğini dileyince onu dinde fakih kılar ve doğru yolunu ona ilham eder.”⁴

16128. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir kulun iyiliğini isterse onu dinde fakih kılar, onu dünyaya itinasız eder ve ona ayıplarını gösterir.”⁵

16129. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir kulun hayrını dileyince onu dinde fakih kılar ve kalbine yakın ilham eder.”⁶

16130. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Küçüğünüz, büyüğünüze uysun; büyüğünüz de küçüğünüze merhamet etsin. Allah hakkında düşünmeyen, dinde kavrayış sahibi olmayan cahiliye zalimleri gibi olmayın.”⁷

16131. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı öğrenin, çünkü o sözlerin en güzelidir. Onda anlayışınızı derinleştirip kavrayışınızı genişletin. Çünkü o gönüllerin baharıdır.”⁸

¹ Tevbe suresi, 122. ayet

² Gurer’ul Hikem, 4076

³ Bihar, 78/321/19

⁴ Kenz’ul Ummal, 28690

⁵ a. g. e. 28689

⁶ Gurer’ul Hikem, 4133

⁷ Nehc’ül-Belağa, 166. hutbe

⁸ a. g. e. 110

16132. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala’ya dinde fakih olmaktan daha üstün bir şeyle ibadet edilmemiştir.”¹

16133. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En üstün ibadet fıkıhtır (dini tanımaktır).”²

16134. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her şeyin bir dayanağı vardır, bu dinin dayanağı da fıkıhtır.”³

16135. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim dinde fakih olursa (yardımcıları) çoğalır.”⁴

16136. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Haftada bir gününü dini işleri öğrenmeye ve dini meseleleri sormaya ayırmayan Müslüman’a of olsun.”

Bazısı ise şu şekilde rivayet etmiştir: “...Her Müslüman erkeğe of olsun.”⁵

16137. *İmam Ali (a.s) oğlu Hasan’a yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Hakkı bulmak için nerede olursa olsun en zor girdaplara dal ve dinde fakih ol.”⁶

3240. Bölüm

Fakihin Özellikleri

16138. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kulun; fıkıh ve dini tanınması artınca amelde ıslamlılığı da artar.”⁷

16139. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sakınmak fakihin hasletidir.”⁸

16140. *İmam Ali (a.s) Mısır’a vali olarak tayin ettiğinde Mubammed bin Ebi Bekir’e verdiği emrinde şöyle buyurmuştur:* “En üstün fıkıh ve dini anlayış Allah’ın dini hakkında sakınmak ve Allah’ın emirlerini uygulamaktır. O halde gizli ve açık işlerinde takvaya riayet etmen gerekir.”⁹

16141. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsana Allah’a ibadet etmesi fıkıh olarak yeter ve kendi görüşünden dolayı gurura kapılması da kendisine cehalet olarak yeter.”¹⁰

16142. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsana hangi

¹ Kenz’ul Ummal, 28752

² et-Terğib ve’t-Terhib, 1/93/3

³ Kenz’ul Ummal, 28768

⁴ Gurer’ul Hikem, 7961

⁵ Bihar, 1/176/44

⁶ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁷ Kenz’ul Ummal, 5404

⁸ Gurer’ul Hikem, 995

⁹ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/71

¹⁰ Kenz’ul Ummal, 28794

elbiseyi giydiği ve ne ile karnını doyurduğu önemsiz olmadıkça fakih olmaz.”¹

16143. *Rivayet edildiği üzere bir şahıs kendisine Kur'an öğretmesi için Peygamberin (s.a.a) huzuruna vardı. Peygamber (s.a.a), “O halde her kim zerre miktarınca hayır yaparsa onu görür ve her kim de zerre miktarınca kötülük yaparsa onu görür” ayetine gelince o şahıs, “Bu bana yeter”* diyerek gitti. Allah Resulü (s.a.a) şöyle arzetti: “Bu şahıs fakih olarak geri döndü.”²

16144. *İmam Rıza (a.s) babalarında (a.s) naklen şöyle buyurmuştur: “Peygamberin (s.a.a) gazvelerinin birinde bir grubu Peygamberin (s.a.a) huzuruna getirdiler. Peygamber (s.a.a) “Onlar kimlerdir?” diye sordu. “Müminlerdir ey Allah'ın Resulü!” diye arzettiklerinde ise Peygamber şöyle buyurdu: “İmanınızdan ne fayda gördünüz?” Onlar şöyle arzettiler: “Zorluk ve sıkıntılarda sabretmek ve genişlik halinde şükretmek ve Allah'ın taktirinden hoşnut olmak.” Bunun üzerine Allah resulü (s.a.a) şöyle buyurdu:*

“Bunlar halim ve alim insanlardır. Fıkıhlarından) dolayı nerede ise Peygamber olacaklardı.”³

bak. el-İman, 259. Bölüm; 1277. Hadis

Şöyle diyorum: Ebu Hamid Gazali ilim kavramının değışikliği hususunda şöyle demiştir: “Bil ki yanlışlıkların ve kınanmış ilimlerin şer'i ilimlerle karışmasının kökeni, beğenilmiş isimlerin tahriş edilmesi ve doğru olmayan hedefler esasınca selefi salibin ve ilk neslin gözönünde bulundurduğu manalara aykırı anlamlara intikal etmesidir. Bu değışmiş kavramlar beş tanedir: Fıkıh, ilim, tevhit, tezkir ve hikmet. Bunlar güzel ve beğenilmiş isimlerdi. Bu sıfatlara sahip olan kimseler dini makamlara sahipti. Ama bugün kınanmış anlamlara nakledilmişlerdir. Bu yüzden kalpler, bu isim ve sıfatlara sahip olan kimselerden şiddetle kaçmaktadır.

Birinci kavram fıkıhtır. Bu kavramda yapılan tasarruf ve müdahale tahsisi (özelleştirme tasarrufu) tasarruf idi. Anlamın intikali ve değışikliği değil. Çünkü bu kavram fetvalarda garip ve fer'i meseleleri tanımaya, bu meselelerin sebeplerinin detaylarını

¹ el-Hisal, 40/27

² Bihar, 92/107/2

³ Mişkat'ul Envar, 34

bilmeye, onlardaki uzun bahislere, tafsilata ve bu meselelerle ilgili söz ve görüşlere tahsis etmişlerdir. Bu konularda derinleşmiş ve bu konulara fazlaca yönelmiş kimseler için, “O daha fakihdir” denilmiştir. Oysa İslam’ın ilk asrında fıkıh ünvanı ahiret yolunun ilmi, nefsin afetlerinin detayları, amelleri zayi eden şeyler, dünyayı küçümsemeye ibata gücü, ahiret nimetlerine göz dikmek, ilahi korku ve hasyetin kalbe hakimiyeti anlamında kullanılıyordu. Bu konunun delili ise Allah Tebarek ve Teala’nın şu sözü idi: **“Ta ki dinde fakih olsunlar ve kavimlerini kendilerine geri döndüklerinde uyarsınlar.”**¹ Dolayısıyla korku ve uyarı sebebi olan ilim gerçek ilim ve fıkıhtır, boşanma, lanetleşme, barışma ve kiralamanın feri konuları değil. Çünkü bu konularla ne bir uyarı basıl olmaktadır ve ne de bir korkutma, batta bütün vaktini ve çabasını bu konular için harcamak kalbi katılaştırır ve ilahi korku ve hasyeti ortadan kaldırır. Bunun örneği de bu tür insanlarda görülen davranışlarıdır. Nitekim Allah Tebarek ve Teala şöyle

buyurmuştur: **“Onların kalpleri vardır ama onunla anlamazlar”**² Elbette maksat iman anlamlarını anlamaktır, fetvaları değil. Gerçek şudur ki fıkıh ve fehm (anlama) lugatte aynı anlamda olan iki kelimedir. Geçmişte de şu anda da bu anlamda (kavramak, anlamak) kullanılmaktadır. Hakeza Allah-u Tela şöyle buyurmuştur: **“Onların içlerinde size karşı duydukları korku, Allah’a olan korkularından daha şiddetlidir. Çünkü onlar, anlamayan kimselerdir”**³ bu ayette onların azîz ve celil olan Allah’tan az korkmaları ve yaratığın kudretine önem vermeleri onların fıkıhlarının azlığına isnat edilmiştir. Şimdi biraz düşünün, acaba Allah’tan az korkmaları ve Allah’ın yaratıklarından korkmaları fetvaların detaylarını hükümleri ve hadiseleri ezberlemekten mi kaynaklanmaktadır yoksa zikrettiğimiz ilimlerden nasipsiz olduklarından mı?

Resulullah (s.a.a) elçi olarak yanına gelen kimselere şöyle buyurmuştur: “Onlar alimdir,

¹ Tevbe suresi, 122. ayet

² A’raf, 179

³ Haşr suresi 13. ayet

bikmet sahibidir ve fakihlerdir.”¹
Peygamber hakeza şöyle buyurmuştur: “Sizlere kamil ve tam bir fakih bildirmeyeyim mi?” Onlar, “Tabi” diye arz edince Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “İnsanları münezzeh olan Allah’ın rahmetinden ümitsiz kalmayan, insanları azîz ve celil olan Allah’ın hilesinden güvende kalmayan, Allah’ın fazlından ve kereminden ümitsiz etmeyen ve Kur’ana isteksizlikten ve rağbetsizlikten dolayı başka bir şeye yönelmeyen kimsedir.”²

Peygamber hakeza şöyle buyurmuştur: “Kulun gazabı ve öfkesi azîz ve celil olan Allah için olmadıkça ve Kur’an için bir çok anlamlara inanmadıkça tam ve

kamil bir fakih olamaz.”³ Bu sözü Ebu Derda da merfu’ olarak nakletmiştir. Ayrıca peygamberin şu sözünü de nakletmiştir: “Sonra kendi nefesine yönelir ve herkesten çok kendi nefisini düşman bilir.”⁴ Seleften (önceki alimlerden) bazıları şöyle demişlerdir: Fakih dünyada zahit olan, ahirete rağbet eden, görüşünde basiret sahibi olan kimsedir. Fakih kimse Rabbine⁵ daima ve sürekli ibadet eder. Rabbinden sakınır, Müslümanların haysiyetiyle oynamaz, Müslümanların malı hakkında iffetli olur. Müslümanların topluluğu için bayır diler. Bütün bu hususlarda, “fetvaları ve şer’i detayları da bilmelidir” kaydı

¹ Iraki şöyle diyor: “Bu rivayeti Ebu Naim Hilye’de, Beyhaki ez-Züht’te Hatip ise kendi tarihinde, Suveyd bin Hars’ın hadisinden zayıf bir senetle nakletmişlerdir. (Meheccet’ul Beyza, haşiyesine müracaat ediniz.)

² Bu hadisi İbn-i Abdul Birr el-İlim ve muhtasar’da (s. 120) Ali bin Ebi Talib’den o da Peygamber’den (s.a.a) nakletmiştir. Sünen-i Daremi c. 1. s. 89’da da kendi senediyle Yahya bin Abbad’dan o da Ali’den (a.s) nakletmiştir. Hakeza Teysir’ul Vusul, c. 4, s. 162’de de Ali’den (a.s) nakletmiş ve şöyle demiştir: “Rezin de bunu nakletmiştir.” (Meheccet’ul Beyza’nın haşiyesine müracaat ediniz.)

³ İbn-i Abdul Birr Muhtasar s. 121 de olduğu gibi el-İlim’de de Şeddad bin Evs’in hadisinden nakletmiştir; Müsned’in haşiyesinde basılan

Kenz’ul Ummal’ın özeti, 4/36, Hatib’in Fi’l Muttefik ve’l Musterik adlı kitabından o da Şeddad bin Evs’ten nakletmitir ve Iraki şöyle demiştir: “Hadisin senedinde Sadaka bin Abdullah vardır ve bu da onlar nezdinde zayıftır. Onun zayıf olduğu üzere birleşmişlerdir. Bu hadis merfu’ olduğu için sahih değildir. Sahih olan Ebi Derda’nın, Ebi Kalebe’den naklettiği hadistir. Tam ve kamil fakih olamaz... (Meheccet’ul Beyza’nın haşiyesine bakınız.)

⁴ İbn-i Abdul Birr Muhtasar, s. 121’de olduğu gibi el-İlim’de de nakletmiştir. (Adı geçen eser haşiyesinde)

⁵ Buraya kadar Daremi sünen’inde (1/89) Hasan-i Basri senediyle nakletmiştir. (a.g.e haşiyesine bakınız.)

zıkkredilmemiştir. Ben fıkkı kavramının zıkkı hıkkımler hakkındaki fetvaları da içermediğini de söylemiyorum ama bu iş genel, şumul veya tabi olma yoluyla. Dolayısıyla fıkkı kavramı daha çok ahiret ilmi ve kalp ile hıkkımler hakkında kullanılmıştır. Bu kavramın o anlamlardan bu yaygın olan anlamlara tahsis ise bazı kimselerin kendisini bu tahsis edilmiş anlama vakfetme yanlışlığına düşmesine, ahiret ilmi ve kalple ilgili hıkkımlerden yüz çevirmesine sebep olmuştur. Özellikle bu iş insanın tabiatıyla da daha çok uyum içindedir. Çünkü batın ilmi zordur ve onunla amel etmek müşküldür ve hıkkımet makamı, yargı, mal ve makama ulaşmak için bir bahane kılınması mümkün değildir. Şeytan da bu fırsattan istifade ederek fıkkı isminin şeriattaki cezb ediciliğini tahsis edilmiş anlamını kalplere süslü göstermiştir.¹

Şebid-i Sani (r.a) Münyet’ul Mürid adlı kitabında şöyle diyor: “Sadece tedvin edilmiş bu konuları öğrenmek Allah-u Teala nezdinde fıkkı sayılmamaktadır. Allah-u Teala nezdinde, fıkkı hakikatte Allah’ın celal ve azametini algılamaktır. Allah-u Teala

hakkında huşu, heybet ve korku icat eden de bu ilimdir. Bu ilim takvaya yönelmeye, uygun olmayan sıfatları tanımaya ve neticede ilgili sıfatlardan uzak durmaya, beğenilmiş sıfatları tanımaya ve sıfatlarla amel etmeye sebep olmaktadır. Bu ilim Allah’tan korkuya neden olmakta ve ruhlarda bir hüzzün icat etmektedir. Nitekim Allah-u Teala da kendi kitabında bu nükteye teveccüh etmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Her topluluktan bir taifenin dini iyi öğrenmek ve milletlerini geri döndüklerinde uyarmak üzere geri kalmaları gerekli olmaz mı?” Uyarma ve korkuya sebep olan ilim bu tedvin edilmiş ilim değildir. Zira bu tedvin edilmiş ilimden maksat muamele şartlarıyla amel ederek malları korumak, malları vasıtasıyla bedenleri korumak ve cinayet ve yaralamalara engel olmaktır. Dolayısıyla önemli olan ilim Allah-u Teala’nın yolunu katetme şeklini tanımak kalbin zorluklarını ve sıkıntılarını geride bırakmaktır. Yani kul ile Allah-u Teala arasında bir örtü olan kınanmış sıfatlardan soyutlanmaktır. Zira eğer kul bu kötü sıfatlara bulaşırsa Allah-u

¹ Meheccet’ul Beyza, 1/81-83

Teala'ya ulaşamaz. İşte bu sebeple de ilim (fıkıh) Allah'tan korku ve hayyete sebep olmaktadır.¹

3241. Bölüm Fakih Kimdir?

16145. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere gerçek fakihî haber vermeyeyim mi? Allah’a isyan hususunda insanlara ruhsat vermeyen, insanları Allah’ın rahmetinden ümitsiz kılmayan, insanları Allah’ın düzeninden ve azabından güvende kılmayan ve Kur’andan gayrisine rağbet etmek için Kur’an’ı terk etmeyen kimsedir.”²

16146. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mükemmel fakih (İslami ilimlerde mütehassıs), halkı Allah’ın rahmetinden ümitsiz etmeyen, onları Allah’ın şefkatinden ümitsizliğe düşürmeyen ve Allah’ın düzeninden (cezasından) onları güvende kılmayan kimsedir.”³

16147. *İmam Bakır (a.s) kendisine soru soran birisine cevap verdi. O şabıs kendisine, “fakihler bunu söylememektedir” deyince İmam (a.s) şöyle buyurdu:* “Eyvahlar olsun sana! Sen hiç fakih görmedin mi? gerçek fakih dünyaya itinasız olan ahirete rağbet eden ve peygamberin (s.a.a) sünnetine sarılan kimsedir.”⁴

3242. Bölüm Fıkıhın Kemaline Sebepl Olan Şey

16148. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul, insanlara karşı sadece Allah için kin ve öfke duymadıkça ve nefsinden nefret ettiği kadar hiç kimseden nefret etmedikçe asla gerçek bir fakih olamaz.”⁵

16149. *Resulullah (s.a.a) Ebuzer’e yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “İnsanları kendi gözünde bir avuç deve gibi görmedikçe (itina göstermedikçe) ve onların varlığına önem verdikçe insan asla kamil bir fakih olamaz.

¹ Munyet’ul Mürid, 157

² Tuhef’ul Ukul, 204

³ Nehc’ül-Belağa, 90. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 18/243

⁴ el-Kafi, 1/70/8

⁵ Kenz’ul Ummal, 28950

Yanında bir devenin olması kendi hali için bir farklılık arz etmediği gibi insanların varlığı da onda hiçbir değişiklik ve etki yaratmamalıdır. Bu hal üzere kendisine dönünce de en çok aşağılamayı ve itinasızlığı kendisine reva görür.”¹

16150. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsan, insanları Allah-u Tealının yanında bir avuç deve gibi görmedikçe ve bu hal üzere kendisine döndüğünde herkesten daha çok kendi nefisini küçük görmedikçe asla kamil bir fakih olmaz.”²

bak. . 333. Konu, el-Ucb,

3243. Bölüm İnsanların En Fakihi

16151. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizler eğer sözlerimizin maksadını anlayacak olursanız insanların en fakihi olursunuz. Şüphesiz sözler çeşitli şekillerde beyan edilebilir. O halde eğer insan istediği taktirde sözlerini istediği bir şekilde beyan

edebilir ve yalan söylemeyeabilir.”³

16152. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sözlerimizin anlamını bilmedikçe sizden hiç kimse fakih olamaz.”⁴

16153. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki biz kendisine söylenen kinayeli bir sözün maksadının ne olduğunu anlamadıkça Şiilerimizden herhangi birisini fakih saymayız.”⁵

*bak. . el-Hadis, 719. Bölüm;
el-İlm, 2921. Bölüm*

3244. Bölüm Fakihin Nişanelerinden Bazısı

16154. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın fakihliğinin nişanelerinden biri de geçimini düzeltmesidir. Seni islah edecek şeyi talep etmek dünya sevgisinden değildir.”⁶

16155. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Haklardan biri de fakih olmanız, fikhın nişanelerinden biri de gaflet

¹ Bihar, 72/304/51

² a. g. e. 77/83/3

³ Mean’il-Ahbar, 1/1

⁴ a. g. e. 2/3

⁵ Bihar, 2/208/101

⁶ Kenz’ul Ummal, 5439

ve aldanmaya kapılmamanızdır.”¹

16156. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fakih olmanız şüphesiz uzak görüşlülükten ve gaflet ve aldanmaya kapılmamanız da fıkıhtandır.”²

16157. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın fakih olmasının nişanelerinden biri de kendisini ilgilendirmeyen hususlarda az konuşmasıdır.”³

16158. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hilim, ilim ve suskunluk fakihliğin nişanelerindendir.”⁴

3245. Bölüm Fakihin Varlığının İblise Ağır Gelmesi

16159. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bir fakihin iblis için varlığı bin abidin varlığından daha ağırdır.”⁵

16160. İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) veya İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dinde fakih olan birinin varlığı şeytan için

bin abidin varlığından daha ağırdır.”⁶

16161. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hiçbir şey iblis için bir kabileden bir alimin çıkması kadar bel kırıcı değildir.”⁷

bak. el-İlm, 2843. Bölüm

3246. Bölüm Fakihlik İbadetin Ruhudur

16162. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Fıkıh az bilen kimse çok ibadet eden (fıkıh bilmeyen) kimseden daha hayırlıdır.”⁸

16163. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fıkıh ile birlikte olmayan ibadette hayır yoktur. Düşünmekle birlikte olmayan ilimde hayır yoktur. Tedebbür ve tefekkürle birlikte olmayan Kur’an okumada hayır yoktur.”⁹

16164. İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fıkıh ve anlayış ile birlikte olmayan hiçbir ibadet, ibadet değildir.”¹⁰

¹ Nehc’üs-Saade, 3/29

² Bihar, 2/54/24

³ a. g. e. s. 55/28

⁴ el-Ihtisas, 232

⁵ Bihar, 1/177/48

⁶ a. g. e. s. 213/10

⁷ Kenz’ul Ummal, 28755

⁸ a. g. e. 28794

⁹ Tuhef’ul Ukul, 204

¹⁰ Bihar, 70/204/11

16165. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En iyi ibadet fıkıhtır.”¹

bak. el-İbadet, 2491. Bölüm

3247. Bölüm Fakihin Ölümü

16166. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mümin bir fakih ölünce İslamda hiçbir şeyin dolduramadığı bir gedik açılır.”²

16167. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir mümin ölünce İslamda hiçbir şeyin kapatamayacağı bir gedik açılır. Zira fakih müminler şehri koruma sebebi olan şehir kalesi gibi İslamın kaleleridirler.”³

16168. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şeytan için hiçbir müminin ölümü bir fakihin ölümünden daha sevimli değildir.”⁴

bak. el-İlm, 2844. Bölüm

3248. Bölüm Fakihlerin Afeti

16169. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakihlerin afeti korunmamaktır.”⁵

16170. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Alimlerin afeti makam sevgisidir.”⁶

16171. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlmin afeti ilimle amel etmemektir.”⁷

16172. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fakihler dünyevileşmedikçe peygamberlerin eminleridirler.” Kendisine, “Ey Allah’ın Resulü! Onların dünyevileşmeleri nasıldır?” diye arzedilince de şöyle buyurmuştur: “Sultana (hakim güce) itaat etmektir. O halde her kim böyle yaparsa din ve inançlarınız hususunda ondan sakının.”⁸

bak. el-İlm, 2905. Bölüm

¹ Kenz’ul Ummal, 28909

² el-Kafi, 1/38/2

³ a. g. e. h. 3

⁴ a. g. e. h. 1

⁵ Gurur’ul Hikem, 3963

⁶ a. g. e. 3930

⁷ a. g. e. 3948

⁸ Bihar, 2/36/38

424. Konu

el-Fikr

Fikir-Düşünme

- *Bihar*, 71/314, 80. bölüm, *et-Tefekkür ve'l-İ'tibar*
- *Kenz'ul Ummal*, 3/106, 696, *et-Tefekkür*
- *El-Müheccet'ül-Beyza*, 8/192, *Kitab'ut-Tefekkür*

bak. .

• 131. konu, *el-Hile*; 551. konu, *el-Mevîze*; 365. konu, *el-Akl*; 367. konu, *el-İlm*; *es-Selat* (1), 2292. bölüm; *el-Müstaza'f*, 2276. bölüm; *el-Ma'rifet* (3), 2616. bölüm; *el-Akl*, 2787. bölüm

3249. Bölüm

Fikir ve Düşünce

16173. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin düşünce gözü sabahlarsa isteklerinin doruğuna ulaşmış olur.”¹

16174. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünce hikmet ile sonuçlanır.”²

16175. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünce akılların cilasıdır.”³

16176. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünce aklı nurlandırır.”⁴

16177. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünce rüştür, gaflet ise yolu kaybetmektir.”⁵

16178. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünce iki hidayetten biridir.”⁶

16179. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyilikleri düşünmek, iyiliklere amele davet eder.”⁷

16180. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşlerin sonucunu düşünmek, insanı helak edici şeylerden korur.”⁸

16181. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünmek, ibret almaya sebep olur, sürçmelerden güvende kılar, ihtiyat etmeye ve zekiliğe sebep olur.”⁹

16182. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşün ki (gaflet uykusundan) uyanasın (veya yüce mertebeye erişesin).”¹⁰

16183. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşüncesi güzel olan kimse, hor düşmez.”¹¹

16184. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aklın kökü düşüncedir, meyvesi ise (hata, sürçme, günah veya ahiret azabından) salim kalmaktır.”¹²

16185. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hatalardan salim kalmanın kökü, amel etmeden önce düşünmek ve konuşmadan önce ölçüp biçmektir.”¹³

¹ Gurer’ul Hikem, 8784

² a. g. e. 878

³ a. g. e. 935

⁴ a. g. e. 369

⁵ a. g. e. 85

⁶ a. g. e. 1616

⁷ a. g. e. 1395

⁸ a. g. e. 1460

⁹ a. g. e. 2124

¹⁰ a. g. e. 2225

¹¹ a. g. e. 9458

¹² a. g. e. 3093

¹³ a. g. e. 3098

16186. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşlerin karanlıkları düşünceyle aydınlanır.”¹

16187. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer tüm işlerinde düşünceyi öne alırsan her işinin sonu iyi olur.”²

16188. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sürekli düşünce ve ihtiyat insanı sürçmelerden korur, (nimetlerin) değişiminden kurtarır.”³

16189. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim uzun süre düşünürse, görüşü güzel olur.”⁴

16190. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünceyle birlikte olduğun her gün, senin ibret almanı sağlar.”⁵

3250. Bölüm Tefekkür

Kur'an:

“Böylece Allah düşünesiniz diye size ayetleri açıklar.”⁶

“Eğer biz Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık, sen, onun, Allah

korkusuyla baş eğerek parça parça olduğunu görürdün. Bu misalleri, insanlar düşünsünler diye veriyoruz.”⁷

bak. bakara suresi, 266, 269. ayetler; Al-i İmran suresi, 13, 137, 191. ayetler; En'am suresi, 11, 36, 50, 152. ayetler; A'raf suresi, 3, 176, 185, 201. ayetler; Yunus suresi, 24, 73, 101. ayetler; Yusuf suresi, 109, 111. ayetler; Ra'd suresi, 3. ayet; Hicr suresi, 75. ayet; Nabl suresi, 11, 36. ayetler; Mü'minin suresi, 86. ayet; Furkan suresi, 50, 73. ayetler; Neml suresi, 62, 69. ayetler; Ankebut suresi, 20, 24, 35, 43. ayetler; Rum suresi, 8, 9, 21. ayetler; Mü'min suresi, 13, 58, 82. ayetler; Casiye suresi, 3-5, 13. ayetler; Muhammed suresi, 10. ayet; Kamer suresi, 4, 15. ayetler; Haşr suresi, 2. ayet; Hakka suresi, 12. ayet; Müzzemmil suresi, 19. ayet; İnsan suresi, 29. ayet

16191. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tefekkür etmek, basiretli insanın kalbinin hayatıdır.”⁸

16192. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tefekkür

¹ a. g. e. 4322

² a. g. e. 4105

³ a. g. e. 5149

⁴ a. g. e. 8319

⁵ a. g. e. 6900

⁶ bakara suresi, 219. ayet

⁷ Haşr suresi, 21. ayet

⁸ Bihar, 78/115/11

etmekle kalbini uyandır, gece yatağından kalk ve rabbin olan Allah'tan kork.”¹

16193. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tefekkür etmek iyiliğe ve iyilikle amel etmeye davet eder.”²

16194. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsini, hikmetini arttıran tefekkürden ve sana korunma kazandıran ibretten boş bırakma.”³

16195. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere sürekli olarak ilahi takvayı ve tefekkürü tavsiye ediyorum. Zira tefekkür etmek tüm iyiliklerin anne babasıdır.”⁴

16196. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalıcı şeyleri gidici şeylerden ayırt etmek en üstün düşüncedendir.”⁵

16197. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Basiretli kimse, işitip tefekkür eden, görüp basiretli olan ve ibretlerden faydalanan, daha sonra apaçık yolu tutturana ve uçurumlara yuvarlanmaktan uzak duran kimsedir.”⁶

16198. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünüp ibret alan ve ibretiyle basiret sahibi olana Allah rahmet etsin. Çok yakında göreceksiniz, dünyada var olanlar, az bir zamanda yok olacaktır; ahirettekiler ise, hiç bir zaman yok olmaz, devam eder.”⁷

16199. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim düşünürse basiret elde eder.”⁸

16200. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey dinleyen, sarhoşluktan ayıl, gafletinden uyan, çok acele etme. Ümmi nebinizin (s.a.a) diliyle sana gelen kaçınılmaz ve olacağı muhakkak şeyleri iyi düşün.”⁹

16201. *İmam Ali (a.s), müminin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Vakti (ibadet ile) doludur, şükredicidir, sabırlıdır ve kendi düşüncesine dalmıştır.”¹⁰

16202. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ın kulları! Allah'tan gönlünü O'na veren, düşüncesiyle bedenini korku saran akıllı

¹ el-Kafi, 2/54/1

² a. g. e. s. 55/5

³ Gurer'ul Hikem, 10307

⁴ Tenbih'ul Havatir, 1/52

⁵ Gurer'ul Hikem, 4494

⁶ Nehc'ül-Belağa, 153. hutbe

⁷ a. g. e. 103

⁸ a. g. e. 31. mektup

⁹ a. g. e. 153. hutbe

¹⁰ a. g. e. 333. hikmet

kişinin korktuğu gibi korkun.”¹

16203. *Ata şöyle diyor:* “Ben ve Ubeyd b. Umeyr Ayşe’nin yanına gittik. Bizimle onun arasında bir perde vardı. O şöyle dedi: “Ey Ubeyd! Senin bizi görmene engel olan şey nedir?” Ubeyd şöyle dedi: “Peygamber’in (s.a.a) şu emridir: “Arada bir ziyaret et ki sevgin artsın” Daha sonra İbn-i Umeyr şöyle dedi: “Bizler için Allah Resulü’nden gördüğün en ilginç şeyi anlat.” Ata şöyle diyor: “Ayşe ağladı ve şöyle dedi: “Onun bütün işleri ilginçti. Peygamber’in benim evimde kalma sırasının geldiği bir gece, yanıma geldi. Öyle ki bedenim, onun bedenine dokundu. Ama şöyle buyurdu: “Beni bırak da, aziz ve celil olan Rabbime ibadet edeyim.” Sonra kalktı su kırbasının yanına gitti. O sudan abdest aldı. Sonra namaza durdu ve sakalları ıslanıncaya kadar ağlamaya başladı. Ardından secdeye kapandı ve secdede ağladı. Öyle ki yer ıslanmıştı. Namazdan sonra yanı üzerine yattı. Daha sonra Bilal sabah

namazı vaktini ilan etmek için huzuruna vardı ve şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Neden ağlıyorsun, oysa Allah geçmiş ve gelecek tüm günahlarını affetmiştir.” Peygamber şöyle buyurdu: “Eyvahlar olsun sana ey Bilal! Neden ağlamayayım ki?! Oysa Allah bu gece bana şu ayeti nazil buyurmuştur: **“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinde akıl sahipleri için nişaneler vardır.”**”² Peygamber daha sonra şöyle buyurdu: “Bunu okuduğu halde, hakkında düşünmeyen kimseye eyvahlar olsun.”²

16204. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz tefekkür, basiretli insanın kalbinin hayatıdır. Tıpkı karanlıklarda bir ışıkla aydınlanarak yürüyen, kendisini güzel kurtaran ve çok az duraklayan kimse gibi.”³

3251. Bölüm **Mütala ve Tefekkür**

16205. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çok tefekkür

¹ a. g. e. 83. hutbe

² el-Müheccet’ül-Beyza, 8/194

³ Bihar, 92/17/17

etmek ve anlamak, çok tekrarlamaktan ve okumaktan daha faydalıdır.”¹

16206. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim öğrendiği şeyler hakkında tefekkür ederse, ilmini sağlamlaştırır ve anlamadığı şeyi anlamış olur.”²

16207. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hiçbir ilim düşünmek gibi değildir.”³

Bak. 158. Konu, el-Biraset

3252. Bölüm

Düşünmek Aynadır

16208. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Düşünmek saf bir aynadır.”⁴

16209. Fıkh’ur-Rız’a’da (a.s) şöyle yer almıştır: “Düşünmek senin aynandır, sana kötülüklerini ve iyiliklerini gösterir.”⁵

16210. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Düşünmek iyiliklerin aynası ve kötülüklerin örtüsüdür.”⁶

16211. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın

düşünmesi iyi ve kötü amellerini gösteren bir aynadır.”⁷

3253. Bölüm

Tefekkür Gibi Bir İbadet Yoktur

16212. İmam Rız’a (a.s) şöyle buyurmuştur: “İbadet, namaz ve orucun çokluğuyla değildir; aksine ibadet, Allah’ın işleri hususunda düşünmekleedir.”⁸

16213. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ebu Zer’in (r.a) ibadetlerinin çoğu düşünmek ve ibret almak idi.”⁹

16214. Ebu Zer’in annesi, kendisine Ebu Zer’in ibadeti sorulunca şöyle buyurmuştur: “Bütün bir gün boyunca insanlardan uzak durur ve tefekküre daldı.”¹⁰

16215. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın nimetleri hakkında tefekkür etmek ne güzel bir ibadettir.”¹¹

¹ Gurer’ul Hikem, 6564

² a. g. e. 8917

³ Nehc’ül-Belağa, 113. hikmet

⁴ Nehc’ül-Belağa, 5. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/93

⁵ Bihar, 71/325/19

⁶ a. g. e. s. 326/20

⁷ Gurer’ul Hikem, 6546

⁸ el-Kafi, 2/55/4

⁹ Bihar, 71/323/6

¹⁰ Tenbih’ul Havatir, 1/250

¹¹ Gurer’ul Hikem, 1147

16216. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Göklerin ve yerin melekutu hakkında tefekkür etmek, halis insanların ibadetidir.”¹

16217. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalıcı şeyleri (ahireti) geçici şeylerden (dünyadan) ayırt etmek, en üstün düşüncedendir.”²

16218. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gözlerinize ibadetteki paylarınızı veriniz.” Kendisine şöyle arzettiler. “Ey Allah’ın Resulü! Gözlerin ibadetten payları nedir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Kur’an’a bakmak, Kur’an hakkında tefekkür etmek ve ilginçliklerinden ibret almaktır.”³

16219. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün ibadet, sürekli Allah ve Allah’ın kudreti hakkında tefekkür etmektir.”⁴

16220. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir ibadet aziz ve celil olan Allah’ın yaratışı hakkında tefekkür etmek gibi değildir.”⁵

bak. el-İbadet, 2494. Bölüm

3254. Bölüm Bir Saat Tefekkürün Değeri

16221. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir saat düşünmek, bir yıllık ibadetten daha iyidir: **“Şüphesiz sadece akıl sahipleri ibret alır.”**⁶

16222. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir saat düşünmek, bir yıllık ibadetten daha iyidir.”⁷

16223. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kısa bir müddet düşünmek, uzun ibadetten daha hayırlıdır.”⁸

16224. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Bir saat tefekkür etmek, bir gece ibadet etmekten daha mı hayırlıdır?” diye soran Hasan Saykal’a şöyle buyurmuştur:* “Evet! Nitekim Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bir saat düşünmek, bir geceyi ibadetle geçirmekten daha iyidir.” Ben şöyle arzettim: “Nasıl düşünmek gerekir?” İmam şöyle buyurdu: “Yıkılmış evlere gitmeli ve şöyle demelidir: “Seni yapanlar

¹ a. g. e. 1792

² a. g. e. 4494

³ el-Müheccet’ül-Beyza, 8/195

⁴ el-Kafi, 2/55/3

⁵ Emali’et-Tusi, 146/240

⁶ Bihar, 71/327/22

⁷ a. g. e. s. 326/20

⁸ Gurer’ul Hikem, 6537

nerededir? Sende oturanlar
nerededir? Neden
konuşmuyorsun, ne oldu
sana?”¹

3255. Bölüm Düşünceyi Saf Kılan Şey

16225. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Herkim az yerse
düşüncesi saf olur.”²

16226. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Sürekli karnı tok
olan kimsenin düşüncesi nasıl
saf ve berrak olabilir.”³

*bak. el-Kalb, 3402. Bölüm;
el-Gaflet, 3097. Bölüm; el-
Ma’rifet (1), 2593, 2594.
Bölümler; el-Akl, 2825. Bölüm*

3256. Bölüm Yasaklanmış Tefekkür

16227. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hikmet dışında
tefekkür etmek heva ve
hevestir.”⁴

16228. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Günahlar
hakkında çok düşünen

kimseyi, günahlar kendisine
doğru çeker.”⁵

16229. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Herkim
lezzetler hakkında çok
düşünürse, lezzetler ona galip
gelir.”⁶

16230. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Herkim Allah’ın
azametini çok düşünürse
şaşkınlığa düşer.”⁷

*bak. el-Ma’rifet (3), 2616.
Bölüm*

3257. Bölüm Önceki Milletlerin Durumu Hakkında Düşünmek

Kur’an:

“Yeryüzünde dolaşıp,
kendilerinden önce geçmiş
kimselerin sonlarının nasıl
olduğuna bakmazlar mı?
Ki onlar kendilerinden
daha kuvvetli idiler,
yeryüzünü kazıp alt üst
ederek onlardan çok imar
etmiş kimseydiler ve
onlara belgelerle
peygamberler gelmişti.
Böylece Allah onlara
zulmetmiyor, onlar

¹ Bihar, 71/324/16

² Gurer’ul Hikem, 8462

³ a. g. e. 6975

⁴ a. g. e. 1278

⁵ a. g. e. 8561

⁶ a. g. e. 8564

⁷ a. g. e. 9207

kendilerine
zulmediyorlardı.”¹

“Sizden önce neler gelip
geçmiştir. Yeryüzünde
gezin de, yalancıların
sonunun ne olduğuna bir
bakın.”²

*bak. En'am suresi, 11. ayet;
Yusuf suresi, 109. ayet; Nahl
suresi, 36. ayet; Neml suresi, 69.
ayet; Rum suresi, 42. ayet; Fâtır
suresi, 44. ayet; Gafır suresi, 21,
82. ayetler; Muhammed suresi,
10. ayet*

16231. İmam Ali (a.s), oğlu
Hasan'a (a.s) yaptığı tavsiyesinde
şöyle buyurmuştur:

“Yavrucuğum, ben benden
öncekiler gibi ömür
sürmediysem de, onların
yaptıklarına baktım, haberleri
üze-rinde düşündüm,
bıraktıkları eserlerini gezdim,
böylece, onlardan biri gibi
oldum; belki de başlangıçtan
sonuna kadar onlarla birlikte
yaşamış, ömürleri benimle
sona er-miş gibi oldu.”³

*bak. es-Sunnet, 1918. Bölüm;
el-İhtilaf, 1046. Bölüm, 4828.
Hadis*

¹ Rum suresi, 9. ayet

² Al-i İmran suresi, 137. ayet

³ Nehc'ül-Belağa, 31. mektup

425. Konu

el-Felah Felah-Kurtuluş

bak. .

• 363. konu, *el-Afıyet*; 508. konu, *en-Necat*

3258. Bölüm Kurtuluş Sebepleri

Kur'an:

“Müminler saadete ermişlerdir. Onlar namazda huşu içindedirler. Onlar boş şeylerden yüz çevirirler.”¹

“Arınmış olan, Rabbinin adını anıp namaz kılan, saadete erişecektir.”²

“Nefsini tezkiye eden kurtuluşa ermiştir. Kendini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır.”³

“Namaz bitince yeryüzüne yayılın; Allah'ın lütfünden rızık isteyin; Allah'ı çok anın ki saadete erişesiniz.”⁴

“Saadete ermeniz için hepiniz tövbe ederek Allah'ın hükmüne dönün.”⁵

“Ey iman edenler! Allah'tan sakının, O'na ulaşmaya vesile arayın,

yolunda cihat edin ki kurtulasınız.”⁶

“Kurtuluşa erişebilmeniz için Allah'ın nimetlerini anın.”⁷

16232. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkimin aklı heva ve heveslerine üstün gelirse kurtuluşa erer.”⁸

16233. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlme itaat ve cehalete isyan et ki, kurtuluşa eresin.”⁹

16234. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kalbini iman için halis eder, kalbini temiz ve salim kılar, dilini doğru, ruhunu huzurlu, ahlakını dürüst, kulağını işitici, gözlerini de görücü kılsa kurtuluşa ermiş olur.”¹⁰

3259. Bölüm Kurtuluşa Erenler

Kur'an:

“İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'tan yana olanlardır.”¹¹

¹ Mü'minin suresi, 1-3. ayetler

² A'la suresi, 14-15. ayetler

³ Şems suresi, 9-10. ayetler

⁴ Cum'a suresi, 10. ayet

⁵ Nur suresi, 31. ayet

⁶ Maide suresi, 35. ayet

⁷ A'raf suresi, 69. ayet

⁸ Gurer'ul Hikem, 8357

⁹ a. g. e. 2309

¹⁰ Dur'ul Mensur, 2/724

¹¹ Mücadele suresi, 22. ayet

**“Allah’a karşı
gelmekten gücünüzün
yettiği kadar sakının,
buyruklarını dinleyin, itaat
edin; kendinizin iyiliğine
olarak mallarınızdan infak
edin; nefsinin
tamahkarlığından korunan
kimseler, işte onlar saadete
erenlerdir.”¹**

*bak. Bakara suresi, 5. ayet;
Al-i İmran suresi, 104. ayet;
A’raf suresi, 8, 157. ayet; Tevbe
suresi, 88. ayet; Mü’minun suresi,
102. ayet; Nur suresi, 51. ayet;
Rum suresi, 38. ayet; Lokman
suresi, 5. ayet*

**16235. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Kanadıyla
(taftarlarıyla) uçan (kıyam
eden) kurtulmuştur. Teslim
olan (yeterli taraftarı olmadığı
için inzivaya çekilen) halkı
rahatlığa kavuşturmuştur.”²

**16236. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Ey insanlar!
Fitne dalgalarını kurtuluş
gemisiyle aşın, nefret
yolundan ayrılıp gurur tacını
başınızdan atın. Kanadıyla
uçan (yeterli taraftarlarıyla
kıyam eden) kurtulur ve
teslim olan (yeterli taraftarı

olmadığından inzivaya
çekilen) halkı rahatlığa
kavuşturur.”³

bak. el-Hizb, 806. Bölüm

3260. Bölüm Kurtuluşun Engelleri

Kur’an:

**“Allah’a karşı yalan
uyduran veya ayetlerini
yalanlayandan daha zalim
kimdir? Zalimler bunun
için saadete ulaşamazlar.”⁴**

**“Allah’a karşı yalan
uyduran veya ayetlerini
yalan sayandan daha zalim
kim olabilir? Suçlular
elbette saadete
erişemezler.”⁵**

**“Allah’la berâber,
varlığına hiçbir delili
olmadığı halde başka ilaha
tapanın hesabını Rabbi
görecektir. Küfredenler
elbette kurtulamazlar.”⁶**

**“De ki: “Allah’a karşı
yalan uyduranlar,
kurtuluşa erişemezler.”⁷**

**16237. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “İnsan bir günah
işleyince, kalbinde siyah bir

¹ Teğabün suresi, 16. ayet

² Gurer’ul Hikem, 1972

³ Nehc’ül-Belağa, 5. hutbe

⁴ En’am suresi, 21. ayet

⁵ Yunus suresi, 17. ayet

⁶ Mü’minun suresi, 117. ayet

⁷ Yunus suresi, 69. ayet

nokta belirir. Eğer tövbe ederse o nokta temizlenir. Ama eğer günahlarını artırır, o nokta daha da büyür, sonunda tüm kalbini sarar. Ondan sonra asla kurtuluşa eremez.”¹

16238. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsan kırk yaşına ulaştığı halde, iyilikleri

kötülüklerine üstün gelmezse, şeytan onun alnından öper ve şöyle der: “Bu kurtuluşa eremeyecek bir yüzdür.”²

İmam Ali'den (a.s) de şöyle nakledilmiştir: “Herkim yarının rızkı için tasalanırsa, asla kurtuluşa erişemez.”³

bak. ez-Zenb, 1378. Bölüm

¹ el-Kafi, 2/271/13

² Mişkat’ul Envar, 169

³ Gurur’ul Hikem, 9113

426. Konu

et-Tefviz

Tefviz

- Bihar, 71/98, 63. bölüm; et-Tevakkül ve't-Tefviz ve'r-Rızâ ve't-Teslim
- Bihar, 5/2, 1. bölüm; İbtal'ul Cebr ve'-Tefviz

bak. .

- 558. konu, et-Tevakkül; 190. konu, er-Rızâ (1); 243. konu, et-Teslim; 60. konu, el-Cebr

3261. Bölüm Tefviz (İşleri Allah’a Bırakmak)

Kur’an:

“Size söylediğimi hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah’a bırakıyorum. Doğrusu Allah, kulları görür.”¹

16239. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dört şeyden korktuğu halde, dört şeye sığınmayan kimseye şaşarım. (Aynı şekilde) korktuğu halde, aziz ve celil olan Allah’ın şu sözüne sığınmayan kimseye şaşarım: **“Allah bize yeter ve o ne güzel vekildir.”** Zira aziz ve celil olan Allah’ın bu ayetin hemen ardında şöyle buyurduğunu işittim: **“Hiçbir zarar görmediğiniz halde (savaş meydanlarından) Allah tarafından bir nimet ve ihsanla geri döndünüz.”**

Hüzünlendiği halde aziz ve celil olan Allah’ın şu sözüne sığınmayan kimseye şaşarım: **“Senden başka ilah yoktur, sen münezzehsin, şüphesiz ben zalimlerden**

idim.” Zira aziz ve celil olan Allah’ın bu ayetin ardından şöyle buyurduğunu işittim: **“Ona icabet ettik ve onu hüzünden kurtardık, iman edenleri işte böyle kurtarırsınız.”**

Kendisine hile yapıldığı halde Allah’ın şu sözüne de sığınmayan kimseye şaşarım: **“İşimi Allah’a havale ettim. Şüphesiz Allah kullarını görendir.”** Zira yüce ve mukaddes olan Allah’ın bu ayetin ardından şöyle buyurduğunu işittim. **“Böylece Allah onu, yaptıkları düzenin kötülüklerinden korudu.”**

Dünyayı ve dünyanın süslerini istediği halde Allah Tebarek ve Teala’nın şu sözüne sığınmayan kimseye şaşarım: **“Sadece Allah’ın istediği şey, Allah’tan başka güç yoktur.”** Zira ismi yüce olan Allah’ın bu ayetin ardından şöyle buyurduğunu işittim: **“Eğer mal ve çocuk açısından beni kendinden daha az görüyorsan, rabbimin bana senin bahçenden daha iyisini vermesi, umulur.”** Ayette geçen “esa” (umulur)

¹ Gafir suresi, 44. ayet

kelimesi olumlu ve kesin bir ifadedir.”¹

16240. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “İmanın dört esası vardır: Aziz ve celil olan Allah’ı tefekkür, Allah’ın kaza ve kaderinden hoşnutluk, Allah’ın emri karşısında teslimiyet ve işlerini Allah’a teslim etmek. Nitekim Salih kul şöyle demiştir: **“İşimi Allah’a havale ediyorum... Böylece Allah onu kurdukları düzenin kötülüklerinden korudu.”**²

Tefsir:

“İşimi Allah’a havale ederim” ayetinde yer alan tefviz, Rağib-i İsfahani’ye göre, geri döndürmek anlamındadır. O halde işin Allah’a tefviz edilmesi, işin Allah’a döndürülmesi anlamındadır. Bu taktirde de tefvizin anlamı, tevekkül ve teslim anlamına yakındır. Farkeden şey ise bakış açılarıdır. Eğer tefviz diyorlarsa bu kulun zahirde kendisine mensup olan işleri, münezzeh olan Allah’a döndürmesi itibarıyla ve kul böyle bir durumda tümüyle kenarda olan ve hiçbir işin kendisine dönmediği (isnat edilmediği) kimse konumundadır.

Eğer tevekkül diyorlarsa bu da kulun işlerinde istediği gibi tasarrufta bulunması için rabbini kendisine vekil tutması itibarıyla. Eğer teslim deniyorsa, bu da kulun, münezzeh olan Allah’ın kendisi hakkında irade ettiği her şeye salt teslimiyet içinde olması ve boyun eğmesi ve kendisine hiçbir şey isnat etmemesi itibarıyla. O halde bunlar ubudiyet makamlarından üç makamdır. Önce tevekkül, sonra tevekkülden daha zarif ve dakik olan tefviz ve ardından da her ikisinden daha fazla dakik ve zerafeti olan teslim makamı.”

bak. el-İman, 259. Bölüm, 1277. Hadis

3262. Bölüm Tefviz’in Sonuçları

16241. İmam Bakır (a.s), Cabir b. Yezid Cu’fi’ye yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Tefviz’in sıhhatiyle nefis rahatlığına eriş.”⁴

16242. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İşlerini Allah’a havale eden kimse, ebedi bir rahatlık ve sürekli bir tatlı hayat içindedir. İşlerini Allah’a gerçek anlama teslim eden kimse, Allah’tan başka

¹ el-Hisal, 2118/43

² Bihar, 71/135/13

³ Tefsir’ul Mizan, 17/334

⁴ Tuhef’ul Ukul, 285

her türlü istekten el çeken
kimsedir. Tıpkı müminlerin
Emiri Ali b. Ebi Talib'in şu
sözü gibi: "Allah'ın bana
kısmet ettiğinden hoşnut
oldum,

İşlerimi yaratıcıma
ısmarladım,

Allah geçmişte ihsan ettiği
gibi,

Ömrümün geri kalanında
da ihsan edecektir."

...İşlerini Allah'a havale
eden kimse, gecesini her türlü
afetten salim bir şekilde

geçirir ve gündüzünü de salim
bir dinle yaşar."¹

16243. *İmam Hasan (a.s) şöyle
buyurmuştur:* "Herkim Allah'ın
kendisi için yaptığı güzel
seçimine dayanırsa Allah'ın
kendisi için seçtiği halet
dışında, kendisi için başka bir
halet arzu etmez."²

16244. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* "Herkim işlerini
Allah'a havale ederse, Allah
onun işlerini düzene sokar."³

bak. el-İlm, 2875. Bölüm

¹ Bihar, 71/148/44

² Tuhef'ul Ukul, 234

³ Gurer'ul Hikem, 8070

Kaf Harfi

- ✓ el-Kebr (Kabir-Mezar)
- ✓ el-Kıble (Kıble)
- ✓ et-Tekbil (Öpmek)
- ✓ el-Ketl (Öldürmek)
- ✓ el-Keder (Kader)
- ✓ el-Kudret (Kudret)
- ✓ el-Kezf (İftira)
- ✓ el-Kur'an (Kur'an)
- ✓ el-Mukarrebun (Mukarrebler-Yakınlar)
- ✓ el-İkrar (İkrar)
- ✓ el-Kerz (Borç)
- ✓ el-Kur'e (Kura-Çekiliş)
- ✓ el-Kern (Asır-Çağ)
- ✓ el-İktisad (İktisad-Ekonomi)
- ✓ el-Kıses (Kıssalar-Hikayeler)
- ✓ el-Kısas (Kısas)
- ✓ el-Keza (1) (Kaza ve Kader)
- ✓ el-Keza (2) (Kaza ve Kader)
- ✓ el-Kelb (Kalb)
- ✓ et-Teklid (Taklit-Öykünmek)
- ✓ el-Kelem (Kalem)
- ✓ el-Kımar (Kumar)
- ✓ el-Kunut (Ümitsizlik)
- ✓ el-Kenaet (Kanaat)
- ✓ el-İstikamet (Mukavemet-Direnmek)
- ✓ el-Kıyas (Kıyas)

427. Konu

el-Kabr

Kabir-Mezar

- *Bihar, 6/202, 8. bölüm; Ehval'ul Berzah ve'l-Kabr ve Azabuhü ve Sualuh*
- *Şerb-i Nebc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/273, fi Zikr'il-Kabr ve sual'ul Münker ve'n-Nekir*

bak. .

- *35. konu, el-Berzah; 209. konu, Ziyaret'ul Kubur*
- *eş-Şehadet (2), 2113. bölüm; er-Rehn, 1556. bölüm*

3263. Bölüm Kabir

Kur'an:

“Onlardan ölen kimsenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma! Çünkü onlar Allah’ı ve peygamberini küfrettiler, fâsık olarak öldüler.”¹

16245. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kabir ahiretin ilk durağıdır. Kim ondan kurtulursa, ondan sonraki duraklar, daha kolaydır ve eğer kurtulmazsa, sonraki durağın zorluğu ondan daha az değildir.”²

16246. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ahiret adaletinin ilk durağı kabirlerdir; düşük ve seçkin hiç kimse tanınmaz.”³

16247. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şu mezarlara bir bakın, evlerin önüne dizilmiş, önündeki meydana yazılmış satırlar gibidirler. Mezar taşları, birbirine yakındır. Ama birbirini görmekten uzaktırlar. (dünyada) yaptılar

ve bozdular, kaynaştılar ve birbirinden ayrılıp yalnız kaldılar, bir yer edindiler sonra dışarı atıldılar, ikamet etmeye niyetlendiler, ama (ikamet edemeyip) göç ettiler.”⁴

16248. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kabir, geçirdiği her gün dile gelir ve şöyle der: “Ben gurbet diyarıyım, ben yalnızlık eviyim, ben kurtlar eviyim.” Daha sonra mümin kul toprağa verilince kabir ona şöyle der: “Hoş geldin, sefa getirdin...” Kötü bir kimse veya kafir defnedilince de mezar ona şöyle der: “Hoş gelmedin, sefa getirmedi.”⁵

16249. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mezar her gün sohbet eder ve şöyle der: “Ben gurbet eviyim, ben yalnızlık eviyim, ben kurtlar eviyim, ben kabirim, ben cennet bahçelerinden bir bağım veya cehennem çukurlarından bir çukurum.”⁶

16250. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey çareler, görüşler, anlayışlar ve haber sahipleri! Ölümü ve babalarınızın ortadan yok

¹ Tevbe suresi, 84. ayet

² Bihar, 6/242/64

³ Müstedrek’ül-Vesail, 2/475/2502

⁴ Bihar, 78/171/4

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 4/237/4

⁶ el-Kafi, 3/242/2

oluşunu hatırlayın. Çok yakında canlar alınacak, bedenler çıplak kalacak, miraslar dağıtılacak ve sen ey işveli, heybetli ve güzel yüzlü kimse! Eski püskü bir konağa, tozlanmış bir yere doğru gideceksin. Mezarında yanakların üzerine yatırılacaksın ve mezarlardan çıkarılıp mahşer sahnesine gönderilinceye kadar, ziyaretçisi az ve işçileri bitkin olan bu konakta kalırsın.”¹

16251. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mezardan daha çirkin bir manzara görmedim.”²

16252. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın düşmanı kabre doğru omuzlara kaldırılınca kendisini teşyi edenlere şöyle nida eder: “Ey kardeşler! Benim mübtela olduğum şeyden sakınınız, sizlere beni aldatan dünyayı şikayette bulunuyorum. Ona itminan ettiğim için beni yere serdi. Beni sevince boğan heva ve heves dostlarımı şikayette bulunuyorum. Onlara yardım ettiğim halde, benden uzak

durdular, beni yalnız bıraktılar ve yardımsız koydular.”³

16253. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mezarlara komşu ol ki ibret alasın.”⁴

16254. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mezar güzel bir damatlıktır.”⁵

16255. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Övünmeyi ve kibir bırak, kabir hatırla, çünkü varacağın yer oradan geçer.”⁶

16256. *İmam Kazım (a.s), bir mezarın yanında şöyle buyurmuştur:* “Sonu bu olan şeyden, yüz çevirmek yakışır, başlangıcı bu olan şeyin de sonucundan korkmak yakışır.”⁷

3264. Bölüm Kabir Sorgusu

16257. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Onu uğurlayanlar ve ayrılık acısına düşenler geri dönünce, şaşırıp kalacağı soruyu cevaplama, derde dert katan imtihana

¹ Bihar, 77/371/35

² Tenbih’ul Havatir, 1/284

³ a. g. e. 2/224

⁴ Gurer’ul Hikem, 4800

⁵ a. g. e. 9916

⁶ Nehc’ül-Belağa, 153. hutbe

⁷ Mean’il-Ahbar, 343/1

hazırlanması için çukurunda oturtulur.”¹

16258. Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın, “Allah iman eden kimseleri dünya ve ahiret hayatında sabit bir sözle sabit kılar” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Ahiretten maksat, kabirde ölülerin sorguya çekildiği andır.”²

3265. Bölüm Mezarda Sorulan Şey

16259. İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden ömrün sona erecek, melek canını alacak ve tek başına bir konağa doğru yola düşeceksin. Orada ruhun sana geri iade edilecek, münker ve nekir adında iki melek seni sorguya çekmek ve şiddetli bir imtihandan geçirmek için kabirne girecektir.

Bil ki o ikisinin senden soracağı bir soru taptığın rabbın senin için gönderilen Peygamber’in, inandığın dinin, tilavet ettiğin kitabın ve velayetini taşıdığın imamet

hakkındadır. Sonra ömrünü nerede harcadığın, nereden elde ettiğin ve nerede harcadığın malın hakkındadır. O halde uyanık ol, kendin için bir şeyler düşün, imtihan başlamadan, sorguya çekilmeden ve denenmeden cevap için hazırlıklı ol.”³

16260. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin ölünce yetmiş bin melek onu mezara kadar teşyi eder. Mezara konulunca da münker ve nekir yanına gelir, onu oturturlar ve sorarlar: “Rabbın kimdir? Dinin nedir? Peygamber’in kimdir?” O ise şöyle cevap verir: “Rabbim Allah’tır, Muhammed benim Peygamberimdir ve İslam benim dinimdir.” Daha sonra o iki melek göz alabildiğince kendisi için mezarını genişletirler, cennetten kendisi için bir yiyecek getirirler ve onu hoş ve mutlu kılarlar.”⁴

16261. İmam Rıza (a.s), İbn-i Ebi Hamza’nın ölümünden sonra şöyle buyurmuştur: “O kabirde oturtuldu, ona imamlar (a.s) hakkında soru soruldu ve o hepsinin adını söyledi ve

¹ Nehc’ül-Belağa, 83. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 6/270

² Bihar, 6/228/29

³ a. g. e. 78/143/6

⁴ Emali’es-Seduk, 239/12

sonunda sıra bana geldi ve benim hakkımda soruldu. O hiçbir cevap vermedi. Başına öyle bir darbe vurdular ki mezarı ateşle doldu.”¹

16262. İmam Rıza (a.s), Yunus’a şöyle buyurmuştur: “Ali b. Ebi Hamza öldü mü?” Ben (Yunus), “Evet” diye arzettim. İmam şöyle buyurdu: “Ateşe gitti.” Yunus şöyle diyor: “Ben bu sözünden dehşete kapıldım. İmam şöyle buyurdu: “Ondan, babam Musa’dan sonraki imam hakkında soru soruldu. O şöyle dedi: “Ondan sonra bir imam tanımıyorum.” Ona şöyle denildi: “Tanımıyor musun?” Ardından mezarında ona öyle bir darbe vuruldu ki, mezarı alevler içinde kaldı.”²

16263. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kul mezara konulup kendisiyle birlikte olanlar geri dönünce, ayakkabı sesleri işitildiği bir halde, iki melek yanına gelir, onu oturturlar ve şöyle sorarlar: “Muhammed Peygamber hakkında hangi inanca sahipsin.” Eğer mümin ise şöyle der.

“Şehadet ederim ki o Allah’ın kulu ve elçisidir” Sonra ona şöyle denir: “Ateşteki yerine bak. . Allah onun yerine sana cennette bir yer verdi.” Peygamber (s.a.a) daha sonra şöyle buyurdu: “O her iki yerini de görür. Ama eğer (ölen kimse) kafır veya münafık olursa şöyle der: “Bilmiyorum, insanların onun hakkında dediğini ben de diyordum.”³

16264. Resulullah (s.a.a), başka bir rivayette ise şöyle buyurmuştur: “İki melek, yanına gelir, onu oturturlar ve sorarlar: “Rabbim kimdir?” O şöyle cevap verir: “Rabbim Allah’tır” onlar şöyle sorarlar: “Dinin nedir?” O şöyle cevap verir: “Dinim islamdır.” Onlar şöyle sorar: “Aranıza gönderilen bu şahıs kimdir?” O şöyle cevap verir: “O Allah’ın elçisidir” Şöyle sorarlar: “Nereden biliyorsun?” O şöyle cevap verir: “Allah’ın kitabını okudum, iman ettim ve tasdik ettim.”⁴

16265. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mezarda ölüden beş şey hakkında soru

¹ Bihar, 6/242/61

² a. g. e. h. 62

³ et-Terğib ve’t-Terhib, 4/363/12

⁴ a. g. e. s. 365/15

sorulur: Namazından, zekatından, haccından, orucundan ve biz Ehl-i Beyt arasındaki velayetinden. Velayet kabir bir köşesinden o dört şeye şöyle der: “Sizden herhangi birinizin bir eksikliği olursa, onu tamamlamak benim görevimdir.”¹

bak. el-Bihar, 6/241, 60. Bölüm

3266. Bölüm Kabirde Sorguya Çekilen Kimse

16266. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mezarda sadece tam kafir veya tam mümin olan kimseler sorguya çekilir.” Ben (ravi) şöyle arzettim: “O halde diğer insanlar ne olacak?” İmam şöyle buyurdu: “Onlara göz yumulur.”²

16267. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kabirde sadece tam kafir veya tam mümin olan kimseler sorguya çekilir.”³

3267. Bölüm

Mezarda Faydalı Olan Ameller

16268. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin mezarına konulunca, namaz sağ tarafında ve zekat sol tarafında durur ve iyilik başına gölge eder. Sabır ise bir köşede bekler. İki sorgu meleği yanına gelince sabır; namaz, zekat ve iyiliğe şöyle der: “Arkadaşınızı gözetiniz, eğer aciz kalırsanız ben size yardım ederim.”⁴

16269. *Resulullah (s.a.a), daha bir gün önce defnedilen ve ailesinin üzerinde ağladığı bir mezarın yanından geçince şöyle buyurmuştur:* “Sizin gözünüze gelmeyen hafifçe kılınan iki rekat namaz, bu mezarın sahibi için sizin bütün dünyanızdan daha sevimlidir.”⁵

bak. es-Sedık, 2219. Bölüm; el-Amel (1), 2938. Bölüm; el-Amel (3), 2961. Bölüm; 555. Konu, el-Vakf

3268. Bölüm Kabır Adabı

¹ el-Kafi, 3/241/15

² Bihar, 6/235/52

³ el-Kafi, 3/236/4

⁴ el-Kafi, 2/90/8

⁵ Tenbih’ul Havatir, 2/225

16270. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ın kulları! Bağışlanmamış kimse için ölümden daha zor olan şey mezarıdır. O halde, mezarın darlığından, baskısından, karanlığından ve yalnızlığından korkunuz... Allah’ın düşmanlarını hakkında uyardığı dar hayat kabir azabıdır.”¹

16271. *İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah’ın (s.a.a) kızı Rukeyye vefat edince Allah Resülü şöyle buyurdu: “Salih geçmişlerimizden, Osman b. Maz’un ve ashabına katıl.” İmam şöyle buyurdu: “Fatıma (a.s) kabir kenarında durmuş, göz yaşları mezarın üzerine dökülüyordu. Allah Resülü ise ayakta durduğu bir halde göz yaşlarını elbisesiyle siliyor ve dua ediyordu. Peygamber daha sonra şöyle buyurdu: “Onun güçsüz olduğunu biliyorum, aziz ve celil olan Allah’tan onu mezar

baskısından korumasını istedim.”²

16272. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gerçekten de siz, içinizden ölen kimselerin gördüklerini görseydiniz feryat eder, inleyip sızlardınız; korkar, dinler, itaat ederdiniz. Ama onların gördüklerini göremiyorsunuz, onların gördükleri şey örtülüdür sizlere. Ama yakında kaldırılacak o perde.”³

İbn-i Ebi'l-Hadid şöyle diyor: “Bu söz kabir azabına inanmanın doğru olduğuna delalet etmektedir. Bizim ashabımız da buna inanmaktadır. Gerçi düşmanları olan Eş’ariler ve diğerleri kabir azabını inkar ettikleri gerekçesiyle onları kınamaktadırlar. (Oysa biz ve ashabımız, kabir azabına inanmaktayız)”⁴

bak. 340. Konu, el-Azab; el-Hulk, 1116. Bölüm; el-Kafi, 3/235. Bölüm;

3269. Bölüm Kabir (Çeşitli)

¹ Emali’et-Tusi, 28/31

² el-Kafi, 3/241/18

³ Nehc’ül-Belağa, 20. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/298

⁴ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/298

16273. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gözün mezara ilişince şöyle de: “Allah’ım! Bunu cennet bahçelerinden bir bahçe kıl, cehennem çukurlarından bir çukur karar kılma.”¹

16274. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim namazının rükusunu tam olarak yerine getirirse,

mezarda hiçbir korku ve dehşete maruz kalmaz.”²

16275. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim müminin bir hüznünü giderirse, Allah da onun ahiretteki bir hüznünü giderir ve mezardan serin (huzurlu) bir kalple çıkar.”³

¹ ed-Deavat lil Ravendi, 264/756

² Sevaḅ’ul A’mal, 55/1

³ a. g. e. 179/1

428. Konu

el-Kıble Kıble

• *Bihar, 19/195, Bab-u Taharrul'il-Kıble*

• *Vesail'uş-Şia, 3/214, Ebbab'ul Kıble*

bak. .

• *94. konu, el-Hac*

3270. Bölüm Kiblenin Değişmesi

Kur'an:

“İnsanların sefihleri,
“Yöneldikleri kibleden
onları çeviren nedir?”
diyecekler; de ki: “Doğu ve
batı Allah’ındır. O,
dilediğini doğru yola
hidayet eder.”¹

16276. İmam Sadık (a.s),
kendisine, Allah Resulü (s.a.a) ne
zaman Ka’be’ye doğru
döndürüldü? diye soran Muaviye
b. Ammar’a şöyle buyurmuştur:
“Bedir’den döndükten
sonra.”²

16277. İmam Askeri (a.s),
Allah-u Teala’nın, “Allah’ın
hidayet ettikleri
dışındakilere ağır idi” ayeti
hakkında şöyle buyurmuştur: “O
zaman Beyt’ul Mukadaddes’e
doğru yönelmek, Allah’ın
hidayet ettikleri dışındakilere
ağır geliyordu. Zira böyle bir
kimse, Allah’ın insanı, kendi
istek ve arzularına aykırı
durumlarında da Allah’ın
emrine itaat ediyor mu diye
istek ve arzularına aykırı bir
şekilde ibadete
yönlendirdiğini biliyordu.”³

16278. Resulullah (s.a.a),
Beyt’ul Mukaddes’e bakınca,
Cebrail’e şöyle buyurmuştur:
“Allah’tan benim kiblemi,
Yahudilerin kiblesinden
başka bir kibleye çevirmesini
istiyorum. Cebrail ona şöyle
buyurdu: “Ben de senin gibi
bir kulum. Senin için bana
emir verildiği durum dışında
elimden bir şey gelmez. O
halde rabbini çağır ve ondan
dile.” Ondan sonra Allah
Resulü (s.a.a) sürekli olarak
gök yüzüne bakıyordu.
Sonunda Cebrail Allah’tan
kendisine bir cevap getireceği
ümidiyle, gök yüzüne
bakıyordu. Bunun üzerine
Allah şu ayeti nazıl buyurdu:
“Biz yüzünü gökyüzüne
çevirdiğini görüyoruz.”⁴

16279. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Kiblenin
Ka’be’ye doğru çevirilmesi,
Peygamber’in (s.a.a)
Mekke’de on üç yıl Beyt’ül-
Mukaddes’e doğru namaz
kılmasından sonra meydana
geldi. Peygamber Medine’ye
hicret ettikten sonra yedi ay
boyunca Beyt’ul Mukaddes’e
doğru namaz kıldı. Bu
süreden sonra Allah onun
kiblesini Ka’be’ye doğru

¹ bakara suresi, 142. ayet

² et-Tehzib, 2/43/135

³ Nur’us-Sakaleyn, 1/136/412

⁴ Dur’ul Mensur, 1/343

çevirdi. Zira Yahudiler Allah Resulü'nü (s.a.a) kınıyor ve şöyle diyorlardı: "Sen de bize tabisin, bizim kiblemize doğru namaz kılıyorsun." Allah Resulü (s.a.a) bu söze çok üzülmüyordu. Gece yarısı dışarı çıkıyor ve yüce Allah'tan bu konuda bir emir gelmesini bekleyerek gökyüzü ufuklarına bakıyordu. Ertesi gün öğle namazı olduğunda, Resulullah Ben-i Salim mescidinde öğle namazının iki rekatını kılmışken, aniden Cebraîl (a.s) nazil oldu, Peygamber'in omuzlarından tuttu ve onu Ka'be'ye doğru çevirdi ve ona şu ayeti okudu: **"Şüphesiz yüzünü gökyüzüne doğru çevirdiğini görüyoruz, o halde seni beğendiğin bir kibleye yönelteceğiz, o halde yüzünü Mescid'ul Haram'a doğru çevir."** Allah Resulü Bet'ül-Mukaddes'e doğru iki rekat kılmışken, diğer iki rekatı da Ka'be'ye doğru kıldı. Bu esnada Yahudiler ve akılsız kimseler şöyle dediler: "Onları bulundukları kibleden çeviren şey nedir?"¹

Allame Tabatabai şöyle diyor: "Bu hususta ilgili olarak gerek

*Şia ve gerekse Sünni kanallardan bir çok hadis rivayet edilmiştir ki bunlar birbirlerine yakın içerikli hadisler olarak kaynak eserlerde yer alırlar. Ama olayın gerçekleştiği tarih noktasında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Çoğunluk —ki doğrusu budur— kible değişikliğinin, hicretin ikinci yılının Recep ayında yani hicretin on yedinci ayında gerçekleştiği görüşündedir.*²

İlmi Açıdan İnceleme

İslam dininde kibleye yönelmek tüm Müslümanları kapsayan ve genel bir ibadet olan namaz, hayvan kesme ve umum halkı ilgilendiren diğer bazı konular açısından son derece önemlidir. Bu yüzden kibleyi belirlemek için ciddi bir araştırma yapma gereğini duyarlar. Önceki dönemlerde genellikle zann, varsayım ve biraz da tahmin esasına dayalı olarak kibleyi belirlemeye çalışırlardı. Daha sonraları ümmetin matematik bilginleri bilimsel bir araştırma ve gerçeğe en yakın noktayı belirleme gereğini duydular. Bu amaçla, ülkelerin enlem ve boylamlarını belirleme amacı ile kullanılan cetvellerden, aletlerden yararlanma

¹ Mecme'ul Beyan, 1/413

² Tefsir-i el-Mizan, 1/331

yönüne gittiler. Önce, girinti ve üçgen hesabı ile, Mekke'nin bulunulan yerin güney noktası karşısındaki sapma konumunu ortaya çıkardılar. Yani bulunulan yer ile Mekke arasındaki kavuşma çizgisinin, bulunulan yer ile o yerin güney noktası arasındaki kavuşma çizgisinden (gündüzün yarı çizgisi) sapma oranını belirlediler. Daha sonra, gündüzün yarı çizgisini belirleyen ve Hint daireleri olarak bilinen ölçü yardımıyla tüm İslam ülkeleri açısından bu noktayı belirlediler. Ardından sapma derecelerini ve kible hattını tayin ettiler.

Daha sonra kolaylık olsun diye pusula olarak bilinen mıknatıslı aleti kullandılar. Çünkü pusulanın iki ibresinden biri kuzeyi diğeri de güneyi gösterir. Bu alet, Hint daireleri yerine Güney noktasının belirlenmesi için kullanılır. Ayrıca ülkenin sapma çizgisi bilindiğinden kible tarafını belirleme kolaylaşır.

Ancak bu çalışma Allah kendi rızasına yönelik bu çalışmaları kabul etsin iki bakımdan da yanılmadan kurtulamamıştır. Birincisi: Son dönem matematikçiler, ilk kuşak matematikçilerin boylamı belirlemede yanıldıklarını ortaya koydular. Bu yüzden yön sapması

ve Kabe'nin bulunduğu noktanın belirlenmesi ile ilgili hesaplar altüst oldu. Şöyle ki: Bir ülkenin enlemini belirlemeye —Kuzey kutbunun yüksekliğini göz önünde bulundurarak- ilişkin yöntemler gerçeğe yakın bir isabetsizliğe sahipti. Anak boylamı belirlemeye ilişkin yöntemler için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bu ise, göksel bir olayla ilgili iki ortak nokta arasındaki mesafeyi göz önünde bulundurmaktır. Güneş tutulması gibi ki bu olay ancak, güneşin yörüngesindeki seyri oranında algılanabilirdi. Buna saatle ölçme denir. Ancak bu yöntem, eskiden kullanılan aletlerle oldukça güçlü ve titiz bir uygulamadan uzaktı. Ne var ki, günümüzün gelişmiş araçları ve iletişimin sağladığı yakınlık, meseleyi son derece kolaylaştırmışlardır. Kibleyi tayin etme gereği de hala geçerlidir. Nitekim fażiletli alim Şeyh Serdar Kabuli (r.a) bu hususta bir çalışma yapmıştır. Yeni yöntemlerle kibleye ilişkin yön sapmasını belirlemiştir. Yaptığı çalışmaları ve incelemeleri “Tuhfetul ecille fî marifetil kible” adlı risalede yayınlamıştır. Bu risale son derece yararlı ve ayrıntılı bilgiler içeren bir risaledir. Bu risalede Şeyh, kiblenin nasıl belirleneceğini matematiksel

olarak açıklıyor. Ayrıca ülkelerin kible şemasını da çiziyor.

Şeyhin ulaştığı bulguların en ilginç de, Peygamber efendimizin (s.a.a) kerametlerinden biri olan Medine'deki Mescidinin mihrabı ile ilgili tespittir.

Şöyle ki: Eskilerin hesaplamasına göre, Medine'nin coğrafi konumu, enlem: 25°, boylam: 75° 20° dk. İdi. Fakat Peygamber efendimizin mescidindeki mihrap bu hesaplara uymuyordu. Bu yüzden alimler mihrabın kibleye uyumluluğunu çeşitli açılardan araştırmaya gidiyor ve yön sapmasına değişik açıklamalar getirme gereğini duyuyorlardı. Fakat bunların gerçeğe uzaktan yakından bir ilgileri yoktu. Ancak Şeyh, Medine'nin coğrafi konumunun, enlem 24° 25° dk. Boylam; 39° 59° dk. Ve yön sapmasının ise; 0° 45° dk. (yaklaşık olarak şeklinde olduğunu tesbit etti. Bu hesaba göre Resulullah'ın mihrabı kibleyle tam uyuyordu. Böylece, namaz kıldığı bir sırada dönüp yüzünü çevirdiği kible ile ilgili olarak Resulullah efendimizin akıllara durgunluk veren bir mucizesi daha gün yüzüne çıkıyordu. Resulullah Cebrail gelip kolundan tuttu ve yüzümü Kabe'ye döndürdü demişti. Hiç

kuşkusuz Allah ve Onun elçisi doğru söylüyor.

Daha sonra değerli mühendis ez-Zeim Abdurrezzak el-Begairi - Allah rahmet etsin- yeryüzünün bir çok bölgesinin kablesini tespit etti ve buna "Marifet'ul Kible" adlı eserinde yer verdi. Bu eserde yaklaşık olarak dünyanın bin beş yüz bölgesinin kible şeması çizilmiştir. Böylece kible tayinine ilişkin ilahi nimet tamamlanmış oldu.

İkincisi: Meselenin manyetik yönüdür. Bilim adamlarına göre, dünyanın iki manyetik kutbu, dünyanın iki coğrafi kutbu ile uyusmazlar. Sözelimi manyetik kuzey kutbu ile coğrafi kuzey kutbu arasındaki farklılık zamanla bin mile kadar çıkar. Dolayısıyla pusula coğrafi güney kutbunu tam olarak göstermez. Öyle ki bazen hiç de normal karşılanmayacak bir yön farklılığı ortaya çıkar. Günümüzde, ki 1332 H. Ş. Yılımı kastediyorum, değerli Mühendis Hüseyin Ali Rezmara bu meseleyi çözümlemiştir. Değişik bölgelere göre coğrafi kutupla manyetik kutup farklılığını tespit etmiştir ki, onun tesbit ettiği bölge sayısı bin kadardır. Onun icad ettiği pusula, kible tayininde gerçeğe yakın bir isabetlilik göstermektedir. Günümüzde

*kullanılan pusula onun icadıdır.
Allah çalışmasını kabul etsin.¹*

Toplumsal Bir İnceleme

İnsan topluluklarının yapısını inceleyen, toplum adı verilen birimin özellik ve etkinliklerini gözlemleyen bir insan, toplumunu bir olgu olarak meydana getiren ardından daha alt düzeyli birimlere ayıran, daha geniş alanlara doğru yaygınlaştıran etkenin insan doğası olduğunu görecektir. İnsan yüce Allah'ın fitratı kanalıyla kendisine ilham etmesi sonucu varlığını sürdürme ve eksikliğini giderme amacı ile toplumsal hareketlere girer. Topluma sığınır, toplumsal eğitim ve denetim aracılığı ile kendi hareketlerini toplumun hareketlerine uydurma, toplumla birlikte oturup kalkma gereğini duyar. Ardından insan bazı bilgilerin farkına varır, kendisine bazı bilgiler ilham edilir. O ilimler (zihinsel kavramlar) ve bazı kavrayışlar aracılığı ile maddeyi ve maddi varlık içinde ihtiyaç duyduğu olguları, kendi hareket biçimini ve maddi varlık içinde ihtiyaç duyduğu olguları, kendi hareket biçimini ve amaçlarını

belirler. Bunlar onunla kendi hareketleri ve kendi ihtiyaçları arasındaki bağlantıyı sağlarlar. Güzel ya da çirkin, gerekli ya da zorunlu olduğuna inanmak gibi bir takım toplumsal temel prensiplerin benimsenmesi gibi. Ulusların, bölge ve çağların değişmesiyle değişim ve başkalaşma arzeden başbakanlık, başkan tarafından yönetilme durumu, mülkiyet, özel mülkiyet, ortak ve özel ilişkiler, öteki genel nitelikli kural ve yasalar, ulusal gelenekler de bunlar arasında yer alır. Şu halde üzerinde birleşilen ve görüş birliğine varılan toplumsal değerler ve kurallar yüce Allah'ın ilhamına dayalı insan doğasının ürünleridirler. İnsan doğası inandığı ve istediği değeri dış alemde somutlaştırıp ardından amel, fiil, terk ya da bütünlenme şeklinde pratik etme saydamlığına sahip kalmıştır.

Maddi olgulardan münezzehe ve maddi olarak algılanmaktan uzak olan yüce Allah'a kulluk sunma amacı ile yönelme, kalp ve vicdan sınırlarının dışına taşınmak ve fiiller çerçevesine indirgenmek istenince –ki fiiller ancak maddi olgularca gerçekleştirilirler- bu duyguların temsili olarak

¹ Tefsir-i el-Mizan, 1/335-337

somutlaştırılmalarından başka seçenек yoktur ki, kalbi yönelişler farklı nitelikleriyle nazara alınarak kendi anlamlarına uygun biçim ve şekillerle fiilen somutlaştırılırlar. Alçalmayı sembolize eden secde, saygı göstermeyi sembolize eden kıyam ve huzuruna pak ve temiz olarak çıkmayı sembolize eden gusül ve abdest gibi. Hiç kuşkusuz kulun mabuduna yönelmesi ibadet ederken yüzünü ona döndürmesi, sunduğu ibadetin ruhunu oluşturur. Bu ruh olmazsa, ibadetin hayatı ve varlığı söz konusu olmaz. İbadetin tam, kalıcı, sürekli ve gerçek olması bakımından bu ruhun sembolize edilmesi bir zorunluluktur.

Putperestler, yıldızlara ve diğer cisimlere kulluk sunan insanlar, ibadet ederlerden mabudlarını karşılarına alıyorlardı. Yüz yüze gelmeyi sağlayan özel mekanlarda bedenleriyle onlara yöneliyorlardı.

Fakat, peygamberlerin sundukları din, özellikle de bu dinlerin tümünü tasdik eden İslam dini, kible olarak Kabe'yi öngörmüş ve namazda ona yönelmeyi emretmiştir. Bir Müslüman dünyanın neresinde olursa olsun, Kabe'ye yönelerek namaz kılmak durumundadır ve bu hususta hiçbir mazaret ileri süremez. İslam bazı durumlarda

kızbleye karşı durmayı, bazı durumlarda da ona sırt çevirmeyi yasaklamıştır. İslam, diğer bazı durumlarda ise, Kabe'ye yönelmeyi mendub saymıştır. İslam bununla insan kalbindeki Allah'a yöneliş duygusunu, evine yönelterek korumayı amaçlamıştır ki, yalnızlığında, kalabalık arasında, ayakta, oturduğunda, uykusunda, uyanıklığında, ibadet anında ve kulluk kasti taşıyan herhangi bir davranışında rabbini unutmasın. Hatta en basit hareketlerde bile bu duygunun göz önünde bulundurulmasını, korunmasını istemiştir. Bu, meselenin ferde yönelik kısmıdır.

Meselenin topluma bakan yönü ise, daha hayret verici, daha etkileyici, daha belirgin ve daha derin etkilidir. İnsanlar aralarındaki zaman ve mekan farklılığına rağmen aynı noktaya yönelmek suretiyle birleşmiş oluyorlar. Bu olay onlar arasındaki düşünce birliğinin, toplumsal bağlılığını gönüllerin kaynaşmışlığının somut idadesidir. Ferdin maddi ve manevi hayatı ile ilintili her olguya nüfuz etmesi mümkün olan bu ruh, toplumsal boyutta daha engindir ve, oluşturduğu toplumsal birlik daha güçlü ve daha yetkindir. Yüce Allah bu ayrıcalığı Müslüman kullarına

özgü kalmıştır. Bununla onların birlik beraberliklerini ve toplumsal heybetlerini korumuştur. İnsanların iki kişinin bir görüş etrafında birleşmesi hayal olasıcasına çeşitli biziplere, değişik mezheb ve mezreblere bölünmüş olmalarına rağmen, bize bahsettiği bu nimetlerinden dolayı ulu Allah'a şükrediyoruz.¹

Tarihi Açıdan İnceleme

Ka'be'yi ilk kez inşa eden kişinin Hz. İbrahim-i Halil(a.s) olduğu tevatür düzeyinde kesin bir tarihsel olgudur. O dönemde bölgede İbrahim'in oğlu İslamil ile Yemen'den gelen kabilelerden olan Curhum² kabilesi yaşıyordu. Ka'be yaklaşık olarak dörtgen şeklinde inşa edilmişti. Dört yöne bakan köşeleri, esen şiddetli rüzgarların etkisini kırıyor, zarar vermesini engelliyordu.

Kabe, Amaliklerin yenildikleri güne kadar İbrahim'in inşa ettiği şekilde kaldı. Sonra Curhum kabilesi (veya tam tersine önce Curhum ve

daha sonra Amalikler) Emir'el Müminin'den gelen rivayette belirtildiği gibi yeniden onu inşa ettiler.

Ka'be'nin yönetimi, hicretten önce ikinci yüzyılda Peygamberimizin atalarından biri olan Kusay b. Kılâb'ın eline geçince, onu yıkıp yeniden sağlam bir şekilde inşa etti. Derm (bir çeşit hurma ağacına benzer) ve hurma ağacı kerestesinden bir tavan yaptı. Yanında da Dar'un-Nedve'yi inşa etti. Yönetim işlerini ve ileri gelenlerle istişare etmeyi burada yürütüyordu. Sonra Kabe duvarlarının bak. tığı yönleri Kureyş oymakları arasında bölüştürdü. Onlar da evlerini Ka'be'nin etrafındaki tavaf alanının çevresinde yaptılar. Evlerinin kapılarını Ka'be'ye açılacak şekilde planladılar.

Peygamberimizin Peygamber olarak gönderilişinden beş yıl önce bir sel sonucu Ka'be yıkıldı. Kabileler Ka'be'yi yeniden inşa etmek için iş bölümü yaptılar. Duvarlarını yapan usta Yunanlı (Rum) Yakum'du. Mısırlı bir marangoz da ona yardım ediyordu.

¹ Tefsir-i el-Mizan, 1/337

² Yemen boylarından biri olup Mekke'de sükunet etmektedirler. İbrahim'in (a.s) oğlu Hz. İsmail onlardan evlenmiş ve bu sebeple de

onlarla akraba olmuşlardır. Bu kabile daha sonra Harem'de bir takım kötülöklere baş vurunca Allah-u Teala da onları yok etmiştir. (Lisan'ul Arap, c. 12, s. 97)

Sıra Hacer'ül-Esved'in yerleştirilmesine gelince, onu yerine koyma onuruna kimin erişeceği hususunda aralarında tartışma çıktı. Sonunda Hz. Muhammed'in (s.a.a) hakemliğine başvurmaya karar verdiler. Peygamberimiz (s.a.a) o sırada otuz beş yaşındaydı. Kureyşliler onu akıllı, ileri görüşlü, doğru biri olarak biliyorlardı. Hz. Muhammed bir aba istedi. Hacer'ül-Esved'i abasının üzerine koydu. Sonra her kabilenin temsilcisinin örtününün bir tarafından tutup kaldırmasını istedi. Taşın konulacağı doğru tarafındaki yere kadar yükselttiklerinde, Hz. Muhammed (s.a.a) taşı tutup yerine yerleştirdi.

Yapılan harcamalar onlara ağır gelmeye başlayınca, yapıyı bugünkü hali üzere bıraktılar. Böylece Ka'be'nin bazı bölümleri yapı dışında kaldı. Binayı küçültüklerinden Hacer'ül-Esved etrafındaki Hicr-i İsmail tarafında yer alan bir bölüm dışarıda bırakılmış oldu.

Ka'be, Yezid b. Muaviye döneminde Abdullah b. Zübeyr'in Hicaz'a egemen olduğu zamana kadar bu şekilde kaldı. Yezid'in Mekke'deki kumandanlarından Husayn, İbn-i Zübeyr'le savaştı. Kabe mancınık atışından isabet

aldı. Daha sonra yakıldı, örtüsü ve bazı ahşap bölmeleri yandı. Sonra Yezid ölünce kuşatma kaldırıldı. İbn-i Zübeyr Kabe'yi yıkıp yeniden inşa etmek istedi. Bu amaçla Yemen'den arıtılmış kireç getirildi. Duvarları onunla yapıldı. Hicr-i İsmail Kabe'nin içine dahil edildi. Kapının yere bitişik olması sağlandı. Karşı duvarda bir kapı daha açıldı. İnsanlar birinden girip diğerinden çıksınlar diye. Yüksekliği yirmi yedi zira (yaklaşık on üç buçuk metre) olarak öngörüldü. Bina tamamlanınca, Kabe'nin içine ve dışına misk ve anber sürüldü. Üzeri halis ipek kumaşla örtüldü. Kabe'nin onarımı Hicri 64 yılında Recep ayının 17'sinde tamamlandı. Sonra Abdulmelik b. Mervan halife olunca komutanlarından Haccac b. Yusuf'u İbn-i Zübeyr'le savaşmak üzere görevlendirdi. Nibayet İbn-i Zübeyr yenildi ve öldürüldü. Haccac Kabe'ye girdi ve İbn-i Zübeyr'in yaptığı değişiklikleri Mervan'a duyurdu. Mervan Kabe'yi eski haline döndürmesini emretti. Bunun üzerine Haccac Kabe'nin kuzey tarafını altı zira' ve bir karış kadar yıktı.

Bu duvarı Kureyş'in attığı temel üzerinde yeniden inşa etti. Doğuya bakan kapının yerden biraz yüksekçe olmasını sağladı,

batıya bakan kapıyı kapattı ve sonra kalan diğer taşları yerlere döşedi.

960 tarihinde Osmanlı Sultanlarından Sultan Süleyman tahta gelince, Kabe'nin çatısını değiştirdi. 1021 tarihinde tahta geçen Sultan Ahmet 1039 tarihinde meydana gelen büyük selin yıktığı kuzey, doğu ve batı duvarlarını onardı. Sonra Osmanlı sultanlarından 4. Murad zamanında bir kez daha onarıldı. Kabe o günden günümüze, yani hicri kameri bin üç yüz yetmiş beş veya Hicri- şemsi bin üç yüz otuz sekiz tarihine kadar herhangi bir onarım geçirmemiştir.

Kabe'nin Şekli

Ka'be yaklaşık olarak dörtgen şeklindedir. Sert mavi taştan yapılmıştır. Yüksekliği on altı metredir. Peygamberimiz (s.a.a) zamanında yüksekliğinin bundan daha az olduğu Fetih günü Peygamberimizin Ali'yi omuzlarına çıkarıp Ali'nin de Kabe'nin üzerindeki putları aşağı indirip kırdığına dair rivayet edilen hadisten anlıyoruz.

İçinde su oluğu bulunan ve tam karşısında yer alan kenarın uzunluğu on metre ve on santimdir. Kapının yer aldığı kenarın ve karşısında bulunan kenarın uzunluğu ise on iki

metredir. Kapı yerden iki metre yüksekliktedir. İçeriye giren içi kapının solunda yer alan rükünde Hacer'ül-Esved yer alır. Onun tavaf yerinden yüksekliği bir buçuk metredir. Hacer'ül-Esved ağır, düzgün olmayan, yumurta şeklinde bir taştır. Rengi kırmızıya çalan siyahtır. Üzerinde kızıl noktalar ve sarı kıvrımlar yer alır. Bunlar taşta meydana gelen çatlamların sonradan kaynaması sonucunda oluşmuşlardır. Çapı yaklaşık olarak otuz santimetredir.

Kabe köşeleri, eski zamanlardan beri "rükun" olarak adlandırılır. Örneğin kuzey köşesine "Rükun'ül-İraki, batı köşesine "Şami" güney köşesine "Yemani" ve Hacer'ul Esved olan doğu köşesine ise "Esved" denir. Kapı ile Rükun'ül-Esved arasındaki mesafeye "mültezem" denir. Bu adı almasının nedeni tavaf eden kimsenin devamlı burada dua ve dilekte bulunmasındandır. Kuzey taraftaki duvarın üzerindeki su oluğuna Mizab-ur Rahmet (rahmet oluğu) denir. Bu oluğu Haccac b. Yusuf yapmıştır. 954 tarihinde Sultan Süleyman gümüş bir olukla 1021 tarihinde ve Sultan Ahmet mavi çini nakışlı ve altın yıldızlı bir gümüş olukla değiştirmiştir. Sonra

Osmanoğullarından sultan Abdulmecid 1273 tarihinde altın bir oluk göndermiştir. Yerine konulan bu oluk hala orada bulunmaktadır.

Oluğun tam karşısında yay şeklinde "Hatim" adı verilen bir duvar yer alır. Bu yay şeklinde bir yapıdır. İki ucu Kabe'nin kuzey ve batı köşelerine bakar. Onlardan uzaklıkları 203 cm. kadardır. Bu yapının yüksekliği bir kalınlığı bir buçuk metredir. İç tarafından nakışlı mermer kullanılmıştır. İçeriden bu yay şeklinde duvarın ortasından Kabe'nin bir tarafının ortasına kadarki mesafe 844 cm'dir.

Bu "Hatim" adlı duvarla Kabe'nin duvarının arasındaki boşluğa Hicr-i İsmail denir. İbrahim'in ilk kez inşa ettiği zamanlarda bunun yaklaşık olarak üç metrelik kısmı Kabe'nin içindeydi. Geri kalan kısmı ise, Hacer ve oğlunun koyunlarının barınağıydı. Denilir ki, Hacer ve İsmail burada gömülüdürler.

Kabe'nin içinde yapılan değişiklikler, onarımlar, Kabe'ye ilişkin kurallar ve protokoller bizi pek ilgilendirmemektedir. Dolayısıyla bunların detayına girmek gereğini duymuyoruz.

Kabe'nin Örtüsü

Daha önce bakara suresinin tefsiri çerçevesinde, Hacer ve İsmail'in kıssası ve Mekke toprağına konaklamaları ile ilgili olarak aktardığımız rivayetlerde, Kabe'nin inşasının tamamlanışından sonra Hacer'in Kabe'nin kapısına kendi çarşafını perde astığı ifade edilmişti.

Kabe'nin tümünü örten perdeye gelince, söylendiğine göre ilk kez Kabe'ye örtü giydiren kişi, Yemen Tubbalarından Ebu Bekir Es'ad'dır. Bu zat Kabe'yi gümüş sırmalı bir perdeyle örtmüştü. Ondan sonra yönetime gelenler onun bu uygulamasını sürdürdüler. Daha sonra insanlar değişik kumaşlardan üretilmiş perdelerle örtmeye devam ettiler. Böylece üzeri kat kat perdelerle örtülür oldu. Bu perdelerden biri çürüdüğünde hemen üzerine yenisi konulurdu. Bu durum Kusay zamanına kadar sürdü. Kusay Kabe'nin örtüsü için Araplardan yılda bir kez olmak üzere yardım topladı. Bu gelenek onun oğulları tarafından da sürdürüldü. Ebu Rabia b. Muğire bir yıl, diğer Kureys kabileleri de bir yıl örtüyü değiştirirlerdi.

Peygamber efendimiz (s.a.a) Kabe'yi yemen kumaşıyla örtmüştü. Abbasi Halifelerinden el-Mehdi'nin zamanına kadar bu şekilde kaldı. Halife Hac için

Mekke'ye geldiğinde, Kabe bakıcıları perdelerin Kabe'nin yüzünde birikmiş olmasından şikayet ettiler. Bunların ağırlık yapıp Kabe'yi yıkmasından korktuklarını belirttiler. Bunun üzerine Halife bu örtülerin kaldırılmasını, yerine her yıl bir tek örtü serilmesini emretti. Bu gelenek günümüze kadar devam etti. Kabe'nin bir de iç örtüsü vardır. İlk kez Kabe'ye içeriden perde örten kişi Abbas b. Abdulmuttalib'in annesidir. Oğlu Abbas ile ilgili olarak bir adakta bulunduğu için bu perdeyi Kabe'nin iç duvarlarına örtmüştü.

Kabe'nin Konumu

Kabe çeşitli toplumlarca kutsal ve azametli sayılmıştı. Hintliler azametli bir gözle Kabe'ye bakıyorlardı ve kendilerince Üçüncü Uknum olarak kabul edilen "Sifa"nın ruhunun eşiyile birlikte Hicazı ziyaret ettiği sırada Hacer'ül-Esved'e bulul ettiğini söylerlerdi.

Fars ve Keldani Sabileri onu yedi büyük evden ¹ biri kabul ederlerdi. Bir de, eski ve uzun süre ayakta kalmış olması nedeniyle Zühhal'in evi olduğuna inanılırdı.

Farslar da Kabe'ye saygı gösterirlerdi. Hürmüz'ün ruhunun ona bulul ettiğine inanırlardı. Bazen Hac için gittikleri de olurdu.

Yahudiler ona saygı gösterir, İbrahim'in dini üzere orada Allah'a ibadet ederlerdi. İçinde resimler ve heykeller bulunurdu. Bunlar arasında ellerinde fal okları bulunan İbrahim ve İsmail'in resimleri de yer alırdı. bakire Meryem'in ve Mesih'in resmi de yapılmıştı. Bu da Yahudiler gibi Hristiyanların da ona saygı gösterdiklerinin tanığıdır.

Araplar da Kabe'ye büyük bir saygı gösterirlerdi. Onu Allah'ın evi kabul ederlerdi. Her taraftan gelip ona hac ziyaretinde bulunurlardı. Kabe'nin İbrahim tarafından yapıldığını söylüyorlardı. Hac, İbrahim'in

¹ Bu yedi büyük ev, el-Mizan'ın dipnotunda yer aldığına göre şunlardır: "1-Kabe, 2-İsfahan'da bir dağın tepesinde bulunan Mars, 3-Hindistan ülkesinde bulunan Mendusan, 4-Belh şehrinde bulunan

Nevbahar, 5-Sen'a şehrinde bulunan Beyt-i Gemdan, 6-Horasan'ın Fergane şehrinde bulunan Kavisan, 7-Çin ülkesinin yüksekliklerinde bulunan bir ev.

Araplar arasında nesilden nesile gelen dininin bir kuralıydı.

Kabe'nin Yönetimi

Kabe'nin yönetimi İsmail'in elindeydi. Ondan sonra bu görev oğullarına geçti. Sonra Curhum kabilesi onlara karşı üstünlük sağlayıp Kabe'nin yönetimini elde geçirdiler. Ardından Kerkerogullarından bir tefte olan Amalikler, Curhum kabilesiyle bir dizi savaşa girip Kabe'ye sahip oldular. Amalikler Mekke'nin aşağı kısmına konaklanmışlardı. Curhumlular da yukarı kısmına yerleşmişlerdi. İçlerinde melikleri de vardı.

Sonra talib Curhumlulardan yana döndü; Amalikleri yenilgiye uğrattıp Kabe'nin yönetimini ele geçirdiler. Böylece yaklaşık olarak üç yüz yıl yönetim onların elinde kaldı. Hz. İbrahim'in yapısına eklemeye bulundular, duvarlarını yükselttiler.

İsmailoğulları güçlenip çoğalınca ve artık belli bir caydırıcı kuvvete kavuşunca, Mekke onlara dar gelmeye başladı. Bunun üzerine Curhumlularla savaştılar, onları yenilgiye uğrattıp Mekke'den çıkardılar. O sırada İsmailoğullarının başında Amr b. Lubay bulunuyordu. Kendisi Huzaa kabilesinin büyüğüydü. Mekke'nin yönetimini ele geçirip

Kabe'nin işlerini kendi uhdesine aldı. Kabe'nin üzerine putları koyup insanları onlara tapmaya çağıran ilk kişi odur. Kabe'nin üzerine koyduğu ilk put "Hubel"dir. Onu Şam'dan getirmiş, Kabe'nin damına koymuştu. Ardından başka putlar da getirmişti. Böylece putların sayısı artmış ve Araplar arasında puta tapıcılık yayılmış ve tek ilaha kulluğu esas alan Hanif dini yok olmuştu.

Curhum kabilesinden Şabne b. Halef konuyla ilgili olarak Amr b. Lubay'a hitaben şöyle der: 'Ey Amr, ilahlar icad ettin sen.

Mekke evinin çevresine çeşit çeşit putlar diktin.

Oysa Kabe'nin bir tane rabbi vardı, ebedi...

Ama sen, insanlar içinde, onun birçok Rabbinin olmasını sağladın.

Yakında bileceksiniz ki, Allah kısa süre sonra,

Sizin dışınızda eri için bir koruyucu seçecektir."

Kabe'nin yönetimi Halil el-Huzai zamanına kadar Huzaa oğullarının elindeydi. Halil kendisinden sonra yönetimi kızına verdi. Kızı da Kusay b. Kilab'in karısıydı. Kabe kapısını açıp kapatmayı Huzaa oğullarından Ebu Gabşan el-Huzai adlı birine

verdi. Ebu Gabşan bu görevi, bir deve ve bir fıçı şarap karşılığında Kusay b. Kilab'a sattı. Bu olay Araplar arasında bir deyim olmuştur: "Ebu Gabşan'ın alış verişinden daha zararlı..." diye.

Böylece yönetim Kureyş'e geçti. Kusay, Kabe'nin yapısını yeniledi. Daha önce buna değinmiştik. Durum, Peygamberin (s.a.a) Mekke'yi fethetmesine kadar bu şekilde devam etti. Resulullah (s.a.a) Kabe'ye girdi, duvarlardaki resim ve kabartmaların silinmesini, içindeki putların kırılmasını emretti. Üzerinde İbrahim'in iki ayağının izi bulunan taş, yani Makam-ı İbrahim, o sırada Kabe'nin yakınlarında koruma altında bir şeyin içindeydi. Sonra bugün

bilinen yere gömüldü. Burası dört sütun üzerinde duran bir kubbedir. Tavaf edenler namaz kılmak amacıyla buraya yönelirler.

Kabe'yle ilgili haberler ve onunla bağlantılı dinsel uygulamalar çok ve uzundur. Biz hac ve Kabe ayetleri üzerinde düşünen bir araştırmacı için yeterli olan bu kısmını sunmakla yetindik.

Yüce Allah'ın bereketli kıldığı ve hidayet olarak öngördüğü Kabe'nin bir özelliği de, hiçbir İslami grubun onun konumunu tartışma konusu yapmamış olmasıdır. ¹

¹ el-Mizan Tefsiri, 3/358-363

429. Konu

et-Tekbil Öpmek

• *Bihar*, 76/19, 100. bölüm; *et-Tekbil*

• *Vesail'uş-Şia*, 8/565, 133. bölüm; *İstibbab'ut-Tekbil'il-Mümin lil Mü'min*

3271. Bölüm Öpmek

16280. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çocuğu öpmek, sevgi ve muhabbettir. Eşi öpmek şehvettir. Baba ve anneyi öpmek ibadettir. Erkeğin kardeşini öpmesi ise dindir.”¹

16281. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eş ve küçük çocuk dışında, ağızdan öpmek doğru değildir.”²

16282. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden herkim kendisine mahrem olan ve adet görme çağına erişmiş birisini –örneğin, kız kardeşini, halasını veya teyzesini- öpmek isterse, iki gözünün arasından (alnından) veya başından öpsün. Yüzünü ve ağzını öpmekten sakınsın.”³

16283. *Resulullah (s.a.a), kendisine selam veren ve elini sıkan Cabir’e şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin kardeşinin elini sıkması onu öpmesi mesabesindedir.”⁴

16284. *İmam Bakır (a.s), Cabir Ensari’den naklen şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) Muka’ame ve Mükamea’dan nehy etmiştir. Muka’ame erkeğin erkeği öpmesidir. Muka’mea ise, hiçbir zaruret olmaksızın aralarında hiçbir elbise olmadığı halde bir yatakta yatmalarıdır.”⁵

3272. Bölüm Mümini Öpmek

16285. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sizin dünyada kendisiyle tanındığınız bir nurunuz vardır. Sizden birisi kardeşiyle görüşünce, alnındaki nur yerinden öpsün.”⁶

16286. *İmam Sadık (a.s) kendisinin elinden tutup öpen Ali b. Mezid Sahib’us-Sabiri’ye şöyle buyurmuştur:* “Bil ki bu iş (el öpmek) sadece Peygamber ve Peygamber’in vasisi hakkında caizdir.”⁷

16287. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) veya kendisinden Resulullah (s.a.a) kastedilen

¹ Mekarim’ul Ahlak, 1/475/1632

² el-Kafi, 2/186/6

³ Nevadir’ur-Ravendi, 19

⁴ Bihar, 76/23/10

⁵ Mean’il-Ahbar, 300/1

⁶ el-Kafi, 2/185/1

⁷ a. g. e. h. 3

kimse dışında birinin
başından ve elinden
öpmemek gerekir.”¹

*Abdullah b. Amr bir kıssa
nakletti ve bir yerde şöyle dedi:*

“Peygamber’e (s.a.a)
yakınlaştık ve elinden
öptük.”²

¹ a. g. e. h. 2

² Sünen-i Ebi Davud, 5223

430. Konu

el-Katl Öldürmek

- *Vesail'uş-Şia*, 19/2, 1. bölüm; *Tabrim'ul Ketl Zulmen*
- *Bihar*, 104/368, 1. bölüm; *Ukubet'ul Katl'un-Nefs*
- *Kenz'ul Ummal*, 15/18-35; *fî Veid'il-Kat'ul Nefs*
- *Kenz'ul Ummal*, 15/98, 99; *İbdar*
- *Kenz'ul Ummal*, 15/35-37, *Katil'un-Nefs*
- *Kenz'ul Ummal*, 15/37-51; 99-102; *Kat'ul Hayvanat*

bak. .

• 442. konu, *el-Kasas*

• *er-Resul*, 1507. bölüm; *el-Hayvan*, 984, 985. bölümler

3273. Bölüm Birini Öldürmek/Cinayet

Kur'an:

“Bunun için İsrailoğullarına şöyle yazdık: “Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de onu diriltirse (ölümünden kurtarırsa) bütün insanları diriltmiş gibi olur.” And olsun ki, onlara belgelerle peygamberlerimiz geldi, sonra buna rağmen, onların çoğu yeryüzünde taşkınlık edenler oldular.”¹

“Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velisine bir yetki tanımışsınız. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin. Zira kendisi ne de olsa yardım görmüştür.”²

bak. Nisa suresi, 29, 92, 93. ayetler; Maide suresi, 28. ayet;

En'am suresi, 140, 151. ayetler; İsrâ suresi, 31. ayet; Kehf suresi, 74. ayet; Furkan suresi, 68. ayet; Tekvir suresi, 9. ayet

16288. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en isyankarı kendisini öldürmeyi kastetmeyen günahsız birini öldüren veya kendisini vurmayan kimseyi vuran kimsedir.”³

Bak. Es-Silah, 1852. Bölüm

16289. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah-u Teala'ya karşı insanların en isyankarı kendisini öldürmeyi kastetmeyen birini öldüren ve kendisine vurmak istemeyen birine vuran kimsedir.”⁴

16290. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul haram olan bir kanı dökmedikçe dininde bir alana (yere) sahiptir.”⁵

16291. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kulun kalbi haksız yere kan dökmedikçe korku ve ümidi kabul eder, ama kan dökünce kalbi ters yüz olur, günah sebebiyle kızdırılmış ve kararmış demirci küresine benzer, artık ne iyi bir işi iyi bilir ve ne de kötü bir işi çirkin sayar.”⁶

¹ Maide suresi, 32. ayet

² İsrâ suresi, 33. ayet

³ Emali'es-Seduk, 28/4

⁴ Sevab'ul A'mal, 327/7

⁵ Kenz'ul Ummal, 39907

⁶ a. g. e. 39951

16292. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü insanlar arasında hüküm verilen (sorguya çekilen) ilk şey kanlar hakkındadır.”¹

16293. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın kıyamet günü hakkında hüküm verdiği ilk şey (dökülen) kanlardır. Allah Adem’in iki oğlunu (Habil ve Kabil’i) durdurur, onların arasında hüküm verir. Daha sonra geriye hiç kimse kalmayınca kadar ondan sonra gelip birbiriyle kan davası bulunan kimseler arasında hüküm verilir. Ardından ondan sonraki insanlar arasında hüküm verilir. Böylece yüzü kan içinde bir maktul (öldürülen kimse) katilini getirir ve şöyle der: “Bu beni öldürdü.” Allah şöyle buyurur: “Sen mi onu öldürdün?” O asla Allah’tan bir söz gizleyemez.”²

16294. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala Musa bin İmran’a şöyle vahyetmiştir: “Ey Musa! İsrailoğullarının eşraf takımına şöyle de: “Sakın haram olan bir canı haksız

yere öldürmeyiniz. Zira sizden her kim dünyada birini öldürürse onu ateşte o kimseyi öldürdüğü gibi tam yüzbin defa öldürürüm.”³

16295. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kan dökme hususunda küstahlaşan kimse sizi kandırmasın. Zira onun için Allah nezdinde ölmeyen bir katil vardır.” Şöyle arzettiler: “Ey Allah’ın Resulü! Ölmeyen katil de kimdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Ateştir.”⁴

16296. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bütün dünyanın yok olması Allah nezdinde haksız yere dökülen kandan daha önemsizdir.”⁵

16297. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü öldürülen kimse şah damarlarından kan akar bir halde katilini tutar ve izzet sahibi Allah’ın nezdine getirerek şöyle der: “Ey Rabbim! Bundan beni hangi suçla öldürdüğünü sor.” Allah şöyle buyurur: “Onu hangi günahıtan dolayı öldürdün?” O şöyle der: “Onu falan kimse izzete ulaştın diye öldürdüm” der.

¹ a. g. e. 39887

² el-Kafi, 7/271/2

³ Seva’ul A’mal, 327/8

⁴ el-Kafi, 7/272/4

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/293/6

Ona şöyle denir: “İzzet yalnızca Allah’a aittir.”¹

16298. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahı olsun veya olmasın öldürülen herkes kıyamet günü sağ eliyle katilini astığı başı sol elinde olduğu halde şah damarlarından kan akıtığı bir halde haşrolur ve şöyle arzeder: “Ey Rabbim! Bundan beni neden öldürdüğünü sor.” Eğer katil, “Onu Allah’a itaat üzere öldürdüm” derse katiline mükafat olarak cennet verilir. Öldürülen kimse de ateşe götürülür. Eğer, “Falan kimseye itaat etmek üzere onu öldürdüm” derse öldürülen kimseye şöyle denir: “Seni öldürdüğün gibi sen de onu öldür” sonra da aziz ve celil olan Allah o ikisine istediği şeyi yapar.”²

16299. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “(Kıyamet günü) birisi birinin elinden tutarak gelir ve şöyle der: “Ey Rabim! Bu beni öldürdü.” Allah ona şöyle buyurur: “Neden onu öldürdün?” O şöyle cevap verir. “Onu izzet senin olsun diye öldürdüm.” Allah şöyle buyurur: “O izzet benimdir.”

Başka birisi birinin elinden tutarak gelir ve şöyle der: “Ey Rabbim! Bu beni öldürdü.” Allah şöyle buyurur: “Neden onu öldürdün?” O şöyle cevap verir: “Falan kimse izzete ulaşsın diye onu öldürdüm.” Allah şöyle buyurur: “İzzet ona ait değildir.” Böylece onun kanının intikamı için o katil şahıs öldürülür.”³

16300. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah bir canı öldürmeyi haram kılmıştır. Zira helal kılmış olsaydı insanlar bozulur, yok olur ve tedbir/düzen fesada uğrardı.”⁴

16301. İmam Bakır (a.s) aziz ve celil olan Allah’ın “Bunun için İsrailoğullarına şöyle yazdık: “Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur” ayeti hakkında kendisine, “bir kişiyi öldürdüğü halde nasıl olur da bütün insanlığı öldürmüş gibi sayılır?” diye soran Humran’a şöyle buyurmuştur: “Zira cehennem ehlinin azabının en şiddetli noktası olan bir yere

¹ a. g. e. s. 296/19

² el-Kafi, 7/272/3

³ Kenz’ul Ummal, 39909

⁴ Fakih, 3/565/4934

yerleştirilir. Eğer bütün insanları öldürecek olsaydı yine aynı yere giderdi. Ben, (Humran) şöyle arzettim: “Eğer başka birini öldürse ne olacak?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: Azabı (cehennemin o noktasında) iki kat olur.”¹

El Mizan Tefsirinde şöyle yer almıştır:

*Allame Tabatabai şöyle diyor: “Dedim ki: Birini daha öldürürse ne olur?” sözünde, daha önce yaptığımız açıklamaya yönelik bir işaret vardır ki orada bir kişiyi öldürmenin vebalının, birkaç adamı öldürmenin vebalına eşit olması sorunu üzerinde durulmuştu. İmam burada, “Azabı katlanır” cevabını veriyor. Burada, **“Kim bir cana...karşılık olmaksızın bir canı öldürürse...”** ayetinde işaret edilen indirgeme olgusunun gerektirdiği eşitliği gündeme getirmiyor. Çünkü azabın katlanması, birin çoğa veya her kese eşit olmamasını gerektirir, şeklinde bir problem ileri sürülemez. Böyle bir problemin ileri sürülmeyecek olmasının nedenine gelince, konum eşitliği azabın türüyle ilgilidir. O da, bir kişiyi öldürenle, iki kişiyi öldüren ve herkesi öldürenin cehennemin aynı vadisine*

konulacak olmalarıdır. Nitekim İmamın sözü de buna işaret ediyor: “Eğer bütün insanları öldürmüş olsaydı, buraya konulacaktı.”

Bizim bu açıklamamız, Ayyaşi'nin tefsirinde Humran'dan, onun da söz konusu ayetle ilgili olarak İmam Cafer Sadık'tan (a.s) aktardığı rivayetçe de desteklenmektedir. İmam (a.s) buyurdu ki: “Cebennemde bir yer var ki burası, cehennem azabının şiddet bakımından ulaştığı son noktadır. Adam öldüren kişi oraya konur.” –Ravi diyor- dedim ki: “Ya iki kişiyi öldürürse?” Şu cevabı verdi: “Ateşte, bu yerden daha şiddetli azap veren bir yer olmadığını bilmez misin? Bu azap, yaptığınla orantılı olarak artırılır...”

İmamın (a.s) cevabında olumsuzlamayla olumsuzlamaya birlikte yer vermiş olması, bizim de rivayeti yordüğümüz amaca yöneliktir. Şöyle ki: Birlik ve eşitlik azabın türüyle ilgilidir. Bu da konum birliğine yönelik bir işarettir. Farklılık, şekil ve katilin tattığı azabın mahiyeti bakımından söz konusudur.

*Ayrıca Hannan b. Sudeyr'in İmam Cafer Sadık'tan (a.s), **“Kim bir canı öldürürse, bütün insanları öldürmüş***

¹ el-Kafi, 7/271/1

gibidir” ayetiyle ilgili olarak aktardığı şu sözler de bu yorumumuzu bir açıdan desteklemektedir: “Cehennemde bir vadi var. Bir kimse bütün insanları öldürse, oraya girer. Bir insanı öldürse, yine oraya girer.”

Şöyle diyorum: Bu rivayette ayet, anlam olarak aktarılmış gibidir.¹

3274. Bölüm Mümini Öldürmek

Kur'an:

“Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona gazâb etmiş, lânetlemiş ve büyük azab hazırlamıştır.”²

16302. Resulullah (s.a.a) Veda haccında şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kanlarınız ve mallarınız Allah ile görüşünceye ve amellerinizi soruncaya kadar bu şehir, bu ay ve bu gününüzün haram kılındığı gibi sizlere haram kılınmıştır.”³

16303. Resulullah (s.a.a) bir yerde bulunan ve katili belli olmayan bir cenaze hakkında

şöyle buyurmuştur: “Bir Müslüman öldürülmekte ve katilinin kim olduğu bilinmemektedir?! Canım elinde olana andolsun ki eğer göklerin ve yerin ehli bir mümini öldürme hususunda el ele verecek olsalar veya öldürülmesinden hoşnut olsalar Allah hepsini ateşe sokar. Canım elinde olana andolsun ki zulüm üzere birine bir kırbaç vuran kimse yarın cehennem ateşinde kırbaçlanacaktır.”⁴

16304. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey insnalar! Ben sizin aranızda iken bir ölü bulunacak ve katili de belli olmayacak öyle mi? “Eğer gök ve yeryüzü ehli bir müslümanın öldürülmesi hususunda işbirliği yaparsa şüphesiz Allah tümüne sayısız ve hesapsız azap eder.”⁵

16305. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “ Her kim yarım bir kelimeyle de olsa bir müminin öldürülmesine yardımcı olursa kıyamet günü Allah'ı alnında şöyle yazılmış olarak görür: “Bu Allah'ın

¹ Tefsir-i el-Mizan, 5/322

² Nisa, 93

³ el-Kafi, 7/273/12

⁴ Emali'el Müfid, 216/3

⁵ Kenz'ul Ummal, 39952

rahmetinden ümitsizdir (mahrumdur).”¹

16306. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her kim bir hacamat çizgisi miktarınca bir müslümanın kanını haksız yere dökerse bakmaması için cennet kağısının önünden kovulur.”²

16307. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mümini bilerek öldürürse tövbe etme başarısını elde edemez.”³

16308. *İmam Sadık (a.s) kendisine, “Eğer bir mümin bilerek bir mümini öldürse tövbesi olur mu?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Eğer imanı sebebiyle onu öldürmüşse tövbesi olmaz. Ama eğer gazap üzere ve ya dünya işlerinden bir iş amacıyla onu öldürürse tevbesi kısas edilmesidir.”⁴

16309. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah nezdinde dünyanın yok olması Müslüman birinin öldürülmesinden daha hafiftir.”⁵

16310. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde müminin öldürülmesi dünyanın yok olmasından daha büyüktür (daha önemlidir).”⁶

16311. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mümini öldürürse Allah-u Teala bütün günahları onun için kaydeder, öldürülen kimse günahlardan temizlenir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Benim ve kendi günahını yüklenmeni ve cehennem ehlinden olmanı istiyorsun?”**”⁷

3275. Bölüm Öldürmenin Caiz Olduğu Yerler

Kur'an:

“Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.”⁸

16312. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın

¹ a. g. e. 39895; Vesail'uş-Şia, 8/615, 163. bölüm

² a. g. e. 39921

³ el-Kafi, 7/272/7

⁴ a. g. e. s. 276

⁵ et-Terğib ve't-Terhib, 3/293/7

⁶ Kenz'ul Ummal, 39880

⁷ Sevab'ul A'mal, 328/9

⁸ Maide suresi 32. ayet

birliğine ve peygamberliğime şahadette bulunan kimseyi öldürmek sadece şu üç yerde caizdir: Evli olduğu halde zina eden kimse hakkında. Böyle bir kimse taşlanmalıdır; Allah ve Resulüne karşı savaş ilan eden kimse hakkında, böyle bir kimse de ya öldürülmeli ya darağacına asılmalı ya da sürgün edilmelidir ve birini öldüren kimse hakkındaki bu durumda da öldürülmelidir.”¹

16313. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kendisinden başka ilah olmayana andolsun ki Allah’ın birliğine ve risaletime şahadette bulunan birinin kanını dökmek sadece şu üç hususta caizdir: İslam’dan el çekip Müslümanların cemaatinden uzaklaşan kimse, evli olduğu halde zina eden kimse ve birini öldüren kimse hakkında.”²

16314. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç yer dışında hiçbir kanın dökülmesi helal değildir: Cana karşı can, eşi olduğu halde zina eden ve imandan

dönen erkek kimse (mürtet) hakkında.”³

16315. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim dininden dönerse onu öldürünüz.”⁴

bak. el-Bağî, 377, 378. Bölümler; el-Hevaric, 1014. Bölüm; el-İrtidad, 1472. Bölüm; es-Sebb, 1731. Bölüm; es-Sibr, 1769. Bölüm

3276. Bölüm Hem Öldürenin ve Hem de Öldürülenin Cehennemde Olduğu Hususlar

16316. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İki Müslüman sünnetten hiç bir delil olmaksızın birbirine kılıç çekerse hem maktul ve hem de öldürülen her ikisi de ateştedir.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resulü! Katil doğrudur ama öldürülen kimse neden?” Peygamber şöyle buyurdu: “Çünkü o da öldürmeyi kastetmiştir.”⁵

16317. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İki müslüman karşılaşır da onlardan biri

¹ Kenz’ul Ummal, 367

² a. g. e. 380

³ a. g. e. 382

⁴ a. g. e. 386

⁵ Vesail’uş-Şia, 11/113/1

silahıyla kardeşine saldırırsa her ikisi de cehennem kenarındadır. Birisi diğerini öldürse her ikisi de cehenneme girerler.”¹

16318. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İki müslüman birbirine kılıç çekince hem öldüren ve hem de öldürülen ateşe girer.”²

3277. Bölüm Öldürmek ve Kesmek Esnasında Uygun Olan Şey

16319. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah iyilik sahibidir ve iyiliği sever, o halde öldürünce güzel öldürün ve kesince güzel kesin.”³

16320. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hüküm verdiğiniz zaman adilce hükmedin ve öldürdüğünüz zaman da güzel öldürün, zira Allah iyilik sahibidir ve iyilik sahiplerini sever.”⁴

16321. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah her hususta iyilikle amel etmeyi emretmiştir. O halde

öldürünce güzel öldürün ve kesince güzel kesin. Herkes bıçağını bilemeli ve kurbanını rahatlatmalıdır.”⁵

16322. *İbn-i Abas şöyle diyor:* “Allah Resulü (s.a.a) ayağıyla koyunun göğüsüne bastığı halde bıçağını bileyen ve koyunun kendisine şaşkınca baktığı bir adamı görünce şöyle buyurmuştur: “Daha önce bıçağını bilemedin mi? Yoksa bu hayvanın canını iki defa mı almak istiyorsun?”⁶

bak. el-İhsan, 869. Bölüm; el-Amel (1), 2955. Bölüm; et-Terğib ve't Terhib, 2/156. Bölüm

3278. Bölüm İntihar Etmenin Haram Oluşu

Kur'an:

“Ey iman edenler! Mallarınızı karşılıklı rıza ile yapılan ticaret dışında batıl ile (haram ve haksızlıkla) aranızda yemeyin, kendinizi öldürmeyin. Allah şüphesiz ki size merhamet edicidir.”⁷

¹ Kenz'ul Ummal, 39899

² a. g. e. 39904

³ a. g. e. 13382

⁴ a. g. e. 13381

⁵ et-Terğib ve't-Terhib, 2/156/1

⁶ a. g. e. h. 2

⁷ Nisa suresi, 29. ayet

16323. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisini boğarsa kendisini ateşte boğmuştur. Her kim kendisine mızrak vurursa ateştedir.”¹

16324. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kendisini dünyada herhangi bir şeyle öldürüse kıyamet günü o şeyle azap görür.”²

16325. *İmam sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bilerek intihar ederse ebedi cehennem ateşindedir.”³

16326. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden önceki zamanlarda bir kimse yaralandı, acı ve sabırsızlıktan dolayı eline bir bıçak alarak elini kesti ve şiddetli kanamadan dolayı öldü. Bunun üzerine Allah şöyle buyurdu: “Kulum canını almak hususunda benden önce davrandı...Şüphesiz cenneti ona haram kıldım.”⁴

16327. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin her belaya düşer olur ve her ölümle ölür ama asla intihar etmez.”⁵

16328. *Ebu Said Hudri şöyle diyor:* “Biz gazvelerde ondokuz kişilik kabileler halinde çıkıyor ve işleri kendi aramızda bölüştürüyorduk. Biri çadırda oturuyor, biri arkadaşları için çalışıyor, yemeklerini yapıyor develerini suluyor ve bir grubu da Peygamberin yanına gidiyorlardı. Bizim kafilenden birisi üç kişinin işini görüyordu. Hem odun topluyor, hem yemek yapıyor, hem de su getiriyordu. Bu konu Peygambere (s.a.a) bildirilince şöyle buyurdu: “O cehennemliktir.” Düşmanla karşılaşıp savaşa koyulunca o şahıs yaralandı, bir ok alarak kendisini o okla öldürdü. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ben şahadet ediyorum ki Allah’ın resulü ve kuluyum.”⁶

bak. Vesail’uş Şia, 19/13, 5. Bölüm; Sabih-i Muslim, 1/103, 47. Bölüm

3279. Bölüm Çocuk Düşürmenin Haram Oluşu

¹ Kenz’ul Ummal, 39961

² a. g. e. 39965

³ Fakih, 4/95/5163

⁴ et-Tergib ve’t-Terhib, 3/301/4

⁵ el-Kafi, 3/112/8

⁶ el-Heraic ve’l-Ceraih, 1/61/104

16329. İmam Kazım (a.s) kendisine, “Hamile olma korkusundan çocuk düşürmek için ilaç yiyen bir kadını soran İshak bin Ammar’a şöyle buyurmuştur: “Bu caiz değildir.” Ben (İshak bin Ammar) şöyle arzettim: “Henüz nutfe aşamasındadır.” İmam şöyle buyurdu: “Ceninin yaratılışının başlangıcı nutfedir.”¹

3280. Bölüm Eli Kolu Bağlanmış Esiri Öldürme Hakkındaki Rivayetler

16330. Ebu İzzet Cumehi Bedir savaşında esir düştü ve şöyle dedi: “Ey Muhammed! Ben çoluk çocuk sahibi birisiyim. Bana ihsanda bulun ve beni serbest bırak.” Peygamber de onu yeniden Müslümanlarla savaşa katılmamak şartıyla serbest bıraktı. O Mekke’ye gitti ve şöyle dedi: “Muhammed’i alaya aldım (yalan söyledim) ve böylece beni serbest bıraktı.” Uhud savaşına yeniden katıldı. Allah Resulü

onun Müslümanların elinden kaçmaması için dua etti. Bunun üzerine Ebu İzzet yine esir oldu. (önceki defa olduğu gibi yeniden) şöyle dedi: “Ben çoluk çocuk sahibi biriyim. Bana iyilik edip beni serbest bırak.” Peygamber şöyle buyurdu: “Seni yeniden serbest bırakayım da yeniden Kureyş topluluğu arasında “Muhammedi alaya aldım mı?” diyesin. Mümin bir delikten iki defa sokulmaz.” Ardından kendi eliyle onu öldürdü.”²

16331. İmam Ali (a.s) Şam ordusundan birini esir alınca onu serbest bırakıyordu. Sadece ashabından birini öldüren kimseyi öldürüyordu. Bir esiri azat edince de onu yeniden ele geçirdiğinde öldürüyor bu defa serbest bırakmıyordu.”³

16332. İmam Ali (a.s) Sıffin günü yanına bir esiri getirdiklerinde şöyle buyurmuştur: “Ben asla eli kolu bağlı esir kimseyi öldürmem. Ben alemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım. “İmam (a.s) ondan silah aletlerini alıyor bir daha savaşa

¹ Fakih, 4/171/5394

² Müstedrek’ül-Vesail, 11/120/12587

³ a. g. e. s. 50/12406

gelmemek üzere yemin ettiriyor ve ona dört dirhem veriyordu.”¹

16333. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Resulullah (s.a.a) Ukbe bin Ebu Muayd adlı biri dışında eli kolu bağlı olan hiç kimseyi, öldürmedi. Ubey bin Ebu Halef’e de bir mızrak vurdu ve o bu darbe sebebiyle sonradan öldü.”²

16334. *Resulullah (s.a.a) Mekke’nin fethedildiği gün şöyle buyurmuştur:* “Bu günden sonra kıyamete kadar eli kolu bağlı hiç bir Kureyşli esiri öldürmemek gerekir.”³

bak. Cevahir’ul Kelam, 21/132, Sunen-u Ebi Davud, 3/60

¹ Kenz’ul Ummal, 31703

² Vesail’uş-Şia, 11/113/1

³ Sahih-i Müslim, 1782

431. Konu

el-Kader

Kader

- *Bihar, 5/84, 3. bölüm; el-Kaşa ve'l-Kader*
- *Kenẓ'ul Ummal, 1/106, Keder*
- *Kenẓ'ul Ummal, 1/135, Ferun fi zemm'il-Kederîyye ve'l-Mürce*
- *Kenẓ'ul Ummal, 1/362, Fer'u fi'l-Kaderîyye*

bak. .

- *443. konu, el-Kaşa (1); 40. konu, el-Ecel; 60. konu, el-Cebir; 282. konu, el-Meşîyyet; 222. konu, es-Saadet; 272. konu, eş-Şekavet*
- *el-Hüzün, 819. bölüm; er-Rızık, 1486 ve 1487. bölümler; es-Sabır, 2178 ve 2179. bölümler*

3281. Bölüm Kader

Kur'an:

“Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır.”¹

“Allah sizi topraktan, sonra nutfeden yaratmış, sonra da sizi çiftler halinde var etmiştir. Dışının gebe kalması ve doğurması, ancak O'nun bilgisiyledir. Ömrü uzun olanın çok yaşaması ve ömürlerin azalması şüphesiz kitaptadır. Doğrusu bu Allah'a kolaydır.”²

16335. *İmam Ali (a.s)* *ashabından itaatsizlik gösterenleri kınayarak şöyle buyurmuştur:* “Hükmettiğini yapan, takdirini yerine getiren, beni sizinle imtihan eden Allah'a hamdederim.”³

16336. *İmam Ali (a.s)* *Allah'ı yüce tutarak ve ululayarak şöyle buyurmuştur:* “Enine boyuna düşünmeksizin veya içten bir planlama yapmaksızın bütün işleri ayarlayandır.”⁴

16337. *İmam Ali (a.s)* *münenezeheb olan Allah'a hamdederek şöyle buyurmuştur:* “O'na, mahlukatından istediği gibi hamd ediyoruz. O, her şey için bir ölçü, her ölçü için bir süre ve her süre için bir kitap takdir etmiştir.”⁵

16338. *İmam Ali (a.s)* *Allah-u Tealanın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yaratıklarını yaratması, tedbir ve ıslahı O'nu yormamıştır. Yaratıkları yaratmak O'nu aciz kılmamıştır. Emrettiği-takdir ettiği hükümlerde hiç bir şüpheye kapılmamıştır. Hükümü muhkem, ilmi payidar ve emri sabittir.”⁶

16339. *Resulullah (s.a.a)* *şöyle buyurmuştur:* “Her şey, hatta acizlik ve zekilik bile taktir edilmiştir.”⁷

16340. *Resulullah (s.a.a)* *şöyle buyurmuştur:* “Taktir, tevhid düzenidir. O halde herkim Allah'ı tek bilir ve taktirde inanırsa şüphesiz sağlam bir kulpa sarılmıştır.”⁸

16341. *İmam Ali (a.s)* *şöyle buyurmuştur:* “Taktir edilen

¹ Kamer suresi, 49. ayet

² FAtır suresi, 11. ayet

³ Nehc'ül-Belağa, 180. hutbe

⁴ a. g. e. 213

⁵ a. g. e. 183

⁶ Nehc'ül-Belağa, 65. hutbe

⁷ Kenz'ul Ummal, 499

⁸ a. g. e. 488

şeyler, güç ve üstün gelmekle defedilmez.”¹

16342. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Taktir edilen şeyler zihninden bile geçmeyen şeyleri sana gösterir.”²

16343. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer İsrail, Cebail, Mikail, Arş’ı yüklenen melekler ve ben hep birlikte senin için dua edecek olursak yine de senin için yazılmış ve taktir edilmiş kadından başkasıyla evlenemezsin.”³

16344. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kader Allah’ın sırlarından bir sır, Allah’ın örtülerinden bir örtü, Allah’ın ulaşılmaz kalelerinden bir kaledir. Allah’ın hicabının arkasındadır ve Allah’ın kullarından gizlidir.”⁴

16345. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir şeyi dilerse onu taktir buyurur, taktir edince de hükmünü verir ve hükmünü verince de yürürlüğe koyar.”⁵

16346. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kullar

için taktir ettiği kismetler sebebiyle dünya, ayakları üzerinde durmuş ve ehli için bütünlenmiştir.”⁶

16347. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her insanın aklı çoğalınca taktire olan imanı da güçlenir ve değişikliklere önem vermez.”⁷

16348. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sana taktir edilen şey kesinlikle sana ulaşır.”⁸

16349. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim yakine inanırsa, başına gelen şeye önem vermez.”⁹

16350. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kadere iman gam ve hüznü yok eder.”¹⁰

3282. Bölüm Kader Konusunu Araştırmaktan Sakınmak

16351. *İmam Ali (a.s), kendisine kaderi soran birisine şöyle buyurmuştur:* “Bu oldukça karanlık bir yoldur, ona ayak basma.” O şahıs, yeniden arzetti: “Ey Müminlerin

¹ Gurer’ul Hikem, 1412

² A’lam’ud-Din, 311

³ Kenz’ul Ummal, 501

⁴ et-Tevhid, 383/32

⁵ el-Mehasin, 1/379/837

⁶ Gurer’ul Hikem, 4306

⁷ a. g. e. 7202

⁸ Nehc’ül-Belağa, 379. hikmet

⁹ Gurer’ul Hikem, 8934

¹⁰ Kenz’ul Ummal, 481

Emiri! Beni kaderden haberdar kıl!" İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Bu derin bir denizdir, ona girme." Üçüncü defa yine sordu: "Ey Müminlerin Emiri! Beni kaderden haberdar kıl." İmam şöyle buyurdu: "Bu Allah'ın sırrıdır ve sana gizlidir. O halde onu öğrenmek için kendini zahmete düşürme."¹

16352. *İmam Ali (a.s), kendisine kaderi soran birisine şöyle buyurmuştur:* "Bu çok derin bir denizdir. Ona girme." O şahıs şöyle arzetti: "Ey Müminlerin Emiri! Beni kaderden haberdar kıl!" İmam şöyle buyurdu: "Bu Allah'ın bir sırrıdır. Kendini (bilmek için) zahmete düşürme. Üçüncü defa yine sordu: "Ey Müminlerin Emiri! Beni kaderden haberdar kıl." İmam şöyle buyurdu: "Madem ki ısrar ettin bil ki kader iki şey arasındaki bir iştir; ne cebirdir ve ne de tefviz!"²

16353. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim kaderin

bir şeyi hakkında konuşursa, kıyamet günü bundan sorguya çekilir. Herkim bu konuda susarsa, ondan bir şey sorulmaz."³

3283. Bölüm **Taktir ve Tedbir**

16354. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Taktir bizim hesaplarımıza öyle bir üstün gelmiştir ki tedbirde afet sebebi olmuştur."⁴

16355. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşler taktire boyun eğmiştir. Öyle ki, tedbir afet sebebi olmaktadır."⁵

16356. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşler taktire boyun eğmiştir. Öyle ki, tedbir ölümle sonuçlanmaktadır."⁶

16357. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşler, taktir ile, tedbir ile değil."⁷

16358. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Taktir edilen şeyler nazil olunca, tedbir batıl olur."⁸

¹ a. g. e. 1561

² a. g. e. 1567

³ a. g. e. 539

⁴ Nehc'ül-Belağa, 459. hikmet

⁵ Bihar, 78/63/147

⁶ Nehc'ül-Belağa, 16. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/120

⁷ Gurur'ul Hikem, 1947

⁸ a. g. e. 4037

16359. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Taktir indiği zaman sakınmak faydasız olur.”¹

16360. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Taktir geri döndürülemez, o halde sakınmak faydasızdır.”²

16361. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Taktir sakınma ve ihtiyata üstün gelmiştir.”³

bak. 109. Konu, el-Hazm; el-Keza (1), 3350. Bölüm

3284. Bölüm Kader ve Amel

16362. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s), kendisine, “İnsanlara ulaşan şeyler, kaderden midir yoksa amelden mi?” diye soran birisine şöyle buyurmuştur:* “Taktir ve amel, can ve beden mesabesinde. Can bedensiz hiçbir şey hissetmez, beden de cansız, hareketsiz bir heykel gibidir. Ama bu ikisi bir araya gelince, güçlü ve etkili olurlar. Amel ve taktir de işte böyledir. Eğer taktir amele vaki olmazsa, yaratıcı, yaratıktan ayırt edilip tanınmaz ve taktir hissedilmez bir şey olur. Eğer

amel taktir ile uyum içinde olmazsa, asla vuku bulmaz ve sonuçlanmaz. Ama bu ikisi bir araya gelir ve birleşirse, güç elde eder. Bu arada Allah, salih kullarına yardım eder.”⁴

3285. Bölüm Kaderden Olan Şey

16363. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlaç, taktirin bir parçasıdır. İlaç istediği kimseye, istediği ölçüde fayda verir.”⁵

16364. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Tedavi olduğumuz ilaç, üzerimizde bulundurduğumuz dua ve kullandığımız diğer şeyler, Allah’ın taktirinin önüne geçer mi?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Hayır, bunlar da Allah’ın taktirinin bir parçasıdır.”⁶

16365. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Acaba kendisiyle şifa umduğumuz üzerimizde bulundurduğumuz dua Allah’ın kaderini defeder mi?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:*

¹ a. g. e. 4031

² a. g. e. 4071

³ Gurer’ul Hikem, 1025

⁴ et-Tevhid, 366/4

⁵ Kenz’ul Ummal, 28082

⁶ a. g. e. 633

“Hayır, o da Allah’ın taktirinin bir parçasıdır.”¹

16366. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Acaba üzerimizde bulundurduğumuz dua da kaderden bir şeyi def eder mi?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “O da kaderdendir.”*²

16367. *İbn-i Nubate şöyle diyor: “Müminlerin Emiri, eğilmiş bir duvarın yanından başka bir duvarın yanına geçti. Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Müminlerin Emiri! Allah’ın kazasından mı kaçıyorsun?” İmam şöyle buyurdu: “Allah’ın kazasından, aziz ve celil olan Allah’ın kaderine kaçıyorum.”*³

16368. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müminlerin Emiri (a.s) eğilmiş bir duvarın altına oturmuştu ve insanların arasında hüküm veriyordu. Orada hazır olanlardan biri şöyle dedi: “Bu yıkılmak üzere olan duvarın altına oturma.” Müminlerin Emiri şöyle buyurdu: “İnsanın eceli, kendisinin koruyucusudur.” İmam oradan kalkınca duvar yıkıldı.” İmam Sadık (a.s) daha sonra şöyle buyurdu:*

“Müminlerin Emiri (a.s) bu tür işleri yapardı ve yakın işte budur.”⁴

Bu iki hadisin arasını bulmak için dikkatle düşününüz.

16369. *İmam Ali (a.s), Sıffin’dan dönünce bir şabıs kendisine, “Bu savaşlar Allah’ın kaza ve kaderiyle midir?” diye sorunca şöyle buyurmuştur: “Çıktığınız her tepeye ve indiğiniz her ovaya Allah’ın kaza ve kaderiyle çıkıp indiniz.”*⁵

16370. *İmam Ali (a.s), Sıffin’dan dönerken kendisine, “Şamlılarla savaşa gütmen Allah’ın kaza ve kaderi üzere mi olmuştur?” diye soran yaşlı bir adama şöyle buyurmuştur: “Taneyi yaran ve insanları yaratan Allah’a yemin olsun ki katettiğim her vadiye ve çıktığım her tepeye kaza ve kader ile ulaştım.” O yaşlı adam şöyle dedi: “Bu yolda çektiğim zahmeti Allah’ın hesabına mı yazayım?” (ve bir sevabım yok mudur?) Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Hayır, gittiğiniz bu yolda çıktığınız, her tepede ve indiğiniz her gecede Allah sizlere büyük bir mükafat bağışlamıştır. Sizler,*

¹ Kurb’ul Esnad, 95/320

² Bihar, 5/98/24

³ a. g. e. 41/2/3

⁴ el-Kafi, 2/58/5

⁵ el-İrşad, 1/225

işlerinizin hiç birinde ne mecbur idiniz ve ne de çaresiz.” *Yaşlı adam şöyle arzettii:* “Ey Müminlerin Emiri! Nasıl mecbur ve çaresiz değildik? Oysa kaza ve kader bizi o yöne çekmiştir?” İmam şöyle buyurdu: “Eyvahlar olsun sana! Yoksa sen kaza ve kaderi gerekli, kesin ve kaçınılmaz bir şey mi sanıyorsun? (Öyle ki senin irade ve özgürlüğünü ortadan kaldırmış olsun.) Eğer böyle olsaydı müjde ve korkutmanın, mükafat ve cezanın anlamı kalmaz, günahkar Allah tarafından kınanmaz, iyilik sahibi de Allah tarafından övülmezdi. İyilik sahibinin ihsan ve iyiliklerine liyakati kötününkinden daha fazla olmazdı. Bu söz putperest kimselerin sözüdür... ve bu ümmetin Mecusi’sidir. Allah iyi şeyleri emretmiş, insanlar da irade üzere onu yapmaktadırlar ve uyarma açısından kötülüklerden sakındırmıştır. Ona ne zorla isyan edilmektedir ve ne de zor ve icbarla itaat edilmektedir. Yetkilerini kimseye havale de etmemiştir.

¹ Kenz’ul Ummal, 1560, bak. Nehc’ul Belağa, 78. hikmet

Gökleri, yeri ve ilginç ayetlerini boşuna yaratmamıştır. **“Bu küfredenlerin zannıdır, ateşten dolayı kafirlere eyvahlar olsun!”** *Yaşlı adam şöyle dedi:* “O halde kendisi esasınca gittiğimiz ve döndüğümüz kaza ve kader nedir?” İmam şöyle buyurdu: “O Allah’ın emri ve hikmetinden ibarettir.” *İmam daha sonra benim için şu ayeti tilavet buyurdu:* **“Rabbin kendisinden başkasına ibadet edilmemesini emretmiştir.”**¹

16371. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İtaati emretmek, isyandan sakındırmak, güzel bir iş yapma ve günahı terk etme gücüne sahip olmak, Allah’a yakın olmaya yardım etmek, Allah’a itaat etmeyen kimseyi yardımsız bırakmak, korku, ümit, teşvik ve korkutmak tümüyle Allah’ın amellerimiz ve fiillerimiz hususundaki kaza ve kaderidir.”²

3286. Bölüm Kaderiye Mezhebini Kınamak

² el-İhticac, 1/492/121

16372. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kaderiye (kaderi reddedenler) bu ümmetin Mecusileridir.”¹

16373. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kaderiye yetmiş Peygamber’in diliyle lanetlenmiştir.”²

16374. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kaderiye mezhebinden olanlarla oturmayınız ve onlarla tartışmayınız.”³

16375. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimden iki grubun İslam’dan nasibi yoktur: Mürcie ve Kaderiye.”⁴

16376. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gecenin geceye ve gündüzün gündüze benzerliği, Mürcie’nin Yahudi’ye ve Kaderiye’nin Hıristiyan’a benzerliğinden daha fazla değildir.”⁵

Bu iki fırkayı kınama hususunda bir çok rivayetler nakledilmiştir. (bak. Kenz’ul Ummal, c. S. 118-140; Bihar, c. 5, s. 2, 1. bölüm)

1/118-140, el-Bihar, 5/2, 1. Bölüm

3278. Bölüm

¹ Kenz’ul Ummal, 566

² a. g. e. 563

³ a. g. e. 564

⁴ a. g. e. 558

Kaderiye Kimlerdir?

16377. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kaderiye şöyle diyenlerdir: “İyilik ve kötülük bizim elimizdedir.” Onlara benim şefaattimden bir nasip yoktur. Ne ben onlardanım ve ne de onlar benden.”⁶

16378. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimden iki grubun İslam’dan nasibi yoktur: Mürcie ve Kaderiye.” Kendisine şöyle arzedildi: “Mürcie kimlerdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “İman, amelsiz bir sözden ibarettir” diyenlerdir.” Kendisine şöyle arzedildi: “Kaderiye kimlerdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Şer ve kötülük Allah’ın taktiri ile değildir” diyenlerdir.”⁷

16379. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zavallı Kaderiyeciler! Aziz ve celil olan Allah’ı adaletle nitelendirmek isteyince, kudret ve saltanatını aldılar.”⁸
bak. el-İman, 263. Bölüm

3288. Bölüm

⁵ Bihar, 5/120/61

⁶ Kenz’ul Ummal, 651

⁷ a. g. e. 642

⁸ Bihar, 5/54/93

Kadir Gecesi

Kur'an:

“Doğrusu, biz, Kur'an'ı kadir gecesinde indirmişizdir. Kadir gecesinin ne olduğunu sen bilir misin? Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh (Cebrail) o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için inerler. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.”¹

“Biz onu, kutlu bir gecede indirdik. Doğrusu biz, insanları uyarmaktayız.”²

16380. *İmam Bakır (a.s), kendisine, “Şüphesiz biz onu mübarek bir gecede indirdik” ayetini soran Umran'a şöyle buyurmuştur:* “Evet, maksat kadir gecesidir. O gece her yıl Ramazan ayının son on günündedir. Kur'an sadece kadir gecesinde nazil olmuştur. Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“O gece her iş hikmet esasınca karara bağlanır.”** İmam daha sonra şöyle buyurdu: “Kadir gecesinde, o yıl gelecek yılın

kadir gecesine kadar tahakkuk edecek olan her şey, hayır ve şer, itaat ve isyan, birinin doğumu, birinin ölümü veya rızık taktır edilir. O gece taktır edilen her şey kesindir. Elbette Allah'ın meşiyet ve iradesi ona müdahalede bulunur.” Ben (Humman) şöyle arzettim: **“Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır”** maksat kadir gecesinin neyidir? İmam şöyle bu yurdu: “Bu gece yapılan namaz, zekat ve diğer benzeri hayır işler, kadir gecesinin olmadığı işlerden bin ay daha üstün ve iyidir. Eğer Allah müminlerin iyiliklerini kat kat etmeseydi, onlar, (sevap ve faziletin kemaline) ulaşamazlardı. Ama aziz ve celil olan Allah onların iyiliklerini kat kat kılar.”³

16381. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ramazan ayının son on günü geldiğinde Allah Resulü, amel etmeye koyulur, kadınlardan uzaklaşır, geceleri uyumaz ve kendisini ibadete vakfederdi.”⁴

bak. Vesail'uş Şia, 7/256, 31. Bölüm ve s. 258, 32. Bölüm

¹ Kadir suresi, 1-5. ayetler

² Duhan suresi, 3. ayet

³ Sevab'ul A'mal, 92/11

⁴ el-Kafi, 4/155/3

432. Konu

**el-Kudret
Kudret**

3289. Bölüm Kudret

16382. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudret zekilik ve ihtiyatı unutturur.”¹

16383. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zulüm ve saldırı kudreti ortadan kaldırır.”²

16384. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudret beğenilmiş ve kınanmış hasletleri ortaya çıkarır.”³

16385. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zayıf ve köleye musallat olmak, kudretin gereğidir.”⁴

16386. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudretin afeti, ihsanı esirgemektir.”⁵

16387. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudret azaldığı zaman, özür ve bahaneye sarılmak çoğalır.”⁶

16388. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudret çoğaldığı zaman, (kudrete) rağbet azalır.”⁷

16389. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşmanına gücün yettiği taktirde onu affetmeyi kendisine üstün gelmenin şükrü karar kıl.”⁸

16390. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kudrete ulaştığında bağışla, öfkelenmediğin zaman sabırlı ol.”⁹

¹ Gurer’ul Hikem, 953

² a. g. e. 865

³ a. g. e. 1153

⁴ a. g. e. 2185

⁵ a. g. e. 3955

⁶ a. g. e. 4038

⁷ Nehc'ül-Belağa, 245. hikmet

⁸ a. g. e. 11

⁹ a. g. e. 69. mektup

427. Konu

el-Kazf İftira

- Bihar, 79/103, 83. bölüm; el-Kezf ve'l-Beza'
- Bihar, 79/117, 85. bölüm; Hadd'ul Kezf
- Kenz'ul Ummal, 5/387, Hadd'ul Kezf
- Vesail'uş-Şia, 18/430; Ebnab'ul Had'il-Kezf

bak. .

- 215. konu, es-Sıbb; 407. konu, el-Fuhş; 474. konu, el-Le'n

3290. Bölüm Bühtan ve İftira

Kur'an:

“(Peygamberin eşi hakkında) o yalanı uyduranlar içinizden bir gruptur. Bunu kendiniz için kötü sanmayın, o sizin için hayırlı olmuştur. O kimselerden her birine kazandığı günah karşılığı ceza vardır; içlerinden elebaşılık yapana ise büyük azâb vardır.”¹

“İffetli kadınlara zina isnat edip de, sonra dört şahit getiremeyenlere seksen kırbaç vurun; ebediyen onların şahitliğini kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir.”²

16391. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah evli kadınlara iftirada bulunmayı haram kılmıştır. Zira bu iş soyların ortadan kalkmasına, çocuğun inkar edilmesine, mirasların yok olmasına, eğitim ve öğretimin terk edilmesine, tanımaların

ortadan kalkmasına ve insanların helak olmasına sebep olan diğer kötülüklerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.”³

16392. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “(Allah’a şirk koşturmak) büyük günahlardandır... ve iffetli mümin kadınlara zina iftirasında bulunmakta.”⁴

16393. *İmam Sadık (a.s), ashabından birine şöyle buyurmuştur:* “Alacaklı olduğun kimseye ne yaptın?” O şöyle arzetti: “O veled-i zina!” İmam ona sert bir şekilde bakınca o şöyle arzetti: “Fedan olayım, o Mecusidir ve kendi bacısıyla evlenmiştir.” İmam şöyle buyurdu: “Bu iş onların inancında evlilik sayılmıyor mu?”⁵

16394. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birisini başka birisine: “Ey altı yırtılmış” veya “Ey arkasından yapılmış kimse” derse ona iftirada bulunan kimsenin haddini (seksen kırbaç) uygulamak gerekir.”⁶

¹ Nur suresi, 11. ayet

² Nur suresi, 4. ayet

³ Bihar, 79/111/8

⁴ Müstedrek’ül-Vesail, 11/361/13263

⁵ Deaim’ul İslam, 2/458/1614

⁶ el-Kafi, 7/208/16

16395. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadın veya erkek, her bulüğe eren kimse, küçük veya büyük, kadın veya erkek, Müslüman veya kafır, hür veya köle birine iftirada bulunursa, ona iftira haddi (seksen kırbaç) uygulanır. Eğer baliğ olmazsa, te’dib haddi uygulanır. (Yani ta’zirle, hakimın uygun gördüğü miktarda cezalandırılır.)”¹

16396. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “birine zina zade diyen kimsenin hükmü nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Eğer annesi hayatta olur ve hazır bulunursa ve gidip kadıya şikayet eder de hakkının alınmasını isterse, o şahıs seksen kırbaç yer. Eğer gaip olursa gelinceye kadar bekler ve hakkını talep eder. Eğer ölmüş ise ve onda iyilikten (ve iffetten) başka bir şey görülmemişse, iftirada bulunan kimseye seksen kırbaç vurulur.”²

16397. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Zorla tecaviüz edilmiş bir kadının çocuğuna zinazade diyen kimsenin hükmü nedir?”*

diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Seksen kırbaç yemelidir ve bu dedüğinden dolayı aziz ve celil olan Allah’ın dergahına tövbe etmelidir.”³

16398. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Evli (ve iffetli) kadına iftirada bulunmak yüz yıllık ibadeti boşa çıkarır.”⁴

16399. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer bir şahıs, başka birine “Ey Yahudi” derse yirmi kırbaç vurunuz. Eğer, “Ey Muhennes” (kadın sıfatlı) derse ona da yirmi kırbaç vurunuz.”⁵

16400. *İmam Bakır (a.s), eşine zina iftirasında bulunan kimsenin hükmü sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kırbaç yer.” Ben (ravî) şöyle arzettim: “Eğer kadın onu bağışlarsa ne olur?” İmam şöyle buyurdu: “Hayır, kırbaç yemesi gerekir.”⁶

16401. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötü bir kadına, “Kim seninle zina etti?” diye sorduğunda, o, “Falan kimse” derse ona iki had uygulamak gerekir. Biri yaptığı fışk sebebiyle, diğeri de

¹ Fakih, 4/51/5075

² el-Kafi, 7/205/6

³ a. g. e. s. 206/9

⁴ Müstedrek’ül-Vesail, 18/90/22134

⁵ Kenz’ul Ummal, 13362

⁶ Fakih, 4/48/5063

Müslüman birine attığı iftira sebebiyle”¹

16402. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Namus iftirasında bulunan kimseye seksen kırbaç vurmak gerekir. Ondan sonra da asla şehadeti kabul edilmez, meğer ki tövbe etsin veya kendi sözünü yalanlamış olsun.”²

16403. *İmam Sadık (a.s), bir topluluğa iftirada bulunan kimsenin hükmünü soran Cemil b. Derrac’a şöyle buyurmuştur:* “Eğer o topluluk birlikte onu hakimlin yanına götürürlerse, kendisine bir defa had uygulanır. Eğer tek tek götürürlerse, her biri sayısınca ona had uygulanır.”³

16404. *İmam Sadık (a.s), birbirine iftira eden iki şahsın hükmünü soran Abdullah b. Sinan’a şöyle buyurmuştur:* “Onlara had uygulanmaz, ama cezalandırılırlar.”⁴

16405. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer bir şahıs, diğer bir şahsa, “Sen

aşağılıksın, sen domuzsun” derse had uygulanmaz. Ama ona nasihat etmek ve biraz cezalandırmak gerekir.”⁵

16406. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri başka birisine, “Ey babası deli kimse!” diyen ve o şahsın da kendisine, “Senin baban delidir” diye cevap verdiği kimse hakkında şöyle hüküm verdi: Birincisine diğerine yirmi kırbaç vurmasını emretti ve ona şöyle buyurdu: “Bil ki onun da sana yirmi kırbaç vurma hakkı vardır.” Birincisi kırbaçı vurunca, imam kırbaçı, kırbaç yiyen kimsenin eline verdi. O da diğerine yirmi kırbaç vurdu. İmam’ın ikisine tattırdığı ceza, işte buydu.”⁶

16407. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri (a.s) hicveden (yeren, elay eden) kimseye de tazir hükmünü vermiştir (bir şekilde cezalandırmıştır.)”⁷

¹ el-Kafi, 7/209/20

² Vesail’uş-Şia, 18/433/5

³ el-Kafi, 7/2096/1

⁴ a. g. e. 240/2

⁵ a. g. e. 241/6

⁶ a. g. e. s. 242/11

⁷ a. g. e. s. 243/19

434. Konu

el-Kur'an Kur'an

- *Bihar*, 92/1, 1. bölüm; *Fazl'ul Kur'an ve İ'cazuh*
- *Kenz'ul Ummal*, 1/510, 2/3-61, 284-610; *fî Tilavet'il-Kur'an ve feẓailuh*
- *Bihar*, 92/40, 7. bölüm; *fî keyfiyyet'il-cem'ul Kur'an*
- *Vesail'uş-Şia*, 4/823, *Ebvab-u Kıraet'il-Kur'an*

bak. .

• 106. konu, *et-Tahrif*; *el-Mu'ciẓe*, 2536. bölüm; *ed-Din*, 1318. bölüm; *eş-Şek*, 2091. bölüm; *el-Batıl*, 362. bölüm; *el-Emsal*, 3616, 3617. bölümler; *el-Hidayet*, 4005. bölüm

3291. Bölüm Kur'an

Kur'an:

“And olsun ki, sana daima tekrarlanan yedi ayetli Fatihâ'yı ve Kur'an'ı Azim'i verdik.”¹

“Kur'an'ı, öğüt olsun diye kolaylaştırdık; öğüt alan yok mudur?”²

16408. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Anlayışlı dinleyici veya konuşan alim dışında hiç kimse için hayatta hayır yoktur. Ey insanlar! Sizler huzur ve barış zamanında yaşıyorsunuz. Sizleri hızla götürmekte. Şahit olduğunuz gibi gece ve gündüz her yeniye eskitmekte, her uzağı yakınlaştırmakta, her vaat edileni gerçekleştirmektedir. O halde önünüzde duran uzak ve uzun yarışma meydanı için çaba göstermeye hazırlanın.”

Mikdat şöyle arzetti: Ey Allah'ın Resulü! Barış ve huzur ne demektir?” peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “(dünya) imtihan ve kopma yeridir. O halde işler karanlık gece parçaları gibi

sizlere karmaşık ve belirsiz hale gelirse Kur'an'a yöneliniz. Şüphesiz Kur'an şefaati kabul edilmiş bir şefaathçi ve şikayeti kabul edilen bir şikayetçidir. Her kim onu önünde tutarsa Kur'an onu cennete çeker. Her kim de Kur'an'ı arkasına atarsa Kur'an onu cehenneme sürükler. Kur'an en iyi yola hidayet edicidir, (hak ve batılı ayırt edicidir) ve şaka değildir. Kur'an'ın hem zahiri vardır hem de batını. Zahiri; hüküm ve emirlerdir. Batını ise derin bir ilimdir. Denizinin ilginçlikleri sayısızdır. Alimler asla ondan doymaz. Kur'an Allah'ın sağlam bir ipidir. Kur'an dosdoğru bir yoldur. Hidayet ışıkları, hikmet meşaleleri Kur'an'dadır ve Kur'an hüccet ve bürhane kılavuzluk eder.”³

16409. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Sizler huzur ve barış ortamında yaşamaktasınız. Yolculuk bineğine binmişsiniz ve sizi hızla ileri doğru götürmektedir. Gece ve gündüzün, güneşin ve ayın her yeni şeyi eskittiğine, her

¹ Hicr suresi, 87. ayet

² Kamer suresi, 17. ayet

³ Kenz'ul Ummal, 4027

uzağı yakınlıştırdığına, her vadolanı ve tehdit edileni gerçekteştirdiğine sizler de şahitsiniz. O halde bu uzun ve uzak yolu katetmek için azık hazırlayın.

Miktat bin Esved Kindi (r.a) ayağa kalkarak şöyle arzetti: Ey Allah'ın Resulü! Ne yapacağımızı buyurunuz. Peygamber şöyle buyurdu: "Dünya bela, imtihan, sonra kopma ve yok olma diyarıdır. O halde işler karanlık gece parçaları gibi sizlere karanlık ve şüpheli olduğunda Kur'an'a yöneliniz. Zira Kur'an şefaati kabul edilmiş bir şefaatiçi ve şikayeti makbul olan bir şikayetçidir. Her kim Kur'an'ı önünde tutarsa onu cennete çeker ve her kim de Kur'an'ı arkasına atarsa onu cehenneme sürükler. Kur'an doğru yolu gösteren bir kılavuzdur. Kur'an detaylı açıklama, aydınlatma ve (hakikatleri) tahsil etme kitabıdır. Hak ve batılı ayırt edicidir. Şaka değildir. Hem zahiri vardır hem de batını. Zahiri Allah'ın hükmü ve emridir. Batını ise Allah-u Tealanın ilmidir. O halde zahiri muhkem ve sağlamdır, batınının ise bir takım sınırları

vardır. Sınırlarının da bir takım sınırları vardır. İlginçlikleri sayısızdır. Acayıplığı ve garipliği eskimez ve bitmez. Hidayet ışıkları ve hikmet meşaleleri Kur'an'dadır. İnsafı olan kimse için marifet ve tanımaya sevkeden bir kılavuzdur. O halde insan dikkatle bakmalı ve insafını göz önünde bulundurmalıdır ki helak olmaktan kurtulsun, darlıktan dışarı çıksın. Zira ki düşünmek, basiret sahibi kimsenin kalbinin hayat sebebidir. İnsanın ışık sayesinde karanlıklarda yol alması, güzel kurtulması ve (şüphelerde ve karanlıklarda) az beklemesi gibi.”¹

16410. *Haris A'ver şöyle diyor:* “Müminlerin Emiri Ali b. Ebi Talib'in (a.s) huzuruna vardım ve şöyle arzettim: “Ey Müminlerin Emiri! Biz senin huzurundayken, dinimizi sağlamlaştıracak bir takım sözler işitiyoruz. Ama senin huzurundan ayrılınca ne olduğunu bilmediğimiz, karanlık bir takım konular işitmekteyiz. (şüphe uyandırıcı bir takım sözler işitmekteyiz.) İmam şöyle buyurdu: “Bu sözleri

¹ Nevadir'ur-Ravendi, 21 ve 22

söylüyorlar mı?” Ben, “Evet!” diye arzettim. İmam şöyle buyurdu: “Allah Resulü’nden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Cebrail benim yanıma geldi ve bana şöyle buyurdu: “Ey Muhammed! Çok geçmeden ümmetin arasında bir takım fitneler ortaya çıkacaktır.” Ben şöyle dedim: “Bundan kurtuluş yolu nedir?” Cebrail şöyle buyurdu: “İçinde, sizden öncekilerin ve sizden sonrakilerin haberleri ve aranızdaki şeylerin hükümleri beyan edilen Allah’ın kitabıdır.”¹

16411. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Çok geçmeden ümmetin fitneye düşecek” denildiğinde ve “Bundan kurtuluş yolu nedir?” diye sorulduğunda şöyle buyurmuştur: “Allah’ın değerli kitabıdır. Bu kitaba, batıl ne önden ve ne arkadan yaklaşabilir. Övülmüş hikmet sahibi biri tarafından nazil olmuştur. Herkim ilmi Kur’an dışında bir yerde ararsa, Allah onu saptırır.”*²

16412. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah, Kur’an’ı alimlerin susuzluğunu giderici, anlayış, kavrayış sahibi kalplere bahar ve salihler için bir yol kıldı ve kullanan bir daha hastalık bulaşmayan bir ilaç ve beraberinde karanlığın barınamayacağı bir nur.”*³

16413. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu Kur’an’ın; öğüdünün aldatmayan, saptırmayıp doğru yolu gösteren, sözünde yalan olmayan bir nasihatçı olduğunu bilin. Kur’an’la oturup kalkan kimse bir artma ve bir de eksilme ile kalkar: Hidayetinde artma ve körlüğünde eksilme olur.”*⁴

16414. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Münezzeh olan Allah hiç kimseye Kur’an’ın benzeri bir şeyle öğüt vermemiştir. Çünkü O, Allah’ın sağlam ipi ve emin sebebidir. Gönüllerin baharı, ilmin kaynakları ondadır. Kalp için ondan başka cila yoktur.”*⁵

¹ Tefsir-i Ayyaşı, 1/3/2

² a. g. e. s. 6/11; bak. . tüm söze

³ Nehc'ül-Belağa, 198. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/199

⁴ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/18

⁵ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/31

16415. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an emreden ve sakındıran, sessiz ve konuşandır. Allah’ın mahlukata hüccetidir. Allah insanlardan Kur’an’la misak almış, misaklarına karşı onların nefislerini rehin tutmuştur.”¹

16416. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En iyi zikir Kur’an’dır. Göğüsler Kur’an ile genişler ve batınlar Kur’an ile aydınlanır.”²

16417. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah, kudretini göstererek onlar görmeksizin kitabında tecelli etti; onları kahriyle korkuttu.”³

16418. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer alemin doğu ve batısındaki bütün insanlar ölseler Kur’an yanımda olduktan sonra, asla yalnızlık ve dehşete kapılmam.”⁴

16419. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gerçekleri Kur’an yoluyla tanımayan kimse, fitnelerden uzak kalamaz.”⁵

16420. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an, iki hidayetin en üstünüdür.”⁶

16421. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah için, Allah için Kur’an’a uyun; onunla amel etmede başkası sizden önde olmasın.”⁷

16422. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim sözüm, Allah’ın sözünü neshetmez, ama Allah’ın sözü, benim sözümü nesheder ve Allah’ın sözünden bazısı, diğer bazısını nesheder.”⁸

16423. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Siz, Allah’ın kitabıyla gerçekleri görüyor, hakikatleri söylüyor ve hakkı işitiyorsunuz. Kur’an’ın ayetlerinden bazıları diğerlerini destekler ve bir birbirlerine şahitlik eder. Onda Allah hakkında çelişki yoktur, dostunu da Allah’a muhalefet ettirmez.”⁹

16424. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ın bir bölümü, diğer bir bölümünü tasdik eder. O halde sizler

¹ Nehc’ül-Belağa, 183. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 10/115

² Gurer’ul Hikem, 3255

³ Nehc’ül-Belağa, 147. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 9/103

⁴ el-Kafi, 2/602/13

⁵ el-Mehasin, 1/341/702

⁶ Gurer’ul Hikem, 1664

⁷ Nehc’ül-Belağa, 47. mektup

⁸ Kenz’ul Ummal, 2961

⁹ Nehc’ül-Belağa, 133. hutbe

bazısını diğer bazısı sebebiyle yalanlamayınız. (“Bu ayet falan ayetle uyuşmuyor” demeyiniz)”¹

3292. Bölüm Kur’an İmam ve Rahmettir

Kur’an:

“Kur’an’dan önce, Mûsa’nın Kitab’ı, (Tevrat), bir rahmet ve rehberdir. Bu Kur’an, zulmedenleri uyarmak ve iyi davrananlara müjde olmak üzere Arap diliyle indirilmiş, kendinden öncekileri doğrulayan bir Kitab’dır.”²

“Rabbinin katından bir belgesi ve onun arkasından da bir şâhidi olanlar, önlerinde de Mûsa’nın Kitab’ı önder ve rahmet olarak bulunanlardır ki, işte onlar Kur’an’a iman ederler.”³

16425. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’dan ayrılmayınız. Kur’an’ı imam ve önder ediniz.”⁴

16426. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Benden sonra öyle

bir zaman gelecek ki, o zamanda haktan daha gizli, batıldan daha aşıkâr bir şey olmayacak... Kur’an ve ehli insanlar içindedir; fakat, onlarla değil; insanlarla beraberdir, fakat, birlikte değil. . . Çünkü bir araya gelseler bile dalalet hidayete uymaz. Bu halk ayrılık üzere birleştiler ve birlikten ayrıldılar. Sanki kitabın önderleri onlar da, kitap onların önderi değildir. Onların yanında kitabın ancak adı vardır; sadece yazısını tanırlar.”⁵

3293. Bölüm Kur’an En Güzel Sözdür

Kur’an:

“Allah, ayetleri birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden Kitab’ı sözlerin en güzeli olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu Kitaptan tüyleri ürperir, sonra hem derileri ve hem de kalpleri Allah’ın zikriyle yumuşar ve yatıştır.”⁶

16427. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En güzel söz Allah’ın kitabıdır, en iyi hidayet Muhammed’in (s.a.a)

¹ Kenz’ul Ummal, 2861

² Ahkaf suresi, 12. ayet

³ Hud suresi, 17. ayet

⁴ Kenz’ul Ummal, 4029

⁵ Nehc’ül-Belağa, 147. hutbe

⁶ Zümer suresi, 23. ayet

hidayetidir. En kötü işler ise bidatlardır.”¹

16428. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En güzel kıssa, en etkili öğüt, en faydalı hatırlatma, aziz ve celil olan Allah’ın kitabıdır.”²

16429. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En doğru söz, en etkili öğüt, en güzel kıssa Allah’ın kitabıdır.”³

16430. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala’nın kitabını öğreniniz. Zira o sözlerin en güzeli, öğütlerin en etkilisidir. Kur’an’ı derin anlayınız. Zira o kalplerin baharıdır. Kur’an’ın nurundan şifa dileyiniz. Zira Kur’an göğüslerdeki hastalıklara şifa verendir. Kur’an’ı güzel tilavet ediniz. Zira ki Kur’an kıssaların (ibretli öykülerin) en güzelidir.”⁴

16431. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sözlerin en doğrusu, öğütlerin en etkilisi ve kıssaların en güzeli Allah’ın kitabıdır.”⁵

16432. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ın diğer

sözlere üstünlüğü, Allah’ın diğer yaratıklarına üstünlüğü gibidir.”⁶

16433. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı güzel tilavet ediniz. Zira Kur’an kıssaların en faydalısıdır. Kur’an’dan şifa talep ediniz. Zira Kur’an göğüslerin şifasıdır.”⁷

3294. Bölüm Kur’an Her Zaman Yenidir

16434. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an her ne kadar tekrar edilse de ve kulakla işitilse de yine de eskimez.”⁸

16435. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Kur’an ne kadar çok okunsa ve konuşulsa da yeniliği ve tazeliği sürekli artmaktadır. Bunun sırrı nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Çünkü Allah Tebarek ve Teala onu belli bir zaman ve belli insanlar için karar kılmamıştır. Bu yüzden her zaman, her topluluk için

¹ Bihar, 77/122/23

² el-Kafi, 8/175/194

³ Fakih, 4/402/5868

⁴ Tuhef’ul Ukul, 150

⁵ Bihar, 77/114/8

⁶ a. g. e. 92/19/18

⁷ Gurer’ul Hikem, 2543

⁸ Nehc’ül-Belağa, 156. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 9/203

kıyamet gününe kadar yeni ve tazedir.”¹

16436. İmam Rıza (a.s), *Kur'an'ın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kur'an Allah'ın sağlam ipi, sağlam kulpu ve cennete çeken en üstün yoludur. Kur'an ateşten kurtarır, zamanın geçmesiyle asla eskimez. Çeşitli diller onu çökeltip yokluğa sürükleyemez. Zira Kur'an belli bir zaman için karar kılınmamıştır. Aksine Kur'an her insan için burhan ve hüccete bir kılavuz olarak taktir edilmiştir. Ne önden ve ne de arkadan batıl ona yol bulamaz ve Kur'an, övülmüş hikmet sahibinin nezdinden nazil olmuştur.”²

3295. Bölüm **Kur'an En Büyük** **Hastalıklara Şifadır**

Kur'an:

“Kur'an'dan iman edenlere rahmet ve şifa olan şeyler indiriyoruz. O, zalimlerin ise sadece kaybını artırır.”³

“Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt ve kalplerde olana şifa, iman edenlere doğruyu gösteren bir rehber ve rahmet gelmiştir.”⁴

“Biz bu Kur'an'ı yabancı bir dil ile ortaya koysaydık: “Ayetleri uzun açıklanmalı değil miydi? Bir Araba yabancı bir dille söylenir mi?” derlerdi. De ki: “Bu, iman edenlere doğruluk rehberi ve gönüllerine şifadır.” İnanmayanların kulaklarında ağırlık vardır ve onlara kapalıdır; sanki bunlara uzak bir mesafeden sesleniliyor da anlamıyorlar.”⁵

16437. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz o; küfür, nifak, azgınlık ve sapıklık gibi en büyük dertlere devadır.”⁶

16438. İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz bu Kur'an'da nur kandilleri ve göğüslerin şifası vardır. O halde parlatıcı Kur'an nuruyla parlatmalı ve kalbini o sifata gem vurmalıdır. Zira

¹ Bihar, 92/15/8

² Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/130/9

³ İsra suresi, 82. ayet

⁴ Yunus suresi, 57. ayet

⁵ Fussilet surei, 44. ayet

⁶ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/19

(Kur'an'ın) telkini, karanlıklarda ışığın yardımıyla yolu kateden kimse gibi basiret sahibi şahsın kalbinin hayatıdır.”¹

16439. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tutunulacak sağlam bir ip, aydınlatıcı bir nur, şifalı bir kaynak, olan Allah'ın kitabına sarılın... Onunla konuşan doğru konuşur; onunla amel eden kazanır.”²

16440. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an ilahtır.”³
bak. ed-Deva, 1290. bölüm

3296. Bölüm

Kur'an Bir Servettir, Onsuz Zengin Olmak Mümkün Değildir

16441. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an bir servettir. Onsuz zengin olmak mümkün değildir. Kur'an olduktan sonra fakirlik olmaz.”⁴

16442. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an bir servettir. O olduğu taktirde

fakirlik olmaz. O olmadığı taktirde de zenginlik olmaz.”⁵

16443. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim Kur'an'ı okursa o asla fakir olmayacak bir zengindir.”⁶

16444. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'a uyduktan sonra yoksulluk, Kur'an'a uymadan önce de zenginlik gelmeyeceğini bilin. O halde ondan dertlerinize şifa isteyin, zorluklarınıza karşı yardım dileyin.”⁷

16445. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkime Kur'an verilir de buna rağmen başkasına bundan daha üstün bir nimet verildiğini sanırsa, şüphesiz küçük bir şeyi büyük saymış ve büyük bir şeyi küçük görmüş olur.”⁸

bak. el-Gına, 3112. Bölüm

3297. Bölüm

Kur'an'daki Mevcut İlimler ve Haberler

16446. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'da sizden öncekilerin haberleri, sizden

¹ Keşf'ul Gumme, 2/119

² Nehc'ül-Belağa, 156. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/203

³ Kenz'ul Ummal, 2310

⁴ Bihar, 92/19/18

⁵ Kenz'ul Ummal, 2307

⁶ Mean'il-Ahbar, 279

⁷ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/18

⁸ Mean'il-Ahbar, 279

sonrakilerin haberleri ve aranızdaki şeylerin hükümleri vardır.”¹

16447. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki geleceğin bilgisi, geçmişe ait haberler, derdinizin ilacı, aranızdaki düzenin gerektirdiği her şey ondadır.”²

16448. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim öncekilerin ve sonrakilerin ilmini isterse, Kur’an’ı araştırıp düşünmelidir.”³

16449. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizinle, öncekilerle ve gelecektekilerle ilgili haberler ile gök ve yer haberleri Kur’an’dadır. Eğer biri gelir de sizi ondan haberdar kılarsa, şüphesiz bundan şaşkınlığa düşersiniz.”⁴

16450. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İki kişinin görüş farklılığına düştüğü her konunun kökü, mutlaka aziz ve celil olan Allah’ın kitabında mevcuttur. Ama insanların akılları buna erişememektedir.”⁵

bak. el-İmamet (3), 192.

Bölüm

3298. Bölüm Kur’an’ı Öğrenmek

16451. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana ölmeden önce, Kur’an’ı öğrenmesi veya öğrenme halinde ölmesi yakışır.”⁶

16452. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur’an, Allah’ın ziyafet sofrasıdır. O halde gücünüz yettiğince bu sofradan yararlanın.”⁷

16453. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz bu Kur’an Allah’ın ziyafet sofrasıdır. O halde gücünüz yettiğince Allah’ın sofrasından öğreniniz.”⁸

16454. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı öğrenin, çünkü o sözlerin en güzelidir. Onda anlayışınızı derinleştirip kavrayışınızı genişletin. Çünkü o gönüllerin baharıdır. Nuruyla şifa bulun, zira o göğüslerin

¹ Nehc’ül-Belağa, 313. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/220

² Nehc’ül-Belağa, 158. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 9/217

³ Kenz’ul Ummal, 2454

⁴ el-Kafi, 2/599/3

⁵ a. g. e. 1/60/6

⁶ ed-Deavat lil Ravendi, 220/600

⁷ Bihar, 92/19/18

⁸ Kenz’ul Ummal, 2356

şifasıdır. Onu en güzel okuyuşla okuyun. Çünkü o kıssaların en faydalısıdır.”¹

16455. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer mutlu insanların hayatını, şehitlerin ölümünü, hasret gününde kurtuluşu, yakıcı günde gölgeyi ve sapıklık gününde hidayeti istiyorsanız, Kur’an’ı öğreniniz. Zira ki Kur’an rahman olan Allah’ın sözüdür. Şeytandan bir korunma vesilesidir ve (ameller için kurulan) terazinin ağırlığıdır.”²

16456. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Muaz! Eğer mutlu insanların hayatını, şehitlerin ölümünü, haşır gününde kurtuluşu, korku gününde güvenliği, karanlıklar gününde nuru, yakıcı günde gölgelenmeyi, susuzluk gününde suya kanmayı, (amel terazisinin) hafiflik gününde ağırlığı ve sapıklık gününde hidayeti istiyorsan, o halde Kur’an’ı öğren. Zira Kur’an Rahman’ı hatırlamak, şeytandan korunmak ve (ameller) terazisinin ağırlığıdır.”³

16457. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizin en iyileriniz, Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir.”⁴

16458. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizin en iyiniz, Kur’an’ı öğrenen ve öğretenidir.”⁵

16459. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir.”⁶

16460. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şiilerimizden ve dostlarımızdan herkim ölür ve Kur’an’ı iyi bilmezse, kabirde Allah o sebeple makamını yüceltsin diye kendisine Kur’an öğretilir. Zira cennet dereceleri, Kur’an ayetleri sayısındadır. O halde Kur’an okuyan kimseye şöyle denir: “Oku ve yücel.”⁷

16461. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı bilen kimseye şöyle denir: “Oku ve yücel ve dünyada tertil ile okuduğun gibi burada da tertil ile oku. Zira senin makamın okuduğun son ayettedir.”⁸

¹ Nehc’ül-Belağa, 110. hutbe

² Bihar, 92/19/18

³ Kenz’ul Ummal, 2439

⁴ Bihar, 92/186/2

⁵ Kenz’ul Ummal, 2351

⁶ a. g. e. 2354

⁷ Bihar, 92/188/10

⁸ Kenz’ul Ummal, 2330

16462. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı bilen kimse cennete girince ona şöyle derler: “Oku ve yüksel.” O okur ve her ayetle birlikte bir makama yükselir. Böylece Kur’an’dan bildiği son ayete dek okur.”¹

16463. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı öğrenmek ve çok okumaktan ayrılmayın.”²

16464. *İmam Ali (a.s), camide Kur’an okuyan ashabının sesini işitince şöyle buyurmuştur:* “Ne mutlu onlara! Onlar, Allah Resulü’ne en sevimliler idiler.”³

bak. el-Bihar, 92/185, 20. Bölüm

3299. Bölüm

Kur’an Öğretmenin Sevabı

16465. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim birine Kur’an öğretirse onun mevlasıdır. O şahıs onu yalnız ve yarımsız bırakmamalı ve kendisini ona tercih etmemelidir.”⁴

16466. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Allah’ın kitabından bir ayeti bir kula öğretirse, onun mevlasıdır. Dolayısıyla o kulun onu yalnız ve yarımsız bırakması ve kendisini ona tercih etmesi doğru değildir. Eğer böyle yaparsa İslam’ın halkalarından bir halkayı parçalamış olur.”⁵

16467. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herhangi bir grup Allah’ın evlerinden birinde, Allah’ın kitabını okumak ve müzakere etmek için toplandığında, onlara huzur inmiş, onları rahmet kaplamış, melekler onları aralarına almış ve Allah yanındaki kimselerle onları anmıştır.”⁶

16468. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki her kim Kur’an’ı öğrenir ve başkalarına öğretirse veya Kur’an’daki şeylerle amel ederse ben onu cennete doğru sevk ederim ve cennete doğru hidayette bulunurum.”⁷

16469. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim

¹ a. g. e. 2331

² a. g. e. 2368

³ a. g. e. 4025

⁴ a. g. e. 2382

⁵ a. g. e. 2384

⁶ a. g. e. 2320

⁷ a. g. e. 2375

çocuğuna Kur'an'ı öğretirse Allah onun boynuna kıyamet günü gören ilk ve son herkesin şaşkınlığa düşeceği bir kolye asar.”¹

16470. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Evladın baba üzerindeki hakkı ise ona güzel isim vermesi, onu güzel terbiye etmesi ve ona Kur'an'ı öğretmesidir.”²

16471. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim bulüğe ermeden önce Kur'an okursa, çocuklukta ona hikmet verilmiş olur.”³

3300. Bölüm

Kur'an Ezberlemeye

Tevşik

16472. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim Allah kitabını ezberleme nimeti verdiği halde o kimse başkasına bu nimetten başka bir nimet verildiğini sanırsa, şüphesiz en büyük nimeti küçük görmüş ve nankörlüğe düşmüş olur.”⁴

16473. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu asılı Kur'an'lar sizleri kandırmasın. Allah-u Teala

Kur'an'ın yeri olan bir kalbe asla azap etmez.”⁵

16474. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkimin içinde Kur'an'dan bir şey olmazsa, şüphesiz yıkık bir evdir.”⁶

16475. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ı ezberleyen kimse, Kur'an ile amel ederse yüce, iyi, ve mesaj getiren elçilerle (meleklerle) birlikte.”⁷

16476. Resulullah (s.a.a), Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sana öyle bir dua öğreteyim ki, asla Kur'an'ı unutmayasın. Şöyle de: “Allah'ım! Bana rahmet et ki hayatta olduğum müddetçe asla sana itaatsizlik etmeyeyim, bana öyle bir rahmet et ki, faydasız şeyler hususunda zahmete düşmeyeyim ve bana seni hoşnut eden şeylerde güzel düşünmeyi nasip et. Bana kitabını öğrettiğin gibi hıfzetmeyi kalbim ile birlikte kıl. Bana seni hoşnut edecek şekilde onu tilavet etmeyi nasip eyle. Allah'ım! Kitabın vesilesiyle basiretimi aydınlat, göğsümü geniş tut, dilimi konuştur, bedenimi Kur'an

¹ a. g. e. 2386

² Nehc'ül-Belağ, 399. hikmet

³ Kenz'ul Ummal, 2452

⁴ a. g. e. 2317

⁵ a. g. e. 2400

⁶ a. g. e. 2478

⁷ el-Kafi, 2/603/2

yolunda çalıştır. Bu konuda Kur'an'la bana güç ver ve Kur'an hakkında bana yardımcı ol. Bu konuda senden başka kimse yardım edemez. Şüphesiz senden başka ilah yoktur.”¹

16477. *Resulullah (s.a.a), bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ım! Bana öyle bir rahmet et ki hayatta olduğum müddetçe sana asla isyan etmeyeyim, seni hoşnut eden şeylerde iyi düşünmeyi bana nasip et, bana öğrettiğin gibi kitabını hıfz etmeyi kalbimle birlikte kıl ve seni benden hoşnut kılacak bir şekilde Kur'an'ı tilavet etmemi nasip et. Allah'ım! Basiret gözümü kitabınla aydınlat, Kur'an vesilesiyle göğsümü geniş tut. Kalbimi Kur'an ile sevindir, dilimi Kur'an ile konuştur, bedenimi Kur'an yolunda çalıştır. Bu konuda bana güç ver. Zira senin vesilen dışında hiçbir güç ve kudret imkanı yoktur.”²

bak. el-Emsal, 3617. Bölüm; Kenz'ul Ummal, 8/411, Kenz'ul Ummal, 2/58, et-Targib ve't Terhib, 2/360,

3301. Bölüm Kur'an'ı Zihninden Geçirmeye Teşvik

16478. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bu Kur'an'ı koruyunuz. Zira Kur'an ürkektir. Bu yüzden devenin diz bağından kopup kurtulmasından daha hızlı bir şekilde Kur'an insanların göğsünden çıkıp kaçır. Dolayısıyla sizden hiç kimse, “Falan ayeti unuttum” demesin. Aksine kendisine unutturulmuştur.”³

16479. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden birisinin “Falan ayeti unuttum” demesi doğru değildir. Aksine ona unutturulmuştur. Kur'an'ı hatırlayınız. Zira canım elinde olana andolsun ki Kur'an devenin dizbağından kurtulup kaçmasından daha çabuk bir şekilde insanların kalbinden kaçıp gider.”⁴

16480. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur'an'ı ezberleyen kimsenin kendi zihninde Kur'an'ı korumak için gece ve gündüz okuduğu zamanda ki Kur'an'ın misali bir devesi olan insanın

¹ Bihar, 92/208/5

² Kurb'ul Esnad, 5/16

³ Kenz'ul Ummal, 2850

⁴ a. g. e. 2849

misalidir ki, dizbağını bağladığı taktirde devesini tutar ve diz bağını çözdüğü taktirde ise devesinin kaçır. Kur'an işte böyledir.”¹

16481. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim Kur'an surelerinden bir sureyi unutursa, o sure, (cennette) güzel bir yüz ve yüce bir derece şeklinde karşısında tecelli eder ve onu görünce şöyle der: “Sen kimsin? Ne kadar da güzelsin?! Keşke benim olsaydın.” O şöyle cevap verir: “Beni tanımıyor musun? Ben falan sureyim. Eğer beni unutmasaydın, seni bu mekana yüceltirdim.”²

bak. Vesail'uş Şia, 4/845, 12. Bölüm; Kenz'ul Ummal, 1/615; el-Kafi, 2/576. Bölüm

3302. Bölüm Kur'an'ı Bilenlerin Sevabı

16482. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın rahmetince kuşatılan ve aziz ve celil olan Allah'ın nuruyla

örtülen kimseler, bu Kur'an'ı bilenlerdir.”³

16483. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ı bilenler, kıyamet günü cennet ehlinin arifleridir.”⁴

16484. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ı bilen kimseler, cennet ehlinin arifleridirler, Allah yolunda cihat edenler, cennet ehlinin önderleri ve Peygamberler cennet ehlinin efendileridirler.”⁵

16485. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin büyükleri Kur'an'ı bilenler ve geceyi ibadetle geçirenlerdir.”⁶

16486. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ı okuyunuz ve onu ezberleyiniz. Zira Allah-u Teala Kur'an olan kalbe azap etmez.”⁷

16487. Resulullah (s.a.a), Ubud savaşı şehitleri toprağa verilince şöyle buyurmuştur: “Onlardan hangisinin Kur'an'ı daha çok bir araya getirdiğine bakınız ve onu kabirnde arkadaşının önüne geçiriniz.”⁸

¹ a. g. e. 2854

² Sevak'ul A'mal, 283/1

³ Cami'ul Ahbar, 115/202

⁴ Kenz'ul Ummal, 2289, 2289, 2290

⁵ Müstedrek'ül-Vesail, 11/7/12275

⁶ el-Hisal, 7/21

⁷ Cami'ul Ahbar, 115/205

⁸ Kenz'ul Ummal, 29890

16488. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Kur’an’ı toplarsa, Allah ölünceye kadar onu aklından faydalandırır.”¹

16489. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an ehli, Allah’ın ehlidir ve Allah’ın dergahının özel misafirleridir.”²

16490. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı bilenler İslam’ın bayraktarlarıdır. Herkim Kur’an’ı yüce kılar, şüphesiz Allah da onu yüce kılar. Herkim de onu hor kılar, aziz ve celil olan Allah’ın laneti ona olsun.”³

16491. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı bilenler, Allah’ın kelamının öğreticileri ve Allah’ın nuruna bürünmüş kimselerdir. Herkim onlarla dostluk ederse, şüphesiz Allah ile dostluk etmiştir. Herkim de onlara karşı düşmanlık ederse şüphesiz Allah’a karşı düşmanlık etmiştir.”⁴

16492. *Resulullah (s.a.a)* Yemen’e bir heyet gönderdi. Onlar arasından yaşı en az olan birini de başkanlığa seçti. Birkaç gün geçti ve o heyet

daha yola koyulmadı. Bir şahıs Peygamber’e şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Yaşı herkesten küçük olan o şahsı mı bizlere reis seçtin?” Peygamber (bu işin illetini beyan ederek) onun Kur’an okuyan birisi olduğunu hatırlattı.”⁵

bak. el-Bihar, 92/177, 19. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 1/523. Bölüm

3303. Bölüm Kur’an’ı Bilen Kimseye Yakışan Şey

16493. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah karşısında gizli ve açık huşu göstermeye insanlardan en layık olan kimse Kur’an’ı bilen kimsedir. Gizli ve açık namaz kılmaya, oruç tutmaya insanlardan en müstahak olan kimse Kur’an’ı bilen kimsedir.”⁶

16494. *Resulullah (s.a.a), bir gün insanların içine girerek yüksek sesle şöyle buyurmuştur:* “Ey Kur’an’ı bilenler! Boş şeylerle uğraşanların, güldüğü bir zamanda sen göz yaşlarıyla gözüne sürme çek.

¹ a. g. e. 2318

² a. g. e. 2278

³ a. g. e. 2344

⁴ a. g. e. 2345

⁵ Kenz’ul Ummal, 4020

⁶ el-Kafi, 2/604/5

Uyuyanlar gece uyuduğu zaman, sen (ibadet için) kalk, yiyenler yediği zaman sen oruç tut. Sana zulmeden kimseyi bağışla. Sana kin duyan kimseye kin duyma. Sana karşı cahilce davranan kimseye cahilce davranma.”¹

bak. el-İlm, 2886. Bölüm; el-Akl, 2809. Bölüm

3304. Bölüm Kur’an Bilen Kimseye Yakışmayan Şey

16495. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kendisine karşı hiddetlenen kimseye hiddetlenmek, Kur’an sahibi bir kimseye yakışmaz ve içinde Allah’ın kelamı olan kimseye, kendisine cahilce davranan kimseye cahilce davranması asla yakışmaz.”²

16496. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an bilen kimseye başkalarının beyinsizce davranışları karşısında beyinsizce davranması, kendisine hiddetlenen birisine hiddetlenmesi, kendisine saldırgan davranan birisine

saldırgan davranması yakışmaz. Kur’an’ı bilen kimse, Kur’an’ın bereketiyle affeder ve bağışlar.”³

bak. el-Akl, 2810. Bölüm

3305. Bölüm Kur’an’ı Tilavet Etmeye Teşvik

Kur’an:
“Allah’ın Kitab’ını okuyanlar, namazı kılanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak edenler, tükenmeyecek bir kazanç umabilirler.”⁴

16497. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden birisi rabbiyle konuşmak isterse Kur’an okusun.”⁵

16498. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bu kalpler de aynı demir gibi pas tutar.” Oradakiler, “Ya Resulullah! Onun cılası nedir?” diye sorduklarında ise şöyle buyurmuştur: “Kur’an okumaktır.”⁶

16499. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İmanın

¹ Kenz’ul Ummal, 4198

² a. g. e. 2347

³ a. g. e. 2349

⁴ Fatır suresi, 29. ayet

⁵ Kenz’ul Ummal, 2257

⁶ a. g. e. 2441

aşılması Kur'an'ı tilavet etmekledir.”¹

16500. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Kur'an tilavet etmekle ünsiyet edinirse, kardeşlerin ayrılması onu yalnızlık duygusuna kaptırmaz.”²

16501. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur'an okumaktan ayrılma. Zira Kur'an okumak günahlara kefarete, ateş karşısında bir perde ve azaptan güvenlikte olma sebebidir.”³

16502. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kari (Kur'an okuyan kimse) Kur'an okuyunca (harekelerle ilgili) bir yanlışlığa düşerse veya Kur'an okuyan kimse Arap değilse melek onun için nazil olduğu şekilde yazar.”⁴

16503. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Kur'an okumaktan gaflet etme. Zira Kur'an kalbi diriltir, kötülükten, zulümden ve günden alıkoyar.”⁵

16504. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur'an okuyan kimsenin şüphesiz iki yanından Peygamberlik

yükselir, sadece ona vahyolmaz.”⁶

16505. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur'an okuyan kimsenin adeta iki yanından Peygamberlik yükselmiş gibidir. Sadece ona vahyedilmez.”⁷

16506. *İmam Ali (a.s), Kur'an'ı hatmettikten sonra şu duayı okumuştur:* “Allah'ım! Göğsümü Kur'anla genişlet, bedenimi Kur'an hükümleriyle amel ettir, gözlerimi Kur'an ile aydınlat, dilimi Kur'an ile konuştur, hayatta olduğum müddetçe, Kur'an ile amel etme hususunda bana yardım et. Şüphesiz senin vesilen dışında bir güç ve kudret yoktur.”⁸

bak. Kenz'ul Ummal, 2/349. Bölüm; el-Bihar, 92/369, 126. Bölüm

3306. Bölüm Kur'an'ı Güzel Bir Sesle Okumak

¹ Gurer'ul Hikem, 7633

² a. g. e. 8790

³ Bihar, 92/17/18

⁴ Kenz'ul Ummal, 2284

⁵ a. g. e. 4032

⁶ a. g. e. 2347

⁷ a. g. e. 2349

⁸ Bihar, 92/209/6

16507. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Güzel ses Kur’an’ın süsüdür.”¹

16508. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* Her şeyin bir süsü vardır. Kur’an’ın süsü de güzel sestir.”²

16509. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı güzel seslerinizle süsleyin.”³

16510. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Kur’an’ı herkesten daha güzel okuyan kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kur’an okumasını işittiğinde kendisinde Allah’ın korkusunu ve haşyetini gördüğün kimsedir.”⁴

16511. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an okumada insanların ses açısından en güzel olanı, Kur’an okuduğunu işittiğinde, Allah’tan korktuğunu hissettiğin kimsedir.”⁵

16512. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı güzel sesle okuyunuz. Zira güzel ses, Kur’an’ın güzelliğini artırır.”⁶

16513. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ali b. Hüseyin (a.s) Kur’an’ı bütün insanlardan daha güzel sesle okurdu. Öyle ki suçular evinin kapısının önünden geçtiğinde duruyor ve onun Kur’an okumasını dinliyorlardı. İmam Bakır (a.s) da ses açısından insanların en güzeliydi.”⁷

16514. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah her Peygamberi güzel bir sesle göndermiştir.”⁸

3307. Bölüm Tilavet Hakkı

Kur’an:

“Kendilerine verdiğimiz Kitab’ı gereğince okuyanlar var ya, işte ona ancak onlar iman ederler. Ona küfredenler ise kaybedenlerdir.”⁹

16515. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cahil yaşayanları ve sapık yol üzere ölenleri Allah’a şikayet ederim. Hakkıyla okunduğu ve değiştirilmediği halde onlar nezdinde Allah’ın kitabından daha

¹ Bihar, 92/190/2

² Kenz’ul Ummal, 2768

³ Bihar, 92/190/2

⁴ a. g. e. s. 195/10

⁵ et-Tergib ve’t-Terhib, 2/364/9

⁶ Kenz’ul Ummal, 2765

⁷ el-Kafi, 2/616/11

⁸ a. g. e. h. 10

⁹ bakara suresi, 121. ayet

değersiz bir meta/şey yoktur. Ama değiştirilir/tahrif edilirse onlar nezdinde Allah'ın kitabından daha değerli bir şey olamaz.”¹

16516. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra öyle bir zaman gelecek ki, o zamanda haktan daha gizli, batıldan daha aşık bir şey olmayacak... O zaman halka hakkıyla okunduğunda Kur'an'dan daha rağbetsiz ve tahrif edildiğinde ise ondan daha rağbetli şey olmayacaktır. Ülkelerde maruftan daha münker ve münkerden daha maruf şey olmayacaktır. Kur'an'ı yüklenenler onu atmış ve hıfzedenler onu unutmuş olacaktır. O günde Kur'an ve ehli kovulmuş iki sürgün, olacak... bundan önce de salihlerle her türlü zulmü reva görenler onlardı.”²

16517. İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “Kendilerine verdiğimiz kitabı hakkıyla okuyanlar” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Ayetlerini açık ve sayılı bir şekilde okurlar, anlamını anlamaya çalışırlar, hükümleriyle amel ederler, vaadlerinden ümitvar olurlar,

azabından korkarlar, kıssalarından ders alırlar, örneklerinden öğüt alırlar, emirlerini yerine getirirler, yasaklarından uzak dururlar. Allah'a yemin olsun ki Kur'an'ı hakkıyla tilavet edilmesi, ayetlerini ezberlemek, kelime ve harflerini birbiri ardınca okumak, bir sureyi tilavet etmek, haşiyelerini mütalaa etmek anlamında değildir. Onlar harflerini ve kelimelerini ezberlediler ama anlamlarını zayı ettiler. Şüphesiz bu Kur'an'ın hakkıyla tilavet etmek, ayetleri üzerinde düşünmek ve tedebbür de bulunmak anlamındadır. Nitekim Allah-u Teala da şöyle buyurmuştur: **“Ayetleri hakkında düşünsünler diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.”**³

16518. Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala'nın “Hakkıyla tilavet ederler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Yani hakkıyla tabi olurlar.”⁴

¹ Nehc'ül-Belağa, 17. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/284

² Nehc'ül-Belağa, 147. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/104

³ Tenbih'ul Havatir, 2/236

⁴ Dur'ul Mensur, 1/272

16519. *İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s), Kur'an'ı hatmettiği zaman şöyle dua etmiştir:* “Ey Allah'ım! Kur'an tilavetinde bizlere yardım ettin, ifadesinin ve beyanının güzelliği sebebiyle, dilimizin kabalığını ve sertliğini yumuşak ve kolay kıldın. O halde bizi, Kur'an'a hakkıyla riayet edenlerden ve muhkem ayetleri karşısında teslimiyet inancıyla sana itaat edenlerden kıl.”¹

16520. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yakinen biliniz ki sizler, kimin tahrif ettiğini bilmedikçe Allah'ın kitabını hakkıyla tilavet etmiş olmazsınız. Zira onu tanıdığınız taktirde bid'atları ve doğru olmayan yorumları da tanırırsınız.”²

16521. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İslam'a davet edildiğinde kabul eden, Kur'an'ı okuyup onu güzel anlayan topluluk nerede?”³

16522. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ah olsun Kur'an'ı okuyup hükümlerini uygulayan, farzlarını düşünüp ifa eden, sünnete hayat verip bidati öldüren, cihada

çağrıldığında icabet eden, kumandanlarına bağlanıp itaat eden kardeşlerime!”⁴

3308. Bölüm Kur'an'ı Kenara İtmek

Kur'an:

“Allah, kitab verilenlerden, “Onu insanlara açıklayacaksınız ve gizlemeyeceksiniz” diye ahit almıştı. Onlar ise, onu arkalarına atıp az bir değere değiştiler. Alış verişleri ne kötüdür!”⁵

“Ellerinde olanı doğrulayan bir peygamber Allah katından onlara gelince kitab verilenlerden bir takımı, bilmiyorlarmış gibi, Allah'ın kitabını arkalarına attılar.”⁶

16523. *İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her ümmet semavi kitabını terk edip bir kenara itince Allah onlardan onun ilmini aldı. Her ümmet düşmanlarını dost ve veli edindiğinde ise Allah o düşmanlarına velayet ve hükümet imkanını verdi.

¹ Sahifet'us-Seccadiye, 158, 42. dua

² Bihar, 78/105/3

³ Nehc'ül-Belağa, 121. hutbe

⁴ a. g. e. 182

⁵ Al-i İmran suresi, 187. ayet

⁶ bakara suresi, 101. ayet

Kitabı bir kenara itmek, harf ve kelimelerini ikame ettikleri halde anlamlarını tahrif etmeleri, kitabı okuyup rivayet ettikleri halde, riayet etmemeleri ve amel etmemeleri anlamındadır. Cahiller onu iyi okudukları ve ezberledikleri için sevinirler, alimler ise ona riayet etmedikleri ve kendisiyle amel etmedikleri sebebiyle üzüldürler.”¹

16524. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur'an okuyup da öldükten sonra ateşe giren kimse, Allah'ın ayetleriyle alay eden kimselerdendir.”²

3309. Bölüm Kur'an Okumanın Adabı

1-Ağzı Temizlemek

16525. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ın yolunu temizleyiniz.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah'ın Resülü! Kur'an'ın yolu nedir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Ağzlarınızdır.” Kendisine şöyle arzedildi: “Neyle

temizleyelim?” Peygamber şöyle buyurdu: “Misvak ile (fırçalamakla)”³

16526. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz ağzlarınız Kur'an'ın yolarıdır. O halde misvak kullanarak (fırçalayarak) ağzlarınızın güzel kokmasını sağlayın.”⁴

16527. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ağzlarınızı güzel kokutun. Zira ağzlarınız Kur'an'ın yoludur.”⁵

2-Allah'a Sığınmak

Kur'an:

“Kur'an okuyacağın zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın.”⁶

16528. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günah kapılarını istiaze ile (“euзу billah min'eş-Şeytan'ir-Recim” cümlesini diyerek) kapatınız ve itaat kapılarını besmele (“Bismillahirrahmanirrahim” cümlesi) ile açınız.”⁷

16529. İmam Sadık (a.s), kendisine her surenin başlangıcında kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınmanın

¹ el-Kafi, 8/53/16

² Nehc'ül-Belağa, 228. hikmet

³ Bihar, 92/213/11

⁴ Kenz'ul Ummal, 2751

⁵ a. g. e. 2752

⁶ Nahl suresi, 98. ayet

⁷ Bihar, 92/216/24

hükümü sorulunca şöyle buyurmuştur: “Evet, şeytanların en aşağılığı olan kovulmuş şeytandan Allah’a sığın.”¹

bak. 379. Konu, el-İstiaze

3-Tertil

Kur’an:

“...Bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur’an oku.”²

16530. Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın “Kur’an’ı tertil ile oku” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı açık ve tane tane oku. Onu ot tohumu gibi saçma ve tıpkı şiir gibi hızla ve kesik kesik de okuma. İlginçliklerinde durunuz. Kalpleri onunla harekete geçiriniz. Tüm çabanız, sureyi sonuna dek okumak olmasın.”³

16531. Resulullah (s.a.a), hakeza bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı açık ve tane tane okuyunuz. Şiir gibi hızlı ve kesik kesik okumayınız. İlginç konularında düşününüz, kalplere onunla neşter vurunuz. Tüm çabanız sureyi sonuna dek okumak olmamalıdır.”⁴

16532. İmam Ali (a.s), hakeza bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı açık seçik oku. Şiir gibi hızla ve kesik kesik okuma. Çakıl taşları gibi saçıp durma. Katı kalplerinizi (Kur’an vesilesiyle) korkuya düşürünüz ve tüm çabanız, sureyi sonuna kadar okuma olmamalıdır.”⁵

16533. İmam Ali (a.s), takva sahiplerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Geceleri ayakları üzerinde durup Kur’an ayetlerini, anlamını düşünerek ağır ağır (tertil üzere) okurlar. Onunla hüznölere dalar, dertlerinin çaresini onda bulurlar.”⁶

4-Tedebbür (Düşünme ve Dikkat Etme)

Kur’an:

“Bunlar Kur’an’ı düşünmezler mi? Yoksa kalpleri kilitli midir?”⁷

“Sana indirdiğimiz bu kitab mübarektir; ayetlerini düşünsünler, akli olanlar da öğüt alsınlar.”⁸

“Söyleneni hiç düşünmezler mi? Yoksa onlara, önce geçmiş

¹ Tefsir-i Ayyaşi, 2/270/68

² Müzzemmil suresi, 4. ayet

³ Nevadir’ur-Ravendi, 30

⁴ Kenz’ul Ummal, 4117

⁵ el-Kafi, 2/614/1

⁶ Nehc’ül-Belağa, 193. hutbe

⁷ Muhammed surei, 24. ayet

⁸ Sad suresi, 29. ayet

atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?”¹

“Kur’an’ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer o Allah’tan başkasından gelseydi, onda çok aykırılıklar bulurlardı.”²

16534. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki tefekkür ile okunmayan Kur’an’da hayır yoktur. Biliniz ki anlayış ve düşünceyle birlikte olmayan ibadette de hayır yoktur.”³

16535. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ın ayetleri ilim hazineleridir. O halde bir hazine açılınca, ona bakman gerekir.”⁴

16536. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ın ayetleri üzerinde tefekkür ediniz ve ondan ibret öğreniniz. Zira Kur’an ibret ve öğütlerin en etkili olanıdır.”⁵

16537. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı üç günden az okuyan (üç günden önce bitiren) kimse (Kur’an hakkında) fakih ve alim olamaz.”⁶

16538. *Resulullah (s.a.a), İbn-i Ömer’e yaptığı bir konuşmasında şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı bir ayda oku.” İbn-i Ömer şöyle diyor: “Ben, “Bundan daha kısa sürede okuyabilirim” deyince Peygamber şöyle buyurdu: “Yirmi gecede oku.” İbn-i Ömer şöyle diyor: “Ben, “Bundan daha da az bir sürede okuyabilirim.” Peygamber şöyle buyurdu: “On gecede oku.” İbn-i Ömer şöyle arzetti: “Ben, “Bundan daha az bir sürede okuyabilirim” diye arz edince Peygamber şöyle buyurdu: “Yedi gecede oku ve bundan daha ileri gitme.”⁷

16539. *İmam Sadık (a.s), Kur’an’ın bir gecede hatmedilmesinin hükmünü soran birine şöyle buyurmuştur:* “Onu bir aydan daha az bir sürede okumayı hoş görmüyorum.”⁸

bak. el-İbadet, 2491. Bölüm

5-Huşu

Kur’an:

“İman edenlerin gönüllerinin Allah’ı anması ve O’ndan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı daha gelmedi mi? Onlar,

¹ Mü’minun suresi, 68. ayet

² Nisa suresi, 82. ayet

³ Bihar, 92/211/4

⁴ a. g. e. s. 216/22

⁵ Gurur’ul Hikem, 4493

⁶ Kenz’ul Ummal, 2828

⁷ a. g. e. 2815

⁸ el-Kafi, 2/617/1

daha önce kendilerine kitab verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı; çoğu, yoldan çıkmış kimselerdir.”¹

16540. İmam Rıza (a.s) (Horasan’a yaptığı yolculuğunda) geceleri yatağında çok Kur’an okuyordu. İçinde cennet veya cehennemden söz edilen bir ayete ulaştığında ağlıyor, Allah’tan cenneti istiyor ve ateşten Allah’a sığınıyordu.”²

16541. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben Kur’an okuduğum halde, saçımın beyazlamamasına şaşıyorum.”³

16542. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı hüznünlü bir sesle okuyunuz. Zira o hüznünlü bir sesle nazil olmuştur.”⁴

16543. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı okuyunuz ve ağlayınız. Eğer ağlayamıyorsanız, kendinizi ağlamaya vurun. Kur’an’ı (gamlı bir) sesle okumayan kimse bizden değildir.”⁵

16544. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an okuduğu için yaş döken her göz, kıyamet günü aydın olur.”⁶

16545. *Resulullah (s.a.a), kendisine, ‘Kur’an’ı en güzel okuyan kimdir?’ diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kur’an okumasını duyduğunuzda, Allah’tan korktuğunuzu gördüğünüz kimsedir.”⁷

bak. 16511. Hadis

3310. Bölüm Yasaklanmış Tilavetler

16546. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ı Arap şivesiyle ve sesiyle okuyunuz. Fasıkların ve günahkarların şivesiyle okumaktan sakınınız. Zira benden sonra öyle bir topluluk gelecektir ki Kur’an’ı tıpkı bir şarkı, ağıt ve ruhbanların (İncil’i) okuması gibi boğazlarında evirip çevirerek okuyacak, ama boğazlarından aşağıya inmeyecektir ve onların Kur’an okumasından

¹ Hadid suresi, 16. ayet

² Uyun-u Ahbar’ir-Rıza (a.s), 2/182/5

³ Bihar, 16/258/42

⁴ Kenz’ul Ummal, 2777

⁵ a. g. e. 2794

⁶ a. g. e. 2824

⁷ a. g. e. 4143

hoşlananların kalbi ters çevrilmiştir.”¹

16547. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim sizler hakkınızdaki korkum bu dini hafife almanız ve Kur’an’ı melodi ile okumanızdır.”²

16548. *Abdullah b. Revaba şöyle diyor:* “Resulullah (s.a.a) bizi, bizden birinin cenabet halinde Kur’an okumasından sakındırdı.”³

16549. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an okumayı insanlardan geçinme vesilesi edinen bir kimse, kıyamet günü yüzü etsiz bir iskelet halinde (mahşer sahnesine) gelir.”⁴

bak. 3312, 3313. Bölümler

3311. Bölüm Kur’an’ın Lanet Ettiği Kimse

16550. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nice Kur’an okuyan kimseye, Kur’an lanet eder.”⁵

16551. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an ne tilavet etmekledir, ne de

rivayetini bilmekle. Aksine Kur’an hidayet, anlamak ve dirayet ilmi (anlamak) iledir.”⁶

16552. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sen, seni günahattan alıkoyduğun müddetçe Kur’an okumuş olursun. O halde eğer seni günahattan alıkoymazsa Kur’an okumamış sayılırsın.”⁷

16553. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an seni (günahlardan) sakındırdığı müddetçe Kur’an oku. Zira eğer seni günahlardan sakındırmazsa, gerçekte Kur’an okumamış sayılırsın.”⁸

16554. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dünyanın garipleri dört kişidir: Zalimin içinde (kalbinde) bulunan Kur’an, içinde insanların namaz kılmadığı mahallede bulunan cami, evde okunmayan Kur’an ve kötü insanlar arasında yaşayan salih bir insan.”⁹

3312. Bölüm Kötü Kariler (Kur’an Okuyanlar)

¹ el-Kafi, 2/614/3

² Bihar, 92/194/8

³ Kenz’ul Ummal, 4201

⁴ a. g. e. 2843

⁵ Bihar, 92/184/19

⁶ Kenz’ul Ummal, 2462

⁷ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 10/23

⁸ Kenz’ul Ummal, 2776

⁹ a. g. e. 2845

16555. *Misbah'uş-Şeria'da şöyle yer almıştır:* “Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin münafıklarının çoğu karilerdir (Kur'an okuyanlardır).”¹

16556. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Cehennemde demirden bir değirmen vardır. Onunla karilerin (Kur'an okuyanların) ve günahkar alimlerin başı öğütülür.”²

16557. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim zalim bir imamın yanına varır da mal ve makam elde etmek için ona Kur'an okursa, bu kariye (Kur'an okuyan kimse) okuduğu her harfe karşılık on defa lanet edilir. Dinleyen kimseye de her harf için bir defa lanet edilir.”³

16558. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Kur'an'ı dünya ve dünya süsü için öğrenirse, Allah cenneti ona haram kılar.”⁴

bak. el-İlm, 2893. Bölüm

3313. Bölüm Karilerin (Kur'an Okuyanların) Çeşitleri

16559. *İmam Ali (a.s) İlyas b. Amir'e şöyle buyurmuştur:* “Ey Ekkeli kardeş! Eğer hayatta kalırsan Kur'an okuyanların üç grup olduğunu görürsün: Bir grubu aziz ve celil olan Allah için okur, bir grubu dünya için, bir grubu da cedelleşmek için okur. Sen aziz ve celil olan Allah için Kur'an okuyanlardan biri olmaya güç yetirebilirsen böyle yap.”⁵

16560. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kariler (Kur'an okuyanlar) üç gruptur: Kur'an okuyarak hükümdarlardan nasiplenmek ve insanlara karşı onunla övünmek isteyen kari. Böyle bir kimse cehennemliklerdendir. Harflerini ve kelimelerini ezberleyen ama anlamlarını terk eden kari, bu da cehennemliklerdendir. Kur'an okuyarak başlıklı elbisesinin içine gizlenen (gösteriş yapmaktan kaçınan) muhkem ayetlerle amel eden, müteşabih ayetlere iman eden, farzlarını yerine getiren, helalini helal ve haramını haram sayan kari. Bu kari

¹ Misbah'uş-Şeria, 373

² Cami'ul Ahbar, 130/254

³ İhtisas, 262

⁴ Bihar, 77/100/1

⁵ Kenz'ul Ummal, 4192

Allah'ın kendisini fitnelerin sapıklığından kurtardığı cennet ehli bir kimsedir. O istediği bir kimse hakkında şefaatte bulunur.”¹

16561. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an karileri üç kısımdır: Birincisi Kur'an okur ve onu padişahlara yakınlaşma ve insanların dikkatini çekme vesilesi kılar. İkincisi, Kur'an okur, lafız ve kelimelerini ikame eder ama anlamlarını terkeder. Bu karilerin sayısı çoktur. Allah onların sayısını çok kılmasın. Diğeri ise Kur'an okuyan, Kur'an ilacını kalbinin yarasına süren, geceyi Kur'an'la sabahlayan gündüzünü susamış bir halde Kur'an'la geçiren karidir. Kur'an'ı camilerinde ayakta tutarlar ve başlıklı elbiselerin içine gizlerler. Bunlar Allah'ın varlıklarının bereketiyle belayı defettiği düşmanları ortadan kaldırdığı ve gökten yağmur indirdiği kimselerdir. Allah'a yemin olsun ki bu kariler simyadan daha az bulunan kimselerdir.”²

16562. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlardan bazısı sadece insanlar, “Falan

kimse karidir” desinler diye Kur'an'ı öğrenir, diğer basısı ise güzel sesle okumak ve insanların falan kimsenin güzel sesi var” demesi için Kur'an'ı öğrenirler. Bunlarda hayır yoktur. Bazı kimseler de Kur'an'ı öğrenir, gece ve gündüzlerini Kur'an ile geçirir ve bunu hiç kimsenin bilip bilmemesine önem vermezler.”³

16563. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim şöhret elde etmek veya herhangi bir şeye ulaşmak için Kur'an okursa kıyamet günü kemikten etsiz bir yüzle aziz ve celil olan Allah ile karşılaşar... Her kim de kuran okur onunla amel etmezse Allah-u Teala onu kıyamet günü kör olarak haşreder. Dolayısıyla şöyle der: “**Ey Rabbim! Neden beni kör olarak haşrettin.**”⁴

bak. el-İlm, 2867. Bölüm

3314. Bölüm

Kur'an Dinlemek

16564. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bilin ki her kim Allah'a iştihak duyuyorsa o

¹ el-Hisal, 143/165

² Kenz'ul Ummal, 2882

³ el-Kafi, 2/608/6

⁴ Sevab'ul A'mal, 337/1

halde Allah'ın sözüne kulak versin.”¹

16565. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Kur'an'dan bir ayet dinlerse bu kendisi için altından olan bir Sebir'den daha hayırlıdır. Sebir Yemen'de büyük bir dağın adıdır.”²

16566. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur'an karilerinden dünya belası uzaklaşır. Kur'an'ı dinleyen kimselerden ise ahiret belası uzaklaşır.”³

16567. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Allah'ın kitabında bir ayet dinlerse kendisi için iki kat sevap yazılır. Her kim de Allah'ın kitabından bir ayet tilavet ederse kıyamet günü o ayet kendisi için bir nur olur.”⁴

3315. Bölüm Kur'an Dinlemenin Adabı

Kur'an:

“Kur'an okunduğu zaman ona kulak verin,

dinleyin ki merhamet olunasınız.”⁵

“De ki: “Kur'an'a ister iman edin, ister inanmayın, O'ndan önceki bilginlere o okunduğu zaman, yüzleri üzerine secdeye varırlar” ve “Rabbimiz münezzehdir. Rabbimiz'in sözü şüphesiz yerine gelecektir” derler.

“Ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar; bu, onların gönüllerindeki huşuyu artırır.”⁶

“İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimetler sunduğu peygamberler; Adem'in soyundan, Nuh ile berâber taşıdıklarımızdan; İbrahim ve İsmail'in neslinden ve doğru yola erdirdiğimizden, seçip beğendiklerimizdendirler. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.”⁷

“İman edenlerin gönüllerinin Allah'ı anması ve O'ndan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı

¹ Kenz'ul Ummal, 2472

² Bihar, 92/20/18

³ Kenz'ul Ummal, 4031

⁴ a. g. e. 2316

⁵ A'raf suresi, 204. ayet

⁶ İsra suresi, 107-109. ayetler

⁷ Meryem suresi, 58. ayet

daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitab verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı; çoğu, yoldan çıkmış kimselerdir.”¹

16568. *İmam Sadık (a.s)* kendisine sessiz kalmanın ve Kur'an okuyan birini dinlemenin farz olup olmadığını soran Zurare'ye şöyle buyurmuştur: “Evet Kur'an senin huzurunda okununca dinlemen ve sessiz kalman farzdır.”²

16569. *İmam Bakır (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Allah müminlere şöyle buyurmuştur: **“Kur'an okunduğu zaman...”** “Yani farz namazda imamın arkasında: **“Dinleyiniz.”**”³

3316. Bölüm

Kuranın Bir Zahiri ve Bir de Batını Vardır

16570. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah'ın indirdiği her ayetin bir zahiri ve bir de batını vardır. Her harfin bir

haddi ve her haddin bir kesiti vardır.”⁴

16571. *İmam Seccad (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah'ın kitabı dört şey üzeredir: İbareti (zahiri ifade), işaret, letayif (incelikler) ve hakikatler. İbareti (zahiri ifade) insanların geneli içindir. İşaret özel kimseler içindir. Letayif (incelikler) veliler içindir. Hakikatler ise peygamberler içindir.”⁵

16572. *İmam Bakır (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Kur'an'ın bir batını vardır ve batının da bir batını vardır. Kur'an'ın bir zahiri vardır ve zahirin de bir zahiri vardır... insanların aklına Kur'an'ın tefsirinden daha uzak bir şey yoktur. Zira Kur'an'ın ayetlerinin başlangıcı bir şey hakkındadır ve sonu ise başka bir şey hakkındadır. Kur'an çeşitli şekillere ve anlamlara gelebilen birleşik tek bir sözdür.”⁶

16573. *İmam Ali (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ın zahiri

¹ Hadid suresi, 16. ayet

² Bihar, 92/222/7

³ a. g. e. s. 221/3

⁴ Kenz'ul Ummal, 2461

⁵ Bihar, 92/20/18

⁶ a. g. e. s. 95/48

güzel ve ilginçtir, batını ise derindir.”¹

16574. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur’an baştan başa kınamadır, batını ise yakınlaştıracıdır.”²

bak. el-Bihar, 92/78, 8. Bölüm

3317. Bölüm Kendi Görüşü Üzere Tefsir Etmekten Sakındırma

16575. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: Benim sözümü kendi görüşü esasınca yorumlayan kimse bana iman etmemiştir.”³

16576. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı kendi görüşü üzere tefsir eden kimse tefsiri doğru olsa bile sevap elde etmez. Eğer yanlış olursa günahı boynuna olur.”⁴

16577. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim bilmeden Kur’an hakkında söz söylerse yeri ateştir.”⁵

16578. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim Kur’an hakkında kendi görüşüne uygun konuşursa, sözü doğru olsa bile yine de hata etmiştir.”⁶

16579. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim Kur’an hakkında bilmeden bir şey söylerse, kıyamet günü ağzına ateşten bir gem vurulmuş bir halde getirilir.”⁷

16580. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra ümmetim hakkında en çok korktuğum şey Kur’an’ı haksız yere tevil eden kimsedir.”⁸

16581. İmam Ali (a.s), Muaviye’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı tevil ederek, dünyanın peşice koşturdun.”⁹

bak. 176. Konu, er’rey (2); Tefsir’ul Mizan, 3/44

3318. Bölüm Kur’an’ı Kim Tanır?

16582. İmam Bakır (a.s), Katade b. Diamete’e şöyle buyurmuştur: “Ey Katade! Sen

¹ Nehc’ül-Belağa, 18. hutbe

² Mean’il-Ahbar, 232/1

³ Bihar, 92/107/1

⁴ a. g. e. s. 110/11

⁵ Kenz’ul Ummal, 2985

⁶ Bihar, 92/111/20

⁷ a. g. e.

⁸ Münyet’ül-Mürid, 369

⁹ Nehc’ül-Belağa, 55. mektup

Basra'luların fakihî misin?" O şöyle arzetti: "Öyle sanıyorlar." İmam şöyle buyurdu: "Duyduğuma göre Kur'an'ı tefsir ediyorsun." Katade, "Evet" diye arzetti. İmam Bakır şöyle buyurdu: "İlim üzere mi tefsir ediyorsun yoksa cehalet üzere mi?" Katade şöyle arzetti: "Hayır, ilim üzere tefsir ediyorum." Sonunda İmam şöyle buyurdu: "Ey Ketade! Kur'an'ı sadece gerçekte muhatabı olan kimse tanır."¹

16583. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bu Kur'an'dır, onu konuşturmaya çalışın; ama o konuşmaz. Lakin ben ondan haber vereyim size."²

16584. *İmam Ali (a.s), Peygamber'in Ehl-i Beytini nitelendirerek şöyle buyurmuştur:* "Onlar hakkın öncüleri, dinin alameti ve doğruluğun dilidirler. Onları Kur'an'ın en güzel menzillerine (kalplerinize) indirin. Susuz kimsenin suya koşuşu gibi onlara koşun."³

16585. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah biz Ehl-i Beyt'in velayetini Kur'an'ın

ve bütün kitapların kutbu karar kılmıştır. Muhkem olan Kur'an onların etrafında döner, onlar sebebiyle kitaplar azamet elde eder ve iman aşık olur."⁴

3319. Bölüm Kur'an Ayetlerinin Çeşitleri

Kur'an:

"Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onda Kitab'ın temeli/esası olan muhkem ayetler vardır, diğerleri de müteşabihdir. Kalplerinde eğrilik olan kimseler, fitne çıkarmak ve tevil etmek için müteşabih olanlarına uyarlar. Oysa onların tevilini ancak Allah ve ilimde derinleşmiş olanlar bilir. (İlimde derinleşmiş olanlar da) "Ona inandık, (muhkem ve müteşabih) hepsi Rabbimizin katındandır" derler. Bunu ancak akıl sahipleri düşünebilirler."⁵

16586. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an beş şekilde nazil olmuştur: Helal,

¹ el-Kafi, 8/311/485

² Nehc'ül-Belağa, 158. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/217

³ a. g. e. 87. hutbe

⁴ Tefsir-i Ayyaşi, 1/5/9

⁵ Al-i İmran suresi, 7. ayet

haram, muhkem, müteşabih ve emsal (misal, örnek) olarak. O halde helaliyle amel edin, haramlarından sakının, muhkemiyle amel edin, müteşabihini bırakın ve misallerinden (örneklerinden) ibret alın.”¹

16587. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kur’an yedi harf üzere nazil olmuştur: Emireden, nehyeden, rağbet ettirme, korkutma, cedel, kıssa ve misal (örnek.)”²

16588. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Tebarek ve Teala Kur’an’ı yedi kısım üzere nazil buyurmuştur. Her bölümü şifa verici ve kifayet edicidir. Bu yedi kısım şunlardır: Emir, nehiy, rağbet ettirme, korkutma, cedel, örnek ve kıssa. Kur’an ayetlerinde nasih, mensuh, muhkem, müteşabih, özel, genel, önce, sonra, vacipler, ruhsatlar, helal, haram, farzlar, hükümler, (önceden) kopuk olanlar, atfedilen kesik ile atfedilmeyen kesik ayetler, bir harfin yerine geçen başka bir harf mevcuttur.

Kur’an’ın bazı kelimelerinin lafzı özeldir, bazılarının lafzı geneldir ve umumiyeti ifade etmektedir.

Bazı lafızları ise tekildir ama manası çoğuldur. Bazılarının lafzı çoğuldur, manası tekildir. Bazılarının lafzı geçmiş zamanı ifade eder, ama anlamı gelecek zaman ile ilgilidir. Bazılarının lafzı haber verme şeklindedir. Manası ise başka bir kavmin hikayesidir. Onlardan bazıı bakidir. Cihet ve asıl anlamından (başka bir anlama) döndürülmüştür. Onlardan bazısının ‘Tenzil’e (nazil olduğu anlama) aykırı bir anlamı vardır. Bazısının tenzil ve tevili birdir. Bazısının tevili tenzilinden öncedir. Bazısının tevili tenzilinden sonradır.

Kur’an’daki bazı ayetlerin bir bölümü bir surededir, devamı ise başka bir surededir. Bazı ayetlerinin ise yarısı nesholmuştur. Diğer yarısı ise kendi halinde bakidir (neshedilmemiştir). Bazı ayetlerin lafızları farklıdır, ama anlamları birdir. Bazı ayetlerin lafızları birdir, ama anlamları farklıdır. Bazı ayetler ruhsat ifade eder ve kesinlikten sonra bir serbestlik tanınmıştır. Zira aziz ve celil olan Allah, vacipleriyle ve kesin

¹ Bihar, 92/186/3

² Kenz’ul Ummal, 3096

hükümleriyle amel edildiği gibi, izin ve ruhsatlarıyla amel edilmesini sevmektedir.

Kur'an'ın bazıları ise ruhsattır, mükellef olan şahıs, istediği takdirde onu yapmak ve istemediği takdirde ise terketmek hususunda özgürdür. Kur'an'ın bazıında var olan ruhsatın zahiri batının aksinedir. Zahiriyle, takkiye zamanında amel edilir, ama batınıyla, takkiye babından bile olsa, amel edilmez. Kur'an'ın bazı bölümlerinin hitabı bir grubadır. Ama maksadı başkalarıdır. Onlardan bazısının muhatabı Peygamber'dir. Ama kastedilen onun ümmetidir. Kur'an'dan bazısının haram kınışısı, sadece helal kınışısıyla bilinir. Kur'an'ın bir bölümünün ise te'lif ve tenzili, nazıl olduğu anlamda değildir.

Kur'an'ın bazı bölümleri ise, Allah-u Teala'nın inkarcılara, zındıklara, dehriyecilere, seneviyecilere, kaderiyecilere, cebiryecilere, putperestlere ve ateşperestlere verdiği cevaplar ve gösterdiği delillerdir. Bunun bir bölümü,

Mesih (a.s) hakkında Hristiyanlar aleyhine hüccettir. Bir bölümü ise Yahudilere reddiyedir. Bir bölümü ise, "Ne iman artar ve eksilir, ne de küfür" diyenlere cevaptır. Bir bölümü ise, ölümden sonra ve kıyametten önce, hiçbir cezanın olmadığını hayal eden kimselere cevaptır."¹

3320. Bölüm Muhkem ve Müteşabih Ayetler

16589. İmam Ali (a.s), kendisine, "Azîz ve celil olan Allah'ın kitabında muhkem ve müteşabihin anlamı nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur: "Muhkem, Kur'an'dan hiçbir şeyin neshetmediği ayettir. Aziz ve celil olan Allah'ın şu sözü de bunu ifade etmektedir: **"Sana kitabı indiren O'dur. Kitabın bir bölümü muhkem ayetlerdir ve onlar kitabın esasıdır. Diğer bir bölümü ise müteşabihler."** İnsanlar müteşabih ayetler hususunda helak olmuşlardır. Zira asıl anlamına vakıf olmamışlar ve hakikatini

¹ Bihar, 93/4

anlamamışlardır. Bu yüzden de kendi görüşleri esasınca onu te'vil etmeye kalkışmışlar, böylece kendilerini vasilere müracaat etmekten ve onlara sormaktan müstağni bilmişlerdir...

Ama Kur'an'ın müteşabihleri ise ondan sapılmış olanlarıdır. Lafzi olarak birleştirilmişlerdir ama anlam olarak farklıdır. Tıpkı aziz ve celil olan Allah'ın şu sözü gibi: **“Allah istediğini saptırır ve istediğini hidayet eder.”** Burada Allah saptırmayı kendisine isnat etmiştir. Bu yaptıkları ameller sebebiyle onların cennetten saptırılmasıdır. Başka bir yerde ise, sapıklığı kafirlere isnat etmiştir. Başka bir ayette ise putlara isnat edilmiştir.”¹

bak. ez, Zelalet, 2383. Bölüm; el-Kaşa (1), 3353. Bölüm; el-Fitne, 3151. Bölüm

16590. İmam Sadık (a.s), kendisine, “muhkem ve müteşabih nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Muhkem kendisiyle amel ettiğimiz ayettir. Müteşabih ise,

kendisini tanımayan kimseye, belirsiz (anlamı karmaşık) olan ayettir.”²

16591. İmam Sadık (a.s), *bakeza şöyle buyurmuştur:* “Muhkem, kendisiyle amel edilendir. Müteşabih ise, bazısı bazısına benzeyendir.”³

16592. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Kur'an'da muhkem ve müteşabih ayetler vardır. Muhkem ayetine iman ederiz ve onlarla amel ederiz. Müteşabih ayetlere ise iman ederiz ama onlarla amel etmeyiz.”⁴

16593. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim Kur'an'ın müteşabihlerini muhkem olanına döndürürse, doğru yola hidayet olmuştur.”⁵

Allame Tabatabai Mizan tefsirinde müteşabihin anlamı hususunda Masumlardan (a.s) nakledilen rivayetleri zikrettikten sonra, şöyle yazmıştır: Diyorum ki: “Görüldüğü gibi, müteşabih kavramının anlamı ile ilgili olarak aktarılan rivayetler, birbirine yakın şeylere temas etmektedir. Rivayetler, daha önce yaptığımız açıklamayı destekler

¹ a. g. e. s. 11

² a. g. e. 92/382/15

³ a. g. e. s. 383/19

⁴ a. g. e. h. 21

⁵ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 1/290/39

niteliktedir. Demistik ki: Benzeşmelik, müteşabihlik, ortadan kaldırılabilir bir durumdur. Bunu ortadan kaldırmanın yolu da muhkem ifadeler aracılığıyla onları tefsir etmektedir. Mensub ifadelerin müteşabihler kategorisine girmesi meselesine gelince, bu da yukarıda yaptığımız açıklamanın kapsamı içinde açıklığa kavuşturulmuştur. Mensub ifadelerin müteşabihlikleri, görünürde hükümün devam ediyor olması ve kalıcılık niteliğine kavuşmuş olması ile ilintilidir. Dolayısıyla, nesheden bir ifade, sürekliliğinin kesintiye uğradığını vurgulamak suretiyle, onu bizim için tefsir etmiş olur.

El-Uyun'da yer alan rivayette, işaret edilen: "Bizden aktarılan haberler içinde de Kur'an'ın kine benzer muhkem ifadeler ve Kur'an'dakine benzer müteşabih ifadeler de vardır" sözüne gelince, Ehl-i Beyt imamlarından bu anlamı destekleyen müstafiz haddinde bir çok rivayet aktarılmıştır. Akli değerlendirme de bunu desteklemektedir. Çünkü hadisler, ancak Kur'an'ın içerdiği şeyleri açıklarlar. Nitekim daha önce şöyle demistik: Müteşabihlik, sözün işaret ettiği anlamın niteliğidir. Bununla da anlamın

hem kastedilene, hem de başka bir şeye uyarlanabilir olması kastedilir. Yoksa müteşabihlik, lafzın bir anlama işaret etmek bağlamında niteliği değildir. Garip ya da mücmel bir lafızda olduğu gibi. Lafız ve anlamın her ikisini kapsayan bir nitelik de değildir.

Diğer bir ifadeyle: Hiç kuşkusuz, Kur'an ayetleri içinde bazıları için benzeşmelik (müteşabihlik) durumunun ortaya çıkmış olması, yalnızca onların açıklamalarının, ilahi, hak esaslı bilgiler açısından birer örnek konumunda olması ile ilintili bir durumdur. Bu husus ise, bizzet nakledilen rivayetler için de söz konusudur. Dolayısıyla onlarda da Kur'an'dakine benzer muhkemlik ve müteşabihlik durumu vardır. Nitekim Peygamber efendimizin şöyle buyurduğu rivayet edilir: "Biz, peygamberler topluluğu, insanlarla akıllarının kapasitesine göre konuşuruz."¹

bak. el-Hadis, 734. Bölüm; el-Bihar, 92/373, 127. Bölüm

3321. Bölüm Kur'an'ın İşaretleri

16594. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz Allah Peygamberini, "Kızım sana

¹ Tefsir-i el-Mizan, 3/68

söylüyorum, gelinim sen işit” misali üzerine göndermiştir.”¹

16595. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an, “Kızım sana diyorum, gelinim sen işit” misali esasınca nazil olmuştur.”²

16596. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah, Peygamberini kınadığı her yerde, maksat diğerleridir. Tıpkı Allah’ın şu sözü gibi: **“Eğer seni sabit kılmasaydık, neredeyse, birazcık onlara meyledecektin.”** Bu sözden maksat Peygamberden başkasıdır.”³

16597. *İmam Rıza (a.s), Allah-u Teala’nın, “Allah seni bağışlasın, neden onlara izin verdin?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bu cümle, “Kızım sana diyorum, gelinim sen işit” misali üzere nazil olan bir ayettir. Hakeza aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Eğer şirk koşarsan, şüphesiz amelin batıl olur.”** Hakeza aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Eğer biz seni sabit kılmasaydık onlara meylederdin”** (bütün

bunlarda asıl muhatap Peygamber’den başkasıdır.)”⁴

3322. Bölüm Kur’an’ın Şekilleri

16598. *İmam Ali (a.s), Abdullah b. Abbas’ı Haricilerle görüşmeye ve onlara delil göstermeye gönderdiği zaman, kendisine şöyle buyurmuştur:* “Onlarla Kur’an’a dayanarak tartışma; çünkü Kur’an, pek çok anlam taşıyan bir kitaptır. Sen bir şey söylersin, onlar da bir şey söylerler. Fakat, onlara sünnetle delil getir; çünkü onlar, ondan kaçmaya hiçbir yol bulamazlar.”⁵

16599. *İkrime şöyle diyor:* “İbn-i Abbas’ın, Hariciler, yani hakemliği kabul etmeyip, Ali b. Ebi Talib’den ayrılanlar ile konuştuğunu işittim. O şöyle diyordu: “Haricilerden on ikibin kişi Ali’nin ordusundan ayrıldı. Ali beni çağırdı ve şöyle buyurdu: “Onların yanına git, onları kitaba ve sünnete davet et, onlara Kur’an vesilesiyle delil gösterme. Zira Kur’an’ın çeşitli yüzleri (anlamları) vardır. Onlarla Peygamber’in

¹ Bihar, 92/381/12

² el-Kafi, 2/631/14

³ Tefsir-i Ayyaşi, 1/10/5

⁴ Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 1/202/1

⁵ Nehc’ül-Belağa, 77. mektup

(s.a.a) sünneti vesilesiyle tartış.”¹

16600. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an çeşitli yüzlere sahiptir, o halde onu en güzel yüzüne (anlamına) yükleyiniz.”²

3323. Bölüm **Ümm’ül-Kur’an** **(Kur’an’ın Temeli)**

16601. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hamd suresi, Ümm’ül-Kur’an, Ümm’ül-Kitap ve Seb’ul Mesani’dır. İki defa inen (yedi ayete sahiptir.)”³

16602. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hamd suresinin yedi ayeti vardır. “Bismillahirrahmanirrahim” cümlesi de o yedi ayetten biridir. Hamd suresi, Seb’ul Mesani, Kur’an’ul Azim ve Ümm’ül-Kur’an’dır.”⁴

16603. *Resulullah (s.a.a), namaz kılmakta olan Said b. Mualla’ya seslendi. O cevap vermeyince Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:* “Allah-u Teala şöyle buyurmamış mıdır: **“Allah ve Resulü sizi çağırınca cevap**

veriniz.” Peygamber daha sonra şöyle buyurdu: “Camiyi terk etmeden önce Kur’an’ın en yüce suresini sana öğreteceğim.” Sonra elimi tuttu. Caminin kapısına yaklaşıncı da ben (Said b. Mualla) şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Siz bana Kur’an’ın en yüce suresini sana öğreteceğim diye buyurdunuz.” Peygamber şöyle buyurdu: “Elhamdu lillahi rebbil alemin” (Hamd suresi), Seb’ul Mesani ve bana verilen Kur’an-i Azimdir.”⁵

16604. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah ne Tevrat’ta, ne İncil’de, ne Zebur’da ve ne de Furkan’da Ümm’ül-Kur’an’ın bir benzerini nazil buyurmamıştır.”⁶

16605. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Fatihat’ul Kitabı okursa, Tevrat’ı, Zebur’u ve Kur’an’ı okumuş gibi olur.”⁷

bak. eş-Şeytan, 2023. Bölüm; Tefsir’ul Mizan, 3/43

3324. Bölüm

¹ Dur’ul Mensur, 1/40

² Kenz’ul Ummal, 2469

³ Dur’ul Mensur, 1/12

⁴ a. g. e.

⁵ a. g. e. 1/13

⁶ a. g. e.

⁷ a. g. e. 1/16

**En Yüce, En
Adaletçi, En
Korkutucu ve En Ümit
Verici Ayet**

16606. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kur’an’ın en azametli ayeti Ayet’el Kursi’dir. Kur’an’ın en çok adaletçi ayeti, **“Şüphesiz, Allah adaleti ve ihsanı emreder”** ayetidir. Kur’an’ın en korkutucu ayeti şu ayettir: **“O halde herkim zerre**

miktarınca hayır işlerse onu görür ve her kimde zerre miktarınca kötülük işlerse onu görür.” Kur’an’ın en ümit verici ayeti ise bu ayettir: **“De ki: Ey kendilerine zulmedilen kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin.”**¹

bak. er-Reca, 1448. Bölüm

¹ Kenz’ul Ummal, 2539

435. Konu

el-

Mukarrebun

Mukarrebler-

Yakınlaştırılmışlar

• Bihar, 70/213, 54. bölüm; Men'el Kurbibi Teala

bak. .

• 90. konu, el-Muhabbet (2); 191. konu, er-Rıza (2); 477. konu, el-Lika;
561. konu, el-Velayet (2); el-Uns, 310. bölüm; el-Car, 646. bölüm; es-Selat (1);
2267. bölüm; el-İstıfâr, 3087. bölüm; el-Kalb, 3384 ve 3383. bölümler

3325. Bölüm Yakınlaştırılmışlar

Kur'an:

“Sonra bu Kitab’ı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere miras bırakmışızdır. Onlardan kimi kendine zulmeder kimi orta davranır, kimi de, Allah’ın izniyle, iyiliklere koşar. İşte büyük lütuf budur.”¹

“İyilik işlemekte önde olanlar, karşılıklarını almakta da önde olanlardır. Allah’a en çok yaklaştırılmış olanlar işte bunlardır.”²

“Eğer ölen o kişi, gözdelerden ise, rahatlık, hoşluk ve nimet cenneti onundur.”³

“Gözdelerin içtiği yüce kaynaktır.”⁴

16607. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Sonra bu kitabı miras olarak bıraktık” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Zalim kendi nefsi etrafında döner⁵, itidalli kimse kendi kalbi etrafında döner, (iyiliklere doğru) öne geçen kimse ise aziz ve celil olan rabbi etrafında döner.”*⁶

16608. *İmam Bakır (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur: “İyiliklere doğru öne geçen kimse imamdır. İtidalli kimse ise imamı tanıyan kimsedir. Kendine zulmeden kimse ise imamı tanımayan kimsedir.”*⁷

16609. *İmam Bakır (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur: “Kendine zulmeden bu kimse bizdendir ve o hem iyilik yapan, hem de kötülük yapan kimsedir. İtidalli kimse ise ibadet eden ve ibadetleri hususunda çaba gösteren kimsedir. İyiliklere doğru öne geçen kimse ise, Ali, Hasan,*

¹ Fatır suresi, 32. ayet

² Vakıa suresi, 10-11. ayetler

³ a. g. s. 88-89. ayetler

⁴ Muttaffifin suresi, 28. ayet

⁵ Hadisin metninde geçen “hevm ve heveman” kelimesi dönme anlamındadır. Zalimin kendi nefsi etrafında dönüşünden maksat ise, nefsinin isteklerine uyması ve tümüyle sadece nefsini razı etmesi için çabalamasıdır. İtidalli kimsenin kendi kalbi etrafında dömesinden

maksat ise onun züht ve ibadet vesilesiyle temizlenmekle meşgul olmasıdır. İyiliklere doğru öne geçen kimsenin Rabbi etrafında dönüşünden maksat ise kendisini Allah için halis kılması, sürekli Allah’ı hatırlaması, Allah’tan gayrisini yad etmemesi, Allah’tan gayrisine ümit bağlamaması ve ondan başka bir şeyi kastetmemesidir. (el-Mizan, 17/50)

⁶ Mean’il-Ahbar, 104/1

⁷ el-Kafi, 1/214/1

Hüseyin ve Ali Muhammed'den şehit olan herkeştir.”¹

16610. İmam Bakır (a.s), *hakeza şöyle buyurmuştur:* “Ey Ebu İshak! Bu ayet bize mahsustur. İyiliklere doğru öne geçen kimse, Ali b. Ebi Talib, Hasan, Hüseyin ve bizim şehitlerimizdir. İtidalli kimse ise, gündüzleri oruç tutan ve geceleri ibadetle geçiren kimsedir. Kendine zulmeden kimse ise, diğer insanlar gibi günah işleyen ama bağışlanan kimsedir.”²

16611. Resulullah (s.a.a), *hakeza şöyle buyurmuştur:* “(İyiliklere doğru) Öne geçen kimse, sorguya çekilmeksizin cennete girer. İtidalli kimse kolay bir hesaba çekilir. Kendine zulmeden kimse ise, mahşer çölünde durdurulur, sonra cennete girer. Onlar şöyle diyenlerdir: **“Bizden hüznü gideren Allah’a hamdolsun”**³

16612. Resulullah (s.a.a), *Allah-u Teala’nın, “Muhacir ve Ensar’lardan ilk öncüler...” ayeti ve, “İlkler, öncülerdir ve onlar*

yakınlaştırılmış kimselerdir” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala bu ayeti Peygamberler ve vasileri hakkında nazil buyurmuştur. Ama ben Peygamberlerin ve Allah’ın elçilerinin en üstünüyüm. Vasim olan Ali b. Ebi Talib de vasilerin en yücesidir.”⁴

16613. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “İncil’de şöyle yazılmıştır: “İnsanların arasını düzelden kimseye ne mutlul! Bunlar kıyamet günü (Allah’ın dergahına) yakınlaştırılmış kimselerdir.”⁵

3326. Bölüm Yakınlaştırılmış Kimselerin İbadeti

16614. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gerçek ihlastan ve güzel yakinden ayrılmayın. Zira ki bu ikisi, yakınlaştırılmış kimselerin en üstün ibadetidir.”⁶

16615. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah yolunda bağışta bulunmak, yakınlaştırılmış kimselerin ibadetidir.”⁷

¹ Mecme’ul Beyan, 8/639

² Tefsir-i el-Mizan, 17/49

³ Mecme’ul Beyan, 8/638

⁴ Kemaluddin, 276/25

⁵ Tuhef’ul Ukul, 393

⁶ Gurur’ul Hikem, 6159

⁷ a. g. e. 1756

16616. Şüphesiz İsa (a.s) bedenleri zayıf düşmüş ve renkleri değişmiş üç kişinin yanından geçince onlara şöyle buyurdu: “Sizi bu gördüğüm duruma ne düşürdü?” Onlar şöyle arzettiler: “Ateşten korku.” İsa (a.s) şöyle buyurdu: “Korkan kimseyi, güvenli kılması Allah için bir haktır.” Daha sonra, onlardan geçerek, o üçünden daha zayıf ve rengi solmuş üç kişiyi gördü. Onlara şöyle buyurdu: “Sizleri bu gördüğüm hale düşüren nedir?” Onlar şöyle arzetti: “Cennet şevkidir.” O şöyle buyurdu: “Sizin ümitlerinizi gerçekleştirmesi Allah için bir haktır.” Daha sonra onlardan geçerek öncekilerden daha zayıf ve solmuş üç kişiyi gördü. Bunların yüzleri, adeta nurdan bir ayna gibi parlıyordu. Onlara şöyle buyurdu: “Sizleri gördüğüm bu hale düşüren nedir?” Onlar şöyle arzettiler: “Biz aziz ve celil olan Allah’ı seviyoruz.” İsa (a.s) şöyle buyurdu: “Sizler yakınlaştırmış kimselersiniz. Sizler yakınlaştırmış kimselersiniz.”¹

¹ Tenbih’ul Havatir, 1/224

² Gurer’ul Hikem, 3139

Bak. 90. Konu, el-Mehabbet(2)

3327. Bölüm **Münezzeh Olan** **Allah Nezdinde En** **Yakınlaştırmış Kimse**

16617. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlardan münezzeh olan Allah’a en yakın kimse, imanı en güzel olan kimsedir.”²

16618. İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizlerden Allah’a en yakın olan kimse, huyu en geniş olan kimsedir.”³

16619. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kullardan Allah-u Teala’ya en yakın kimse, her ne kadar zararına da olsa, hakkı söyleyen ve her ne kadar isteğine aykırı da olsa, hak üzere amel eden kimsedir.”⁴

16620. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah, Davud’a (a.s) şöyle vahyetmiştir: “Ey Davud! Şüphesiz insanlardan Allah’a en yakın olanlar, mütevazi olanlardır. İnsanlardan Allah’a en uzak

³ el-Kafi, 8/69/24

⁴ Gurer’ul Hikem, 3243

olan kimseler ise kibirli kimselerdir.”¹

16621. *İmam Ali (a.s), yüce meleklerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onlar, yaratıklarından seni en iyi bilen, senden en çok korkan ve sana en yakın olanlardır.”²
bak. el-Muhabbet (2), 662. Bölüm

3328. Bölüm **İnsanın Münezzeh** **Olan Allah’a En Yakın** **Hali**

16622. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kulun Allah’a en yakın olduğu zaman, secdede olduğu zamandır.”³

16623. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun rabbine en yakın olduğu zaman, secdede olduğu halde rabbini çağırdığı zamandır.”⁴

16624. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun, aziz ve celil olan Allah’a en yakın olduğu zaman, karnı hafif olduğu zamandır. Kulun aziz ve celil olan Allah’a, en nefret edilecek halde olduğu zaman ise, karnı dolu olduğu zamandır.”⁵

bak. es-Sucud, 1742. Bölüm

3329. Bölüm **İnsanlardan** **Kıyamet Günü Allah’a** **En Yakın Olan Kimse**

16625. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü üç kimse, insanların hesabı sona erinceye kadar Allah’a yaratıklardan en yakın olanlardır: Öfke anında kudreti kendisini elinin altındakine zulmetmeye sevketmeyen kimse, iki kişinin arasında hareket ettiği halde, bir arpa tanesi kadar birine yakın durmayan (adil olan) kimse ve kendi lehine veya aleyhine olan şeylerde hakkı söyleyen kimse.”⁶

16626. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Çiftçiler insanların hazineleridirler. Onlar aziz ve celil olan Allah’ın yarattığı temiz ve helal tohumları ekerler. Onlar kıyamet günü bütün insanlardan daha güzel ve daha yakın bir makama sahiptirler ve “mübarek

¹ el-Kafi, 2/123/11

² Nehc’ül-Belağa, 109. hutbe

³ Kenz’ul Ummal, 18935

⁴ el-Kafi, 3/323/7

⁵ a. g. e. 6/269/4

⁶ el-Hisal, 81/5

kimseler” (bereketli kimseler) olarak çağırılırlar.”¹

3330. Bölüm Yakınlaşmanın Nihayeti

16627. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Hiçbir kul, kendisine farz kıldığım şeyden daha sevimli bir vesileyle, bana yakınlaşmamıştır. Şüphesiz o nafilâ namazlarla bana yaklaşır ve böylece onu severim. Sevince de duyduğu kulağı, gördüğü gözü, konuştuğu dili, darbe vurduğu eli olurum. Eğer beni çağırırsa ona icabet ederim, eğer benden dilerse ona veririm.”²

16628. Resulullah (s.a.a), gökyüzüne götürüldüğü gece şöyle buyurmuştur: “Ey Rabbim! Müminin senin yanındaki hali nedir?” Allah Teala şöyle buyurdu: “Ey Muhammed! Kullarımdan hiç biri kendisine farz kıldığım şeyden daha sevimli bir vesileyle bana yakın olmamıştır. Şüphesiz o nafilâ

namaz vesilesiyle bana yakınlaşır, böylece onu severim, onu sevdiğim zaman da duyduğu kulağı, gördüğü gözü, darbe vurduğu eli olurum. Eğer beni çağırırsa ona icabet ederim. Eğer benden bir şey isterse ona istediğini veririm.”³

16629. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah Tebarek ve Teala şöyle buyurmuştur: Kulum kendisine farz kıldığım şeyi yerine getirmek gibi başka bir şeyle bana yakın olmamıştır. Kulum sürekli benim dergahıma yalvarıp yakarır. Böylece onu severim. Onu sevince de kulağı, gözü, eli ve sığınağı olurum. Eğer beni çağırırsa ona icabet ederim ve eğer benden bir şey isterse onu bağışlarım.”⁴

16630. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: ...”Kulum nafilâ namazlar vesilsile sürekli bana yakınlaşır. Böylece onu severim. Bu durumda onun duyduğu kulağı, gördüğü gözü, konuştuğu dili, düşündüğü kalbi olurum. Beni çağırdığı taktirde ona icabet ederim. Benden bir şey

¹ el-Kafi, 5/261/7

² a. g. e. 2/352/7

³ a. g. e. h. 8

⁴ İlel’uş-Şerayî, 12/7

istediği takdirde ona bağışlarım.”¹

16631. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: Mümin kulum kendisine farz kıldığım şeyleri yerine getirmek gibi başka bir şeyle bana yakın olmamıştır. Mümin kulum sürekli nafil namazları kılar, böylece onu severim. Onu sevdiğim zaman kulağı, gözü, eli ve dayanağı olurum. Eğer benden bir şey isterse ona bağışlarım, eğer beni çağırırsa ona icabet ederim.”²

16632. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: ...”Kulum kendisine farz kıldığım şeyden daha sevimli bir şeyle kendisini bana yakın kılmamıştır. Kulum nafil namazlar kılarak sürekli bana yakın olur. Böylece onu severim ve onu sevdiğim zaman da işittiği kulağı olurum.”³

3331. Bölüm Allah’a Ulaşmak

16633. İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah’a ulaşmak sadece gece merkebine binmekle (gece namazı kılmakla) katedilen bir yolculuktur.”⁴

16634. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a ulaşmak insanlardan kopmakla olur.”⁵

16635. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim Allah’a ulaşmak yolunda sabrederse Allah’a ulaşır.”⁶

16636. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yaratıklardan kopmadıkça yaratıcıya ulaşamazsın.”⁷

16637. İmam Ali (a.s) Şabaniye duasında şöyle buyurmuştur: “Allahım! Herkesten koparak tümüyle sana yönelmeyi bana nasip et. Kalp gözlerimizi sana bakma nuruyla aydınlat ki kalp gözlerimiz nurdan perdeleri yırtsın ve azamet ve yücelik madenine ulaşsın.”⁸

16638. İmam Sadık (a.s) Allah-u Tealanın, “...ve onunla Rableri huzurunda haşrolmaktan korkan kimseleri uyar” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Yani Rabbine ulaşmayı ümit

¹ Kenz’ul Ummal, 1155

² a. g. e. 1156

³ a. g. e. 21327

⁴ Bihar, 78/380/4

⁵ Gurur’ul Hikem, 1750

⁶ ed-Deavat lil Ravendi, 292/39

⁷ Gurur’ul Hikem, 7429

⁸ İkbâl’ul A’mal, 3/299

edenleri Kur'an vesilesiyle uyar, onları Allah nezdinde olan şeylere teşvik et. Zira Kur'an, şefaati kabul edilmiş bir şefaattir."¹

16639. *İmam Seccad (a.s), bir münacaatında şöyle buyurmuştur:* "Sen pak ve münezzehsin, senin kılavuzu olmadığın kimseye yol ne de dardır. Senin kendisine yolu gösterdiğin kimseye hak ne de aşıkardır! Bizleri sana ulaşma yollarında hareket ettir. Bizleri sana varmak için, en yakın yollardan götür."²

16640. *İmam Seccad (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur:* "Allah'ım! Bizleri sana ulaşan doğru yolda çabalayan, geride kalmayan, sana ulaşma yolunu kat eden, ondan asla sapmayan, sana ulaşmak için sana dayanan ve sonunda sana ulaşan kimselerden kıl."³

3332. Bölüm

Herkim Bana Bir Karış Yaklaşırsa Ben De Ona Bir Zira⁴ Yaklaşırım

16641. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah şöyle buyurmuştur: "Herkim bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zira' yaklaşırım. Herkim bana bir zira yaklaşırsa, ben ona bir ba'⁵ yaklaşırım ve herkim bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak gelirim."⁶

16642. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "Herkim bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir zira' yaklaşırım. Herkim bana bir zira yaklaşırsa, ben ona bir ba' yaklaşırım ve herkim bana yürüyerek gelirse ben ona koşa koşa giderim."⁷

16643. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim aziz ve celil olan Allah'a bir adım yaklaşırsa, Allah ona bir zira yaklaşır. Herkim Allah'a bir zira yaklaşırsa Allah ona bir ba' yaklaşır. Herkim aziz ve celil olan Allah'a yürüyerek gelirse, Allah ona koşa koşa gelir. Oysa Allah daha yüce ve azimdir. Oysa Allah daha

¹ Nur'us-Sakaleyn, 1/720/92

² Bihar, 94/147/21

³ a. g. e. 94/156/22

⁴ Parmak uçlarından dirseğe kadar olan bir ölçü birimi

⁵ Açıldığı taktirde iki elin miktarınca bir ölçü birimi.

⁶ Kenz'ul Ummal, 1133

⁷ et-Terğib ve't-Terhib, 4/103/30

yüce ve azimdir. Oysa Allah daha yüce ve azimdir.”¹

16644. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “Benim yanıma gelmek için yerinden kalk ki ben de sana doğru geleyim. Bana doğru yürü ki ben de sana koşa koşa geleyim.”²

16645. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer siz Allah’a yönelirseniz, Allah da size yönelir. Eğer siz Allah’tan yüz çevirirseniz, yüz çevirilirsiniz.”³

3333. Bölüm Allah’a Yakınlaşma Vesilesi

16646. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Kullar iyilik etmekle rabbine yaklaşınca sen akıl ile ona yaklaş ki onlardan öne geçesin.”⁴

16647. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun münezzeh olan Allah’a yaklaşması, niyetini halis kılmasıyladır.”⁵

16648. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Farzları ve müstahapları yerine getirmekle Allah’a yakınlaşan kimse, iki kat fayda görür.”⁶

16649. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah’a yaklaşmak, O’ndan istemekle mümkündür. İnsanlara yaklaşmak ise, onlardan istemeyi terk etmekle mümkündür.”⁷

16650. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala Tur dağında Musa’ya (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Musa! Kavmine bildir ki bana yakınlaşmak isteyen kimseler, benim korkumdan ağlamak gibi başka bir şeyle bana yakın olmamışlardır. İbadet edenler de haramlardan sakınmak gibi bir şeyle bana ibadet etmemişlerdir. Süslenenler ise dünyadan ihtiyaç duymadıkları şeyden yüzçevirmek gibi başka bir şeyle kendilerini süslememişlerdir.”

Musa şöyle arzetti: “Ey yücelerin en yücesi! Onları bu yolda sabit kılan nedir?” Allah şöyle buyurdu: “Ey Musa!

¹ a. g. e. s. 104/31

² Kenz’ul Ummal, 1138

³ Gurur’ul Hikem, 3852

⁴ Mişkat’ul Envar, 251

⁵ Gurur’ul Hikem, 4477

⁶ a. g. e. 2056

⁷ a. g. e. 1801

Ağlayarak bana yakınlaşmaya çalışan kimseler, cennetin en yüce makamındadırlar. Hiç kimse onlara bu makamında ortak değildir.”¹

16651. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala Musa’ya (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Musa! Bana yakınlaşmak isteyenler, haramlardan sakınmak gibi bir şeyle bana yakın olmamışlardır. Ben Adn cennetlerimi onlara bağışlarım ve hiç kimseyi onlara ortak etmem.”²

16652. Lokman (a.s), oğluna yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağızım! Seni altı işe teşvik ediyorum. Onların hepsi de seni aziz ve celil olan Allah’ın hoşnutluğuna yaklaştırır ve onun gazabından uzak tutar: Birincisi Allah’a ibadet etmen ve ona bir şeyi ortan koşturamazdır. İkincisi Allah’ın taktirinden ister hoşuna gitsin ister gitmesin, hoşnut olmandır. Üçüncüsü, dost ve düşmanlığının Allah için olmasıdır. Dördüncüsü, kendin için beğendiğini insanlar için beğenmen ve

kendin için beğenmediğini onlar için de beğenmemendir. Beşincisi, öfkeni yenmen ve sana kötülük eden kimseye iyilik etmemidir. Altıncısı ise nefsinin isteklerini terk etmen ve helak edici etkenlerle savaşmandır.”³

16653. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a andolsun ki yavrusu ölmüş hüzünlü develer gibi de bağırırsanız, güvercinler gibi de ötseniz, dünyayı terk eden rahip gibi feryad da etseniz veya O’nun nezdinde yüce makamlara ermek için bir yakınlık dilemek veya ilahi katiplerin yazdığı ve elçilerin (meleklerin) kaydettiği günahların bağışlanmasını istemek için Allah yolunda mal ve evlatlarınızdan da geçseniz (bu amelleriniz karşılığında ümit et-tiğiniz sevab) benim sizler için Allah’tan vereceğini ümit ettiğim sevab ve mükafattan çok daha az ve değersizdir.”⁴

16654. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Seni Allah’a yaklaştıran şeyin, ateşten uzaklaştırdığını, Allah’tan

¹ Sevak’ul A’mal, 205/1

² Mişkat’ul Envar, 45

³ Müstedrek’ül-Vesail, 11/178/12684

⁴ Nehc’ül-Belağa, 52. hutbe

uzaklaştıranın da ateşe yaklaştırdığını bil.”¹

3334. Bölüm Allah’a İnsanlardan En Uzak Olan Kimse

16655. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yaratıklardan Allah’a en uzak olan kimse iki kişidir: Emir sahipleriyle oturup onların zulüm üzere söylediği her sözü tasdik eden kimse ile çocukların tümüne aynı gözle bakmayan ve yetim çocuk hakkında Allah’ı göz

önünde bulundurmayan öğretmendir.”²

16656. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun aziz ve celil olan Allah’a en uzak hali midyesinden ve tenasül organından başka bir şeyi düşünmediği haldir.”³

16657. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun Allah’tan en uzak olduğu hal tek derdinin karnı ve tenasül organının olduğu haldir.”⁴

bak. el-Buğz, 365. Bölüm

¹ a. g. e. 76. mektup

² Kenz’ul Ummal, 43761

³ el-Kafi, 2/319/14

⁴ el-Hısal, 630/10

436. Konu

el-İkrar İkrar

• *Vesail'uş-Şia, 16/110, Kitab'ul İkrar*

bak. .

• *El-Hudud, 746. bölüm*

3335. Bölüm İkrar

16658. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Akıllı insanların kendi aleyhlerine ikrarı caizdir (kabul edilir.)”¹

16659. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz akıllı insanın kendi aleyhine ikrarda bulunması caizdir (kabul edilir.)”²

16660. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben fasık insanın sadece kendi aleyhine şahadetini (ikrarını) kabul ederim.”³

16661. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin kendi hakkındaki sözü yetmiş müminin onun hakkındaki sözünden daha doğrudur.”⁴

16662. *İmam Ali (a.s), Kufe’den çöle gönderdiği zekat memuruna şöyle buyurmuştur:* “Sonra onlara şöyle de: “Ey Allah’ın kulları! Allah’ın velisi beni mallarınızdan Allah’ın hakkını almam için size doğru gönderdi. Malınızda Allah’ın velisine ödeyeceğiniz Allah’ın bir hakkı var mıdır?” Eğer

birisi sana, “Hayır” derse artık ona müracaat etme.”⁵

16663. *Esbag b. Nubate şöyle diyor:* “Bir şahıs, Müminlerin Emiri’nin (a.s) huzuruna geldi ve şöyle arzetti: “Ey Müminlerin Emiri! Ben zina ettim. Beni temizle.” Müminlerin Emiri ondan yüz çevirdi ve sonra, “Otur” diye buyurdu. Ardından Ali (a.s) insanlara döndü ve şöyle buyurdu: “Sizden biri bu günahı işlediği taktirde, Allah’ın kendisini örttüğü gibi, kendisi de gizleyemez mi?”⁶

Şöyle diyorum: Bu rivayetten de anlaşıldığı üzere insanların nezdinde günahını itiraf etmek, tümüyle kınanmıştır.

bak. et-Tevbe, 458. Bölüm

3336. Bölüm Mecbur Olan Şahsın İkrarının İtibarsızlığı

16664. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim tehdit, tutuklanma veya işkence sebebiyle, haddi olan bir günahı ikrar ederse, ikrarı

¹ Vesail’uş-Şia, 16/111/2

² el-Hilaf, 3/157

³ el-Kafi, 7/395/5

⁴ Sıfat’uş-Şia, 116/60

⁵ el-Kafi, 3/536/1

⁶ Fakih, 4/31/5017

kabul edilmez ve ona had uygulanmaz.”¹

16665. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim işkence, zindana atılma, korkutma veya tehdit sebebiyle ikrarda bulunursa ona had uygulanmaz.”²

16666. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Ali (a.s) şöyle buyururdu: “Herkim dayak yemek, bağlanmak, zindana atılmak, kınanmak veya baskı görmekle korkutulur (ve itirafta bulunursa) eli kesilmez ve eğer itiraf

etmezse, korkutulduğu için ona had uygulanmaz.”³

16667. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Birisi hırsızlık etti ve inkar etmektedir. Ama onu vurduklarında çalınmış malı getirmektedir. Elini kesmek gerekir mi?” diye soran Süleyman b. Halid’e şöyle buyurmuştur:* “Evet, ama eğer hırsızlığı ikrar eder ve çaldığı malı getirmezse eli kesilmez. Zira o işkenceden dolayı itiraf etmiştir.”⁴

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 16/32/19030

² Kurb’ul Esnad, 54/175

³ Vesail’uş-Şia, 18/498/3

⁴ el-Kafi, 7/223/9

437. Konu

el-Karz Borç

- *Bihar*, 103/138, *ed-Deyn ve'l-Kerz*
- *Kenz'ul Ummal*, 6/209, *fi'd-Deyn*
- *Vesail'uş-Şia*, 13/76; *Ebrab'ud-Deyn-i ve'l-Kerz*

bak. .

- 168. konu, *ed-Deyn*

3337. Bölüm Borç

Kur'an:

“Allah’a kim güzel bir ödünç takdiminde bulunursa, Allah karşılığını kat kat verir, ona cömertçe verilecek bir ecir de vardır.”¹

16668. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Allah’a borç verirse Allah da ona mükafat verir.”²

16669. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim ona dayanırsa o, ona kafidir. Kendisinden isteyene verir, ona (yolunda) borç verenin borcunu eda eder, kendisine şükredenin mükafatını verir.”³

16670. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Eğer Allah’a yardım ederseniz Allah da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlamlaştırır.”** ve yine şöyle buyurmuştur: **“Kim Allah’a karşı güzel bir borç verirse...”** Allah sizden,

zilletten dolayı yardım, azlıktan dolayı borç istemez. Sizden yardım istemektedir. **“Göklerin ve yerin orduları O'nun içindir. O aziz ve hakimdir.”**... Böylece Allah **“Hanginiz daha güzel amel işleyecek diye sizi imtihan etmeyi istemiştir.”**⁴

16671. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Birisi cennete girdi ve kapısında şöyle yazıldığını gördü: “Sadakanın sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kat.”⁵

16672. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Göge götürüldüğüm gece, cennetin kapısında şöyle yazıldığını gördüm: “Sadakanın sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kat.”⁶

16673. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cennet kapısına şöyle yazılmıştır: “Sadakanın sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kat.”⁷

16674. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sadakanın sevabı on kattır. Borç

¹ Hadid suresi, 11. ayet

² Gurer’ul Hikem, 8072

³ Nehc’ül-Belağa, 90. hutbe

⁴ a. g. e. 183

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 2/40/3

⁶ a. g. e. s. 41/3

⁷ Fakih, 2/58/1697

vermenin sevabı ise on sekiz kat. Kardeşlerini ziyaret etmenin sevabı yirmi kattır. Akrabaları ziyaret etmenin sevabı ise yirmi dört kattır.”¹

16675. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Borç vermenin sevabı on sekiz kattır. Eğer (borç alan kimse) ölürse, o borç zekattan sayılır.”²

16676. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Cennete girdim ve kapısında şöyle yazıldığını gördüm: “Sadakanın sevabı on kattır. Borç vermenin sevabı ise on sekiz kat. Şöyle dedim: “Neden sadaka on, borç vermek ise onsekiz kattır.” Cebrail şöyle buyurdu: “Zira sadaka ihtiyacı olan ve olmayan kimsenin eline ulaşır. Ama borç sadece ihtiyacı olan kimsenin eline ulaşır.”³

16677. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cennet kapısına şöyle yazılmıştır: “Sadaka vermenin sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kattır.” Sebebi ise, borç sadece ihtiyacı olan kimsenin eline ulaşır. Ama sadaka bazen ihtiyacı olmayan kimseye ulaşır.”⁴

16678. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Göge götürüldüğüm gece cennet kapısına şöyle yazıldığını gördüm: “Sadakanın sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kattır.” Ben şöyle dedim: “Ey Cebrail! Neden borç vermek sadaka vermekten daha üstündür?” Cebrail şöyle buyurdu: “Çünkü isteyen kimse, bazen sahip olduğu halde ister. Ama borç isteyen kimse sadece ihtiyaç üzere ister.”⁵

16679. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cennet kapısına şöyle yazılmıştır: “Sadakanın sevabı on kattır, borç vermenin sevabı ise on sekiz kat. Borç vermenin sadakadan üstün olmasının sebebi ise borç isteyen kimsenin, sadece ihtiyaç üzere borç istemesidir. Ama sadakayı bazen ihtiyacı olmayan kimse de isteyebilir.”⁶

16680. Rivayet edildiği üzere borç vermenin sevabı, sadaka vermenin sevabının on sekiz katıdır. Zira borç kendisini sadaka almak için hor ve hafif

¹ Mekarim’ul Ahlak, 1/293/910

² Sevak’ul A’mal, 167/3

³ Kenz’ul Ummal, 15373

⁴ Bihar, 103/138/2

⁵ Kenz’ul Ummal, 15374

⁶ Bihar, 103/139/9

düşürmeyen kimsenin eline ulaşır.”¹

16681. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Ben dünyayı kullarım arasında, değiş tokuş için bir mal karar kıldım. O halde eğer, birisi bana dünyadan bir şeyi borç verirse, bu her bir borca karşılık kendisine on ila yediyüz kat ve istediğim kadar veririm. Eğer birisi ondan bana bir şey borç vermezse ve ben ondan zorla alırsam, ona birini dahi meleklere verdiğim taktirde hoşnut olacakları üç şey bağışlarım: Namaz, hidayet ve rahmet. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Ona bir musibet geldiğinde: “Biz Allah’ınız ve elbette O’na döneceğiz” derler.” Rablerinin mağfiret ve rahmeti onlarıdır. Hidayeti bulanlar da onlardır.”** Bu o üçünden biridir, **“rahmet onların ikincisidir”** ve **“Onlar hidayete ermiş olanlardır”** ayeti de onların üçüncüsüdür.”²

16682. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer bir borç ödersem, bunu aynı miktarda sıla-i rahimde bulunmaktan daha çok severim.”³

16683. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim üzüntülü (ve malını kaybeden) birine borç verir ve geri almada ona riayet ederse amele yeniden başlamış olur (günahları silinir) ve Allah verdiği her dirheme karşılık ona cennetten bin kıntar⁴ verir.”⁵

16684. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Yoksul kimselerden kıyamet gününe kadar azığını yüklenecek ve kıyamette ihtiyacın olacağı günde sana geri verecek birini bulduğun zaman bunu ganimet bil, ona yükle ve kudretin olduğu halde ona çokça yardımda bulun. Belki, sonra yardım etmek istersin de bulamazsın. Sen zenginken borç isteyen ganimet sayıp ver ki, o da senin zorluk gününde karşılığını ödesin.”⁶

16685. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir

¹ a. g. e. s. 140/11

² el-Hisal, 130/135

³ Seva’ul A’mal, 167/4

⁴ Yüz ritil

⁵ a. g. e. s. 341/1

⁶ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

Müslüman kardeşi borç alma hususunda kendisine muhtaç olur da o verebildiği halde böyle yapmazsa, Allah ona cennetin kokusunu haram kılar.”¹

3338. Bölüm Eli Darda Olan Borçluya Fırsat Tanımak

Kur'an:

“Borçlu darda ise, eli genişleyinceye kadar ona mühlet verin. Bilmiş olsanız borcu bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır.”²

16686. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim darda olan birine fırsat verirse, hakkını alıncaya kadar her gün alacağı miktarınca kendisine sadaka sevabını vermek Allah’ın üzerinedir.”³

16687. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim darda olan birisine fırsat verirse, Allah kendisinden başka hiçbir gölgenin olmadığı gün onu kendi gölgesinde tutar.”⁴

16688. Resulullah (s.a.a), camiye girdi ve şöyle buyurdu: “Sizden hangi biriniz aziz ve celil olan Allah’ın kendisini cehennemin yakıcı ateşinden korumasını ister.” Biz (ashap) şöyle arzettik: “Ey Allah’ın Resülü! Hepimiz bunu severiz.” Peygamber şöyle buyurdu: “O halde herkim zorda kalan birine mühlet verirse veya onu bağışlarsa, aziz ve celil olan Allah onu cehennemin yakıcı sıcaklığından korur.”⁵

16689. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim bir mümine borç verir de eli açılınca kadar sabrederse malı zekat sayılır ve namazı ise alacağı kendisine verilinceye kadar meleklerle birlikte olur.”⁶

16690. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim alacaklısına fırsat verirse veya alacağından vazgeçerse, kıyamet günü arşın gölgesinde olur.”⁷

16691. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim duasının müstecap olmasını ve hüznünün giderilmesini

¹ Emali’es-Seduk, 350/1

² bakara suresi, 280. ayet

³ Bihar, 103/151/17

⁴ el-Kafi, 8/9/1

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 2/46/15

⁶ Sevab’ul A’mal, 166/1

⁷ Kenz’ul Ummal, 15379

isterse, eli darda olan kimseye fırsat versin.”¹

16692. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakkını tam veya tam olmayan bir iffetle al. (hakkını alırken en azından günah işlememeye bak.)”²

16693. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Darda olan kimsenin bedduasından korkun.”³

16694. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Geçmişlerden biri ilahi hesaba çekildi ve zengin olması, insanlarla kaynaşması, hizmetçilerine darda kalan kimseyi affetmelerini emretmesi

dışında bir iyiliği görülmedi. Allah-u Teala şöyle buyurdu: “Biz bu işe (bağışlamaya) daha layıkız. Onu bağışlayınız.”⁴

16695. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Alacaklın olan kimsenin, zengin olduğu halde borcunu ödemede bahane peşinde koşturması doğru olmadığı gibi, senin de darda olduğunu bildiğin halde onu baskı altına alman doğru değildir.”⁵

bak. el-Velayet (1), 3231. Bölüm; ed-Deyn, 1328. Bölüm

¹ a. g. e. 15398

² a. g. e. 15405

³ a. g. e. 15424

⁴ et-Terğib ve't-Terhib, 2/44/7

⁵ Sevab'ul A'mal, 167/5

438. Konu

el-Kur'a

Kura-Çekiliş

- *Bihar*, 104/323, 6. bölüm; *el-Kur'e*
- *Vesail'uş-Şia*, 18/187, 13. bölüm; *el-Hukm-u bi'l-Kur'e fî Kazayyat'il-Muşkile*

3339. Bölüm Kura-Çekiliş

Kur'an:

“Bu Sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Meryem’e hangisi kefil olacak diye (kura çekmek için) kalemlerini atarlarken sen yanlarında değildin, çekişirlerken de orada bulunmadın.”¹

“Gemide olanlarla karşılıklı kura çekmişti de (Yunus) yenilenlerden olmuştu.”²

16696. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kura işinde iş Allah’a bırakılırsa, kura çekme hususunda Allah’tan adil kim vardır? Allah-u Teala şöyle buyurmuyor mu: **“Böylece onlarla kura çekmişti de (Yunus) yenilenlerden olmuştu.”**³

16697. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Okların kendisi için atıldığı hakemlikten daha adil bir hakemlik var mıdır? Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Onlarla birlikte kura çekmişti de (Yunus) yenilenlerden**

olmuştu.” İmam daha sonra şöyle buyurdu: “İki kişinin ihtilaf ettiği her konunun hükmü mutlaka Allah’ın kitabında mevcuttur. Ama insanların akılları ona ulaşamamaktadır.”⁴

16698. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakkında kura çekilen ilk kimse, İmran’ın kızı Meryem’dir. Ve o da aziz ve celil olan Allah’ın şöyle buyurmasıdır: **“Hangisi Meryem’in sorumluluğunu üstlensin diye kalemlerini attıkları zaman sen orada değildin.”**⁵

16699. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kura çeken ve (bu amelleriyle) işlerini Allah-u Teala’ya bırakan her topluluk hakkında bu çekiliş hak sahibi adına çıkmıştır.”⁶

16700. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İmam Ali (a.s) Yemen’de olduğu zaman bir temizlik müddetince, aynı kadınla (cariye ile) yatan üç kişiyi huzuruna getirdiler. (O kadın da bir çocuk doğurmuş idi.) İmam o iki kişiye şöyle sordu: “Bu çocuğun sizin olduğunuzu itiraf ediyor musunuz?” Onlar, “Hayır”

¹ Al-i İmran suresi, 44. ayet

² Saffat suresi, 141. ayet

³ Fakih, 3/92/3391

⁴ el-Kafi, 7/158/3

⁵ el-Fakih, 3/89/3388

⁶ a. g. e. s. 92/3390

dediler. Bunun üzerine İmam iki kişiye sordu: “Bunun sizin çocuğunuz olduğu itiraf ediyor musunuz?” Onlar, “Hayır” dediler. İmam o iki kişiye, “bu çocuğun sizin olduğunu itiraf ediyor musunuz?” diye sorduğu her defasında, onlar “hayır” dediler. Bunun üzerine İmam (a.s) kura çekti ve kura birinin adına çıktı. Çocuğu ona verdi ve diyetin (o kadının kıymetinin) üçte ikisini de onun sorumluluğuna bıraktı. Bu olay Peygambere (s.a.a) iletildi. Peygamber, akıl dışları gözükcek şekilde güldü.”¹

16701. *Resulullah (s.a.a), İmam Ali'ye (a.s) şöyle sormuştur:* “Yemen’de karşılaştığın en ilginç durum neydi?” Ali (a.s) şöyle arzetti: “Bir grup yanıma geldi. Ortaklaşa bir cariye almışlardı. Onların hepsi de bir temizlik müddetince onunla yatmıştı. O kadın bir çocuk dünyaya getirmişti. Onlar o çocuk hakkında ihtilafa

düşmüşlerdi. Her biri çocuğun kendisine ait olduğunu iddia ediyordu. Ben aralarında çekiliş yaptım ve çocuğu çekilişte adı çıkan kimseye verdim ve onu diğerlerinin payını vermekle yükümlü kıldım.” Allah Resülü şöyle buyurdu: “Birbiriyle ihtilaf eden bir topluluk, kura çekerek işlerini Allah’a havale ederlerse, kura mutlaka hak sahibinin adına çıkar.”²

*Seduk bu hadisin benzerini İmam Bakır’dan da rivayet etmiştir. O rivayette sadece şu fark mevcuttur: “Kura çeken her grup...”*³

16702. *Ayşe şöyle diyor:* “Peygamber (s.a.a) yolculuğa gideceği zaman, eşleri arasında (onlardan birisini kendisiyle götürmek için) kura çekerdi.”⁴

16703. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Belli olmayan her iş çekilişe bırakılır.”⁵

¹ Sünen-i Ebi Mace, 2348

² Vesail’uş-Şia, 18/188/5

³ a. g. e. h. 6

⁴ Sünen-i Ebi Mace, 2347

⁵ el-Fakih, 3/92/3389

439. Konu

el-Karn Asır-Çağ

• *Kenz'ul Ummal, 12/193; el-Müctehid Ala Re'si Kullu Maet'in li yecdude libazıh'il-Ummet-u Emr-u Dinuba*

3340. Bölüm Dinin Her Asırda Yenilenmesi

16704. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her asırda ümmetinden öncüler vardır.”¹

16705. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala, her yüz yılın başında bu ümmet için dini kendilerine ihya etsin diye birini gönderir.”²

16706. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biz Ehl-i Beyt arasında her asırda, aşırı gidenlerin tahrifini, batıl ehlinin müdahalesini ve cahillerin tevilini dinden silip uzaklaştıracak adil kimseler olur.”³

16707. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bu dinin her asırda, batıl ehlinin tevillerini, aşırı gidenlerin tahrifini, cahillerin müdahalesini, ocağın demirin pasını eritip yok ettiği gibi dinden uzak tutacak adil kimseleri vardır.”⁴

16708. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın “Her*

ümmetin bir elçisi vardır”

ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:

“Bunun batını tefsiri şudur:

“Her asırda bu ümmet için, Al-i Muhammed'den bir elçi vardır.

Kendilerine gönderilen o nesil arasında zuhur eder. Allah'ın velileri ve elçileri onlardır.”⁵

16709. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın “Her topluluğun imamlarıyla çağrıldığı gün” ayeti*

hakkında şöyle buyurmuştur:

“Bu ümmetten her nesil, imamlarının adıyla çağrılır.”

Ben (ravi) şöyle arzettim: “O halde Allah Resülü, kendi nesliyle gelir, Ali (a.s) kendi nesliyle, Hasan kendi nesliyle, onların arasında şehadete ulaşan Hüseyin de kendi nesliyle mi gelir?” İmam, “Evet” diye buyurdu.”⁶

16710. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:*

“Allah Peygamberinden (s.a.a) sonra, yaratıkları arasında kendine has kullar taktir etti. Kendi yüceltişiyle onları yüce kıldı. Kendi makamına yükseltti, onları kendisine davet eden ve kendi varlığına kılavuzluk eden kimseler

¹ Kenz'ul Ummal, 34626

² a. g. e. 34623

³ Besair'ud-Derecat, 10/1

⁴ Bihar, 2/93/22

⁵ Tefsir-i Ayyaşi, 2/123/23

⁶ Nur'us-Sakaleyn, 3/1960/325

kıldı. Onlar asırdan asıra,
zamandan zamana gelirler.”¹

¹ a. g. e. s. 422/46

440. Konu

el-İktisad İktisatlı Olmak

- *Kenz'ul Ummal, 3/49, el-İktisad ve'r-Rıfk fi'l-Meşet*
- *Bihar, 71/344, 86. bölüm; el-İktisat ve Zemm'ul İsrâf*
- *El-Kafi, 4/52, Fazl'ul Kâd*

3341. Bölüm

İktisatlı Olmak

16711. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Müslümanların ve İslam’ın baki kalmasının sebeplerinden birisi de malların, hak ve hukuku tanıyan, onu iyilik yollarında harcayan kimsenin elinde bulunmasıdır. İslam’ın ve Müslümanların yok oluşunun sebeplerinden biri de malın hak ve hukuk tanımayan ve onu iyilik yolunda harcamayan birinin elinde bulunmasıdır.”¹

16712. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala’nın hoşnutluğunun nişanesi, kulları arasında adil bir sultanın oluşu ve fiyatların ucuzluğudur. Allah Tebarek ve Teala’nın kullarına gazap ettiğinin nişanesi de aralarında zalim bir sultanın oluşu ve fiyatların pahalılığıdır.”²

16713. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fiyatların pahalı oluşu ahlakı kötü kılar, emanete riayeti ortadan

kaldırır ve Müslüman insanı üzüntülü ve kararsız kılar.”³

16714. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Ben sizleri hayırda görüyorum” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onların arasında ucuzluk vardı.”⁴

Şöyle diyorum: İslam ekonomisini tanımak için şu bablara müracaat edilmelidir:

3. Konu, el-İcare; 11. el-Arız; 33, et-Tebzîr; 54, et-Ticaret; 67, el, Cizye; 29, el-Buhl; 105, el-Hirfe; 107, el-Haram; 120, el-Hukuk; 121, el-İhtikar; 124, el-Helal; 129, el-Hacet; 230, el-İsraf; 238, el-Mesken; 151, el-Hums; 154, el-Hıyanet; 161, ed-Dunya; 168, ed-Deyn; 177, er-Riba; 185, er-Rızık; 188, er-Rüşvet; 202, ez-Zekat; 206, ez-Zuhd; 213, es-Sual (2); 222, es-Suht; 231, es-Sirket; 253, es-Suk; 260, eş-Şubh; 265, eş-Şirket; 292, es-Sadaka; 304, es-Senaat; 315, ez-Zeman; 321, et-Tema; 329, ez-Zulm; 338, el-Adl; 348, el-Ma’ruf (1); 382, el-Ays; 389, el-Üaşş; 394, el-Ğill; 397, el-Gına; 422, el-Fakr; 437, el-Karız; 450, el-Kanaat; 448, el-Kimar; 459, el-Kesh; 500, el-Mal; 521, el-İnfak; 522, el-Enfal; 539, el-İrs; 555, el-Vakf

¹ el-Kafi, 4/25/1

² a. g. e. 5/162/1

³ a. g. e. s. 164/6

⁴ Fakih, 3/268/3968

3342. Bölüm

Geçiminde İktisatlı Olmanın Faydası

16715. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İktisatlı olmak hayatın yeterliliğini temin eder.”¹

16716. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İktisatlı olmak geçim masraflarının yarısıdır.”²

16717. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İktisatlı olmak az malı çoğaltır ve israf çok malı yok eder.”³

16718. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Harcamalarda iktisatlı olmak, geçimin yarısıdır.”⁴

16719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim iktisatlı olursa geçim masrafları hafif olur.”⁵

16720. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir insan, iktisatlı olduğu takdirde fakir olmaz.”⁶

16721. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İktisatlı olan kimse asla fakir olmaz.”⁷

16722. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim iktisatlı olmakla arkadaş olursa, zenginlik onunla sürekli olur ve iktisatlı olmak, fakirliğini telafi eder.”⁸

16723. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben iktisatlı olan kimseye, fakir olmayacağına dair garanti veririm. Nitekim aziz ve celil olan Allah da şöyle buyurmuştur: **“Senden ne infak edeceklerini soruyorlar. De ki: Affı.”** Aftan maksat ise orta yoldur. Hakeza aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Onlar, infak ettikleri zaman ne israf ederler ne de cimrilik, ikisi arasında orta bir yol tutarlar.”** Ayette geçen “kavam” ise itidal ve orta yol anlamındadır.”⁹

16724. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İsraf yokluk sebebidir. İktisatlı olmak ise zenginlik sebebi.”¹⁰

16725. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim zenginlik ve fakirlik zamanında iktisatlı olursa,

¹ Bihar, 78/10/67

² Gurer’ul Hikem, 565

³ a. g. e. 334 ve 335

⁴ Kenz’ul Ummal, 5434

⁵ Bihar, 71/342/15

⁶ Fakih, 2/64/1720

⁷ el-Hisal, 620/10

⁸ Gurer’ul Hikem, 9165

⁹ Fakih, 2/64/1721

¹⁰ Bihar, 71/347/13

kendisini hayatın zor olayları karşısında hazır (ve sigortalı) kılmıştır.”¹

16726. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) vefat ederken yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Oğulcağızım! Geçim işlerinde iktisatlı ol.”*²

16727. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim iktisatlı olursa Allah onu zengin kılar.”*³

bak. el-Libas, 3549. Bölüm

3343. Bölüm İktisatlı Olmak (Çeşitli)

16728. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur: “İktisatlı olmanın da bir sınırı vardır. O sınır aşılsa, cimrilik olur.”*⁴

16729. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İktisatlı olmanın nihayeti kanaattir.”*⁵

16730. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müminin tarzı iktisatlı olmaktır. Metodu ise doğru yolu katetmektir.”*⁶

16731. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah nezdinde hiçbir harcama, iktisatlı yapılan harcamadan daha sevimli değildir.”*⁷

16732. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İktisatlı olmak aziz ve celil olan Allah’ın sevdiği bir şeydir. İsrâf ise aziz ve celil olan Allah’ın nefret ettiği bir şeydir.”*⁸

16733. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İktisatlı olmak, iyi tarz, doğru ve beğenilmiş metot ve nübüvvetin yirmi küsur parçasından bir parçadır.”*⁹

¹ Gurer’ul Hikem, 9048

² Emali’et-Tusi, 8/8

³ Tenbih’ul Havatir, 1/167

⁴ Derret’ul Bahire, 43

⁵ Gurer’ul Hikem, 6364

⁶ a. g. e. 1501

⁷ Bihar, 76/269/17

⁸ el-Hisal, 10/36

⁹ Tenbih’ul Havatir, 1/167

441. Konu

el-Kısas

Kıssalar- Hikayeler

- Bihar, 11/97, Ebbab'ul Kısas-u Adem ve Havva (a.s)
- Bihar, 11/270, Bab-u Kısas'ul İdris (a.s)
- Bihar, 11/285, Ebbab-u Kısas'un-Nuh (a.s)
- Bihar, 11/343, Ebbab-u Kısas'un-Hud (a.s)
- Bihar, 11/366, Ebbab-u Kısas'un-Şeddad ve İreme Zat'il-İmad
- Bihar, 11/370, Ebbab-u Kısas'un-Salib (a.s) ve kavmihi
- Bihar, 11/392, Ebbab-u Kısas'un-İlvas ve'l-İlye ve'l-Yese' (a.s)
- Bihar, 11/404, Ebbab-u Kısas'un-Zi'l-Kifl (a.s)
- Bihar, 11/408, Ebbab-u Kısas'un-Lokman (a.s) ve hukmuh
- Bihar, 11/435, Ebbab-u Kısas'un-İsmiyel (a.s) ve Talut ve'l-Calut
- Bihar, 14/1, Ebbab-u Kısas'un-Ashab'us-Sibt
- Bihar, 14/1, Ebbab-u Kısas'un-Murur'us-Süleyman (s. a) Bivad'in-Neml
- Bihar, 14/1, Ebbab-u Kısas'un-Süleyman (a.s) me'e Belkis
- Bihar, 14/1, Ebbab-u Kısas'un-Davud (a.s)

3344. Bölüm En Faydalı Kıssa

Kur'an:

“Sen onlara bu kıssayı anlat, belki düşünürler.”¹

“Biz bu Kur'an'ı vahyederek, sana en güzel kıssaları anlatıyoruz. Oysa daha önce sen bunlardan habersizdin.”²

“And olsun ki, peygamberlerin kıssalarında, akli olanlar için ibretler vardır. Kur'an uydurulabilen bir söz değildir. Fakat kendinden önceki kitablari tasdik eden, iman eden millete her şeyi açıklayan, doğru yolu gösteren bir rehber ve rahmettir.”³

16734. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Sizden önceki müminlerin halini bir düşünün! Belaya ve imtihana uğradıkları zaman halleri nasıldı? Onların birlik içinde, dilekleri bir, gönülleri ılımlı olduğu zamanlarda nasıl olduklarına bakın... Bir de işlerinin sonunun nasıl olduğuna bakın; birbirlerinden ayrıldıkları, birlikleri bozulduğu, arzuları,

gönülleri birbirlerine zıtlığı, çeşitli fırkalara, bölüklere ayrılıp birbirleriyle savaşmaya kalkınca da Allah onlardan keramet elbisesini soyup çıkardı, nimetlerinin genişliğini esirgedi; onlardan geriye, yalnız, içinizden ibret alanların işine yarayan hikayeler kaldı.”⁴

16735. *İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Kur'an'ı öğrenin. Çünkü o sözlerin en güzelidir. Onda anlayışınızı derinleştirip kavrayışınızı genişletin. Çünkü o gönüllerin baharıdır. Nuruyla şifa bulun. Zira o göğüslerin şıfasıdır. Onu en güzel okuyuşla okuyun. Çünkü o kıssaların en faydalısıdır.”⁵

Tefsir:

Allah-u Teala'nın, “Biz sana en güzel kıssaları anlatıyoruz” ayeti hakkında, Rağib, Müfredat adlı kitabında şöyle diyor: “el-Kass” bir izi takip etmek anlamındadır. Dolayısıyla, “kasasatu eserehu”, “Onun izini takip ettim” anlamındadır. “el-kasas” ise iz anlamındadır: “Böylece araştıranlar, ayak izlerini takip ettiler ve geri

¹ A'raf sursei, 176. ayet

² Yusuf suresi, 3. ayet

³ a. g. s. 111. ayet

⁴ Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe

⁵ a. g. e. 110. hutbe

göndüler.” Hakeza şöyle buyurmuştur: **“O’nun (Musa’nın) kız kardeşine şöyle dedi: “Onun peşinden git”** el-Kasas ise, baştan geçen macera anlamındadır. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz, hak kıssalar odur”** Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Onların kıssasında ibret vardır.”** Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Başından geçen olayları, ona anlattı.”** Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Biz, en güzel kıssaları sana anlatıyoruz.”**

Neticede kasas, kıssa ve hikaye anlamındadır. “Ehsen’ul Kisas” ise en güzel hikaye ve kıssa anlamındadır. Bazıları şöyle demişlerdir: “Kasas, hikaye anlatmak anlamına gelen bir masdardır. Dolayısıyla eğer kasas ismi masdar olursa Yusuf’un kıssası en güzel kıssadır. Zira kullukta, tevhit ihlasını nitelendirmekte, münezzeh olan Allah’ın kulunu gözetlemesini ve korumasını beyan etmektedir ve kulun aşk ve muhabbet yolunu katetmesiyle, Allah’ın onu terbiye ettiğini, büyüttüğünü, zillet düşüklüğünden izzetin

zirvesine yücelttiğini, esaret kuyusunun derinliklerinden, gazap ve intikam zindanlarından, izzet ve padişahlık tahtına oturttuğunu göstermektedir. Eğer masdar olursa, bu durumda da Yusuf’un hikayesini, münezzeh olan Allah’ın bildirdiği şekliyle nakletmek, en iyi bildirme türüdür. Zira aşık birinin hikayesini en iffetli, en hayalî ve en mümkün şekilde haber vermiştir.

Ayetin anlamı şudur: - elbette Allah daha iyi bilir:- Biz en iyi hikayeleri bu Kur’an sebebiyle sana vahyettik, senin için haber verdik. Sen bizim sana bu hikayeleri bildirmemizden önce onlardan haberdar değildin.”¹

bak. el-Kur’an, 3293. Bölüm

3345. Bölüm Hikayecilerin Kınanması

16736. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri (a.s) mescidde hikaye anlatan birini gördü. Onu

¹ Tefsir-i el-Mizan, 11/75

tasma ile dövdü ve dışarı çıkardı.”¹

16737. *İmam Sadık (a.s), yanında hikayecilerden söz edilince şöyle buyurmuştur:* “Allah onlara lanet etsin, onlar bizim aleyhimize söylenti çıkarıyorlar.”²

16738. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Şairlere ancak azgınlar uyar” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onlar, hikayeciler (ve boş olayları) nakledicilerdir.”³

¹ el-Kafi, 7/263/20

² Bihar, 72/264/1

³ a. g. e.

442. Konu

el-Kısas Kısas

- *Bihar*, 104/384, 3. bölüm; *Abkam'ul Kısas*
- *Kenż'ul Ummal*, 15/3; *Kitab'ul Kısas*
- *Vesail'uş-Şia*, 19/2, *Kitab'ul Kısas*

bak.

- 430. konu, *el-Ketl*; 364. konu, *el-Ukubet*

3346. Bölüm Kıyas

Kur'an:

“Ey akıl sahipleri! Kıyasta sizin için hayat vardır. Artık, umulur ki takva sahibi olursunuz.”¹

“Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kıyas farz kılındı.”²

“Hürmetli ay, hürmetli aya mukabildir, hürmetler karşılıklıdır; o halde, size tecavüz edene, size tecavüz ettikleri gibi tecavüz edin. Allah'tan sakının ve Allah'ın muttakilerle beraber olduğunu bilin.”³

“Orada onlara cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe dişle ve yaralara karşılıklı ödeşme yazdık. Kim hakkından vazgeçerse bu, onun günahlarına kefarete olur. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar zalimlerdir.”⁴

“Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin

velisine bir yetki tanımışsızdır. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin. Zira kendisi ne de olsa yardım görmüştür.”⁵

16739. *Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Kıyası ihya ediniz, hakkı ihya ediniz, dağılmayınız, Müslüman ve hakka teslim olanlardan olunuz ki salim kalasınız.”⁶

16740. *İmam Seccad (a.s), Allah-u Teala'nın “Sizler için kıyasta hayat vardır” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Çünkü eğer birisi, bir gün başka birini öldürmek ister, bu durumda kıyas edileceğini bilir ve bu sebeple öldürmekten vazgeçerse, hem öldürmek istediği kimsenin hayatta kalmasını sağlar hem adam öldürmek isteyen bu kimsenin hayatta kalmasına sebep olur hem de bu başkalarının hayatta kalmasına sebeptir. Zira kıyasın farz ve gerekli olduğunu bildikleri taktirde, kıyas korkusundan asla insan öldürmeye cesaret edemezler.”⁷

¹ bakara suresi, 179. ayet

² a. g. s. 178. ayet

³ a. g. s. 194. ayet

⁴ Maide suresi, 45. ayet

⁵ İsra suresi, 33. ayet

⁶ Emali'el Müfid, 53/15

⁷ Tefsir-i Mensub ila İmam Askeri, 595/354

16741. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben dört kelime söyledim, Allah da kitabında sözümü tasdik etti: ...Ben öldürmek, öldürmeyi azaltır dedim. Aziz ve celil olan Allah şu ayeti nazil buyurdu: **“Sizler için kısasta hayat vardır.”**¹

16742. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah imanı, şirki temizlemek için... ve kısası ise kanların korunması için farz kıldı.”²

16743. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Taşı geldiği yere geri çevir. Zira kötülük sadece kötülükle defedilir.”³

16744. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Muhammed’i beş kılıçla gönderdi: Onlardan biri kılıfındadır, onu kılıfından çıkarmak bizden başkalarının elindedir. Hükümü ise bizimledir. Kılıfında olan kılıç, kendisiyle kısas edilen kılıçtır. Zatı yüce olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Cana karşı can.”** Bu kılıcı çekmek öldürülenin ailesine aittir. Hüküm ve emri bizim elimizdedir.”⁴

Bak. Es-Silah, 1851. bölüm

16745. *Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Ben de sizler gibi bir insanım, belki de aranızdan gitmem yaklaşmıştır. O halde birinin haysiyetine, saçına, derisine ve malına zarar verdiğem, işte bu Muhammed’in haysiyeti, saç, derisi ve malıdır. Kalkıp kısas etsin! Sizden hiç kimse, “Ben Muhammed’in düşmanlığından ve kininden korkuyorum” demesin. Biliniz ki bu iki haslet benim tabiatımdan ve ahlakımdan uzaktır.”⁵

Meselenin ilmi Boyutlarının İncelenmesi

Kisas ayetinin indiği sıralarda ve öncesinde Araplar, adamı öldürmeye karşılık kısasın uygulanması gerektiğine inanırlardı. Ne var ki bunun nasıl uygulanacağına ilişkin kesin bir modelleri yoktu. Bu durum daha çok soruna taraf olan kabilelerin güçlülük veya zayıflıklarına bağlı bir gelişme gösterirdi. Bazen öldürülen bir erkeğe karşılık bir erkek, bir kadına karşılık bir kadın öldürülerek öldürmede

¹ EMali’et-Tusi, 494/1082

² Nehc’ül-Belağa, 252. hikmet

³ Gurer’ul Hikem, 5394

⁴ Tefsir-i Ayyaşi, 1/324/128

⁵ Kenz’ul Ummal, 39831

eşitlik ilkesi gözetilirdi. Bazen bir adama karşılık on adam, köleye karşılık bir adam, tabiye karşılık başkan öldürülürdü. Zaman olurdu bir kabile öldürülen bir adamlarına karşılık bir kabileyi topluca kılıçtan geçirirdi.

*Tevrat'ın "çıkış" kitabının yirmi birinci ve yirmi ikinci bölümlerinde ve "sayı" kitabının beşinci ve otuzuncu bölümlerinde de yazıldığı gibi Yahudiler de kisas ilkesine inanırlardı. Kur'an-ı Kerim, bu hususa ilişkin olarak Yahudilere getirilen yükümlülüğü şu ifadelerle aktarır: **"Orada onlara: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralara karşılık kisas yazdık."**¹*

Elimize ulaşan bilgilere göre Hristiyanlar adam öldürme suçuna karşılık olarak bağışlama ve diyetten başka bir tutum benimsemezlerdi. Konum ve uygarlık düzeylerinin farklılığına karşın hemen her ulus ve topluluk bir şekilde kisas ilkesini benimserdi. Fakat son çağlara kadar bile bu ilke tam bir sistem şeklini almış değildir.

İslam bu hususta bütünüyle ortadan kaldırma (ilga) ile kesinlikle uygulama (isbat) arasında orta yolu benimsemiştir. Yani kisasın gerekliliğini

vurgulamış, ama uygulanışını vazgeçilmez olarak sunmamıştır. Aksine, bağışlamaya ve diyetle de açık kapı bırakmıştır. Bunun yanı sıra kisas ilkesini denklik esasına dayandırmıştır. Öldürenle öldürülen arasında denklik esastır. Hüre bir, köleye köle ve kadına kadın.

İleri ulusların koydukları uygar yasalar bu ilkeyi içermiyor ve günümüzde uygulanmasını kabul görmüyor diye genelde kisas ilkesine özelde ve adam öldürme suçunun cezası olarak kisas ilkesinin uygulanmasına karşı çıkmıştır.

Diyorlar ki: Adam öldüreni öldürmek insanın tiksindiği doğasının benimsemediği, bir uygulamadır. Böyle bir durumla karşı karşıya kaldığı zaman insan vicdanı, insanlığa yönelik acıma duygusundan ve hizmet istediğinden dolayı buna engel olmak ister. Yine diyorlar ki: Birinci öldürme ferdin kaybı demekse, ikinci öldürme de kayıp üstüne kayıptır. Ve diyorlar ki: Kisas ilkesine dayanarak adam öldürmek kan yürekliliktir, intikam alma arzusunun ifadesidir. Bu ise genel eğitim planı çerçevesinde insandan uzaklaştırılması gereken bir eğilimdir. Adam öldürme suçunu

¹ Maide suresi, 45. ayet

cezalandırırken de işin eğitimsel yönünü göz önünde bulundurup terbiyenin zorluğuyla cezalandırmak lazımdır. Bu da, öldürmenin dışında hapis ve benzeri ağır cezalarla gerçekleştirilebilir.” Bu görüşün mensupları düşüncelerini şu şekilde savunurlar. Bir suçlu, ancak akıl hastası olduğu zaman suçlu olabilir. Dolayısıyla suç işleyen katilin akıl hastanesine konulup tedavi edilmesi gerekir.” Bir itirazları da şudur: Uygar yasalar mevcut olan topluma uygulanır. Toplum hep aynı durumda kalmadığı için kanunlar da hep aynı durumda kalmazlar. Bu yüzden kısas ilkesini, günümüzün ileri toplumları başta olmak üzere tüm toplumlar için öngörülmüş ebedi bir uygulama olarak sunmak yersizdir. Bir toplum elinden geldiğince bireylerinin varlığından yararlanmalıdır. Suçluyu öldürmenin dışında verim ve sonuç açısından işlenen suça denk bir ceza ile cezalandırılması mümkündür, müebbed hapis ve yıllarca hapiste kalmak gibi. Bu uygulama ile iki hak birden gözetilmiş olur, toplumun hakkı ve öldürülenin akrabalarının hakkı...” Adam öldürmenin cezalandırılmasına kısas ilkesini

öngören yasağı inkar edenlerin asıl düşünsel dayanakları bunlardır.

Kur'an-ı Kerim bütün bunlara bir cümleyle cevap vermiştir: **“Kim, bir cana kıymamış, ya da yeryüzünde bozgunculuk yapmamış olan bir canı öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de onu diriltirse, bütün insanları diriltmiş gibi olur.”**¹

Açıklama: Bireyler arasında yürürlükte olan yasalar, itibari ve farazi olmakla beraber, bunların konuluşunda toplumsal çıkar gözetilir. Şu kadarı var ki, bu hususta temelden etkin rol oynayan illet insanın dışsal karakteridir ki, insanın eksikliklerinin giderilmesini ve organik ibityaçlarının karşılanmasını öngörür. Bu dış realite, insana arız olan sayı ve toplumsal tek biçim değildir. Çünkü toplumsal biçimin bizzet kendisi de insanın organik varlığının bir eseridir. Bu dış realite, insanın kendisi ve karakteridir. Tümünün insan olması ve varlık olarak bireyin toplum, toplumun da birey gibi olması noktasında bir insan ile bir araya gelmiş binlerce insan arasında bir fark yoktur.

¹ Maide suresi, 32. ayet

Bu varoluşsal karakter yapısal olarak bir takım güçler ve araçlarla donatılmıştır. Bunlar aracılığı ile yokluğu kendisinden uzaklaştırır. Çünkü yaratılış olarak varolma sevgisine ve hayatını tehlikeye sokan her türlü olumsuzluğu bertaraf etme eğilimine sahiptir. Bunun için mümkün olan her yöntemi, ulaşabildiği en uç noktaya kadar kullanır. Öldürmeye ve idam etmeye kadar vardırır işi. Bu yüzden hiç bir insan göremezsin ki, yaratılış olarak kendisini öldürmek isteyeniyi öldürmek istemesin ve amacına ulaşmadan ondan vazgeçsin. Sözü edilen kalkınmış ve ileri uluslar, bağımsızlıklarını, özgürlüklerini ve ulusal varlıklarını savunmak için savaşmaktan kaçınmazlar. Nerde kaldı kendilerini öldürmek isteyenleri?! Kanunları çiğneyenlere karşı da sonuna kadar mücadele ederler. Bunun için adam öldürmekten de çekinmezler. Çıkarlarını korumak için eğer başka yöntemler çözüm getirmiyorsa, savaşı bir yöntem olarak kabul ederler ve bu savaş dünya için bir yıkım, çevre ve nesil için yok oluştan başka bir şey değildir. Bir takım uluslar alabildiğine silahlanıyor, elindeki silahları geliştirme savaşımını

veriyor, başka uluslar da dengeyi sağlamak için silahlanıyor ve bergün biraz daha ileri silah teknolojilerinden yararlanma gereğini duyuyorlar. Bütün bunları ancak toplumun durumunu gözlemek ve toplumsal hayatı korumakla izah edebiliriz. Toplum ise, doğanın öngördüğü, insanın öz yaratılışının gerektirdiği bir oluşumdur.

Doğa ve öz yaratılış, ayrıntı niteliğindeki ürünün korunması için onun özünün öldürülmesine, yok edilmesine ortadan kaldırılmasına izin verir mi? bakınız uygar toplumlar kendi hayatlarını korumak gereğiyle buna izin vermiyorlar, bu nasıl uygarlıktır ki, öldürmeye kastedip de öldürmeyenin öldürülmesini uygun görüyor da, öldürmeye kastedip ve bizzat fiili gerçekleştirenin öldürülmesine izin vermiyor? Bu nasıl doğadır ve bu nasıl karakterdir ki, tarihsel realitenin aksi bir durumu öngörür? “Kim zerre ağırlığınca hayır yapmışsa onu görür ve kim zerre ağırlığınca şer yapmışsa onu görür.”¹ Her amelin bir aksulameli vardır. Etki tepki yaratır esasına dayalı yasalara göre hareket eden tabiatın, adam öldürmenin karşılığı olarak adam

¹ Zilzal suresi, 7-8. ayetler

öldürmeyi zulüm olarak nitelendirmesi kendi kendisiyle çelişmez mi?

Kaldı ki İslam, tevhit dinine bağlı olmadığı sürece insana bir değer ve evrensel teraziye bir ağırlık tanımaz. İslam'a göre bütün insanlık alemi ile tevhit dinine mensup bir tek insan aynı ağırlığa sahiptirler, dolayısıyla her ikisine ilişkin hüküm de bir olmalıdır. Dolayısıyla bir mü'mini öldüren kimse, evrensel gerçeğin onurunu küçük düşürdüğü, lekelediği için bütün insanları öldürmüş gibidir. Bir cana kıyan kimsenin varoluşun tabiatına göre tüm canlılara kıymış olması gibi. Fakat, uygar denilen uluslar dini önemsemezler. Şayet, onların ölçülerinde din de –üstün olması bir yana- medeni toplumla aynı ölçü ve değere sahip olsaydı, toplum için verdikleri hükmü din için de verirlerdi.

Ayrıca İslam bütün dünya için geçerli olmak üzere yasalar koyar, özel bir ulus ve belli bir ümmet için değil. Kalkınmış olarak nitelendirilen toplumlar ise, bireylerinin teker teker eğitilmediklerine ve hükümetlerinin uygulamasının iyi olduğuna kesin olarak inanmaktalar. Cinayetlere ve facialara ilişkin istatistiklerin

mevcut eğitimin etkin olduğunu gösterdiğine, yapılan eğitimin sonucu olarak toplumun öldürme ve şiddetten nefret ettiğine, ancak bazı istisnai durumlarda ittifak edebildiklerine, inanmaktalar. Eğer yanlışlıkla öldürme olayı olsa öldürülenin velisi öldürmeden daha az bir cezaya razıyet vermektedir. Elbette İslam bu eğitimi ve bunun sonucu olan bağışlama duygusunu dışlamaz. Fakat bundan önce kısas ilkesini bir esas olarak yasamanın temeline oturtur.

Yüce Allah'ın kısas ayetindeki şu sözü buna yönelik bir işarettir: “Ama kimin lehine kardeşi tarafından bir şey bağışlanırsa o zaman uygun olanı yapması ve güzelce ödemesi gerekir.”¹ Bu ayetin ifadesi, eğitime amacına yöneliktir. Bir kavim, ulusal övüncünün affetmekte olduğuna inandıklarında hiçbir zaman intikam almaya yönelmezler.

Diğer toplumlarda ise, durum bunun tersinedir. Bunun kanıtı da canilerin, bozguncuların ve suçluların durumudur ki, bunları ne ağır hapis, ne de meşakkatli bir çalışma yıldırır. Hiçbir vaaız ve hiçbir öğüt bunlar üzerinde etkili olmaz. İnsan hakları gibi bir

¹ bakara suresi, 175. ayet

dertleri, ya da değerleri yoktur. Hapishanelerdeki hayat onlar için dışarıdaki aşağılık, meşakkatli ve çileli hayattan daha üstün, daha sempatik ve daha konforludur. Bu yüzden hiçbir kınama, hiçbir yergi onları ürktürmez, hapis ve dayak onları korkutmaz. Yine istatistiklerden öğrendiğimiz kadıyla suç oranları günden güne artmaktadır. Şu halde her iki toplumun—özellikle ikincisini—saadetini kapsayacak genel hüküm kısastır ve bağışlamaya da cevaz verilmelidir. Şayet toplum ileri bir düzeye gelmişse ve bağışlamaya ilişkin eğitim planı başarıya ulaşmışsa muhakkak af ve bağışlamayla amel edecektir. - İslam, eğitim için azami çabayı sarfetmekten kaçınmaz. Ama toplum bir çöküşe doğru gidiyorsa ya da Rabbinin nimetlerini inkar etmesi söz konusuysa ve doğru yoldan sapmışsa, bu durumda kısas ilkesini uygulamak gerekir ve bağışlamaya da cevaz verilmelidir.

İnsancıl acıma duygusu ve merhamete ilişkin sözlerle gelince; her acıma övgüye değer olmadığı gibi, her merhamet de iyi değildir. Bir caniye, bir gaddara, taş kafalıya, inatçıya, cana ve ırza kasteden birine merhamet etmek salih fertlere ağır bir darbedir. Her yerde bu duyguyu önplana

çıkarmak evrensel düzenin bozulmasına, insanlığın yokluğuna doğru yuvarlanmasına ve üstün niteliklerin geçersiz olmasına yol açar.

Bu açıklamamız, “kısas ilkesi katı kalpliliğin ve intikam alma duygusunun ifadesidir” şeklindeki bir yaklaşım için de geçerlidir. Çünkü zulme uğrayanın kendisine zulmeden birinden intikam alması adalet ve hakkın gerçekleşmesi demektir. Yani kınanması gereken çirkin bir davranış değildir. Adalet sevgisi de kötü bir nitelik sayılmaz. Kaldı ki, adam öldürmeye karşılık olarak kısas ilkesini uygulamak sırf intikam alma duygusuna dayanmaz. Tersine bu uygulamada toplumsal eğitim ve fesat kapısının kapatılması esastır.

“Adam öldürmek bir akıl hastalığıdır. Bunun hastanede tedavi edilmesi gerekir” şeklinde ifade bir mazerettir, bir bahanedir. (ne güzel mazeret) ki, toplum içinde adam öldürmenin, utanmazlığın ve cinayetlerin yaygınlaşmasına yol açar. Adam öldürmeyi ve fesat çıkarmayı seven birisi, bu karakterin akli bir hastalık ve geçerli bir özür sayıldığını ve hükümetlerin bu suçları işleyenleri özenle ve şefkatle tedavi etmelerinin gerekliliğini ve

hükümetlerin de böyle bir inanca sahip olduğunu bilen birisi nasıl olurda her gün cinayet işlemez?

“Zor işlerde kullanmak, bununla beraber hapislerde tutarak topluma karışmalarına engel olmak suretiyle suçluların varlığından yararlanmak gerekir” şeklinde iddia eğer bir gerçeğe dayanıyorsa, şu halde neden yasalara karşı işlenen suçlara idam cezası vermek suretiyle çelişkiye düşüyorlar —Çünkü hemen hemen dünyanın tüm ülkelerinde sisteme karşı işlenen suçlar ölümle cezalandırılır. Bunun tek nedeni sisteme karşı işlenen suçları ölümle cezalandırarak kadar önemsemeleridir. Oysa, daha önce fert ve toplumun doğa açısından eşit öneme sahip olduklarını vurgulamıştık.¹

bak. ez-Zulm, 2452. Bölüm; 11117. Hadis

3347. Bölüm

Kıyas Etmekten Vaz Geçmek

Kur'an:

“Kim hakkında vazgeçerse bu, onun günahlarına kefarettir.”²

¹ el-Mizan tefsiri, 1/434-438

² Maide suresi, 45. ayet

³ Kenz'ul Ummal, 39850

16746. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Müslüman birinin bedeni bir zarar görür de kıyas etmekten vaz geçerse, Allah bu sebeple onu bir makam yukarı çıkarır ve bir günahını affeder.”³

16747. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Herkimin bedeni yaralanır ve onu affederse, Allah-u Teala, yaptığı bu bağış gibi günahını bağışlar.”⁴

16748. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Herkimin bedenine diyetinin yarısı miktarınca zarar gelir ve affederse, Allah da günahlarının arısını bağışlar. Eğer üçte biri veya dörtte biri miktarınca olursa, günahlarını siler.”⁵

16749. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Herkim bir kanın kıyas edilmesinden vaz geçerse, onun mükafatı sadece cennettir.”⁶

16750. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Herkimin bedenine bir zarar gelir de, o sadece Allah-u Teala için vaz

⁴ a. g. e. 39851

⁵ a. g. e. 39861

⁶ a. g. e. 39854

geçerse, o vazgeçmesi, günahları için bir kefarettir.”¹

16751. *İmam Sadık (a.s), azîz ve celil olan Allah’ın “Herkim ondan (kısastan) vazgeçerse, o (günahlarına) kefarettir” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Yaptığı bağış miktarınca günahlarından silinir.”*²

16752. *İmam Sadık (a.s), kendisine bu ayeti soran Ebu Basir’e şöyle buyurmuştur: “Aldığı yara veya yara dışında bağışladığı şey miktarınca günahları temizlenir.”*³

bak. el-Afı, 2767. Bölüm

¹ a. g. e. 39853

² el-Kafi, 7/358/1

³ a. g. e. h. 2

443. Konu

el-Kaza (1) Kaza ve Kader

- *Bihar*, 5/84, 3. bölüm; *kaza ve'l-kader ve'l-meşîyyet'il-ve'l-İrade*
- *Vesail'uş-Şia*, 2/898, 75. bölüm; *Vucub'ur-Rıza bi'l-Kaza*

bak.

- 4. konu, *el-Ecel*; 60. konu, *el-Cebir*; 282. konu, *el-Meşîyyet*; 190. konu, *er-Rıza (1)*; 431. konu, *el-Kader*; 232. konu, *es-Saadet*; 272. konu, *eş-Şekavet*
- *el-Hased*, 853. bölüm; *ed-Dua*, 1191. bölüm; *eş-Şehadet (2)*; 2107. bölüm

3348. Bölüm Kaza ve Kader

Kur'an:

“De ki: “Allah’ın bize yazdığından başkası başımıza gelmez. O bizim mevlamızdır, İman edenler Allah’a güvensin.”¹

“...Fakat Allah olacak işi yaptı.”²

“Allah’ın Peygambere farz kıldığı şeylerde ona bir güçlük yoktur. Bu, Allah’ın öteden beri, gelmiş geçmişlere uyguladığı yasaıdır. Allah’ın emri şüphesiz gereği gibi yerine gelecektir.”³

16753. İmam Ali (a.s), münezzeh olan Allah’a hamd hususunda şöyle buyurmuştur: “O Allah’ın hilmi çoktur ve bağışlar; verdiği her hükümde adaletli davranır.”⁴

16754. İmam Ali (a.s), münezzeh olan Allah’ın azameti hakkında şöyle buyurmuştur: “O’nun hükmü kesin ve hikmet esasıncadır. O’nun rızası eman ve rahmettir. İlimle hüküm verir, hilimle affeder.”⁵

16755. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “(Haklar karşılıklıdır.) Başkasının üzerinde hakkı olanın, başkasının da onun üzerinde hakkı vardır. Başkasının kendi üzerinde hakkı olanın da, başkası üzerinde hakkı vardır. Birinin üzerinde hakkı olan, ama başkasının kendi üzerinde hakkı olmayan biri olsaydı, bu yarattıkları değil, ancak münezzeh olan Allah olurdu. Zira kulları üzerinde güç sahibi ve her işi adaletiyle icra eden O’dur.”⁶

16756. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Münezzeh olan Allah, işleri, hüküm ve kaderi esasınca cari kılar, senin hoşnut olduğun şekilde değil.”⁷

16757. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kaza ve kader Allah’ın yaratıklarından iki yaratıktır. Allah yarattığı şey hususunda istediğini artırır.”⁸

16758. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü olduğunda ve Allah yaratıklarını bir araya topladığında, onlara tavsiye ve emrettiği şeylerin hesabını sorar. Onlar için taktir ettiği

¹ Tevbe suresi, 51. ayet

² Enfal suresi, 42. ayet

³ Ahzab suresi, 38. ayet

⁴ Nehc’ül-Belağa, 191. hutbe

⁵ a. g. e. 160

⁶ Nehc’ül-Belağa, 216

⁷ Gurer’ul Hikem, 3432

⁸ et-Tevhid, 364/1

ve hüküm verdiği şeyleri sormaz.”¹

16759. *İmam Ali (a.s), Sıffin'den dönerken, Hazirin'de² oğlu Hasan'a (a.s) yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Dinini, dünyanı Allah’a emanet et. Şu tez geçen dünyada da, az zaman sonra gelecek ahirette de akibetinin hayırlı olmasını dile. ve’s-Selam.”³

16760. *İmam Ali (a.s), münezzeh olan Allah’ın velilerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Üzerlerine musibetler yağdığı zaman sana sığınurlar. Çünkü işlerin dizginlerinin senin elinde ve kaynaklarının senin emrinde olduğunu bilirler.”⁴

16761. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir şeyi irade edince onu taktir eder, taktir edince hükmünü verir, hükmünü verince de onu yürürlüğe koyar.”⁵

Şöyle diyorum: Seduk (r.a) şöyle diyor: “Kaza ve kader hakkındaki inancımız, İmam Sadık’ın, kendisine, “Kaza ve kader hakkındaki görüşünüz nedir?” diye soran Zürrare’ye verdiği cevaptır. Bu cevapta İmam şöyle buyurmuştur: “Biz inanıyoruz ki, aziz ve celil olan

Allah kıyamet gününü kullarını toplayınca, kendilerine tavsîyede bulunduğu ve emrettiği şeyler hakkında sorguya çekecektir. Kendileri için taktir ettiği ve hüküm verdiği şeylerden hesaba çekmeyecektir. Kader hakkında tartışma yapılması yasaklanmıştır. Nitekim Müminlerin Emiri (a.s) kendisinden kaderi soran birisine şöyle buyurmuştur: “Bu derin bir denizdir, içine girme.” O şabıs yeniden aynı soruyu sorunca şöyle buyurdu: “Karanlık bir yoldur, bu yola adım atma.” Bu şabıs üçüncü defa yine aynı soruyu sorunca İmam şöyle buyurdu: “Allah’ın sırlarından bir sırdır, kendini öğrenmek için boşuna zahmete düşürme.” Hakeza Müminlerin Emiri (a.s) kader hakkında şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki kader, Allah’ın sırlarından bir sır, Allah’ın kalelerinden bir kaledir. Allah’ın örtüsünün gerisinde gizlidir, Allah’ın yaratıklarına örtülüüdür, üzerine Allah’ın mübrü vurulmuştur. Allah’ın ezeli ilmindedir. Allah onun ilmini kullardan kaldırmış, onları müşahade ettiği şeyler çerçevesinden yüce kalmıştır. Zira ne Rabbanîyet gerçeğinin yardımıyla ona

¹ Derret’ul Bahire, 33

² Hazirin, Sıffin dolaylarında bir şehir adıdır.

³ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁴ a. g. e. 227. hutbe

⁵ Bihar, 5/121/64

ulaşabilirler, ne samediyet kudretiyle, ne nuraniyet azametiyle, ne de vahdaniyet azametiyle ona ulaşabilirler. Zira o dalgalı bir denizdir, aziz ve celil olan Allah'a özgüdür. Derinliği gökle yer kadardır. Genişliği doğudan batıya kadardır. Kap karanlık bir gece gibi karanlıktır, bir çok yılanları ve balinaları vardır. Gel git olayı vardır, derinliklerinde nurlu bir güneş vardır, hiç kimse bir ve yegane olan Allah dışında hiç kimse o güneşe bakamaz. Herkim ona bakarsa, Allah'ın hükmüne karşı çıkmış olur. Kudreti hakkında onunla çatışmış olur. Böylece kendisi için Allah'ın gazabını kazanmış sayılır. Yeri cehennem olur ve bu kötü bir akıbetir.”

Hakeza rivayet edildiği üzere Müminlerin Emiri (a.s) yıkılmak üzere olan bir duvarın altından kalkmış, başka bir yere gitmiştir. Kendisine, “Ey Müminlerin Emiri! Allah'ın kazasından mı kaçırıyorsun?” diye sorulunca da şöyle buyurmuştur: “Allah'ın kazasından Allah'ın kaderine kaçırıyorum.” Hakeza İmam Sadık'a (a.s) da, “Acaba dua ve kovulmuş şeytandan Allah'a sığınma taktiri def eder mi?” diye sorulduğunda İmam şöyle

buyurmuştur: “Bunlar da taktırdir.”

Şeyh Müfid bu hadisin açıklamasında şöyle diyor: “Ebu Ca'fer (Şeyh Seduk) Bu konuda nadir ve sayılı hadislerle amel etmiştir. Bu hadisler çeşitli anlamlara gelmektedir. Bu hadislerin senetleri doğru ve sağlam olduğu taktirde bu çeşitli anlamlar, alimlere gızli değildir. O bu konuda belli bir anlam ortaya koymamıştır. Kaza hakkında bir anlam belirlemediği için de bu konuda konuşmaktan sakınması daba iyi olurdu. Kaza kavramı, lügatte bellidir. Bu konuda Kur'an'dan da bir takım şahitler vardır. Kaza dört anlam ifade etmektedir. Birincisi yaratmak, ikincisi emir ve buyruk, üçüncüsü haberdar kılmak ve dördüncüsü ise hakemlik ve yargılamak. Birinci anlamın şahidi Allah-u Teala'nın şu sözüdür: **“Böylece onları yedi gök olarak yarattı.”**¹ İkinci anlamının şahidi ise Allah-u Teala'nın şu ayetidir: **“Ve rabbın kendisinden başkasına ibadet edilmemesini emretti.”**² Üçüncü anlamının şahidi ise Allah-u Teala'nın şu ayetidir: **“İsrailoğullarına haber verdik.”**³ Dördüncü

¹ Fussilet suresi, 12. ayet

² İsra suresi, 23. ayet

³ İsra suresi, 4. ayet

anlamın şahidi ise şu ayettir: **“Allah hak üzere hükmeder”** ¹ yani insanlar arasında hak üzere hükmeder. Hakeza şu ayet: **“Onlar arasında hak üzere hükmedilir”**² bazıları kazanın beşinci bir anlamının olduğunu da söylemişlerdir. Bu da işi sona erdirmektedir. Bu konuda da Yusufun (a.s) şu sözünü şahit olarak göstermişlerdir: **“Sorduğunuz iş işte böylece kesinleşmiştir”** ³ yani o iş sona erdi ve gerçekleşti. Kazanın bu anlamı gerçekte birinci anlama, yani yaratmak anlamına dönmektedir.

Kaza kavramının anlamları hakkında söylediğimiz bu bilgiler ışığında cebirye inancının batıl olduğu da ortaya çıkmaktadır. Onlar: **“Şüphesiz Allah-u Teala yaratıklarının aleyhine günahı taktir etmiştir”** inancına sahiptirler. Zira eğer bundan maksatları Allah'ın yaratıkları arasında günahı yaratması ise, şöyle demeleri gerekir: **“Yaratıkları hakkında günahı taktir etti”** Dolayısıyla, **“Aleyhlerine taktir etti”** dememeleri gerekir. Zira yaratmak, onların arasındadır,

onların aleyhinde ve üzerinde değil. Oysa Allah-u Teala, **“O Allah her şeyin yaratışını güzel kılmıştır”** ⁴ ayeti ile günahı yaratmayı Allah'a isnat edenleri yalanlamaktadır.

Eğer bundan maksatları kazanın günahı emretmek olduğu ise bu da doğru değildir. Allah-u Teala, **“Şüphesiz Allah, kötülüğü emretmez. Allah hakkında bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?”** ⁵ ayeti ile böyle kimselerin iddiasını yalanlamıştır.

Eğer bundan maksatları Allah'ın yaratıkları yaptıklarını günahıtan haberdar kaldığı ise, bu da anlamsızdır. Zira insanlar gelecekte, itaat mi edecekler yoksa günah mı işleyecekler bilemezler. Bu yüzden de gelecekte ne yapacakları hususunda detaylı ve dakik bir ilme sahip değillerdir.

Eğer maksatları Allah'ın kulları arasında günahla hükmettiği ise bu da doğru değildir. Zira Allah-u Teala'nın hükmetmesi ve hakemliği haktır. Günahların yaratıkların kendisinden kaynaklanmaktadır. O halde bunların sözü anlamsızdır ve ittifak edildiği üzere boş ve doğru olmayan bir

¹ Gafir suresi, 20. ayet

² Zümer suresi, 69. ayet

³ Yusuf suresi, 41. ayet

⁴ Secde suresi, 7. ayet

⁵ A'raf suresi, 28. ayet

sözdür. Dolayısıyla da Allah-u Teala'nın günah ve çirkinliklerle hükmettiği inancının batıl olduğu apaçık ortadadır.

Verdiğimiz bu açıklama esasınca, bizim inancımıza göre, kaza ve kaderin anlamı şudur: Allah-u Teala yaratıkların kaza ve kader esası üzerine yaratmakta, onların fiillerinde belli bir kaza ve kaderi belirlemektedir. Yani Allah'ın kulların iyi fiillerindeki kazası, bu tür işleri emretmesidir ve çirkin işlerdeki kazası ise onları bundan sakındırmasıdır. Nefis ve canlarında ise onları yaratmak, aralarında yaptığı şeyler hususunda ise o şeyleri icad etmektir. Kendi yaptığı şeylerde kader ise, o şeyleri hak olan yerlerinde karar kılmasıdır. Kullarının fiileri hakkında ise, onlar hakkında hükmettiği, emir, nehiy, ceza ve mükafattır. Zira bütün bunları, kendi yerinde karar kılmıştır, ne boş yere onlarda yer almış, ne de batıl üzere taktir edilmişlerdir.

O halde eğer kazayı Allah-u Teala'nın fiillerinde ve kaderi verdiğimiz bu bilgiler ışığında tefsir edecek olursak, bu konu ile ilgili şüphe de ortadan kalkar, konu akıl sahibi herkes için açıklığa kavuşur ve bu konuda hiçbir şek ve şüphe kalmaz. Ama Seduk'un (r.a) naklettiği kaza ve kader

hakkında konuşmayı yasaklayan rivayetler hakkında iki ihtimal mevcuttur: Birincisi şudur ki bu yasaklama, bu konudaki tartışmaların inançlarının bozulmasına ve dinden sapmalarına neden olan kimseler için olduğudur. Bu tür insanların yegane kurtuluş yolu, bu tartışmalardan sakınmaları ve bu konuya girmemeleridir. Bu yasaklama bütün mükellef insanları kapsamamaktadır. Zira bazen, bir takım şeyler bazı kimselerin inancının bozulmasına sebep olmakta, diğer bazı kimseler için ise faydalı bulunmaktadır ve bunun tersi de geçerlidir. Dolayısıyla İmamlar dini takipçilerine, onların maslahatını göz önünde bulundurarak kılavuzluk etmişlerdir.

İkinci ihtimal ise kaza ve kader hakkında konuşmanın yasaklanması, Allah'ın yaratıkları hakkında konuşma, sebeplerini merakla araştırmak, ilahi emir ve ibadetler ile sebeplerini sormanın yasaklanmasıdır. Zira yaratıkların yaratılış sebeplerini ve emir ve hükümlerin tesiri nedenlerini araştırmak yasaktır. Çünkü Allah-u Teala onları, bir çok kulundan gizli tutmuştur. Zaten Allah'ın bütün yaratıklarının yaratılış sırlarını

araştırmak, yasaklanmış değil midir? İnsanın bütün yaratıkları tek tek sayarak, “Bunlar neden yaratılmıştır?” demesi, şüphesiz yasaklanmıştır. Hakeza, “Allah neden bunu emretmiş, o ibadeti istemiş, falan şeyden sakındırmış” diye sorulması da caiz değildir. Zira Allah’ın emir ve ibadet istemeleri, yaratıkların maslahatı esasına dayalıdır ve Allah bu maslahatı herkesten daha iyi bilmektedir. Hiç kimseyi, varlıkların yaratılış sebeplerinin detaylarından, emir ve yasakların durumlarından haberdar kalmamıştır. Gerçi insanoglunu, genel anlamda bundan haberdar kalmış, yaratılışın boş ve beyhude bir şey olmadığını ifade etmiştir. Her şeyin hikmet ve maslahat üzere yaratıldığını belirtmiş, bu konu hususunda akıl ve vahyi de kılavuz kalmıştır. Örneğin Allah şöyle buyurmuştur: **“Biz, gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri eğlence olsun diye yaratmadık.”**¹ Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Sizi abes olsun diye yarattığımızı mı sanıyorsunuz?”**² Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Biz her şeyi bir ölçü üzere**

yarattık.”³ Yani hak üzere yarattık ve onu kendi yerinde takdir ettik. Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Cinleri ve insanları sadece bana ibadet etsinler diye yarattım.”**⁴ Hakeza kurban kesme ibadeti hakkında da şöyle buyurmuştur: **“Asla onların etleri ve kanları Allah’a ulaşmaz. Lakin Allah’a sizin takvanız ulaşır.”**⁵

Belki de şöyle dersek doğrudur: “Allah-u Teala falan hayvanı yarattığı takdirde bir grup kafirin bu yaratılışla iman edeceğini, bir grup günahkarın tövbe edeceğini, bir grup müminin ondan istifade edeceğini, bir grup zalimin ondan ibret alacağını veya o varlığın yaratılıştan istifade edeceğini veya yeryüzünde veya gökte birisi için ibret sebebi olacağını bildiği için yaratmıştır. Elbette bütün bunlar bizlere gizli kalmıştır. Sadece Allah’ın, yarattığı her şeyi hikmete dayalı bir maksatla yarattığını ve boş yere yaratmadığını bilmekteyiz. Hakeza Allah’ın bizlere namaz ibadetini emretmesi de bizi Allah’a itaate yakınlaştırmayı, günah ve isyandan uzaklaştırması sebebiyle olabilir. O halde namaz

¹ Enbiya suresi, 16. ayet

² Müminun suresi, 115. ayetk

³ Kamer suresi, 49. ayet

⁴ Zariyat suresi, 56. ayet

⁵ Hac suresi, 37. ayet

ibadeti, kılan herkes için veya onlardan bazıları için bir lütuftur.

Dolayısıyla bu ibtimaller bizlere gizli ve örtülüdür, bizler için aşikar değildir. Onlar hakkında detaylı bir bilgi almak hususunda herhangi bir delile de sahip değiliz. Sadece genel olarak bu işin, hikmete dayandığını biliyoruz. Dolayısıyla da kaza ve kader hakkında konuşmaktan sakındırmak, bu sebeplerin detaylarını araştırmak anlamındadır, kaza ve kaderin anlamı hakkında konuşmaktan sakınmak anlamında değil.

Elbette bütün bu ibtimaller Ebu Cafer'in (Seduk'un) naklettiği rivayetlerin doğru olması halinde geçerlidir. Ama eğer doğru olmazsa veya senetleri doğru olmazsa, artık bu rivayetler karşısında hiçbir sorumluluk taşımamaktayız.

Onun naklettiği rivayetler arasında Zürrare'den naklettiği hadis doğru bir hadistir. Anlamı da doğrudur, akıl ehline örtülü değildir. Bu hadis adalet inancını vurgulamaktadır. Bu rivayette İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Allah-u Teala yaratıklarını mahşerde bir araya toplayınca onlara emrettiği şeyi

sorar. Onlara hükmettiği ve taktir ettiği şeyi ise sormaz."

Kur'an-ı Kerim de insanın yapmış olduğu amellerden dolayı sorguya çekileceğini haber vermektedir.¹

Ben (Meclisi) şöyle diyorum: Herkim kulun iradesi, cebir ve irade meselesinin detayları, kaza ve kadar hakkında düşünecek olursa, Masum'un (a.s) bu konuda konuşmaktan sakındırmasının sebebini de kolayca anlayabilir. Zira bu konuda araştırmaya dalıp da ayakları sürçmeyen kimse çok azdır. Sadece Allah'ın lütfü ve fazlıyla korunduğu kimseler, korunabilmiştir.²

Birkaç Bölümde, İlahi Kaza ve Kader Hakkında Söz

1-Anlamı ve tanımı hakkında: Dış olayları ve varlık işlerini kendilerini gerektiren sebeplerle gözönünde bulunduracak olursak, iki haletten dışarı değildir. Zira bu hadise ve işler, kendilerini gerektiren şartlar ve sebepler meydana gelmeden ve bu olayların meydana gelişinin kendilerine bağlı olduğu engeller ortadan kalkmaksızın ne kesin bir

¹ Şeyh Mufid'in (r.a) sözleri burada bitmektedir.

² Bihar, 5/97-101

tabakkuk ve subuta sabiptir ve ne de yokluğuna. Gerçekleşmek ve gerçekleşmemek arasında tümüyle eşittir. Ama bu işleri gerektiren sebepler, meydana gelmesini sağlayan şartlar kemale erer ve engeller ortadan kalkarsa, artık sadece tabakkuk etme halleri baki kalır. Bu tereddüt ve belirsizlikten dışarı çıkar. İki taraftan biri, yani varlık ve yokluğu kesin bir şekilde gerçekleşir. Meydana gelmemek ise o olayların varlığının kendisine bağlı olduğu şart ve sebepler yok olduğu varsayıldığı taktirde geçerlidir ve böylece vuku bulur. Tabakkukun gerçekleşmesi de, tabakkukun kendisinden asla ayrılmaz.

Bu iki itibar, bizim dış fiillerimizde de cereyan etmektedir. Zira bir işe teşebbüste bulunmadığımız müddetçe o iş vaki olup olmamak hususunda tereddüt halindedir. Ama sebepler şartlar ve gerektirici durumlar ortaya çıkarsa, irade ve kararımız da bunu bütünlerse ve fiilin meydana gelmesi için hiçbir engel de kalmazsa, imkan ve tereddüt taraflarından biri vaki olur ve o amel meydana gelmiş olur. Bu durum itibari ameller konusunda da geçerlidir. Örneğin iki kişi bir mal konusunda ihtilafa düşünce ve her birisi o malın sahibi olduğunu iddia edince, o şeyin memlukiyeti o

ikisinden biri için mümkün ve tereddüt arasındadır. Ama aralarında hüküm versin diye bir hakeme baş vurur ve hakem de onlardan birinin lehine hükmederse, o belirsizlik ve tereddüt hali ortadan kalkar. İki taraftan biri gerçekleşmiş olur ve diğeriyle irtibatı kesilir.

Burada hakimlik ve iki taraftan birinin sözünün gerçekleşmesi, fiili hakimlik ve belirginleşme gibidir. Zira hakimın malın falan şahsa ait olduğuna dair sözü ihtilafı sona erdirmiş, aralarında tereddüt ve belirsizlik olan davalı iki taraftan biri hak sahibi olarak ortaya çıkmıştır. “Şöyle böyledir” diye haber veren, habercinin sözü de sona erdirici ve belirticidir. Bu da bizim kaza ve hakemlik olarak adlandırdığımız şeydir.

Bu alemdeki olaylar varlık ve gerçekleşme hususunda münezzehten olan Allah’a dayalı ve Allah’ın bir fiili olduğu hasebiyle de bu iki itibar, aynen gerçekleşme olayı onlarda da aynı şekilde cereyan etmektedir. Zira bu olaylar, Allah’ın kendilerini tabakkuk ettirme ve var etmeyi istemediği ve de varlıklarını gerektirecek şart ve sebepler mevcut olmadığı taktirde, aynı şekilde imkan ve tereddüt arasında vaki olma ve vaki olmama haletinde baki

kalmaktadır. Ama Allah onların vuku bulmasını ister, gerçekleştirmelerini irade eder, tabakkuk etmesi için gerekli şartlar ve sebepler de mevcut olursa, artık gerçekleşme dışında bir yol kalmaz. Bu hakkın meşiyeti şart ve sebepleri temin etmesi, Allah'ın iki taraftan birini tayin etmesi varlığı tereddüt ve belirsizlikten çıkarmaktadır ve bu ilahi kaza diye adlandırılmaktadır.

Bu iki itibar teşrii ve yasama hususunda da aynı şekilde cereyan etmektedir. Allah'ın şeri bir iş hususundaki kesin hükmü, Allah'ın kazasıdır. Bu yüzden, kazadan söz edilen her ilahi cümlede bu gerçek göze çarpmaktadır. Örneğin şu ayet: “O, bir işin olmasını dilerse, ona ancak “ol” der ve olur.”¹ Başka bir ayet: “Bunun üzerine, iki gün içinde yedi gök var etti”² hakeza başka bir ayet ise: “Sorduğunuz iş işte böylece kesinleşmiştir”³ hakeza başka bir ayet ise: “İsrailoğullarına Kitapta: “Doğrusu yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacaksınız diye

bildirdik”⁴ ve tekvini (yaratışsal) kazayı ifade eden diğer ayetler... Ama teşrii kazaya işaret eden ayetler ise, örneğin şu ayettir: “Rabbin, yalnız kendisine tapmanızı ve ana babaya iyilik etmeyi buyurmuştur.”⁵ Hakeza şu ayet: “Şüphesiz ki Rabbin, kıyamet günü onların aralarında ihtilaf etmekte oldukları şeyler hakkında hükmedecektir.”⁶ Hakeza şu ayet: “Artık insanların aralarında adaletle hüküm olunmuştur. “Övgü, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir” denir”⁷ elbette bu ve daha önceki ayetlerde yer alan kaza, teşrii anlaşmazlığı çözme anlamındadır ve başka bir tabirle, tekvini hakemlik ve kaza manasını ifade etmektedir.

Görüldüğü gibi bu ayeti kerimeler, bu iki akli itibarın Allah'ın fiilleri olduğu hasebiyle, tekvini (yaratışsal) olaylarda, Allah'ın teşrii fiili olduğu hasebiyle de teşrii (yasamaya ait) hükümlerde ve Allah'a isnat edilen her hüküm ve sona erdirici hakemlikte de geçerliliğini ve doğruluğunu imza ve teyit

¹ Bakara suresi, 117. ayet

² Fussilet suresi, 12. ayet

³ Yusuf suresi, 41. ayet

⁴ İsra suresi, 4. ayet

⁵ a. g. a. 23. ayet

⁶ Yunus suresi, 93. ayet

⁷ Zümer suresi, 75. ayet

etmektedir. Bazı bir itibara göre kaza, hüküm ve söz diye de tabir edilmektedir. Örneğin şöyle buyurmaktadır: **“Hüküm sadece Allah’a aittir”**¹ hakeza şöyle buyurmaktadır: **“Hüküm Allah’ındır, O’nun hükmünü takip edip bozacak yoktur”**² ve hakeza şöyle buyurmaktadır: **“Benim katımda söz değişmez”**³ ve şöyle buyurmaktadır: **“Ben hakikati söylüyorum”**⁴

2-Kazanın Anlamına Felsefi Bir Bakış: Şüphesiz nedensellik kanunu bir gerçektir ve mümkün (olabilir) olan her varlık vasıtalı veya vasıtasız, münezze olan Allah’ın sonucu olan bir şeydir. Hiç şüphesiz sonuç, tam sebebine isnat edildiğinde, o sebep açısından zaruret ve vücuba sahiptir. Zira her mümkün varlık, vacip olmadıkça vücuda gelemeyiz. Ama eğer sonucu tam nedenine isnat etmezsek, imkan haleti kendisi için eşittir. Burada ister zaten mümkün olan mahiyetler gibi, haddi zatında ve başka bir şeyle mukayese edilmeksizin mülahaza edilsin ve isterse de tam nedeninin bazı parçalarına isnat edilsin, her haliyle mümkündür. Zira bu parça veya parçalar o sonucun

zaruret ve farziyetini farz kılacak olursa, onun tam nedeni olur. Oysa biz, o parçaların tam neden var olmadıklarını, tam nedenin bir parçası olduklarını varsaydık.

Zaruret ve vücub, imkanın iki tarafından birinin tabakkuku (varlık veya yokluk) ve bir şeyin belirsizlik ve tereddüt halinden çıkışı anlamında olduğu için mümkün varlıklar silsilesine hakim olan zaruret, esyadan her birini kendine özgü şartlarında farz kılan, yüce vacib’ul Vücuda isnatları cihetinden ötürü, Allah-u Teala tarafından genel bir kazadır. Nitekim bu varlıklardan her birine özgü zaruret de her birine oranla, özel bir kazasıdır. Zira kazadan maksadımız işi sona erdirmek ve o şeyi belirsizlik ve tereddüt haletinden dışarı çıkarmaktır.

Buradan da anlaşıldığı üzere kaza Allah’ın fiili sıfatlarından biridir ve o fiilin tam ve vacip kılıcı nedenine isnadı mülahazası esasınca fiilden elde edilmektedir.

3-Bir çok rivayetler de bu görüşü teyit etmektedir. Örneğin el-Mehasin kitabında, Berki babasından, o da İbn-i Ebi Umeyr’den, o da Hişam b. Salim’den şöyle dediğini nakletmektedir: “İmam Sadık

¹ En’am suresi, 62. ayet

² Ra’d suresi, 41. ayet

³ Kaf suresi, 29. ayet

⁴ Sad suresi, 84. ayet

(a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah bir şeyi icad etmek istediğinde, evvela onu taktir eder. Taktir ettiğinde, kazada bulunur. Kaza ettikten sonra da imza ve icra eder.”

Hakeza, el-Mehasin kitabında (Berki), babasından, o da İbn-i Ebi Umeyr'den, o da Muhammed b. İshak'tan şöyle dediğini nakletmiştir: “Ebu'l-Hasan (a.s) Ali b. Yaktin'in kölesi Yunus'a şöyle buyurmuştur: “Ey Yunus! Kader konusuyla ilgilenme” O şöyle arzetti: “Ben kader konusuyla ilgilenmiyorum, ama şöyle diyorum: “Sadece Allah'ın irade, meşiyet, kaza ve kaderinin istediği şey tabakkuk eder.” İmam şöyle buyurdu: “Ama ben böyle demiyorum. Aksine şöyle diyorum: “Allah'ın meşiyet, irade ve kazasının istediği şey gerçekleşir.” Daha sonra şöyle buyurdu: “Meşiyetin olduğunu biliyor musun?” O, “Hayır” diye arzetti. İmam şöyle buyurdu: “Bir şeyi kararlaştırmasıdır. Sen Allah'ın iradesinin ne olduğunu biliyor musun?” O, “Hayır” diye arzetti. İmam şöyle buyurdu: “Bir şeyi meşiyeti esasınca tamamlamasıdır. Sen Allah'ın taktirinin ne olduğunu biliyor musun?” O, “hayır” diye arzetti. İmam şöyle buyurdu: “Uzunluk, genişlik ve baki kalış müddeti

hususunda bir şeye ölçü vermektir.” Daha sonra şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah bir şey isterse, onu irade eder. İrade ettiği zaman ise onu taktir eder. Taktir ettiği zaman ise, ona kaza eder (hükmeder). Kaza ettiği taktirde de, onu icra eder.”

Başka bir rivayette ise, Yunus Ebu'l-Hasan'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: “Sadece Allah'ın, meşiyet, irade, taktir ve kazasının gerektirdiği şey vücuda gelir.” Ben (Yunus), şöyle arzetim: “Meşiyetin anlamı nedir?” İmam şöyle buyurdu: “Fülin başlamasıdır.” Ben şöyle arzettim: “İradenin anlamı nedir?” İmam şöyle buyurdu: “Hakkında sebat ve mukavemet göstermektir.” Ben şöyle arzettim: “Taktirin anlamı nedir?” İmam şöyle buyurdu: “Genişlik ve uzunluk açısından ölçü vermektir.” Ben şöyle arzettim: “Kaza ne demektir?” İmam şöyle buyurdu: “Kazasını yapınca (hükmini verince) onu icra eder ve hiçbir şey onun meydana gelmesine engel olamaz.”

Tevhid-i Seduk'da, Dekkak Kuleyni'den, o da İbn-i Amir'den, o da Mualla'dan şöyle dediğini nakletmiştir. “Alime (a.s) şöyle soruldu: “Allah'ın ilmi nasıldır?” O şöyle buyurdu: “Allah bilir, ister, irade eder, taktir buyurur,

kaza ve hüküm verir, imza ve icra eder. Kazasını verdiği bir şeyi icra ve imza eder, taktir ettiği bir şeye kaza eder ve irade ettiği bir şeyi taktir eder. O halde Allah'ın meşiyeti onun ilmidir, iradesi meşiyeti ile, taktiri iradesi ile, kazası taktiri ile ve imzası kazası ile. O halde, ilmi meşiyetinden öncedir ve meşiyeti ikinci aşamadır. İrade ise üçüncü makamdır ve taktir imza vesilesiyle tabakkuk eder. O halde, ilim, meşiyet, irade ve eşyanın taktiri hususunda, Allah Tebarek ve Teala için beda hasıl olmaktadır. Ama eğer kaza, imza ve icra merhalesine ulaşırsa, artık beda vücuda gelmez.”

İmam'ın (a.s) buyurduğu bu sıralama, meşiyeti ilimden sonra ve iradeyi meşiyetten sonra bilmesi, akli bir sıralamadır. Akıl bu sıralamayı doğru bulmaktadır.

Aynı kitapta kendi senediyle İbn-i Nubate'den şöyle dediği nakledilmiştir: “Müminlerin Emiri (a.s) eğilmiş bir duvarın altından kalkıp başka bir duvarın altına geçti. Ona şöyle arz edildi: ‘Ey Müminlerin Emiri! Allah'ın kazasından mı kaçırıyorsun?’ İmam şöyle buyurdu: ‘Allah'ın kazasından azîz ve celil olan Allah'ın kaderine kaçırıyorum.”

Ben (Allame Tabatabai) şöyle diyorum: “Bunun sebebi ise şudur: Taktir, mukadder olduğu şeye kesinlik ve sapmazlık kazandırmamaktadır ve mukadder kılınan şeyin tabakkuk etmemesi ümit edilir. Ama kaza ve hüküm verilirse, artık ondan kaçmak mümkün değildir. Bütün bu geçen konular hakkında, Ehl-i Beyt imamları (a.s) yoluyla bir çok rivayetler nakledilmiştir.”¹

3349. Bölüm İnsana Kaza ve Kaderin Yazılması

16762. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Nutfe, rahimde kırk gece yer aldıktan sonra, yanına bir melek gelir ve şöyle der: ‘Ey rabbim! Emrin nedir? Bu mutlu mudur yoksa mutsuz mu? Bu kız mıdır yoksa erkek mi?’ Böylece Allah emreder. O nutfenin mutlu veya mutsuz, erkek veya kız olduğunu, eseri, musibeti, rızkı ve eceli yazılır.”²*

16763. *İmam Bakır (a.s), insanın rahimde yaratılışı hakkında şöyle buyurmuştur: “Dört ay kamil olunca, Allah*

¹ Tefsir-i el-Mizan, 13/72-75

² Kenz’ul Ummal, 522

iki melek gönderir ve o ikisi şöyle arzeder: “Ey Rabbimiz! Ne buyuruyorsun? Kız mı yoksa erkek mi?” Kendilerine gerekli emir verilir. Sonra şöyle arzederler: “Ey rabbimiz! Mutlu mudur yoksa mutsuz mu?” Bu konuda da gerekli emir verilir. Ardından şöyle arzederler: “Ey rabbimiz, yaşama müddeti ve rızkı ne kadardır?” Bütün halleri –ki imam onlardan bazısını zikretmiştir- yazılır ve melek bu sözleşmeyi iki gözlerinin arasına (alnına) yazar.”¹

16764. İmam Bakır (a.s)
bakeza şöyle buyurmuştur:
“Allah iki meleğe şöyle vahyeder: “Kaza, kader ve emrimin onun hakkında cari oluşunu yazınız ve yazdığınız şeylerde, beda şartımı kaydediniz.” O iki melek şöyle arzeder: “Ey rabbimiz! Ne yazalım?” Allah başlarını (o çocuğun) annesinin başına doğru kaldırmalarını vahyeder. O iki melek başlarını yukarı kaldırınca annesinin alnına deyen bir levha görürler. O levhaya bakarlar ve o levhada şeklini,

süsünü, ecelini ve mutlu mu veya mutsuz mu sözleşmesini, özetle onun tüm hallerini o levhada müşahade ederler.”²

bak. 232. Konu, es-Seadet, 272, eş-Şekavet; el-Kafi, 6/12

3350. Bölüm İnsanın İradesi ve İlahi Kaza

Kur'an:

“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz. Doğrusu Allah, bilendir, hikmet sahibidir.”³

“Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe sizler bir şey dileyemezsiniz.”⁴

“Bir kavim kendi nefislerinde olanı değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez.”⁵

16765. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Herhangi bir belde veya ev halkı veya bir bedevi bana karşı hoşlanmadığım bir günaha düştükten sonra, hoşlandığım itaate yöneldikleri takdirde

¹ el-Kafi, 6/13/3

² a. g. e. s. 14/4

³ Dehr/İnsan suresi 30. ayet

⁴ Tekvir suresi, 29. ayet

⁵ Ra'd suresi, 11. ayet

ben de onların hoşlanmadığı azabımdan, onların hoşlandığı rahmetime yönelirim.”¹

16766. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ne şekilde olursanız, sizlere öyle hükmedilir.”²

16767. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir topluluğun kötülüğünü isteyince, onların işlerinin dizginlerini nimet içinde yüzen ayaşlara bırakır.”³

16768. *İmam Ali (a.s), Allah Resülü’nün (s.a.a) ashabının sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala doğruluk ve dürüstlüğümüzü görünce düşmanımızı hor/hakir kıldı ve bizlere zafer nasib etti. Sonunda İslam her yere yayıldı ve kendine geniş bir yer edindi.”⁴

16769. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bizi sadık ve sabırlı görünce, düşmanlarımız için horluk ve yenilgi gösterdi ve bizlere ise yardım ve zafer indirdi.”⁵

16770. *İmam Ali (a.s), Medain harabesinin önünden geçince şöyle*

buyurmuştur: “Şüphesiz bu insanlar (kendilerinden öncekilerin) varisleri idiler. Sonra başkaları bunlara varis oldu. Bu insanlar haramları helal kıldılar. Böylece büyük cezalara düşer oldular. O halde haramları helal saymayınız ki, sizlere de azap ve ceza iner.”⁶

16771. *İmam Ali (a.s), Haricilerin fitnesi yatıştıktan sonra ashabına şöyle buyurmuştur:* “Gerçekten de Allah sizler hakkında ihsanda bulundu ve sizlere iyi yardım etti. O halde hiç durmadan düşmanınıza doğru yola koyulun.” Onlar şöyle dediler: “Ey Müminlerin Emiri! Kılıçlarımız körelmiş, oklarımız sona ermiş, mızraklarımızın ucu kırılmıştır. O halde izin verin de (geri dönelim ve) kendimizi hazırlayalım...” İmam (a.s) şu ayeti okudu: **“Ey kavmim! Allah’ın size yazdığı kutsal yere girin, ardınıza dönmeyin, yoksa**

¹ Kenz’ul Ummal, 44166

² a. g. e. 14972

³ a. g. e. 14973

⁴ Nehc’ül-Belağa, 56. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/33

⁵ Nehc’üs-Saade, 2/259

⁶ Kenz’ul Ummal, 44228

**kaybedenler olarak
dönersiniz” demişti.”¹**

16772. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki onların kendi topraklarında islah ve onarımla uğraşması ve sizin de kendi topraklarınızda fesatla uğraşmanız, onların emanete riayeti ve sizin hıyanetiniz. Onların önderlerine itaati ve sizin önderlerinize isyanınız, onların batıl hususunda el ele verışı ve sizin hakkınız hususunda dağınıklığınız sebebiyle bu cemaatin galip gelmesinden korkuyorum.”²

16773. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu topluluğun mutlaka size üstün geleceğini görüyorum. Onların birlik içinde olduğunu, sizin dağınıklığınızı, onların önderlerine itaat ettiğini, sizin ise bana isyan ettiğinizi görüyorum.”³

16774. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki benden sonra, sizler sürekli bela ve musibetlere düşer olacaksınız. Öyle ki, beni seven ve bana uyan kimse, kendi zamanındaki insanlar

arasında, bir cariye'nin çocuğundan daha hor olacaktır.” Kendisine, “neden?” diye arz ettiler. İmam şöyle buyurdu: “Amelleriniz sebebiyle ve dinde aşağılığa razı olduğunuz sebebiyle. Eğer sizden biri zalim önderlerin zulmü ortaya çıktığında canını rabbine satar ve cihattan hakkını alırsa (cihat ederse) şüphesiz Allah’ın dini ikame (hakim) olur.”⁴

16775. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Taneyi yaran ve insanları yaratan Allah’a yemin olsun ki şüphesiz bir dağın kökünden koparılması, sağlam ve istihkamlı bir devletin yıkılmasından daha kolaydır. Ama aralarında ihtilaf çıkınca, canım elinde olana andolsun ki, eğer güvercinler bile onların üzerine saldırsa, şüphesiz kendilerine üstün gelir.”⁵

16776. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kazanın/kaderin gerçekleştiğine hükmedildikten sonra imtihan dönemi bitti. Basiretle kılıç salladılar ve öğüt verenin emriyle Rablerine yakınlaştılar.”⁶

¹ Nehc’üs-Saade, 2/420

² a. g. e. s. 580

³ a. g. e. s. 585

⁴ Nehc’üs-Saade, 3/298

⁵ Kenz’ul Ummal, 31452

⁶ Nehc’ül-Belağa, 150. hutbe

*bak. el-Kader, 3283. Bölüm;
el-Fesad, 3201. Bölüm; el-Bihar,
5/84, 3. Bölüm*

3351. Bölüm Allah'ın Mümin İçin Hükmettiği Şey Hayırdır

16777. *İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Allah-u Teala
Musa b. İmran’a şöyle
vahyetmiştir: “Ey Musa!
Yarattığım varlıklardan hiç
birisi benim nezdimde,
mümin kulumdan daha
sevimli değildir. Onu belaya
düşür kılarım ve bu kendisi
için daha iyidir. Ben kulumu
hangi şeyin ıslah edeceğini
daha iyi bilirim. O halde
belalara karşı sabretmeli,
nimetlerime şükretmeli,
kazamdan hoşnut olmalıdır ki
onu dergahımın
sıddıklarından
(doğrularından) yazayım.”¹

16778. *Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:* “Birgün Allah
Resülü (s.a.a) akıl dışları
görülecek şekilde gördü ve
daha sonra şöyle buyurdu:
“Bana neden güldüğümü

sormayacak mısınız?” Onlar,
“Tabi ey Allah'ın Resülü!”
diye arzedince Peygamber
şöyle buyurdu: “Ben, aziz ve
celil olan Allah'ın kendisi için
her neye hükmeder ve taktir
buyurursa sonunda kendisi
için iyi olacağı Müslüman'a
şaşıyorum.”²

16779. *Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:* “Aziz ve celil
olan Allah'ın mümin için
verdiği her kazasında hayır
vardır.”³

16780. *İmam Bakır (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Allah'ın
kazasında, mümin için her
türlü hayır gizlidir.”⁴

16781. *Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:* “Kendisine
Allah'ın kaza buyurduğu her
şeyin, -ister hoşuna gitsin ve
isterse gitmesin,- kendisi için
hayırlı olduğu mümine
şaşıyorum. Allah mümini
mübtela kılarsa onun
günahlarına keffare olur.
Eğer ona ihsanda bulunur ve
yüce tutarsa, ona bağışta
bulunmuş olur.”⁵

16782. *İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Aziz ve celil
olan Allah'ın kendisi

¹ Bihar, 82/130/10

² Emali'es-Seduk, 439/15

³ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza,
1/141/42

⁴ et-Temhis, 58/118

⁵ Tuhef'ul Ukul, 48

hakkında verdiği her kazada hayır bulunan Müslüman'a şaşarım. Eğer makasla parça parça edilse, kendisi için hayırlıdır. Eğer doğudan batıya bütün alemleri ele geçirirse, yine kendisi için hayırlıdır.”¹

16783. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin sürekli olarak hayır ve iyilik üzeredir. Eğer bedeni parça parçaya ayrılrsa, yine kendisi için hayırdır. Eğer doğudan batıya aleme hükmetse, bu yine kendisi için hayırdır.”²

16784. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah mümin için hoşnut olarak verdiği her kazada mutlaka taktir ettiği şeyde onun hayrını karar kılmıştır.”³

16785. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İsrailoğulları Musa'nın (a.s) yanına geldiler ve ondan kendileri için aziz ve celil olan Allah'tan istedikleri taktirde yağmur yağdırmasını ve istemedikleri taktirde de yağmurun kesilmesini dilemesini istediler. Musa aziz ve celil olan Allah'tan İsrailoğulları için böyle bir istekte bulundu. Aziz ve celil olan Allah ona şöyle buyurdu: “Ey Musa!

Onların isteğini kabul ettim.” Musa bu haberi onlara verdi. İsrailoğulları toprağı ektiler, hiçbir yeri boş bırakmadılar. Daha sonra istedikleri zaman yağmur yağdı ve istemedikleri zaman yağmur kesildi. Böylece ziraatları da dağlar ve tepeler gibi yükseldi. Ekinlerini biçip, harmanlarını dövdükleri zaman, hiçbir tane göremediler. Bunun üzerine Musa'ya şikayette bulundular ve şöyle dediler: “Biz senden, Allah'tan gökyüzünün bizim istediğimiz zaman yağmasını istemeni istedik, Allah da kabul etti. Ama onu bizim zararımıza dönüştürdü.” Musa şöyle arzetti: “Ey Rabbim! İsrailoğulları kendilerine yaptığın işten dolayı inlemektedirler.” Allah şöyle buyurdu: “Neden inliyorlar ey Musa!” Musa şöyle arzetti: “Onlar, senden istedikleri zaman, gökyüzünden yağmur yağmasını ve istemedikleri zaman yağmurunu kesmesini dilememi istediler. Sen de onların isteğini kabul ettin. Ama gökyüzünün yağdırmasını onların zararına dönüştürdün.” Allah şöyle

¹ e-Kafi, 2/62/8

² et-Temhis, 55/109

³ et-Temhis, 59/123

buyurdu: “Ey Musa! İsrailoğullarının taktir edicisi ben idim. Ama onlar benim taktirime rızayet göstermediler ve bunu onların kendi isteğine bıraktım. Böylece gördüğün şey oldu.”¹

bak. el-Bela, 412. Bölüm

3352. Bölüm Allah’ın Kazasından Hoşnut Olmayan Kimse

16786. *İmam Ali (a.s), münezzeh olan Allah’ın kudreti hususunda şöyle buyurmuştur:* “Sana karşı gelen hükümlanlığını eksiltmez. Sana boyun eğen, senin mülkünü arttırmaz. Hükmünden memnun kalmayan, senin kararını geri çeviremez.”²

16787. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Herkim benim kazamdan boşnut olmaz ve benim taktirime iman etmezse, benden başka bir mabud arasın.”³

16788. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “Herkim benim kaza ve kaderimden hoşnut olmazsa, benden başka bir rab arasın.”⁴

16789. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “Herkim benim kazamdan hoşnut olmaz ve benim belama sabretmezse, benden başka bir rab arasın.”⁵

16790. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Herkim benim kazamdan hoşnut olmaz, nimetlerime şükretmez ve belama sabretmezse, benden başka bir rab talep etsin.”⁶

16791. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü insanların en çok azap göreni, Allah’ın kazasından hoşnut olmayan kimsedir.”⁷

16792. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim dünya için üzülürse, Allah’ın kazasından hoşnut değildir.”⁸

¹ el-Kafi, 5/262/2

² Nehc’ül-Belağa, 109. hutbe

³ Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 1/141/42

⁴ Kenz’ul Ummal, 482

⁵ a. g. e. 483

⁶ Bihar, 82/132/16

⁷ Gurer’ul Hikem, 3225

⁸ Nehc’ül-Belağa, 228. hikmet

16793. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dikkat edin, dikkat edin! Makamıyla övünen, nesebiyle başkalarına karşı büyüklenen, kazasına karşı koyarak ve nimetlerini görmezlikten gelerek Rablerine çirkin şeyler isnad eden ve Allah’ın kendilerine verdiği nimetleri inkar eden büyüklerinize ve idarecilerinize itaat etmekten sakının.”¹

bak. er-Rıza (1), 1522. Bölüm

3353. Bölüm

Kaza Kavramının

Müteşabih Oluşu

16794. İmam Ali (a.s), kaza kavramının müteşabih olduğu hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Kazanın on anlamı vardır: İş bitirmek anlamında kaza, emretmek anlamında kaza, haber vermek anlamında kaza, yerine getirmek anlamında kaza, farz kılmak anlamında kaza, kitap ve yazmak anlamında kaza, sona erdirmek anlamında kaza, hakemlik ve davayı görmek anlamında kaza, yaratmak anlamında kaza ve ölümün gelip çatması anlamında kaza.

Ama işi bitirmek anlamında kazanın delili Allah-u Teala’nın şu sözüdür: **“Kur’an’ı dinleyecek cinlerden bir takımını sana yöneltmiştik. Onlar Kur’an’ı dinlemeğe hazır olunca birbirlerine: “Susun” dediler Kur’an’ın okunması bitince, her biri birer uyarıcı olarak milletlerine döndüler.”**² Yani sona erince (okunması bitince) ve bitince anlamındadır. Başka bir delili ise şu ayettir: **“Hac ibadetinizi bitirdiğinizde, Allah’ı anın.”**³

Emretmek anlamında kazanın örneği ise, Allah-u Teala’nın şu sözüdür: **“Rabbin, yalnız kendisine tapmanızı ve ana babaya iyilik etmeyi buyurmuştur”**⁴ yani, ona emrettik demektir. Aynısı kasas suresinde vardır.

Haber vermek ve bildirmek anlamında kazanın örneği ise Allah-u Teala’nın şu sözüdür: **“Mûsa’ya emrimizi vahyettiğimiz zaman, sen batı yönünde,**

¹ a. g. e. 192. hutbe

² Ahkaf suresi, 29. ayet

³ Bakara suresi, 200. ayet

⁴ İsra suresi, 23. ayet

bulunmuyordun.”¹
“Böylece Lut’a bunların sonlarının kesilmiş olarak sabahlayacaklarını bildirdik.”² Hakeza şu ayettir: **“İsrailoğullarına Kitapta: “Doğrusu yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacaksınız” diye bildirdik”**³ yani “Tevrat’ta onlara hangi işleri yapacaklarını bildirdik” demekti.

Yerine getirmek anlamında kazanın örneği ise, Allah-u Teala’nın Taha suresindeki şu ayetidir: **“Ne hüküm vereceksen ver”**⁴ Hakeza Enfal suresinde: **“Gerekli emri yerine getirsin diye olacak işi yaptı”**⁵ yani ezeli ilminde olan şeyi yaptı ve bu anlamda kaza Kur’an’da bir çok yerde kullanılmıştır.

Azabı farz kılma anlamında kazanın örneği ise, Allah-u Teala’nın İbrahim suresindeki şu ayetidir: **“İş olup bitince, şeytan şöyle der: ”**⁶ Yani onlara azap farz olunca. Başka bir örneği ise

Yusuf suresindeki şu ayettir: **“Sorduğunuz iş işte böylece kesinleşmiştir”**⁷ yani hakkında sorduğunuz şey vacip ve gerekli oldu.

Yazmak ve kesinleşmek anlamında kazanın örneği ise, Allah-u Teala’nın Meryem hikayesindeki şu ayetidir: **“Bu önceden kararlaştırılmış bir iştir”**⁸ yani malum ve kesin.

Sona erdirmek anlamında kazanın örneği ise Allah-u Teala’nın Kasas suresindeki şu sözüdür: **“Mûsa süreyi doldurunca”**⁹ yani, koyduğu şartı sona erdirince. Hakeza Musa’nın (a.s) şu sözüdür: **“Mûsa: “Bu seninle benim aramdadır. Bu iki süreden hangisini doldurursam doldurayım bir kötülüğe uğramayacağım”**¹⁰ yani sona erdirdiğimde.

Hakemlik anlamında kazanın örneği ise, Allah-u Teala’nın şu ayetidir: **“Artık insanların aralarında adaletle hüküm olunmuştur. “Övgü, âlemlerin Rabbi olan Allah**

¹ Kasas suresi, 44. ayet

² Hicr suresi, 66. ayet

³ İsrâ suresi 4. ayet

⁴ Taha suresi, 72. ayet

⁵ Enfal suresi, 42. ayet

⁶ İbrahim suresi, 22. ayet

⁷ Yusuf suresi, 41. ayet

⁸ Meryem suresi, 21. ayet

⁹ Kasas suresi, 29. ayet

¹⁰ Kasas suresi, 28. ayet

ıçındır” denir”¹ yani onların arasında hükmetti ve hakemlikte bulundu. Hakeza Allah-u Teala’nın şu ayetidir: **“Allah, gerçekte hükmeder. O’nu bırakıp da yalvardıkları putlar bir şeye hüküm veremez. Şüphesiz Allah ışıtır ve görür”²** hakeza münezzeh olan Allah’ın şu ayetidir: **“O, hükmedenlerin en iyisi olarak gerçeği anlatır”³** hakeza Allah-u Teala’nın Yunus suresindeki şu ayetidir: **“Aralarında adaletle hükmolunmuştur.”⁴**

Yaratmak anlamında kazanın örneği ise, münezzeh olan Allah’ın şu ayetidir: **“Bunun üzerine, iki gün içinde yedi gök var etti”⁵** yani yedi göğü yarattı.

Ölümün nazil olması anlamında kazanın örneği ise Cehennem ehlinin Zuhruf suresinde yer alan şu sözüdür: **“Cehennemde şöyle seslenirler: “Ey nöbetçi! Rabbin hiç değilse canımızı alsın.” Nöbetçi: “Siz böyle kalacaksınız”**

der”⁶ yani ölümü bizlere indirsın. Diğer bir örneği ise Allah’ın şu ayetidir: **“Ölümlerine hükmedilmez ki ölsünler; kendilerinden cehennemin azabı da hafifletilmez”⁷** yani ölümü rahat etmemeleri için onlara indirmemektedir. Hakeza Süleyman b. Davud’un hikayesindeki şu ayettir: **“Ölümüne hükmettiğimiz zaman, ancak değneğini yiyen kurt onun ölümünü cinlere fark ettirdi. O, ölü olarak yere düşünce, ortaya çıktı ki”⁸** Allah-u Teala’nın maksadı şudur: **“Ona ölümü indirdiğimiz zaman.”⁹**

3354. Bölüm Kaza Kader (Çeşitli)

16795. İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer ilahi kaza pusuda ise bu zaaf ve zillet de neden?”¹⁰

16796. İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kaza nazil olunca, feza (meydan) daralır.”¹¹

¹ Zümer suresi, 75. ayet

² Gafir suresi, 20. ayet

³ En’am suresi, 57. ayet

⁴ Yunus suresi, 54. ayet

⁵ Fussilet suresi, 12. ayet

⁶ Zuhruf suresi, 77. ayet

⁷ Fatır suresi, 34. ayet

⁸ Sebe suresi, 14. ayet

⁹ Bihar, 93/18-20

¹⁰ Derret’ul Bahire, 44

¹¹ A’lam’ud-Din, 309

16797. *İmam Rıza (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Şu sekiz şey
sadece Allah’ın kazası ve
kaderiyle gerçekleşir: Uyku,

uyanıklık, kuvvet, zayıflık,
sıhhat, hastalık, ölüm ve
hayat”¹

¹ Bihar, 5/95/17

444. Konu

el-Kaza (2)

Hüküm Vermek- Yargılamak

- *Bihar*, 104/261-300; *Ebrar'ul Kaşaya ve'l-Ahkam*
- *Vesail'uş-Şia*, 18/2-224; *Kitab'ul Kaşa*
- *Bihar*, 104/289, 8. bölüm; *Cevami'ul Ahkam ve'l-Kaşa*
- *Vesail'uş-Şia*, 18/200, 18. bölüm; *lil kaşi en yebkume bi lmih*
- *Kenż'ul Ummal*, 5/801, 6/91; *f'l-Kaşa*
- *Bihar*, 40/218, 97. bölüm; *Kaşaya Emir'el Müminin (a.s)*

bak.

• 68. konu, *et-Tecessüs*; 188. konu, *er-Rişve*; 406. konu, *el-Fetva*; 438. konu, *el-Kur'e*; *er-Re'y (1)*; 1424. bölüm; *eş-Şirk*, 1989. bölüm

3355. Bölüm Hüküm Verme Hakkı Olan Kimse

Kur'an:

“Ey Davud! Seni şüphesiz yeryüzünde halife kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu, Allah'ın yolundan sapanlara, onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azâb vardır.”¹

16798. *İmam Ali (a.s), Şureyh'e şöyle buyurmuştur:* “Ey Şureyh! Sen Peygamber'in veya Peygamberin vasisinin ya da mutsuz insan dışında hiç kimsenin oturamayacağı bir yere oturmuş bulunmaktasın.”²

16799. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüküm vermekten sakın. Zira hüküm vermek, gerçekte, hüküm vermede bilgin olan ve Müslümanlar arasında adaletle hükmeden imamın, Peygamber'in veya

Peygamber'in vasisinin hakkıdır.”³

3356. Bölüm Tağut'un Hükmüne Müracaat Etmek

Kur'an:

“Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağutun önünde muhakeme olunmalarını isterler. Oysa, onları tanımamakla emrolunmuşlardı.”⁴

“Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenleri, görmedin mi? Onlar aralarında hüküm vermek için Allah'ın Kitab'ına çağırılmışlar sonra onlardan bir takımı dönmüşlerdir. Onlar temelli yüz çevirenlerdir.”⁵

16800. *İmam Sadık (a.s), bir borç veya miras konusunda aralarında ihtilaf çıkınca hüküm vermesi için tağuta müracaat eden iki ashabı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Herkim davayı tağuta götürürse ve tağut da onun lehine hüküm verirse,

¹ Sad suresi, 26. ayet

² el-Kafi, 7/406/2

³ a. g. e. h. 1

⁴ Nisa suresi, 60. ayet

⁵ Al-i İmran suresi, 23. ayet

aldığı şey her ne kadar kesin hakkı da olsa, kendisi için haramdır. Zira onu tağutun hükmüyle almıştır. Oysa Allah tağutu inkar etmesini emretmiştir.”¹

16801. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir mümin başka bir mümini ihtilaflı oldukları bir konuda, zalim bir kadı veya sultana götürürse ve o kadı veya sultan da Allah’ın hükmüne aykırı bir hüküm verirse, o mümin kadının (veya sultanın) günahına ortak olur.”²

16802. İmam Sadık (a.s), kendisine, Allah-u Teala’nın “malları aranızda haksız yere yemeyin ve onu hakimlere (rüşvet olarak) vermeyin” ayetini soran Ebu Basir’e şöyle buyurmuştur: “Ey Ebu Basir! Aziz ve celil olan Allah bu ümmetin arasında zalim hakimlerin olduğunu bilmektedir. Bil ki Allah’ın bu ayetten maksadı adil hakimler değildir. Maksadı zalim hakimlerdir. Ey Eba Muhammed! Eğer birinde bir hakkın olur ve onu adil bir imamın hakimliğine davet edersen ve o bunu kabul

etmez de kendi lehine hükmetmesi için zalim hükümdara müracaat etme hususunda ısrar ederse, bu şahıs, tağutun hükmüne müracaat etmiş kimselerdendir. Aziz ve celil olan Allah ise şöyle buyurmuştur:

“...Zannedenleri görmedin mi?”³

bak. Vesail’u’s Şia, 18/2, 1. Bölüm

3357. Bölüm Hak Üzere Hükmeden Hakimler

Kur’an:

“Ey Davud! Seni şüphesiz yeryüzünde halife kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır. Doğrusu, Allah’ın yolundan sapanlara, onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azâb vardır.”⁴

“Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle

¹ el-Kafi, 7/412/5

² a. g. e. s. 411/1

³ el-Kafi, 7/411/3

⁴ Sad suresi, 26. ayet

hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah işitir ve görür.”¹

“Eğer hükmedersen aralarında adaletle hüküm ver. Allah adil olanları sever.”²

16803. Masum (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en iyisi hak üzere hükmedendir.”³

16804. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en üstünü en çok hak üzere hükmedenleridir. İnsanların münezzeh olan Allah nezdinde en sevimli olanı ise en çok doğru konuşanlarıdır.”⁴

16805. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sakın sizden (Şiilerden) biri başka birini zalim hakime şikayette bulunmasın. Sizden kimin bizim hükümlerimizi ve hakimliğimizi daha iyi bildiğine baksın ve onu kendi aralarında hakem kılsın. Zira ben onu size hakim karar kıldım. O halde kendi aranızda yargıda bulunması için, onun yanına gidiniz.”⁵

16806. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah indinde adil kimseler, kıyamet günü, rahman olan Allah’ın sağ tarafında nurdan minberler üzerinde olurlar. Allah’ın her iki eli de sağdır (Allah’ın sağ ve sol ciheti yoktur.) O adil kimseler, kendi hükümetlerinde, kendi aileleri arasında ve sorumlusu oldukları kimseler arasında adaletli davranırlar.”⁶

16807. İmam Sadık (a.s), Ebu Hatice’yi ashabına doğru gönderince ona şöyle buyurmuştur: “Onlara şöyle de: “Sakın sizden biri herhangi bir ihtilafta; bir borç veya alacak meselesinde bir ihtilaf ortaya çıktığında, yargı işini bu fasıklardan birine götürmesin. Aksine kendi aranızdan helal ve haramlarımızı bilen kimseyi hakim kılın. Zira ben onu hakim tayin ettim. Davanızı görmesi için zalim sultana müracaat etmekten sakının.”⁷

3358. Bölüm İslam’ın Hükümüne Teslim Olmak

¹ Nisa sursei, 58. ayet

² Maide suresi, 42. ayet

³ Bihar, 104/266/20

⁴ Gurur’ul Hikem, 3223

⁵ el-Fakih, 3/2/3216

⁶ Sünen-i Kübra, 10/150/20162

⁷ et-Tehzib, 6/303/846

Kur'an:

“Hayır; Rabbine and olsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem tayin edip, sonra senin verdiği hükümü içlerinde bir sıkıntı duymadan tamamen kabul etmedikçe iman etmiş olmazlar.”¹

16808. İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala’nın, “Hayır, rabbine andolsun ki...” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Teslim olmak, onun verdiği hükme razı olmak ve kani olmak anlamındadır.”²

16809. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hakim olan kimse, bizim hükmümüz esasınca hükmederse onun hükmünü kabul etmeyen kimse gerçekte, Allah’ın hükmünü hor saymış ve sözlerimizi reddetmiştir. Herkim de bizi redderse Allah’ı reddetmiş olur ve bu amel Allah’a şirk koşma haddindedir.”³

16810. Abdullah b. Zübeyr şöyle diyor: “Ensar’dan biri Zübeyr ile hurmalıkları sulama hakkında ihtilafa düştü. O Zübeyr’e şöyle dedi:

“Suyun önünü aç gitsin” Ama Zübeyr bundan imtina etti ve Allah Resulü’nün hükmüne müracaat ettiler. Allah Resulü (s.a.a) Zübeyr’e şöyle buyurdu: “Ey Zübeyr! Hurmalıklarına su ver. Sonra suyu komşunun toprağına doğru bırak.” Ensar’dan olan şahıs kızdı ve şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resulü! Halan oğlu olduğu için mi (böyle hüküm verdin)?” Allah Resulü’nün (s.a.a) öfkeden rengi değişti ve şöyle buyurdu: “Ey Zübeyr! Hurmalıklarına su ver, sonra da duvarlara doğru dönmesi için suyun önünü kapat.” Zübeyr şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki şu ayetin bu konuda nazil olduğunu zannediyorum: **“Hayır rabbine andolsun ki iman etmezler...”**”⁴

bak. 243. Konu, et-Teslim; eş, Şirk, 1989. Bölüm

**3359. Bölüm
Herkim Allah’ın
İndirdiği İle
Hükmetmezse**

Kur'an:

¹ Nisa suresi, 65. ayet

² Bihar, 2/204/89

³ el-Kafi, 1/67/10

⁴ Sahih-i Müslim, 2357

“Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar kâfirlerdir. Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar zalimlerdir. İncil sahipleri Allah’ın onda indirdikleri ile hükmetsinler. Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar fâsık olanlardır.”¹

16811. İmam Sadık (a.s), Abdullah b. Muskan’a şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Herkim, iki dirhem hakkında haksız yere hükmederse, sonra da bu konuda zorbalık gösterirse, şu ayetin muhatabı olur: **“Herkim Allah’ın indirdiği ile hükmetmezse, şüphesiz onlar kâfirlerdir.”** Ben (Abdullah b. Muskan şöyle arzettim: “Ey İbn-i Resulillah! Onun hakkında zorbalık etmesi ne anlamdadır?” İmam şöyle buyurdu: “Kırbaç ve zindanın olması, aleyhine hüküm vermesi ve hükmünü kabul etmediği takdirde ona kırbaç vurup zindana atmasıdır.”²

16812. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkim iki dirhem hakkında Allah’ın nazil buyurduğunun aksine hükmederse, kafır olmuş olur. Herkim de iki dirhem hakkında hükmeder ve hatalı hüküm verirse, kafır olur.”³

16813. Hekim b. Cübeyr şöyle diyor: “İmam Seccad’ın (a.s) huzuruna vardım. Maide suresindeki ayetler hakkında kendisine soru sordum ve kendisine bu konuda Said b. Cübeyr ile Miksem’e de sorduğumu bildirdim. İmam şöyle buyurdu: “Miksem ne cevap verdi?” Ben, Miksem’in cevabını ona bildirdim. İmam şöyle buyurdu: “Doğru demıştır, ama küfürdür ve bu küfür şirkten kaynaklanan bir küfür değildir. Fasıklıktır ve fasıklık şirkten kaynaklanan bir fasıklık değildir. Zulümdür ve bu zulüm şirkten kaynaklanan bir zulüm değildir.”⁴

16814. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın yarattıklarından en fazla buğzettiği-sevmediği iki kişidir... Halkın arasında hüküm vermek için oturur,

¹ Maide suresi, 44, 45, 47. ayetler

² Tefsir-i Ayyaşi, 1/323/120

³ Bihar, 104/265/14

⁴ Dur’ul Mensur, 3/89

insanları, şüpheli/bilinmez şeylerden kurtarmayı iş edinir. Kendine belirsiz bir şey sorulsa kendi görüşünce saçma-sapan sözler ifade eder. Sonra da buna kendisi de inanır, yakın eder. O şüpheleri örtmede ağını ören örümcek gibidir. Doğru mu yanlış mı hüküm verdiğini bilmez... Onun zulüm-haksızlık üzere verdiği hükümler neticesinde dökülen kanlar (hal diliyle) feryat etmektedir, miraslar zalim elinden inlemektedir (ki, haksız hükümleri neticesinde sahibine erişmemiştir.)”¹

3360. Bölüm Zalim Hakim

16815. *Resulullah (s.a.a), gözünün ağrısından şikayeti olan Ali’yi (a.s) ziyaret edince ona şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Sabırsızlık mı ediyorsun yoksa dertten mi inliyorsun?” İmam şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Asla bu kadar şiddetli bir acı görmedim.” Peygamber şöyle buyurdu: “Ey Ali! Ölüm meleği, canını almak için

günahkar bir kula indiği zaman, kendisiyle birlikte ateşten bir şiş getirir ve o şişle canını alır ve cehennem feryat eder.” Ali (a.s) yanında doğrularak oturup şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Bana sözünüzü tekrar ediniz. Zira söyledığınız söz bana acımı unutturdu. Acaba bu azap ümmetinden birine ulaşacak mı?” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Evet, zalim hakimler, yetim malını yiyenler ve yalan yere şهادette bulunanlar (bu azabı görecektir.)”²

3361. Bölüm Hüküm Verme İşinin Önemi

16816. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hakimlik makamını üstlenirse, bıçak olmaksızın kendi başını kesmiş sayılır.”³

16817. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hakimlik havale edilirse, bıçaksız başı kesilmiş demektir.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resulü! Başının kesilmesinden maksadınız

¹ Nehc’ül-Belağa, 17. hutbe

² et-Tehzib, 6/224/537

³ Kenz’ul Ummal, 14999

nedir?” Allah Resulü şöyle buyurdu: “Cehennem ateşi.”¹
16818. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hakemliğe tayin edilirse, bıçaksız başı kesilmiş olur.”²

3362. Bölüm Zalim Hakimlerin Toplantıları

16819. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir taş Allah’ın dergahına şikayette bulunarak şöyle dedi: “Ey mabudum ve efendim! Kaç yıldır sana ibadet ettim. Şimdi beni bir tuvaletin temel taşı mı kıldın?” Allah şöyle buyurdu: “Seni hakimlerin oturduğu yerden uzaklaştırdığıma hoşnut olmuyor musun?”³

16820. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nevavis ki cehennemde bir yerdir) şiddetli sıcaklıktan dolayı, aziz ve celil olan Allah’a şikayette bulundu. Aziz ve celil olan Allah ona hitaben şöyle buyurdu: “Sus, şüphesiz hakimlerin yeri senin yerinden daha sıcaktır.”⁴

16821. *Muhammed b. Müslim şöyle diyor:* “İmam Bakır (a.s) Medine kadısının yanında oturduğum bir esnada yanımdan geçti. Ertesi gün İmam’ın huzuruna vardım. Bana şöyle buyurdum: “Dün seni gördüğüm o toplantı, ne toplantıydı?” Ben şöyle arzettim: “Fedan olayım! Bu kadı, bazen bana lütfetmekte ve muhabbet göstermektedir. Bu yüzden bazen onun yanında oturuyorum.” İmam şöyle buyurdu: “Lanetin inmeyeceği ve bu lanetin seni de kapsamayacağı hususunda bir teminin var mıdır?”⁵

3363. Bölüm Hakimin Hesabının Şiddetli Oluşu

16822. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü adil hakimi getirirler ve onu öyle zor bir hesaba çekerler ki iki kişi arasında bir tek hurma tanesi hakkında bile hüküm vermemiş olmayı arzu eder.”⁶

16823. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü adil hakime öyle bir an gelir

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 17/243/21233

² Vesail’uş-Şia, 18/8/8

³ Kenz’ul Ummal, 14991

⁴ Fakih, 3/6/3226

⁵ a. g. e. 3/5/3224

⁶ Kenz’ul Ummal, 14988

ki, iki kişi arasında bir tek hurma tanesi hakkında bile hükmetmemiş olmayı arzu eder.”¹

16824. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü adil hakimi getirirler ve öyle bir şiddetli hesapla karşı karşıya kalır ki iki kişi arasında bir tek hurma tanesi hakkında bile hükmetmemiş olmayı arzu eder.”²

16825. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü hakimi getirirler ve hesaba çekilmeden önce, öyle bir korku ve dehşetle karşı karşıya gelir ki, iki kişi arasında bir tek hurma tanesi hakkında bile hükmetmemiş olmayı arzu eder.”³

şöyle diyorum: “Bu rivayetler sahib ve doğru olduğu taktirde bu hususlar adil olan hakim için hüküm vermesi farđ olmayan hususlara yorumlanabilir.”

bak. 111. Konu, el-Hisab; el-Velayet (1), 4217. Bölüm

3364. Bölüm Hakimliği İstemek

16826. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim

hakimlik makamını talep eder ve bu makama ulaşmak için ona buna tevessül ederse, Allah onu kendi haline bırakır. Herkim de bu makamı kabul etmeye mecbur kalırsa, Allah onu sağlam kılsın diye kendisine bir melek indirir.”⁴

16827. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim, hakimlik makamını talep ederse, Allah onu kendi haline bırakır. Herkime de bu makam zorla verilirse kendisine bir melek iner ve onu sağlam kılar.”⁵

16828. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) insanlar arasında hüküm vermeyi ve yöneticilikte bulunmayı talep etmekten sakındırarak şöyle buyurmuştur: “Herkim yöneticiliği isterse, Allah yöneticilik işinde ona yardımcı olmaz ve onu o işle baş başa bırakır. Herkim de istemeden bu makam kendisine bırakılırsa, bu işte

¹ a. g. e. 14989

² a. g. e. 15008

³ a. g. e. 15009

⁴ a. g. e. 14994

⁵ a. g. e. 14995

(Allah tarafından) yardım görür.”¹

16829. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hakimlik makamını talep eder ve bu makama ulaşmak için birinden yardım alırsa, o makamla baş başa bırakılır. Herkim de onu talep etmez ve bu hakimlik makamına ulaşmak için kimseden yardım istemezse, Allah onu sağlam kılsın diye kendisine bir melek indirir.”²

bak. 3368. Bölüm; el-Vilayet, 4224. Bölüm

3365. Bölüm İslam’a Göre Hakimin Özellikleri

16830. *İmam Ali (a.s), Mısır’a vali tayin ettiğinde Malik Eşter’e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar arasında hükmedecek kişileri; halkın en üstünlerinden, işlerden bunalmayacak, hasımlarına yenilmeyecek, hatada ısrar etmeyecek, hakkı tanıyınca uymada gecikmeyecek, nefsi tamaha yönelmeyecek, araştırmaksızın az

bir anlayışla yetinmeyecek, şüpheli işleri herkesten iyi tanıyacak ve herkesten çok delile sarılacak kişilerden seç. Hasmin müracaatından daralıp sıkılmayan; gerçekleri keşfetmede herkesten çok sabreden, hüküm belli olduğunda kesin hükmü veren, övgü ve yalakacılıklara aldanıp kendini beğenmeyen, başkalarının teşvikiyle davalılardan birine yönelmeyen kişiler olsunlar. Böyle kimseler pek azdır ya! Böyle birinin hakimliğini güzel üstlen/güzel tut, ona mal (maaş) vermede elin açık olsun.”³

16831. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim fıkhi (hukuki meseleleri ve yargı hükümlerini) az bilirse, asla hakimlik makamına ihtiras duymamalıdır.”⁴

16832. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın emrini, ancak yaltaklık yapmayan (veya rüşvete bulaşmayan), kendini batıla benzetmeyen (boyun eğmeyen) ve tamahlara kapılmayan kişi uygulayabilir.”⁵

3366. Bölüm Hakimliğin Adabı

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 17/407/21682

² Sünen-i Ebi Davud, 3578

³ Nehc’ül-Belağa, 53. mektup; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 17/58

⁴ Bihar, 104/264/5

⁵ Nehc’ül-Belağa, 110. hikmet

1-Davalı Taraflararasında Eşitliğe Riayet Etmek

16833. *İmam Ali (a.s), Şureyh'e şöyle buyurmuştur:* "Müslümanlar arasında, bakman, konuşman ve oturman hususunda eşitliğe riayet et ki yakınların senin taraftarlığını ümit etmesin ve düşmanların senin adaletinden ümitsizliğe kapılmasın."¹

16834. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hakimin davalı taraflardan birine dönüp baktığı halde diğerine dönüp bakmamaktan sakınması uygundur. Bakışlarını ikisi arasında adilce bölüştürmeli, davalı tarafların hiçbirinin, diğerine baskı yapmasına izin vermemelidir."²

16835. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim Müslümanlar arasında hakimliğe mübtela olursa, bakışlarında, işaret etmesinde, oturma yerinde ve onlara karşı oturma şeklinde eşit davranmalıdır."³

16836. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim Müslümanlar arasında hakimliğe mübtela olursa hasımlardan birine sesini yükseltmeden, diğerine karşı sesini yükseltmemelidir."⁴

bak. Vesail'uş Şia, 18/157, 3. Bölüm

2-Sesini Hasmın Sesinden Yükseltmemek

16837. *İmam Ali (a.s), kendisine, hiçbir hıyanet ve cinayete bulaşmadığı halde kendisini neden hakimlik makamından azlettiğini soran Ebu'l-Esved Du'eli'ye şöyle buyurmuştur:* "Sesini, hasmının sesinden yüksek tuttuğunu gördüm."⁵

3-Mahkemede Bitkinlik İzharında Bulunmamak

16838. *İmam Ali (a.s), Şureyh'e şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın kendisine sevap taktir ettiği ve hak üzere hükmeden kimse için güzel bir azık kıldığı yargı duruşmasında

¹ Vesail'uş-Şia, 18/155/1

² Müstedrek'ül-Vesail, 17/350/21550

³ Kenz'ul Ummal, 15032

⁴ a. g. e. 15033

⁵ Müstedrek'ül-Vesail, 17/359/21581

yorgunluk ve bitkinlik izharında bulunma.”¹

4-Davalı Tarafların İddialarını Dinlemeden Hüküm Vermemek

16839. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) beni hakimlik için Yemen’e gönderdi. Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Henüz genç olan ve hakimliği bilmeyen beni mi gönderiyorsun?” Peygamber şöyle buyurdu: “Allah çok yakında senin kalbini hidayet edecektir ve dilini sağlam kılacaktır. İki hasım senin karşında oturduğu zaman, birincisinin sözünü dinlediğin gibi, ikincisinin sözünü de dinlemeden hüküm vermekten sakın. Zira böyle yaptığın (iki tarafın sözünü dinlediğin) taktirde hüküm vermek senin için açıklığa kavuşacaktır.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Bu kılavuzluktan sonra ben sürekli olarak doğru hüküm verdim.” *Veya şöyle buyurdu:* “Artık verdiğim hiçbir

hükümde şek ve şüpheye düşmedim.”²

16840. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Peygamber (s.a.a) beni Yemen’e gönderdi ve şöyle buyurdu: “Sana bir dava için geldiklerinde, taraflardan birini dinlemeden diğerinin lehine hüküm verme.” İmam şöyle buyurdu: “O zamandan sonra hiçbir hüküm verme olayında, şek ve şüpheye düşmedim.”³

16841. *Resulullah (s.a.a), Ali’ye (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hüküm vermen için iki kişi senin yanına geldiği taktirde taraflardan birinin açıklamasını işitmeden diğerinin lehine görüş belirtme. Böyle yaptığın taktirde (her iki tarafın sözlerini işittiğin durumda) senin için yargı meselesi ve hüküm verme olayı açıklığa kavuşacaktır.

Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu tavsiyeden sonra hüküm verme meselesi benim için çok kolaylaştı.” Peygamber (s.a.a) de kendisi (Ali) için şöyle dua etmiştir: “Allah’ım! Ona doğru hüküm vermeyi kavratt.”⁴

¹ el-Kafi, 7/413/1

² Sünen-i Ebi Davud, 3582

³ Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 2/65/286

⁴ Fakih, 3/13/3238

16842. Resulullah (s.a.a), Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur: “İki hasım senin yanına geldiğinde birinin görüşlerini dinlemeden, diğerinin aleyhine hüküm verme. Zira bu davranışınla (iki tarafın sözünü dinlemenle) hakikati daha iyi anlayabilirsin.”¹

16843. Resulullah (s.a.a), Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur: “İki kişi hüküm vermen için senin yanına geldiğinde birinin açıklamalarını dinlemeden diğerinin lehine hüküm verme. Zira (eğer her iki tarafın açıklamasını dinlersen) çok çabuk bir şekilde ne hüküm vereceğini bilmiş olursun.” Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “O zamandan sonra sürekli olarak doğru hüküm verdim.”²

bak. Vesail'uş Şia, 18/158, 4. Bölüm

5-Gazap Halinde Hüküm Vermemek

16844. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hakimliğe mübtela olan kimse, gazap halinde hüküm vermemelidir.”³

16845. İmam Ali (a.s), Şureyh'e şöyle buyurmuştur: “Yargı duruşmasında birinin kulağına sohbet etme. Eğer sinirlenirsen kalk ve gazap halinde asla hüküm verme.”⁴

16846. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hakim gazap halinde iki kişi arasında hüküm vermemelidir.”⁵

6-Uykulu Bir Halde Hüküm Vermemek

16847. İmam Ali (a.s), Rifaa'ya şöyle buyurmuştur: “Sinirli veya uykulu olduğun bir durumda hüküm verme.”⁶

16848. Resulullah (s.a.a) hakimın gazap, açlık veya uyuklama halinde hüküm vermesini yasaklamıştır.”⁷

7-Açlık veya Susuzluk Halinde Hüküm Vermemek

16849. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hakim iki kişi arasında aç ve susuz olmadığı bir halde hüküm vermelidir.”⁸

16850. İmam Ali (a.s), Şureyh'e şöyle buyurmuştur: “Bir şey yemeden yargı duruşmasına katılma.”⁹

¹ Bihar, 104/277/7

² Kenz'ul Ummal, 15023

³ Fakih, 3/11/3224

⁴ el-Kafi, 7/413/5

⁵ Kenz'ul Ummal, 15030

⁶ Müstedrek'ül-Vesail, 17/349/21545

⁷ a. g. e. h. 21544

⁸ Kenz'ul Ummal, 15040

⁹ el-Kafi, 7/413/1

8-Hakim Davalı Taraflardan Birini Misafir Etmiş Olmamalıdır

16851. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birisi Müminlerin Emirinin (a.s) yanına vardı ve birkaç gün ona misafir oldu. Daha sonra önceden Müminlerin Emirine bildirmediği bir davayı bildirdi. İmam şöyle buyurdu: “Sen şikayetçi misin?” O şöyle arzetti: “Evet.” İmam şöyle buyurmuştur: “O halde yanımızdan git. Zira Allah Resulü (s.a.a) davalı taraf hazır olmaksızın şikayetçi bulunan kimsenin (kadıya ve hakime) misafir olmasını yasaklamıştır.”¹

9-Mahkemede Kulağa Gizlice Sohbet Etmemek

16852. *İmam Ali (a.s), Şureyh’e şöyle buyurmuştur:* “Yargı duruşmasında kimsenin kulağına sohbet etme.”²

10-Sağ Taraftaki Hasma Konuşmada Öncelik Tanımak

16853. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a), davalılardan, mahkemenin sağ tarafında oturanına konuşmada öncelik tanınmasına hükmetmiştir.”³

16854. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hasmınla valinin veya hakim yanına gittiğinde hasmının sağında dur.”⁴

11-Şahitlere Telkinde Bulunmamak

16855. *Şöyle rivayet edilmiştir:* “Allah Resulü, hakim hasımlardan birine fazla bakmakla, cevabı hatırlatmakla birinin tarafını tutmasını ve şahitlere telkinde bulunmasını yasaklamıştır.”⁵

12-Hüküm Vermeden Önce İyi Düşünmek

16856. *İmam Ali (a.s), Şureyh’e şöyle buyurmuştur:* “Konuşmadığın taktirde dilin senin kulundur. Ama konuştuğun taktirde sen dilinin kulu olursun. O halde ne hüküm verdiğine, ne hakkında hüküm verdiğine ve

¹ a. g. e. h. 4

² a. g. e. h. 5

³ el-Fakih, 3/14/3240

⁴ a. g. e. h. 3241

⁵ Müstedrek’ül-Vesail, 17/350/21549

nasıl hüküm verdiğine iyi bak.”¹

16857. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakimin dili iki ateş parçası arasındadır. Sonunda ya cennete gider, ya da ateşe doğru.”²

Şöyle diyorum: “Yargının adabı, çoktur ve fıkhî kitaplarda zikredilmiştir. bak. Cevabir’ul Kelam, 40/72,

3367. Bölüm İnsanların En İyi Hüküm Vereni

16858. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Musa şöyle arzetmiştir: “Ey Rabbim! En iyi hüküm veren kulun kimdir?” Allah şöyle buyurdu: “İnsanlar için kendisine hükmettiği gibi hükmeden kimsedir.”³

16859. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim kendisiyle diğerleri arasında insafli davranırsa, başkaları arasında hüküm vermesine rızayet gösterilir.”⁴

16860. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendin hakkındaki verdiğin hüküm

etkili olursa, insanların kalbi senin adaletine yönelir.”⁵

bak. el-İnsaf, 3877. Bölüm; er’Re’y (1), 1424. Bölüm; el-Adl, 2555. Bölüm

3368. Bölüm Allah’ın Yardım ve Kılavuzluk Ettiği Hakimler

16861. *Ma’kil b. Yesar şöyle diyor:* “Allah Resulü (s.a.a) bana kavmim arasında hakimlik etmemi emretti. Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Ben iyi hakimlik yapamam.” Peygamber (s.a.a) üç defa şöyle buyurdu: “Hakim zulmetmedikçe Allah onunladır.”⁶

16862. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Müslüman bir hakim ile mutlaka iki melek bulunur ve hakim hakikati istediği müddetçe ona hakikate doğru kılavuzluk ederler. Ama hakikatin peşinde olmaz ve bilerek zulmederse, o iki melek kendisinden uzaklaşır ve onu kendi haline bırakırlar.”⁷

¹ Kenz’ul Ummal, 14433

² a. g. e. 14992

³ a. g. e. 44261

⁴ el-Kafi, 2/146/12

⁵ Gurur’ul Hikem, 4095

⁶ Kenz’ul Ummal, 14427

⁷ a. g. e. 14993

16863. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala bilerek zulmetmediği müddetçe hakim ile birlikedir.”¹

16864. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakim, zulmetmediği taktirde Allah kendisiyle birlikte. O halde zulmettiği taktirde, Allah ondan el çeker ve şeytan onunla arkadaş olur.”²

16865. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın rahmet eli, kadının başı üzerinde hareket eder. Hakim zulmedince Allah onu kendi haline bırakır.”³

3369. Bölüm Hakim Doğru Hüküm Verirse İki Sevaba Sahiptir

16866. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakim, gerekli çabayı gösterdikten sonra hüküm verir ve hükmü doğru olursa, iki sevabı vardır. Gerekli çabayı gösterdikten sonra hüküm verir, ama hükmü hatalı olursa bir sevabı vardır.”⁴

16867. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Elinden gelen çabayı göster. Eğer verdiğin hüküm doğru olursa, on sevabın olur. Eğer hata olursa bir sevabın vardır.”⁵

16868. *Resulullah (s.a.a), iki basım yanına geldiğinde, Ukbe b. Amir’e şöyle buyurmuştur:* “Bu ikisi arasında hüküm ver.” Ben (Ukbe) şöyle arzettim: “Hangi esas üzere hüküm vereyim ey Allah’ın Resulü!” Peygamber şöyle buyurdu: “Elinden gelen çabayı göster. Eğer verdiğin hüküm doğru olursa on sevabın olur, eğer hata edersen bir sevabın vardır.”⁶

bak. 176. Konu, er-Re’y (2), 406, el-Fetva

3370. Bölüm Hakimlerin Çeşitleri

16869. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakimler dört kısımdır, üç kısmı ateşte ve bir kısmı cennettedir: Bildiği halde haksız hüküm veren hakim ateştedir. Bilmeden haksız hüküm veren hakim de ateştedir. Bilmeden doğru ve hak hüküm veren hakim de

¹ a. g. e. 14986

² a. g. e. 14985

³ el-Kafi, 7/410/1

⁴ Kenz’ul Ummal, 14597

⁵ a. g. e. 15019

⁶ a. g. e. 14428

ateştedir. Bilerek hak ve doğru hüküm veren hakim ise cennettedir.”¹

16870. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakimler üç kısımdır. Onların iki kısmı ateşte, bir kısmı ise cennettedir: Heva ve hevesi üzere hüküm veren hakim ateştedir, bilmeden hüküm veren hakim de ateştedir, hak ve doğruluk üzere hüküm veren hakim ise cennettedir.”²

16871. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hakimler üç kısımdır: “İki grubu ateşte, bir grubu ise cennettedir: Hakikati tanıyan ve hak üzere hüküm veren hakim cennettedir. İnsanlar arasında cahilce hükmeden hakim ateştedir. Hak ve hakikati tanıyan ama doğru hüküm vermeyen hakim de ateştedir.”³

bak. Kenz’ul Ummal, 14982, 15003, 15004. hadisler

3371. Bölüm **Kadının Hakimliği**

16872. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kadın, hakim olup insanlar arasında hüküm vermemelidir.”⁴

16873. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadın ne hakimlik makamına oturmalı ve ne de yöneticilik makamını üstlenmeli.”⁵

16874. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadına ne yargı makamı verilir ve ne de yöneticilik makamı.”⁶

16875. *Bir rivayette şöyle yer almıştır:* “Allah-u Teala, Havva’ya cennetten dışarı çıkmasını emredince ona şöyle buyurdu: “Siz kadınlar arasından ne bir hakim karar kılacağım ve ne de bir Peygamber göndereceğim.”⁷

Şöyle diyorum: Malik, Şafii ve Ahmet b. Hanbel, kadının yargı makamına oturamayacağına inanmaktadırlar. Ama Ebu Hanife şöyle diyor: “Kadının şehadetinin kabul edildiği tüm hususlarda, kadın hakim de olabilir. Başka bir tabirle, kadın, hadler ve yaralanmalar dışında, diğer hususlarda yargı makamını üstlenebilir.

¹ el-Kafi, 7/407/1

² Kenz’ul Ummal, 14981

³ a. g. e. 14980

⁴ a. g. e. 14921

⁵ Bihar, 104/275/1

⁶ el-Hisal, 585/12

⁷ Müstedrek’ül-Vesail, 14/286/16732

bak. Mustedrek'ul Vesail, 17/ 241, 2. Bölüm; Vesail'uş Şia, 18/6, 2. Bölüm

3372. Bölüm

“Ben Sizlere Deliller Üzere Hükmederim” Sözü’nün Anlamı

Kur’an:

“Aranızda mallarınızı haksızlıkla yemeyin; (kötü yaptığınızı) bildiğiniz halde günaha girerek insanların mallarından bir kısmını yemek için onu hakimlere aktarmayın.”¹

16876. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ben de şüphesiz bir insanım. Sizden bazısı delil ikame etme hususunda diğerlerinden daha konuşkan olabilir. O halde herkim hakkında kardeşinin hakkından (alıp) kendisinin lehine hüküm veririm, hakikatte kendisine ateşten bir parça vermiş olurum.”²

16877. Resulullah (s.a.a), miras ve bir miktar eski eşyalar hakkında birbiriyle ihtilafa düşen ve hüküm vermesi için huzuruna varan iki kişiye şöyle buyurmuştur: “Sizden birisi

delil gösterme hususunda diğerinden daha konuşkan olabilir. O halde, ben herkime kardeşinin hakkından (alıp) diğerinin lehine hüküm veririm, hakikatte ona ateşten bir parça vermiş olurum.” *Bu esnada her ikisi de şöyle arzettiler:* “Ey Allah’ın Resülü! Ben hakkımı karşı tarafa bağışlıyorum.” Allah Resülü şöyle buyurdu: “Hayır, aksine gidiniz, hak üzere malınızı bölüştürünüz, sonra kura çekiniz ve sonra birbirinizle helalleşiniz.”³

16878. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Davud (a.s) Allah’a dua ediyor ve Allah nezdinde olan hakikati kendisine ilham etmesini ve bu esas üzere insanlar arasında hüküm vermeyi istiyordu. Allah da ona şöyle buyurdu: “Ey Davud! İnsanlar bu işe tahammül edemezler.”⁴

16879. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Al-i Muhammed’in (s.a.a) Kaim’i kıyam edince, insanlar arasında Davud’un hükmüyle hükmeder, hiçbir delile ihtiyaç duymaz. Allah-u Teala

¹ bakara suresi, 188. ayet

² Kenz’ul Ummal, 15043

³ Mean’il-Ahbar, 279

⁴ Bihar, 14/5/13, bak hadisin tamamına, ve hakeza 14,15,16. ve 20. hadislerle bak.

bu hükmü ona ilham eder ve o ilmiyle hüküm verir.”¹

16880. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şu beş hususta hakim, hükmün zahirine göre hükmetmelidir: “Velayet hakkı, (Allah veya İmam’ın herkes için veya çocuğun velisi için tayin ettiği yöneticilik hakkı.) Nikah (Müslümanlar arasında meşhur olan evlilik meseleleri), miraslar, kesimler (Müslümanların kesiminin helal olması) ve şahadetler. Şahitler zahirde emin ve güvenilir olurlarsa şahadetleri kabul edilir ve onların batınlarını araştırmak gerekmez.”²

16881. Resulullah (s.a.a), birisiyle bir arazi hakkında ihtilafa düşen ve hüküm vermesi için kendisinin buzuruna gelen İmre’ul Kays’a şöyle buyurmuştur: “Bir delilin var mıdır?” O, “Hayır” diye arzetti. Peygamber şöyle buyurdu: “O halde ona yemin ettir.” İmre’ul Kays şöyle arzetti: “Bu durumda toprağını alacaktır.” Peygamber şöyle buyurdu: “Eğer yeminiyle toprağını alırsa, Allah’ın kıyamet günü kendisine

bakmadığı, amelini kabul etmediği ve kendisi için acı bir azabın olduğu kimselerden olur.” O şahıs dehşete kapıldı ve araziyi İmre’ul Kays’a geri verdi.”³

bak. Vesail’uş Şia, 18/169, 2. Bölüm

3374. Bölüm Hakimin Hatası

16882. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hakimlerin kısas hususunda veya el kesme hususunda yaptığı yanlışlığın diyeti, Müslümanların Beyt’ül-Malından verilir.”⁴

3374. Bölüm Hakimlerin İhtilafı

16883. İmam Ali (a.s), alimlerin fetva vermekteki ihtilafını kınayarak şöyle buyurmuştur: “Onlardan birine hükümlerden bir hüküm gelince kendi reyince-görüşünce hüküm verir. Daha sonra aynı mesele olduğu gibi bir başkasına anlatılır, o da (öncekine) aykırı bir fetva verir. Sonra bunlar başkadın yanına toplanır, verdikleri hükümleri anla-

¹ Bihar, 14/14/23

² el-Hisal, 311/88

³ Tenbih’ul Havatir, 2/171

⁴ el-Fakih, 3/7/3231

tırlar. O da hepsinin hükmünün doğru olduğuna hükmeder. Halbuki ilahları bir, peygamberleri bir, kitapları birdir. Allah-u Teala bunlara birbirine aykırı hüküm vermelerini emretmiş de, bunlar da o emre mi itaat ediyorlar? Yoksa onları bundan nehyetmiş de bunlar isyan mı ediyor? Yoksa (haşa) Allah noksan bir din indirmiş de bunlardan dinini tamamlamak için yardım mı diliyor!”¹

16884. *Ebi Abdillab Cafer b. Muhammed'in (İmam Sadık'ın) ashabından biri olan Amr b. Uzeyne şöyle naklediyor:* “Gençlik günlerimde bir gün Kufe kadısı, Abdurrahman b. Ebi Leyla'nın yanına gittim ve şöyle dedim: “Allah sana hayır versin, sana bir takım sorular sormak istiyorum.” O şöyle dedi: “İsteddiğini sor ey kuzenim!” Ben şöyle dedim: “Neden siz hakimlere, mal, namus veya canla ilgili bir dava getirildiğinde, sen kendi esasınca hüküm veriyorsun. Aynı dava Mekke hakiminin yanına götürüldüğünde o da senin hükmüne aykırı bir hüküm vermekte, sonra o hüküm Basra, Yemen ve Medine hakiminin yanına

götürüldüğünde, her birisi birbirinden farklı hükümler vermektedir. Sonra sizler hakimlik makamına tayin eden halifenin huzurunda toplandığınızda farklı görüşlerinizi ona bildiriyor ve o hepinizi doğru sayıyor ve teyit ediyor. Oysa Allah'ınız bir, Peygamberiniz bir, dininiz de birdir. Aziz ve celil olan Allah sizlere ihtilafa düşmenizi emretmiş de siz ona mı uyuyorsunuz, yoksa sizi ihtilaftan sakındırmış da siz onun yasaklamasına aykırı mı davranıyorsunuz, yoksa sizler Allah'ın hükmünün ortakları mısınız da sizin için verdiğiniz hükümler onun için de razı olduğu hükümler vardır, yoksa Allah eksik bir din mi göndermiş ve bu dini kemale erdirmek için sizlerden yardım mı dilemiş, yoksa Allah kamil bir din göndermiş de, Allah Resulü (s.a.a) onu tebliğ etmede kusur mu etmiştir? Buna ne cevap vereceksiniz?” Abdurrahman şöyle dedi: “Sen nerelisin ey genç!” Ben, “Basra ehlindenim” dedim. O, “hangi taifedensin?” diye

¹ Nehc'ül-Belağa, 18. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/288

sordu. Ben, “Abdulkays taifesindenim” dedim. O, “Hangi boyundansın?” diye sordu. Ben, “Beni Uzeyne boyundanım” dedim. O, “Abdurrahman b. Uzeyne ile bir ilişkin var mıdır?” dedi. Ben, “O benim dedemdir” dedim. Bu esnada Abdurrahman bana hoş geldin dedi ve beni yakınına oturtturarak şöyle dedi: “Ey genç! Çok zor ve karmaşık bir soru sordun. Ben de Allah’ın izniyle sana cevabını vereceğim. Görüş ve hüküm farklılıkları sözüne gelince, bil ki eğer bize getirilen bir meselenin aslı ve temeli Allah’ın kitabında veya Peygamberin sünnetinde var ise biz kitap ve sünnetten ileri geçme hakkına sahip değiliz. Ama eğer Allah’ın kitabında veya Peygamber’in sünnetinde aslı ve kökü yok ise, bu durumda biz kendi hükmümüzce hükmederiz.” Ben şöyle dedim: “Bana cevap vermedin, zira aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Biz kitapta hiçbir şeyi ihmal etmedik”** Hakeza Kur’an bu konuda

şöyle buyurmuştur: **“O her şeyi açıklayandır.”**¹

16885. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ali’nin (a.s) hükmettiği her konunun aslını ve kökünü sünnette buldum. Ali (a.s) şöyle buyuruyordu: “Eğer iki kişi hüküm vermem için benim yanıma gelir de aralarında hüküm verirsem ve sonra uzun yıllar geçer de yeniden o davayı yanıma getirirlerse, şüphesiz yine aralarında aynı hükmü veririm. Zira hüküm asla değişmez ve ortadan kalkmaz.”²

16886. *İmam Ali (a.s), Muhammed b. Ebi Bekir’e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Bir konuda iki farklı görüş belirtme. Zira böylece işlerin perişan olur ve haktan saparsın.”³

3375. Bölüm Hakimlik İşinde Meşveret

16887. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Eğer bana bir dava getirirlerse ve bu davanın hükmünü ne Kur’an’da ve ne de sünnette

¹ Deaim’ul İslam, 1/92

² Emali’el Müfid, 286/5

³ Emali’et-Tusi, 30/31

bulamazsam ne buyurursunuz?” Peygamber şöyle buyurdu: “Onu Mümin fakihler ve abitler arasında meşveret et. Belli bir görüş esasınca hüküm verme.”¹

16888. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimin en kötü bireyi, hakimlik makamını üstlenen, karmaşık bir işle karşılaştığında meşveret etmeyen, doğru hükmettiği taktirde gurura kapılan ve öfkelenildiği taktirde kaba davranan kimsedir.”²

16889. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben hakkında bir hüküm inmeyen hususlarda kendi görüşüm esasınca hüküm veririm.”³

16890. *İmam Ali (a.s), Ahvaz’da hakimlik makamına tayin ettiği Refaa’ya şöyle buyurmuştur:* “Hakimlik, hususunda meşveret etme. Zira meşveret, savaşta ve dünyevi maslahatlarda olur. Ama din, şahısların görüşüne bağlı değildir. Din, sadece tabi olmaktır.”⁴

16891. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer hakim sağında ve solunda oturan kimseye, “Sen ne diyorsun? Senin görüşün nedir?” derse Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lanetini kendisine almış olur. Neden yerinden kalkıp o ikisini kendi yerine oturtmuyor?”⁵

bak. eş-Şura, 2138. Bölüm

3376. Bölüm Yüce Mahkeme

16892. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri (a.s) Şurey’i hakim tayin edince icra edeceği her hükmü kendisine bildirmesini şart koştu.”⁶

16893. *İmam Ali (a.s), Şureyh’e şöyle buyurmuştur:* “Kıyas veya Allah’ın hadlerinden birini ya da Müslümanların haklarından bir hakkın hükmünü icra ederken, bana sormadan önce icra etmekten sakın.”⁷

3377. Bölüm

¹ Kenz’ul Ummal, 14456

² a. g. e. 14990

³ Sünen-i Ebi Davud, 3585

⁴ Müstedrek’ül-Vesail, 17/348/21542

⁵ el-Fakih, 3/11/3235

⁶ el-Kafi, 7/407/3

⁷ a. g. e. s. 413/1

İmam'ın, “Bu Bir Hakimlik” Sözü

16894. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir okulun öğrencileri, en iyisini seçmesi için el yazılarını Müminlerin Emiri'nin önüne koydular. İmam onlara şöyle buyurdu: “Bilin ki bu da bir tür hakimliktir. Bu konuda zulüm hakimlik hususunda zulüm gibidir. Öğretmeninize de şöyle deyiniz: “Eğer uslandırmak için üç darbeden fazla vurursa kısas edilir.”¹

3378. Bölüm Hakimliğin Başlangıcı

16895. *Said b. Museyyib şöyle diyor:* “Ne Allah Resulü, ne Ebu Bekir ve ne de Ömer hakim tutmadı. Daha sonra hilafetinin ortalarında Ömer, Nemr'in yeğeni olan Yezid'e şöyle dedi: “İşlerimden bir bölümünü üstlen.” Ömer'in

maksadı, küçük ve önemsiz işlerdi.”²

bak. Kenz'ul Ummal, 5/814, 815. Bölümler

3379. Bölüm Hakimlik (çeşitli)

16896. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hakimlerin afeti ihtirastır.”³

16897. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En çirkin şey, hakimlerin zulmüdür.”⁴

16898. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zan ve şüpheye dayanarak hüküm vermek, adaletten uzaktır.”⁵

16899. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Delili, iddia eden kimse getirmeli, yemini ise aleyhine iddia edilen kimse etmelidir.”⁶

16900. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gaip olan şahıs hakkında hüküm verilmez.”⁷

bak. Vesail'uş-Şia, 18/170, 3. bölüm ve s. 216, 26. bölüm

¹ Vesail'uş-Şia, 18/582/2

² Kenz'ul Ummal, 14463

³ Gurer'ul Hikem, 3936

⁴ a. g. e. 3011

⁵ Nehc'ül-Belağa, 220. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/42

⁶ el-Kafi, 7/415/1

⁷ Vesail'uş-Şia, 18/217/4

445. Konu

el-Kalb Kalb

- Bihar, 70/27, 44. bölüm; el-Kelb ve's-Selahub ve'l-Fesaduh
- Kenz'ul Ummal, 1/240 ve 394; fi Hatarat'il-Kalb ve't-Tekebbulibi
- Kenz'ul Ummal, 3/516; Umy'ul Kelb
- El-Mühaccet'ül-Beyza, 5/3; Kitab-u Şerh-i Acaib'ul Kalb

bak.

• 17. konu, el-Ülfet; 140. konu, el-Huşu; 198. konu, er-Ruh; 519. konu, en-Nefs; ez-Zikr, 1340. bölüm; es-Sevm, 2358. bölüm; el-Fakr, 2227. bölüm; el-İlm, 2890. bölüm; el-Eh; 43. bölüm

3380. Bölüm Kalp

16901. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kalbi, gerçekten değiştiği için kalb olarak adlandırmışlardır. Kalbin misali bir çölde, bir ağacın köküne asılan ve rüzgarın altüst ettiği bir tüy misalidir.”¹

16902. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalp, gözün kitabıdır.”²

16903. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalp, dilin haznedarıdır.”³

16904. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalp, hikmet çeşmesidir ve kulak onu (hikmet çeşmesini) doldurandır.”⁴

16905. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalp boş olduğu taktirde iri cüsseli veya uzun boylu olmanın faydası yoktur.”⁵

16906. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aklın yeri beyindir. Katılık ve incelik ise kalptedir.”⁶

Şöyle diyorum: “Allame Tabatabai Allah-u Teala'nın

“Allah sizi, yeminlerinizdeki rastgele söylemlediğiniz boş, amaçsız sözlerden dolayı sorumlu tutmaz. Lakin kalplerinizin kazandığından dolayı hesaba çeker” ayetinin tefsirinde şöyle diyor: “el-Lağv” sonuç doğurmayan fiil için kullanılır. Her şeyin sonucu, ait olduğu şeylere ve yönlerine göre değişiklik arzeder. Şu halde, bir lafız olması bakımından yeminin sonucu vardır. Sözü pekiştirici olması bakımından da bir sonuca, bir etkiye sahiptir. Bir akit ve ayrıca bozulabilir olması açısından da sonucu ve etkisi söz konusudur. Ancak ayet-i kerimede, yeminlerdeki rastgele söylemler, boş, amaçsız sözlerden dolayı kişinin sorumlu tutulmayacağı hususu ile, kalbin kazandıklarından dolayı sorumlu tutulacağı hususu arasında, özellikle yemin açısından bir karşılaştırmanın yapılmış olması gösteriyor ki, yeminlerdeki rastgelere söylenen, boş ve amaçsız sözlerden maksat, yeminin maksadı üzerinde etkisi bulunmayan sözlerdir. Bu da,

¹ Kenz’ul Ummal, 1210

² Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/46

³ Gurer’ul Hikem, 261

⁴ a. g. e. 2046

⁵ a. g. e. 6309

⁶ Tuhef’ul Ukul, 371

“Hayır, vallahi” ve “Evet, vallahi” gibi kişinin bir akit bağlama amacı ile değil, bir dil alışkanlığından dolayı söylediği sözlerdir.

Ayetin orijinalinde geçen “Kesb” (kazanç) bir sanat veya bir meslek aracılığı ile çalışıp menfaat celbetmek demektir. Kelimenin asıl anlamı, insanın maddi ihtiyaçlarını giderecek şeyleri elde etmesidir. Zamanla insanın herhangi bir ameli ile edindiği hayır ve şer gibi her türlü sonuç için kullanılır olmuştur.

Güzel ahlak ve hizmetler sonucu övgü, şan ve iftihar kazanma, uygun davranışlar sonucu güzel ahlak ve faydalı ve faziletli ilim sahibi olma; bir takım davranışlar aracılığı ile kınama, yergi, lanet, serzeniş, günah ve kötülük kazanma gibi...Kesb ve iktisabın anlamı budur. Bazılarına göre, iktisab; kişinin herhangi bir menfaati kendi nefsi için kazanması, kesb ise; hem kendi nefsi, hem de başkası için kazanması demektir. Kölenin efendisi için velinin velayeti altına bulunan kimseler için menfaat kazanması gibi.

Her halukarda kasib ve muktesib (kazanana, iktisab eden) insanın kendisidir başkası değil.

“Kalb” Kavramının Kur’an’daki Anlamı Üzerine

Bu şahitlerden de anlaşıldığı üzere “kalb” kavramı ile kastedilen şey, nefis ve ruh anlamında bizzat insanın kendisidir. Çünkü, herhangi bir insan, avam insanların kanlarına dayanarak, bedendeki kavrayıcı organ olması hasebiyle, akıl etme, düşünme, sevgi, öfke, korku ve benzeri duyguları kalbe atfedebilir. İşitme duyusunun kulağa, görme duyusunun göze ve tatma duyusunun dile nisbet edilmesi gibi, bunlardan her biri bir kavrama işlemidir ve kavrama da kesb ve iktisab (kazanma) olayının bir ferdi olması itibarıyla ancak insanın kendisine nisbet edilebilir. Kalb, göz, kulak ve dil gibi organlarsa buna bir araçtırılar sadece. Gerçek müdrik (kavrayıcı) insanın kendisidir.

Şu ayet-i kerimeler de bu ketegoride değerlendirilebilir: **“Şüphesiz onun kalbi günahkardır.”**¹ Hakeza, **“İçten Allah’a yönelmiş bir kalp ile gelen.”**²

Şu açık bir gerçektir ki, insanoğlu kendisini ve diğer canlı türlerini gözlem altına alıp üzerinde düşündüğü zaman, şöyle

¹ bakara suresi, 283. ayet

² Kaf suresi, 33. ayet

bir durumla karşı karşıya gelir: Herhangi bir canlı bayılma ya da sara nöbeti sonucu algılama ve kavrama yeteneğini, bilincini yitirir. Ancak kalbin hareket etmesi bu durumda hayatın devam ettiğine dalalet eder. Bu da kesinlikle gösteriyor ki, hayatın kaynağı kalptir. Yani, canlı türlerinde varolduğuna inanılan ruhun ilk olarak ilişkisi, kalple olmuştur. Oradan hayat belirtisi olan diğer organlara da sirayet etmiştir. Dolayısıyla, bilinç, irade, sevgi, öfke, umut ve korku gibi tüm vicdani duyarlılıklar, ruhsal özellik ve sonuçlar, ruhun ilgili olduğu ilk merkez olması bakımından kalple ilintilidirler. Ancak bu durum her organın kendine özgü olan fiillerin kaynağı olması gerçeği ile çelişmez. Beynin düşünce, gözün görme, kulağın duyma, akciğerin solumanın kaynağı oluşu gibi. Bu organların tümü, ancak bir aracı ile gerçekleşebilen fiillere ilişkin aletler konumundadır.

Bu teoriyi bir çok bilimsel deneyler de desteklemektedir: Örneğin bir operasyonla beyinleri yerinden çıkarılan kuşlar ölmemektedir; sadece kavrama ve algılama yeteneklerini yitirmektedirler. Bu yüzden hiçbir şeyi algılayamaz şekilde

gıdasızlıktan kalpleri durana kadar bu halde beklerler.

Bu teoriyi pekiştirici bir diğer husus da şudur: Bilimsel araştırmalarla bu güne kadar, bedenler ilgili tüm hükümlerin kaynağı olan, buyrukları bedendeki tüm organlar tarafından yerine getirilen merkez konumundaki bir organ tesbit edilmiş değildir. Oysa bedeni oluşturan organlar, nitelik ve etkinlik bakımından farklılık göstermelerine karşın, aynı sancak altında toplanmış, tek bir komuta merkezinden emir alan gerçek bir birlik görünümündedirler.

Bu değerlendirmeyi, beynin fonksiyonundan, onun kavrama yeteneğinden gafil olma şeklinde algılamak gerekir. Çünkü insanoglu en eski çağlardan beri “baş”ın öneminin farkındadır. Bunun somut kanıtı da, dillerinin farklılığına rağmen tüm ulusların ve tüm toplulukların hüküm ve emir merciini “baş” olarak nitelemeleri, bundan çeşitli kavram ve adları türetmiş olmalarıdır. Başbakan, başbakanlık, ipin başı, sürenin başı, mesafenin başı, sözün başı, dağın başı, canlı türlerinin başı, kılıçların başı vb.

Görüldüğü kadarıyla kavrama, algılama, sevgi, öfke, umut, korku, yönetme kıskançlık, iffet, cesaret ve cüret gibi kavrayış

ve algılayış kategorisine giren duyguları kalbe isnat etmenin sebebi de budur. Aslında bu nisbet edişle insanların asıl kastettikleri, bedenle ilintili olan ya da kalp aracılığı ile bedene sirayet eden ruhtur. Bu yüzden söz konusu faaliyetleri ruha ve kendi nefislerine nisbet ettikleri gibi kalbe de nisbet edebiliyorlar. Örneğin insanlar: Onu sevdim “rubum onu sevdi”, “nefsim onu sevdi” ve “kalbim onu sevdi” diyebiliyorlar. Zamanla bu mecazi kullanım dile yerleşti ve kalb mutlak olarak algılanıp onunla mecazen nefis kastedilebilir oldu. Bazı durumlarda mecazi kullanım kalbi de aşp göğüs kavramını da kapsayabiliyor. İnsanlar kalbi kapsamına aldığı için göğsü kavrama faaliyetinin ruhsal eylem ve sıfatların merkezi olarak algılıyorlar.

Kur'an-ı Kerim'de bu tür nisbetlerin bir çok örnekleri vardır: **“Onun göğsünü İslam’a açar.”**¹ Hakeza, **“Senin göğsün daralıyor”**² ve hakeza, **“Kalpler hancereye gelip dayanmıştır.”**³ Bu ifade ile göğsün daralması kastedilmiştir.

¹ En'am suresi, 125. ayet

² Hicr suresi, 97. ayet

³ Ahzap suresi, 10. ayet

⁴ Maide suresi, 7. ayet

“Şüphesiz Allah göğüslerin özünde olanı bilir.”⁴ Allah'ın kitabındaki bu örneklerle o kadar açık olmasa bile söz konusu teorisinin gerçekliğine işaret ediliyor olması pek de uzak bir ihtimal değildir.

Şeyh Ebu Ali İbn-i Sina kavrama yeteneğinin kalple ilgili olduğunu söylemiştir. Ona göre, beynin kavrama olgusundaki fonksiyonu, alet olmaktır. Şu halde kalp kavrar, beyin de buna aracı olur.⁵

bak. el-Bihar, 70/34; el-Mebecca'tul Beyza, 5/4

3381. Bölüm Kalbin Bedene Oranla Yeri

16907. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalbin bedene oranla yeri İmam'ın halka oranla yeri gibidir.”⁶

16908. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın kalbi temiz olursa, bedeni de temiz olur. Kalbi kirli olursa bedeni de kirli olur. (uygunsuz bir takım hareketlere girişir.)”⁷

16909. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanda bir

⁵ Tefsir-i el-Mizan, 2/223

⁶ İlel'uş-Şerayi', 109/8

⁷ Kenz'ul Ummal, 1222

parça et vardır ki eğer o salim ve doğru olursa, diğer organları da onun vesilesiyle salim olur. Eğer o hasta olursa, bedeninin diğer organları da hasta olur ve bozulur. O et parçası kalptir.”¹

16910. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın huzurunda öyle bir et parçası vardır ki eğer o salim olursa diğer bedeni de salim olur. Eğer o hasta olursa bedeninin diğer organları da hasta olur. O et parçası kalptir.”²

16911. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kalp bir takım orduları olan bir padişahdır. Padişah layık birisi olursa orduları da layık olur. Padişah bozuk birisi olursa, orduları da bozuk olur.”³

3382. Bölüm Kalbin Özellikleri

16912. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu, insanın içinde olan en şaşılacak uzuv kalptir. İşte bunda hikmet ve ondan farklı bir takım şeyler vardır. Eğer onun için bir ümit doğarsa, tamah onu zelil eder; tamah onu heyecanlandırır, hırs onu helak eder; eğer ümitsizlik

ona musallat olursa, eseflenmek onu öldürür; gazaplanırsa, öfkesi şiddetlenir; hoşnutluk onu mesut ederse, sakınmayı unuttur; korku onu sararsa, kaçınmak onu meşgul eder; genişliğe kavuşursa (veya emniyet ve rahatlığı artarsa), gaflet onu yakalar; bir mal elde ederse, zenginlik onu azdırır; bir musibet ona ulaşırsa, sabırsızlanma onu rüsva eder; yokluk onu ısıtır, bela onu oyalar; açlık onu takatsiz ederse, zaaf onu çökertir; doymak onu ifrata götürürse (fazla yerse), aşırı doymak (mide şişkinliği) onu sıkar. O halde her kusur ona zararlıdır; her ifrat (haddi aşmak) da onu bozguna uğratar.”⁴

3383. Bölüm Kalpler Allah'ın Kabıdır

16913. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah-u Teala'nın yeryüzünde bir takım kapları vardır. Bilin ki o kaplar, kalplerdir. O halde Allah nezdinde en sevimli kalp, en ince, en saf ve en sağlam olanıdır. Yani kardeşlerine karşı en ince, günahlara karşı en saf (temiz)

¹ el-Hisal, 31/109

² Kenz'ul Ummal, 1223

³ a. g. e. 1205

⁴ İlel'uş-Şerayi', 109/7

ve Allah yolunda en sağlam olanıdır.”¹

16914. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala’nın yeryüzünde bir takım kapları vardır. Allah-u Teala’nın nezdinde en sevimli olan kap ise, saf, ince ve sağlam olandır. Bu kaplar, kalplerdir. Ama ince kalp, kardeşlerine karşı en ince olan kalptir. En sağlam kalp, hakkı söyleyen ve Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan kalptir. Saf olan kalp ise, günahlara karşı saf (temiz) olan kalptir.”²

3384. Bölüm Kalplerle Allah’a Yönelmek

16915. İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerle Allah-u Teala’ya yönelmek, bedeninin organlarını amellerle zahmete düşürmekten daha etkilidir.”³

16916. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerle Allah’a yönelmek, bedenle Allah’a yönelmekten daha etkilidir. Kalbin hareketleri

amellerin hareketinden daha etkilidir.”⁴

16917. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Tebarek ve Teala, sizin yüzlerinize ve mallarınıza bakmaz, kalplerinize ve amellerinize bakar.”⁵

16918. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah lütfü ve rahmetiyle bizi ve sizi, kalbiyle iyilerin menzillerine doğru koğulan kimselerden kılsın.”⁶

3385. Bölüm Kalplerin Çeşitleri

16919. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kalpler dört kısımdır: İçinde iman olup Kur’an olmayan kalp, içinde hem iman ve hem Kur’an olan kalp, içinde Kur’an olan, ama iman olmayan kalp ve içinde ne iman ve ne de Kur’an olan kalp.

Birinci kalp, hurma gibi olan kalptir, tadı güzeldir ama kokusu yoktur. İkinci kalp misk kutusu gibidir. Eğer kapağını açarsan güzel kokar, eğer kapatırsan yine güzel kokar. Üçüncü kalp ise

¹ Kenz’ul Ummal, 1125

² Nevadir’ur-Ravendi, 7

³ Derret’ul Bahire, 39

⁴ Mişkat’ul Envar, 257

⁵ Emali’et-Tusi, 536/1162

⁶ Nehc’ül-Belağa, 165. hutbe

(çöğen) bitkisi gibidir, güzel kokar, ama tadı kötüdür. Dördüncü kap ise, Ebu Cehil karpuzu gibidir, kötü kokuludur ve tadı kötüdür.”¹

16920. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalpler dört çeşittir: İçinde hem nifakın ve hem de imanın olduğu kalp, ters yüz olan kalp, mühürlenmiş kalp ve nurani olan kalp... Mühürlenmiş kalp, münafığın kalbidir...Nurani olan kalp müminin kalbidir...Ters yüz olmuş kalp müşriğin kalbidir... İçinde hem iman hem de nifak olan kalp ise Taif'te bulunan bir topluluğun kalbidir. Eğer nifak haleti içinde ölüm kendilerine gelip çatarsa helak olurlar. Eğer iman haleti içinde ölürlerse kurtuluşa ererler.”²

16921. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kalpler dört kısımdır: İçinde kandil gibi bir şeyin yandığı saf kalp, kılıfı kapalı bir kılıf içinde bulunan kalp, ters yüz olmuş kalp ve (haktan) yüz çevirmiş kalp.”³

16922. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalpler üç kısımdır. İçinde hiçbir hayrın olmadığı tersyüz olmuş kalp ve bu kalp kafirin kalbidir; içinde siyah bir nokta bulunan kalp, bu kalpte iyilik ve kötülük birbiriyle savaşıyor. Hangisi güçlü olursa diğerine üstün gelir ve içinde bir kandil yanan ışığı, kıyamet gününe kadar sönmeyen bir kalp ki bu kalp de müminin kalbidir.”⁴

16923. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminin kalbi saftır. İçinde bir kandil yanar. Kafirin kalbi ise siyah ve ters yüzdür.”⁵

3386. Bölüm Kalplerin En Hayırlısı

16924. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu kalpler bir çeşit kaplardır; en hayırlısı içindekini en iyi koruyandır.”⁶

16925. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz münezzeh olan Allah kalplerden sadece hikmeti en iyi şekilde barındırır ve

¹ Nevadir'ur-Ravendi, 4

² Mean'il-Ahbar, 395/51

³ Kenz'ul Ummal, 1126

⁴ Mean'il-Ahbar, 395/50

⁵ Bihar, 70/59/39

⁶ Nehc'ül-Belağa, 147. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/346

insanlardan hakka en hızlı şekilde icabet edeni övmüştür.”¹

16926. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz bu kalpler kablardır. En iyisi ise hayır ve iyiliği en iyi şekilde alan kalptir.”²

16927. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerin en iyisi, anlayış dolu kalptir.”³

3387. Bölüm Kalplerin Harekeleri

16928. *Misbah’uş-Şeria’da yer aldığına göre İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerin harekeleri dört şekildir: Ötre, üstün, esre ve durak. Kalbin ötresi Allah’ı hatırlamaktır, kalbin üstünü Allah’tan hoşnut olmaktır, kalbin esresi ise Allah’tan başkasına yönelmektir. Kalbin durağı ise Allah’tan gaflet etmektir.”⁴

bak. en-Nahı, 3860. Bölüm

3388. Bölüm Kalbin Esenliği

Kur’an:

“İnsanların diriltileceği gün, Allah’a temiz bir kalple gelenden başka kimseye malın ve oğulların fayda vermeyeceği gün, beni rezil etme.”⁵

“İbrahim de şüphesiz O’nun yolunda olanlardandı. Nitekim Rabbine temiz bir kalple geldi.”⁶

16929. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Selim kalp hangisidir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Şek ve nefsanî isteklerden uzak bir din ve şöhret düşkünlüğü ve riyadan uzak bir amel (sahibi olan kalptir) ”⁷

16930. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Meğer ki Allah’a selim (temiz) bir kalp getiren kimse” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Selim olan kalp, Allah’tan başka içinde hiçbir şey olmadığı halde Allah ile görüşen kalptir. İçinde şirk veya şüphe bulunan kalp ise düşen kalptir.”⁸

¹ Gurer’ul Hikem, 11005

² Gurer’ul Hikem, 3449

³ a. g. e. 3078

⁴ Misbah’uş-Şeria, 20

⁵ Şuara suresi, 87-89. ayetler

⁶ Saffat suresi, 83-84. ayetler

⁷ Müstedrek’ül-Vesail, 1/113/124

⁸ el-Kafi, 2/16/5

16931. *İmam Sadık (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur:* “Selim kalp, dünya sevgisinden salim olan kalptir.”¹

16932. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkimin niyeti sadık olursa, selim bir kalbe sahiptir. Zira kalbin nefsanî düşüncelerden salim olması, tüm işlerde niyeti Allah için halis kılar. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Allah’a temiz bir kalple gelenden başka kimseye malın ve oğulların fayda vermeyeceği gün.”**”²

16933. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Esenlik talep etmek gibi bir ilim yoktur ve kalp esenliği gibi bir esenlik yoktur.”³

16934. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Selim olan kalpten, doğru bir anlam dışında bir şey çıkmaz.”⁴

16935. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalpler eğer şehvetler tarafından parçalanmaz, tamahlar tarafından kirlenmez, nimetler sebebiyle

katılaşmazsa, çok geçmeden hikmet kablaları haline gelirler.”⁵

16936. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendin için beğendiğin bir şeyi müminler için de beğenmedikçe, kalbin senin için selim olmaz.”⁶

16937. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerin en selimi, şüphelerden en temiz olandır.”⁷

16938. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah bir kulunu severse, ona selim bir kalp ve güzel bir ahlak bağışlar.”⁸

bak. 3404. Bölüm

3389. Bölüm Kalbin Huzura Ermesi

Kur'an:

“Onlar iman etmişler, kalpleri Allah’ı anmakla huzura kavuşmuştur. Dikkat edin, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzura kavuşur.”⁹

“İman edenlerin, imanlarını kat kat artırmaları için, kalplerine

¹ Nur’us-Sakaleyn, 4/58/50

² a. g. e. h. 51

³ Bihar, 78/164/1

⁴ Gurer’ul Hikem, 10874

⁵ Tuhef’ul Ukul, 504

⁶ Bihar, 78/8/64

⁷ Tuhef’ul Ukul, 235

⁸ Gurer’ul Hikem, 4112

⁹ Ra’d suresi, 28. ayet

güven indiren O'dur. Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır. Allah bilendir, hikmet sahibi olandır.”¹

“Ey huzur içinde olan nefis! O senden, sen de O'ndan hoşnut olarak Rabbine dön!”²

16939. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalp içeride dolaşp, hakkı aramakta, hakka ulaşınca güvene ermektedir.” *İmam daha sonra şu ayeti tilavet buyurdu:* **“Allah birini hidayet etmek isterse...adeta göğe çıkmış gibi olur.”³**

16940. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalp, hakka ulaşmadığı müddetçe sürekli yerinden çıkıp boğazına gelir ve geri döner. Hakka ulaştığı zaman ise huzura erer.” *İmam daha sonra parmaklarını topladı ve şu ayeti tilavet buyurdu:* **“Allah birini hidayet etmek isterse ...”⁴**

16941. İmam Sadık (a.s), müminin ruhunun alınması hususunda şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) Müminlerin Emiri, Fatıma,

Hasan, Hüseyin ve onların soyundan olan İmamlar (a.s) müminin gözleri önünde tecelli eder ve ona şöyle denir: “Bu Allah'ın Resulü, Müminlerin Emiri, Fatıma, Hasan, Hüseyin ve İmamlar senin arkadaşlarıdır.” *İmam daha sonra şöyle buyurdu:* “Böylece gözlerini açar, bakar, Rabb'ul İzzet olan Allah nezdinden bir münadi müminin ruhuna şöyle nida eder: **“Ey (Muhamemd ve Ehl-i Beyt'iyle) huzura ermiş nefis! (Velayetten) Hoşnut ve (sevapla) sevinçli olarak rabbine geri dön. Kullarımın arasına gir** (yani Muhammed ve Ehl-i Beyt'inin yanına gir.) **ve cennetime gir.”** Bu esnada onun için canının alınmasından ve o münadiye katılmaktan daha sevimli bir şey yoktur.”⁵

bak. ez-Zikr, 1340. Bölüm; el-İman, 271. Bölüm; ed-Din, 1292. Bölüm 6184. Hadis

3390. Bölüm Kalp Gözü

¹ Fetih suresi, 4. ayet

² FEcr suresi, 27-28. ayetler

³ Mişkat'ul Envar, 255

⁴ Tefsir-i Ayyaşi, 1/377/95

⁵ el-Kafi, 3/127/2

16942. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kulun yüzünde kendisiyle dünya işlerini gördüğü iki gözü ve kendisiyle ahiret işlerini müşahade ettiği iki kalp gözü vardır. Allah kulunun iyiliğini isterse iki kalp gözlerini açar. Bu vesileyle, Allah’ın gaybi vaadlerini görür ve gayp üstüne gaybe inanır.”¹

16943. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki kulun dört gözü vardır: İki gözüyle din ve dünya işlerini görür, iki gözüyle de ahiret işlerini müşahade eder. O halde Allah bir kulun iyiliğini dilerse, kalbinde olan iki gözünü açar, onlar vesilesiyle, ahiretin gaybi işlerini görür, onun hayrını istemediği zaman da kalbini kendi haline bırakır.”²

16944. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şiilerimiz gerçekte dört göze sahiptir. İki gözü başta, iki gözü ise kalptedir. Elbette bütün insanlar böyledirler. Ama aziz ve celil olan Allah sizlerin gözlerini açmış, onların gözlerini ise kör kılmıştır.”³

16945. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer şeytanlar, insanın kalbinin etrafına toplanmış olmasalardı, şüphesiz insanlar, melekutu görürlerdi.”⁴

16946. *İmam Ali (a.s), bir münacaatında şöyle buyurmuştur:* “Allah’ım! her şeyden kopmayı ve sana tümüyle yönelmeyi bana nasip et. Kalp gözlerimizi sana bakma nuru vasıtasıyla aydınlat. Böylece kalp gözleri, nurdan perdeleri yırtсын, azamet madenine ulaşsın, canlarımız mukaddes izzetine asılsın.”⁵

16947. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s), bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Kalplerimizden sek perdelerini ve hicabı kenara it.”⁶

16948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Neredeyse kalplerin batınları örtülü ayıplardan haberdar olacaktı.”⁷

16949. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbiyle gören ve basiretiyle amel eden kimsenin, işine başlarken yaptığı işin lehine mi yoksa aleyhine mi olduğunu bilmesi

¹ Kenz’ul Ummal, 3043

² el-Hisal, 240/90

³ el-Kafi, 8/215/260

⁴ Bihar, 70/59/39

⁵ İkbāl’ul A’mal, 3/299

⁶ Bihar, 94/147/21

⁷ Gurur’ul Hikem, 4486

gerekir. Lehine ise yapar; aleyhine ise bırakır.”¹

bak. 3398. Bölüm; ez-Zuhd, 1623. Bölüm; eş-Şia, 2151. Bölüm; el-Mevt, 3738, 3739. Bölümler; el-Ma’rifet (3), 2637. Bölüm; 496. Konu, el-Melekut

3391. Bölüm Kalp Kulağı

16950. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz, kalbin iki kulağı vardır. İman ruhu ona hayır fısıldar, şeytan ise ona kötü şeyler fısıldar. O halde o ikisinden biri diğerine üstün gelince, diğerini mağlub eder.”²

16951. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz kalbin iki kulağı vardır. O halde kul bir günah işlemek isteyince, iman ruhu ona, “yapma” der ve şeytan ise, “yap” der. Kötü kadının üzerine çıkınca da (zina etmek isteyince de) ondan iman ruhu çekip alınır.”³

16952. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz her kalbin iki kulağı vardır: Her birinin yanında kılavuz bir melek vardır. Diğerinin

yanında ise aldatıcı bir şeytan vardır. Bu ona emreder, o ise sakındırmaya çalışır. Şeytan ona günahları emreder, melek ise onu günahlardan sakındırır. Allah-u Teala’nın şu ayeti de bu anlamdadır: **“Sağında ve solunda iki melek vardır. İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın.”**⁴

16953. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her müminin kalbinin iki batını kulağı vardır. Gizlice vesvese eden şeytanın üflediği kulak ve meleğin üflediği kulak. O halde Allah mümini melek vesilesiyle güçlendirir. Allah-u Teala’nın şu ayeti de bu anlamdadır: **“Onları kendisinden bir ruhla destekledi.”**⁵

16954. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Ben bazen seviniyorum. Ama bunun sebebini ne kendimde, ne malımda ve ne de dostumda bulamıyorum. Bazen de üzülüyorum. Ama sebebini ne kendimde, ne malımda ve ne de dostumla ilgili bir hususta bulamıyorum” diyen Harun b. Harice’ye şöyle buyurmuştur:*

¹ Nehc’ül-Belağa, 154. hutbe

² Kurb’ul Esnad, 33/108

³ el-Kafi, 2/267/2

⁴ a. g. e. s. 266/1

⁵ a. g. e. s. 267/3

“Evet şüphesiz şeytan kalbe yakınlaşır ve şöyle der: “Eğer Allah’ın nezdinde bir itibarın olsaydı, Allah düşmanını sana üstün kılmaz ve seni düşmanına muhtaç etmezdi. Acaba öncekilerden farklı bir akıbet mi bekliyorsun? Acaba onlar bir şey dediler mi?” İşte bu yüzden sebepsiz yere (insan) üzülür. Ama sevinmenin sebebi ise şudur: Melek kalbe yaklaşır ve ona şöyle der: “Eğer Allah düşmanını sana üstün kılsaydı ve seni bazı şeylerde ona muhtaç kılsaydı, bu birkaç günden fazla çekmezdi. Bu çok az bir müddet sayılır. Allah’ın bağışlaması ve lütfü sebebiyle sana müjdelersun. Allah’ın şu sözü de bunu ifade etmektedir: **“Şeytan size fakirliği vaat eder ve sizlere kötülüğü emreder. Allah ise sizlere kendinden bir mağfiret ve bağış vaat eder.”**¹

16955. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz senin bir kalbin bir de kulağın vardır. Şüphesiz Allah kulu hidayet etmek isterse, kalp kulaklarını da açar. Bundan başkasını istediği takdirde,

kalp kulaklarını kapatır. Artık asla insan islah olamaz. Allah-u Teala’nın şu sözü de bu anlamdadır:

“Yoksa kalplerinin üzerinde kilitler mi var?”²

Bak. 1160. bölüm, 5357. Hadis

16956. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer kalplerin dağınıklığı ve sizin sözdeki dağınıklığınız olmasaydı, şüphesiz benim duyduğum şeyi siz de duyardınız.”³

16957. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Vahyin ve risaletin nurunu görür, nübüvvetinin kokusunu duyardım. Gerçekten de Ona (s.a.a) vahiy geldiği zaman, şeytanın inlemesini duydum da “Ya Resulullah! Bu inleme nedir?” dedim. “Bu, kendisine kulluk edilmesinden ümidini kesen şeytandır. Benim duyduğumu duyuyor, gördüğümü görüyorsun. Ancak sen nebi değilsin lakin sen vezirsin ve hayır üzeresin” dedi.”⁴

16958. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benim içinizdeki durumum, karanlığın içindeki ışığa benzer; karanlığa dalan onunla aydınlanır. Ey insanlar! İşitip

¹ Tefsir-i Ayyaşi, 1/150/495

² el-Mehasin, 1/318/633

³ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/497/3

⁴ Nehc’ül-Belağa, 192. hutbe

belleyin, düşünmek için can kulaklarınızı açın.”¹

3392. Bölüm Kalbin Yönelmesi ve Yüz Çevirmesi

16959. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerin isteme, yönelme ve yüz çevirmesi vardır; o halde kalplere, meyil ve isteği üzere yaklaşın; zira kalp bir şeye zorlandığında kör (yorgun ve aciz) olur.”²

16960. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerin yöneliş ve yüz çevirişi vardır; yönelince onu nâfilelere yöneltin; yüz çevirince de farzlarla yetinin.”³

16961. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalp de yaşar ve ölür. O halde diri ve sevinçli olduğu zaman onu müstahap amellerle terbiye et. Öldüğü zaman da farzlarla sınırlandır.”⁴

16962. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalplerin yönelmesi ve yüz çevirmesi vardır. Bir sevinci

ve bir de durgunluğu vardır. O halde yöneldiği zaman anlayışlı ve basiretli olun. Kalper yüz çevirdiği zaman ise, yorgun ve bitkin olur. O halde yöneldikleri ve sevindikleri zaman onlara sarılın. Yüz çevirdikleri ve durgun oldukları zaman da onları kendi haline bırakın.”⁵

16963. İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalpler sevindiğinde onlara (bir şeyler) emanet edin. Göç ettikleri zaman da onlara veda edin.”⁶

16964. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu kalpler, bedenlerin usandığı gibi usanır; o halde bu kalplere yeni hikmetler arayın.”⁷

3393. Bölüm Kalbin Temizliği

Kur'an:

“Ey Ehl-i Beyt Allah ancak sizden her türlü pisliği gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister.”⁸

¹ a. g. e. 187. hutbe

² a. g. e. 193. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/11

³ Nehc'ül-Belağa, 312. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/219

⁴ A'lam'ud-Din, 304

⁵ Bihar, 78/353/9

⁶ Derret'ul Bahire, 43

⁷ Nehc'ül-Belağa, 91. hikmet

⁸ Ahzab suresi, 33. ayet

bak. Ahzab suresi, 53. a yet; Maide suresi, 41. ayet; Tevbe suresi, 108. ayet

16965. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinizi günahın pisliklerinden temizleyin ki, iyilikleriniz iki kat artsın.”¹

16966. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ruhlarınızı şehvet pisliğinden temizleyin ki, yüce derecelere ulaşasınız.”²

16967. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinizi kinden temizleyin. Zira kin, bulaşıcı bir hastalıktır.”³

16968. *Musa (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Rabbim! Senin gölgenden başka hiçbir gölgenin olmadığı günde senin arşının gölgesinde olanlar kimlerdir?” Allah ona şöyle vahyetti: “Temiz kalpli kimseler.”⁴

16969. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulların temiz kalpleri, münezzeh olan Allah’ın baktığı yerlerdir. O halde kalbinizi temizleyin ki Allah ona baksın.”⁵

16970. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zahiri doğru,

batını ise bozuk olmasının bedene ne faydası vardır. Aynı şekilde hoşlandığınız bedenlerinizin güzel olmasının ama kalplerinizin bozuk olmasının size ne faydası vardır. Bedenlerinizin temiz, ama kalplerinizin pis olmasının size ne faydası vardır.”⁶

16971. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s), bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Muhammed’e ve Al-i Muhammed’e selam gönder. Bizi yüzlerine, evliyanın ismet perdelerini çektiğin, kalplerini temizlik ve sefayla özgün kıldığın kimselerden kıl. Onların kalplerini seçkin insanların konağında anlayış ve haya ile süslemiş, himmetlerini göklerin melekutunda perde perde gezdirmiş ve böylece girişlerini kendine eriştirmişsin.”⁷

bak. et-Teharet, 2425. Bölüm

3394. Bölüm Kalbin Açılması

Kur’an:

¹ Gurer’ul Hikem, 6021

² a. g. e. 6020

³ a. g. e. 6017

⁴ el-Mehasin, 1/457/1058

⁵ Gurer’ul Hikem, 6777

⁶ Tuhef’ul Ukul, 393

⁷ Bihar, 94/128/19

“Allah kimi doğru yola hidayet etmek isterse onun kalbini İslam’a açar, kimi de saptırmak isterse, göğsü yükseliyormuş gibi, kalbini dar ve sıkıntılı kılar. Allah böylece, inanmayanları pislik içinde bırakır.”¹

“Senin gönlünü açmadık mı?”²

16972. *Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın “Allah kimse hidayet etmek isterse...” ayeti nazil olduğunda kendisine, kalbin açılması hakkında, “Bu nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Bu (kalp açıklığı) Allah’ın müminin kalbine attığı bir nurdur ve bu nur sebebiyle göğsünü ferahlatır.” Kendisine şöyle arz edildi: “Acaba bunu tanımanın bir belirtisi var mıdır?” peygamber şöyle buyurdu: “Evet. Ebedi yurda yönelmek, boş ve aldatıcı yurttan yüz çevirmek ve ölüm gelip çatmadan ölüme hazırlanmak.”³*

16973. *Resulullah (s.a.a), İbn-i Mes’ud’a yaptığı tavsiyelerinde şöyle buyurmuştur: “Ey İbn-i*

Mes’ud! Herkimin Allah göğsünü İslam’a açarsa, rabbinden bir nur içindedir. Zira nur, kalbe düştüğü zaman, kalp açılır ve genişler ve feraha kavuşur.” Kendisine, “Ey Allah’ın Resulü! Bunun bir nişanesi var mıdır?” diye sorulunca, Peygamber şöyle buyurdu: “Evet, boş ve aldatıcı yurttan yüz çevirmek, ebedi yurda yönelmek, yokluk gelip çatmadan ölüme hazırlanmak. O halde herkim dünyadan yüz çevirirse dünyada arzuları kısılır ve onu dünyayı talep edenlere bırakır.”⁴

16974. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s), Ariflerin münacaatında şöyle buyurmuştur: “Ey Allah’ım! Beni, göğüs bahçelerinde sana olan şevk ağaçlarının, dal budak saldıgı kimselerden eyle... İnançlarda şüphe zulmeti düşüncelerinden silinmiş, şek ızdırabı kalplerinden ve içlerinden çıkıp gitmiş, gerçek bir tanımayla göğüsleri açılıp ferahlığa kavuşmuştur.”⁵*

bak. 3389. Bölüm; el-Hakk, 895. Bölüm; ez-Zuhd, 1622.

¹ En’am suresi, 125. ayet

² İnşirah suresi, 1. ayet

³ Mecme’ul Beyan, 4/561

⁴ Mekarim’ul Ahlak, 2/340/2660

⁵ Bihar, 94/150/21

Bölüm; en-Nur, 3959. Bölüm; el-Akl, 2817. Bölüm; el-Hayr, 1160. Bölüm; 5375 ve 5376. hadisler; ed-Durr'ul Mensur, 3/354

3395. Bölüm Kalbin Mühürlenmesi

Kur'an:

“Bunlar, Allah'ın ayetlerini üzerinde kendilerine gelmiş bir delil bulunmadan tartışır. Bu, Allah katında da, iman edenlerin yanında da öfkeyi arttırır. Allah, büyüklük taslayan her zorbanın kalbini bundan dolayı mühürler.”¹

“Sonra onun ardından milletlere peygamberler gönderdik, onlara belgeler getirdiler. Diğerlerinin daha önce yalan saymış olduklarına bunlar da inanmadılar. Aşırı gidenlerin kalplerini işte böylece mühürleriz.”²

“Allah bilmeyenlerin kalplerini işte böylece kapatır.”³

“İşte kasabalarının haberlerini sana anlatıyoruz. And olsun ki onlara peygamberler belgeler getirdi; önceleri yalanladıklarından ötürü inanamadılar. Allah kâfirlerin kalplerini böylece kapatıp mühürler.”⁴

bak. Nisa suresi, 155. ayet; Nahl suresi, 108. ayet

16975. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mühür vurucu arşın sütunlarına asılmıştır. Bir hürmet çiğnenince, günahlar işlenince ve Allah'a karşı küstahlık edilince, Allah mühür vurucuyu gönderir ve böylece Allah böyle bir şahsın kalbini mühürler, ondan sonra artık hiçbir şeyi anlayamaz.”⁵

16976. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Tamah giysisini giymekten sakın. Zira tamah kalbe şiddetli bir ihtiras karıştırır ve kalplere dünya sevgisi mührünü vurur.”⁶

16977. *İmam Hüseyin (a.s), Amr b. Sa'd'ın ordularını kendisiyle savaş için seferber ettiği, her taraftan kendisini ablukaya aldığı bir esnada düşman*

¹ Gafir sursei, 35. ayet

² Yunus suresi, 74. ayet

³ Rum suresi, 59. ayet

⁴ A'raf suresi, 101. ayet

⁵ Kenz'ul Ummal, 10213

⁶ A'lam'ud-Din, 340

ordusunun yanına vararak onları sessizliğe davet etti. Ama onlar dinlemeyince şöyle buyurmuştur: “Eyvahlar olsun size! Beni dinlemenizin ve sizleri doğru yola çağırdığım sözümü işitmenizin size ne zararı olabilir...Hepiniz bana itaatsizlik ediyor, sözlerime kulak vermiyorsunuz. Zira karınlarınız haramla dolmuş ve kalpleriniz mühürlenmiştir.”¹

3396. Bölüm Kalbin Mühürlenmesi

Kur'an:

“Heva ve hevesini ilah edinen, bilgisi olduğu halde Allah'ın şaşırttığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünü perdelediği kimseyi gördün mü? Onu Allah'tan başka kim doğru yola eristirebilir? Ey insanlar! Anlamaz mısınız?”²

“Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözlerinde de perde vardır ve büyük azap onlar içindir.”³

¹ Bihar, 45/8

² Casiye suresi, 23. ayet

³ bakara suresi, 7. ayet

16978. İmam Rıza (a.s), Allah-u Teala'nın, “Allah mühürlemiştir” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “(Ayette geçen) “hateme” el-Hatm kökünden olup küfürlerinin cezası olarak kafirlerin kalbine mühür vurmak anlamındadır. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: “Oysa Allah küfürleri sebebiyle kalplerini mühürlemiştir. Onların çok azı dışında iman etmezler.”⁴

3397. Bölüm Kalbin Bilinçsizliği

Kur'an:

“And olsun ki, cehennem için de bir çok cin ve insan yarattık; onların kalpleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler; kulakları vardır ama işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibi hatta daha sapıktırlar. İşte bunlar gafillerdir.”⁵

“Ayetlerimizi yalanlayanlar karanlıklarda kalmış sağır ve dilsizlerdir.

⁴ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 1/123/16

⁵ A'raf suresi, 179. ayet

Allah kimi dilerse onu saptırır ve kimi dilerse onu doğru yola koyar.”¹

bak. bakara suresi, 171. ayet; En’am suresi, 25. ayet; Yunus suresi, 42. ayet

16979. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbi olan herkes akıl (gönül) sahibi, kulağı olan herkes duyucu ve bakan herkes görücü değildir.”²

3398. Bölüm Kalbin Körlüğü

Kur’an:

“Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki, orada olanları akıl edecek kalpleri, işitecek kulakları olsun. Ama yalnız gözler kör olmaz, fakat göğüslerde olan kalpler de körleşir.”³

“Bu dünyada kalbi kör olan, ahirette de kör ve daha şaşkındır.”⁴

16980. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En kötü körlük, kalp körlüğüdür.”⁵

16981. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En büyük

körlük, hidayetten sonraki sapıklık körlüğüdür. En kötü körlük, kalp körlüğüdür.”⁶

16982. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gerçek kör, kalbi kör olan kimsedir. **“Zira gerçekte gözler kör değildir. Oysa göğüslerde olan kalpler kördür.”**⁷

16983. *İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala’nın, “Herkim bu dünyada kör olursa, ahirette de kördür” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Göklerin ve yerin yaratılışının, gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinin, güneşin ve ayın yörüngesinde dönüşünün ve diğer bir çok ilginç nişanelerin kendisini bu şeylerin ötesinde büyük ve azametli bir şeyin olduğuna kılavuzluk etmediği kimse, ahirette de kördür.” Hakeza şöyle buyurmuştur: “O görmediği şey hususunda daha kör ve yol açısından daha sapıktır.”⁸

16984. *İmam Rıza (a.s), hakeza şöyle buyurmuştur:* “Yani, var olan gerçekleri

¹ En’am suresi, 39. ayet

² Nehc’ül-Belağa, 88. hutbe

³ Hac suresi, 46. ayet

⁴ İsra suresi, 72. ayet

⁵ Emali’es-Seduk, 395/1

⁶ Nur’us-Sakaleyn, 3/197/356

⁷ Fakih, 1/379/1109

⁸ el-İhticac, 2/165/193

görmek hususunda kör ve acizdir.”¹

bak. 3390, 3392. bölümler

3399. Bölüm Kalbin Perdelenmesi

Kur'an:

“Hayır, hayır; onların kazandıkları kalplerini paslandırıp körletmiştir. Hayır; doğrusu onlar o gün, Rablerinden örtülü kalacaklardır.”²

16985. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala Davud’a şöyle vahyetti: “Ey Davud! Arkadaşlarını şehvet sevgisinden korkut ve sakındır. Zira kalpleri, şehvetlere bağlanan kimselerin kalpleri benden örtülüdür.”³

16986. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mümin günah işleyince, kalbinde siyah bir nokta belirir. Eğer tövbe eder, günahı el çeker, mağfiret dilerse kalbi o siyah lekeden temizlenir. Ama eğer günahını arttırırsa o nokta büyür. Bu Allah-u Teala’nın

kendi kitabında zikretmiş olduğu pastır. **“Hayır, hayır; Onların kazandıkları şey kalplerini paslandırıp körletmiştir.”**⁴

16987. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Helak olma dizginleri, sizleri öne çekmiş, paslı ve pis kilitler, kalplerinizi kapamıştır.”⁵

16988. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kul günah işleyince, kalbinde siyah bir nokta belirir. Eğer tövbe ederse, kalbi o noktadan saf ve temiz hale gelir. Eğer günahı tekrar ederse, o leke artar ve sonunda kalbinde büyük bir lekeye dönüşür.”⁶

16989. *İmam Ali (a.s), Muaviye’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Vallahi, sen hala benim bildiğim kalbi kilitli, aklı eksik ve zayıf kişisin.”⁷

16990. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim de inadında direnir ve sapıklığında kalırsa ahdini bozan biri sayılır, Allah onun kalbini perdesiyle örter,

¹ Nur’us-Sakaleyn, 3/195/350

² Muttaffin suresi, 14-15. ayetler

³ Tuhef’ul Ukul, 397

⁴ Nur’us-Sakaleyn, 5/532/24

⁵ Gurur’ul Hikem, 6689

⁶ Kenz’ul Ummal, 10288

⁷ Nehc’ül-Belağa, 64. mektup

kötülük değirmeni, başında devamlı döner.”¹

bak. el-Ma'ruf (3), 2639: Bölüm; ez-Zenb, 1378. Bölüm

3400. Bölüm Kalbin Sapması

Kur'an:

“Rabbimiz! Bizi doğru yola erdirdikten sonra kalplerimizi eğiltme, katından bize rahmet bağışla; şüphesiz sen sonsuz bağışta bulunansın.”²

“Mûsa kavmine: “Ey kavmim! Beni niçin incitirsiniz!? Oysa, benim size gönderilmiş Allah'ın bir peygamberi olduğumu biliyorsunuz” demişti. Ama onlar yoldan sapınca, Allah da onların kalplerini saptırmıştı. Allah, yoldan çıkan milleti doğru yola erdirmez.”³

“Kalplerinde eğrilik olan kimseler, müteşabih olanlarına uyarlar.”⁴

16991. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah salih bir

topluluğun dilinden şöyle buyurmuştur:

“**Ey Rabbimiz! Kalbimizi saptırma**” Zira onlar, kalplerin saptığını önceki körlük ve helak oluşa geri dönebileceğini biliyorlardı.”⁵

16992. *İmam Ali (a.s), fitnelerden sakındırma hususunda şöyle buyurmuştur:* “Bundan sonra sarsıp titreten ve kasıp kavuran bir fitne ortaya çıkar. Doğruluk içindeki kalpler eğrilğe düşer. Selamet içinde olan kimseler sapıklığa yönelir.”⁶

16993. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadınlarla konuşmak (insanı) belaya davet eder ve kalpleri saptırır.”⁷

16994. *Resulullah (s.a.a), şu cümleyi çok söylerdi:* “Ey kalpleri değiştiren Allah! Kalbimi dinin üzere sabit kıl.”⁸

Şöyle diyorum: “Peygamber'in bu duayı çok okuduğunun delili olarak, Kenz'ul Ummal, 1684, 1686, 1687, 1694, 1695. hadislere müracaat ediniz.

3401. Bölüm Kalbin Katılaşması

¹ Nehc'ül-Belağa, 58. mektup

² Al-i İmran suresi, 8. ayet

³ Saf suresi, 5. ayet

⁴ Al-i İmran suresi, 7. ayet

⁵ Tuhef'ul Ukul, 388

⁶ Nehc'ül-Belağa, 151. hutbe

⁷ Tuhef'ul Ukul, 151

⁸ Kenz'ul Ummal, 1682

Kur'an:

“Sonra kalpleriniz yine katılaştı, taş gibi, hatta daha da katı oldu. Nitekim taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran vardır; yarılıp su çıkan vardır; Allah korkusundan yuvarlananlar vardır. Allah yaptıklarınızı bilmez değildir.”¹

Bak. En'am, 43 Zümer, 22

16995. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın kalplere ve bedenlere verdiği bir takım cezaları vardır. Geçim darlığı, ibadette gevşeklik, kul kalbin katılaşmasından daha büyük bir cezaya çarptırılmamıştır.”²

16996. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kafirin kalbi taştan daha katıdır.”³

16997. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gönüller o paydan ve olgunluktan nasipsiz, gaflete dalarak kaskatı kesilmiş, asıl yolundan sapmış, başka bir yolda yürüyor. Sanki hakkın maksadı kendilerinden başkasıdır ve sanki doğru yolu bulmak dünyaları elde etmekten ibarettir.”⁴

16998. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan'a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Gencin kalbi ekilmemiş tarlaya benzer, oraya ne eksen tutar, yeşerir. Kalbin katılaşmadan, öğütleri reddetmeden ve aklın başka şeylere yönelmeden sana edepten bir şeyler öğretmek istedim.”⁵

3402. Bölüm

Kalbin Katılaşmasının Sebepleri

Kur'an:

“Sürekli sözlerini bozdukları için onlara lânet ettik, kalplerini katılaştırdık.”⁶

“İman edenlerin gönüllerinin Allah'ı anması ve O'ndan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitab verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı;

¹ bakara suresi, 74. ayet

² Tuhef'ul Ukul, 296

³ Cami'ul Ahbar, 383/1071

⁴ Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe

⁵ a. g. e. 31. mektup

⁶ Maide suresi, 13. ayet

çoğu, yoldan çıkmış kimselerdir.”¹

16999. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gözyaşları sadece kalbin katılaşması sebebiyle kurumuş ve kalpler de günahın çok oluşu sebebiyle katılaşmıştır.”²

17000. Aziz ve celil olan Allah Musa’ya (a.s) münacatında şöyle vahyetmiştir: “Ey Musa! Dünyada uzun arzulara kapılma. Aksi taktirde kalbin katılaşır ve katı kalpli kimse benden uzaktır.”³

17001. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur: “Merkepler binilmez ve yük taşıtılmazlarsa, inatçı olur ve ahlakları ve huyları değişir. Kalpler de işte böyledir. Ölümü hatırlamakla yumuşamaz ve sürekli ibadete koyulmazlarsa katılaşır ve kaba olurlar.”⁴

17002. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın zikri dışında çok konuşmayınız. Zira Allah’ın zikri dışında çok konuşmak, kalbin katılaşmasına sebep olur. İnsanlardan Allah’a en uzak

kimse de katı kalpli kimsedir.”⁵

17003. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Üç şey kalbi katılaştırır: Boş şeyler işitmek, avlanmak ve sultanın (yöneticilerin) yanına gidip gelmek.”⁶

17004. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sakin hayatınızın son noktasını (ölümü) uzak ve uzun görmeyiniz. Aksi taktirde kalbiniz katılaşır.”⁷

17005. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İbadeti terk etmek, kalbi katılaştırır ve Allah’ın zikrini terk etmek ruhu öldürür.”⁸

17006. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yarın hayatta kalacağını ümit eden kimse, ebedi hayatı ümit etmiştir. Ebedi hayatı ümit eden kimsenin ise kalbi katılaşır ve dünyaya rağbet eder.”⁹

17007. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mal ve servetin çokluğu dinin bozulmasına ve

¹ Hadid suresi, 16. ayet

² İlel’uş-Şerayi’, 81/1

³ el-Kafi, 2/329/1

⁴ Bihar, 14/309/17

⁵ Emali’et-Tusi, 3/1

⁶ el-Hisal, 126/122

⁷ Keşf’ul Gumme, 3/140

⁸ Tenbih’ul Havatir, 2/120

⁹ Müstedrek’ül-Vesail, 12/94/13613

kalbin katılaşmasına sebep olur.”¹

17008. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim, itinasızlık yüzünden üç Cuma namazını terk ederse, Allah kalbini mühürler.”²

17009. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cimri kimseye bakmak, kalbi katılaşdır.”³

17010. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizleri akrabalarınızın cenazesinin üzerine toprak dökmekten sakındırıyorum. Zira bu iş, kalbin katılaşmasına sebep olur ve her kimin kalbi katılaşır, Rabbinden uzak düşer.”⁴

bak. el-Bihar, 73/396, 135. Bölüm

3403. Bölüm Kalbin Hastalığı

Kur'an:

“Kalplerinde hastalık vardır, Allah hastalıklarını artırmıştır. Yalan söyledikleri için onlara elem verici azap vardır.”⁵

¹ a. g. e. s. 93/13609

² Kenz'ul Ummal, 21133

³ Tuhef'ul Ukul, 214

⁴ ed-Deavat lil Ravendi, 269/767

17011. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Belalardan biri de yoksulluktur. Ondan daha kötüsü beden hastalığıdır. Ondan daha kötüsü kalp hastalığıdır. Nimetlerden biri de malın genişliğidir. Ondan daha üstünü bedeninin sağlıklı olmasıdır. Bedenin sağlıklı olmasından daha üstünü de kalplerin takvasıdır.”⁶

17012. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanlar, Allah'ın yüce kudretini ve büyük nimetlerini düşünselerdi (İslami) yola gelirler ve (cehennemdeki) yakıcı azaptan çekinirlerdi. Fakat kalpler hasta, gönüller yıkık!”⁷

3404. Bölüm Kalbi Hasta Kılan Şey

17013. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Cedelleşmekten ve çekişmekten sakının. Zira bu iki iş, kalplerinizi kardeşlerinize oranla hasta kılar ve onlarda nifak biter.”⁸

17014. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir hastalık

⁵ bakara suresi, 10. ayet

⁶ Emali'et-Tusi, 146/240

⁷ Nehc'ül-Belağa, 185. hutbe

⁸ el-Kafi, 2/300/1

kalpler için günahlardan daha acı verici değildir.”¹

17015. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalp için hiçbir şey, günahattan daha bozucu değildir. Zira kalp günaha bulaşır, günaha devam etme sebebiyle de günah kendisine üstün gelir ve onu alaşağı eder.”²

17016. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fitneler (günahlar ve saptırıcı sebepler) tıpkı hasır kamışları gibi birbiri ardınca, kalplere sunulur. Bu günahların sevgisinin karıştığı kalpte siyah bir nokta meydana gelir. Buna muhalefet gösteren kalpte ise beyaz bir nokta meydana gelir. Böylece iki kalp vücuda gelir. Beyaz kalp sefa gibidir, gökler ve yeryüzü baki kaldığı müddetçe hiçbir fitne ona zarar veremez. Siyah ve kül rengi, kalp ise alaşağı olmuş testi gibidir. Ne iyiliği iyilik sayar, ne de kötülüğü çirkin sayar. Sadece kalbine karışan heva ve hevesi tanıır.”³

17017. *İmam Ali (a.s), Mısır’a vali tayin ettiğinde Malik-i Eşter’e*

yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Ben onların üzerinde emir sahibiyim, emirlerime uyulması gerek” demeye kalkışma; çünkü bu, kalbin fesadına yol açıp, dini zayıflatır.”⁴

17018. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplere atılan en kötü şey hıyanettir.”⁵

bak. 3406. Bölüm; ez-Zenb, 1378. Bölüm; el-Felah, 3260. Bölüm

3405. Bölüm Kalbe Şifa Veren Şey

Kur’an:

**“Ey insanlar!
Rabbinizden size bir öğüt
ve kalplerde olana şifa,
iman edenlere (doğruyu
gösteren) bir rehber ve
rahmet gelmiştir.”⁶**

17019. *İmam Ali (a.s), Peygamber’in sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “O (Peygamber), dertlerine deva bulmak için tıp bilgisiyle hastalarını dolaşan bir hekimdir. İlaçlarını hazırlamış, tıp malzemelerini ısıtmış, ihtiyaç duyulduğunda

¹ a. g. e. s. 275/28

² el-Kafi, 2/268/1

³ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/231/24

⁴ Nehc'ül-Belağa, 53. mektup

⁵ Gurer’ul Hikem, 5696

⁶ Yunus suresi, 57. ayet

onlarla kör gönülleri, sağır kulakları, söylemez dilleri iyileştirir. Gaflet ve şaşkınlık içinde olanları ilaçlarıyla iyileştirmek için arar bulur.”¹

17020. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bilin ki doğudan kalkan bir şeye tabi olursanız, sizleri Peygamber’in (s.a.a) yollarına götürür. Körlük, sağırlık ve dilsizlik hastalığınızı tedavi eder.”²

17021. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’tan korkmak kalplerinizin devası, akıllarınızın körlüğünün basireti, bedenlerinizin hastalıklarının şifası, göğüslerinizin fesadının sAllahı, nefislerinizin kirlerinin temizleyicisi, görmeyen gözlerinizin aydınlığıdır.”³

bak. 3407. Bölüm; ed-Deva, 1290. Bölüm; ez-Zıker, 1340. Bölüm; ez-Zenb, 11385. Bölüm; et-Takva, 4164. Bölüm

3406. Bölüm Kalbi Öldüren Şey

17022. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim şeye aşık olursa gözlerini körleştirir, kalplerini hasta eder. Artık sağlıklısı

bir gözle bakmakta ve iyi duymayan bir kulakla işitmektedirler. Hevesleri, akıllarını çelmiş; dünya kalplerini öldürmüştür.”⁴

17023. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Dört şey kalbi öldürür: Günah üstüne günah işlemek, kadınlarla çok konuşmak, cahille çekişmek, sen söylersin o söyler ve asla yola gelmez ve ölümlerle arkadaşlık etmek” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resulü! Ölümlerden maksat kimdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Ayyaş olan her zengin.”⁵

17024. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Dört şey kalbin bozulmasına sebep olur: Kadınlarla yalnız kalmak, kadınların sözüne kulak vermek, onların görüşüyle amel etmek ve ölümlerle arkadaşlık etmek.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah’ın Resulü! Ölümlerle arkadaşlık nedir?” Peygamber şöyle buyurdu: “İmandan sapmış ve ilahi hükümlerden yüz çevirmiş kimselerle arkadaşlık etmek.”⁶

17025. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç grupta

¹ Nehc'ül-Belağa, 108. hutbe

² el-Kafi, 8/66/22

³ Nehc'ül-Belağa, 198. hutbe

⁴ Nehc'ül-Belağa, 109. hutbe

⁵ el-Hisal, 228/65

⁶ Emali’et-Tusi, 83/122

arkadaşlık etmek kalpleri öldürür: Aşağılık insanlarla arkadaşlık etmek, zenginlerle arkadaşlık etmek ve kadınlarla çok konuşmak.”¹

17026. *Resulullah (s.a.a), Ebu Zer’e yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Çok gülmekten sakın. Zira bu kalbi öldürür.”²

17027. *İmam Seccad (a.s), Taibin (tövbe edenler) adlı münacaatında şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ım! Günahlar bana horluk elbisemi giydirmiş, senden uzaklık yoksulluk elbisemi bürütmüş, günahlarımın büyüklüğü, kalbimi öldürmüştür. O halde tövbemi kabul etmekle onu ihya et. Ey ümidim ve ey yegane isteğim!”³

17028. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkimin sakınması az olursa, kalbi ölür. Herkimin de kalbi ölürse cehenneme gider.”⁴

bak. el-Kelam, 3518. Bölüm; el-Mevt, 3741. Bölüm; el-Ma’ruf (2), 2699. Bölüm; ed-Dünya, 1239. Bölüm

3407. Bölüm **Kalbi İhya Eden Şey**

17029. *İmam Ali (a.s) oğlu Hasan’a yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Kalbine öğütle hayat ver ve onu züht ile öldür,”⁵

17030. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünmek basiret sahibi kimsenin kalbinin hayatıdır.”⁶

17031. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Düşünmekten elçekmeyin. Çünkü düşünmek basiret sahibi kalbin hayatı ve hikmet kapılarının anahtarlarıdır.”⁷

17032. *Hz. Mesib (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey İsrailoğulları! (cemiyetin kalabalık oluşundan dolayı) dizüstü oturmak zorunda bile kalsanız alimlerin meclislerini (ders halkalarını) doldurun. Zira Allah, ölü toprakları şiddetli yağmurla ihya ettiği gibi ölü kalpleri hikmet nuruyla ihya eder.”⁸

17033. *Hz. Lokman (a.s) oğluna verdiği öğütte şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağazım! Alimlerle otur onlarla dizdize ver. Zira aziz ve celil olan Allah yeryüzüne göğün yağışıyla hayat verdiği gibi

¹ el-Hisal, 125/122

² Mean’il-Ahbar, 335/1

³ Bihar, 94/142/21

⁴ Nehc’ül-Belağa, 349. hikmet

⁵ a. g. e. 31. mektup

⁶ Derret’ul Bahire, 22

⁷ A’lam’ud-Din, 297

⁸ Tuhef’ul Ukul, 393

kalpleri de hikmet nuruyla ihya eder.”¹

17034. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fazilet sahibi kimselerle oturmak kalplerin hayhatıdır.”²

17035. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki, dünyada olan her şeyin sahibi ondan doyar, bıkar. Ancak hayat öyle değildir; zira ölümden huzur bulamaz. İşte bu, ölü kalpleri diriltecek, kör gözlere basiret verecek, sağır kulakları işittirecek, susuzları kandıracak bir hikmet mesabesindedir.”³

17036. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: Benim emrime (dinin esas ve detaylarına) ulaştıkları taktirde kullarım arasındaki ilmi tartışmalar, ölü kalpleri diriltiren şeylerdendir.”⁴

17037. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Münezzeh olan Allah hiç kimseye Kur’an’ın benzeri bir şeyle öğüt vermemiştir... Gönüllerin baharı, ilmin pınarları ondadır.”⁵

*bak. ez-Zikr, 1340. Bölüm;
ed-Deva, 1290. Bölüm; et-Takva,
4164. Bölüm*

3408. Bölüm Kalbi Bayındır Kılan Şey

17038. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hayır ve iyilik sahibi kimselerle görüşmek kalbin bayındır olmasını sağlar.”⁶

17039. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Marifet ehliyle görüşmek kalplerin bayındırlık sebebidir ve hikmetten istifade etmektir.”⁷

17040. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerin bayındır olması akıl sahipleri ile muâşeret etmektedir.”⁸

17041. İmam Ali (a.s) oğlu Hasan’a yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Ey oğlum! Allah’tan korkup sakınmanı, emrine sürekli itaat etmeni, kalbini zikriyle imar etmeni tavsiye ederim.”⁹

bak. ez-Ziyaret, 1670. Bölüm

3409. Bölüm

¹ Bihar, 1/204/22

² Gurer’ul Hikem, 9769

³ Nehc’ül-Belağa, 133. hutbe

⁴ el-Kafi, 1/41/6

⁵ Nehc’ül-Belağa, 176. hutbe

⁶ Bihar, 77/208/1

⁷ Gurer’ul Hikem, 7635

⁸ a. g. e. 6313

⁹ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

Kalbi Yumuşatan Şey

17042. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yalnızlık hallerinde (Allah’ı) çok zikrederek kalbin inceliğini (yumuşaklığını) talep et.”¹

17043. *Resulullah (s.a.a) kalbinin katılığından şikayette bulunan bir kimseye şöyle buyurmuştur:* “Kalbinin yumuşamasını istiyorsan fakire ihsanda bulun yetimin başını okşa.”²

17044. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinize yumuşaklık verin, çok düşünün ve Allah’ın korkusundan çok ağlayın.”³

17045. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbini öğütlerle dirilt... ölümü hatırlatmakla zelil et... dünyanın feci olaylarıyla basiret sahibi kıl, onu zamanın saldırısından, günlerin, gecelerin geçmesiyle oluşan kötülüklerden koru. Ona geçmişlerin haberlerini arz et.”⁴

17046. *İmam Ali (a.s) üzerindeki eski ve yamalı elbisenin sebebini sorduklarında şöyle buyurmuştur:* “Bununla kalp

mütevazi olur, asi nefis ram olur ve müminler ondan örnek alır.”⁵

bak. 140. Konu, el-Huşu’

3410. Bölüm Kalbi Cilalayan Şey

17047. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah hiç kimseye Kur’an gibi bir şeyle öğüt vermemiştir... kalbi cilalamak için ondan başka bir şey yoktur.”⁶

17048. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh ve yüce olan Allah, zikri kalplerin cilası kılmıştır. Ağır duyan kulaklar onunla (zikirle) iyi duymuştur.”⁷

17049. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Demirin suya temas ettiğinde paslandığı gibi bu kalplerde paslanır.” Kendisine şöyle arzedildi: “Kalpleri cilalamak ne iledir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Ölümü çok hatırlamak ve kuran okumakla.”⁸

17050. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Açlığı kendine yemek kıl, kanaatle kendini yetiştir. Kalbinin rehabetini azim ve iradeyle ve gözlerinin

¹ Tuhef’ul Ukul, 285

² Mişkat’ul Envar, 167

³ A’lam’ud-Din, 365/33

⁴ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁵ a. g. e. 103. hikmet

⁶ a. g. e. 176. hutbe

⁷ a. g. e. 222

⁸ Kenz’ul Ummal, 42130

gaflet uykusunu uyanıklıkla tedavi et.”¹

17051. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerde bakır gibi pas tutar o halde onları mağfired dileyerek cilalayın.”²

17052. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bu kalpleri cilayan şey Allah’ın zikri ve Kur’an okumaktır.”³

3411. Bölüm Kalplere Aydınlık Veren Şey

17053. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalbini öğütlerle dirilt ... ve kalbini hikmetle aydın kıl.”⁴

17054. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İman, kalpte beyaz bir nokta gibi belirir; iman arttıkça o beyaz nokta da artar.”⁵

17055. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yakin, aydınlıktır.”⁶

17056. İmam Ali (a.s) saldırı ve kötülükten sakındırmak hususunda şöyle buyurmuştur: “Her kim de Allah’ın kelimesi yücelsin ve zalimlerin kelimesi alçalsın diye kılıcıyla reddederse,

kurtuluş yoluna ermiş, Allah yolunda kıyam etmiş ve kalbini yakın nuruyla aydınlatmış olur.”⁷

17057. Resulullah (s.a.a) bir duasında şöyle buyurmuştur: “Ey kalpleri değiştiren! Ey kalplerin tabibi! Ey kalpleri nurlu kılan! Ey kalplerin dostu!”⁸

bak. 3407. Bölüm; ez-Zikr, 1340. Bölüm; 526. Konu, en-Nur; 564. Konu, el-Yakin

3412. Bölüm Kalbi İslah Eden Şey

17058. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalbin islah olmasının aslı Allah’ın zikriyle meşgul olmasıdır.”⁹

17059. İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur: “Benim hastalığımı senin tabliğinden başka bir şey tedavi edemez. Benim hüznümü sana yakınlaşmaktan başka hiç bir şey gidermez. Benim yaramı senin affından başka hiçbir şey iyileştiremez. Ve kalbimin

¹ Gurer’ul Hikem, 4561, 4562

² İddet’ud-Dai, 249

³ Tenbih’ul Havatir, 2/122

⁴ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁵ a. g. e.

⁶ Gurer’ul Hikem, 68

⁷ Nehc’ül-Belağa, 373. hikmet

⁸ Bihar, 94/385/3

⁹ Gurer’ul Hikem, 3083

pasını bağışından başka hiç bir eşey cilalayamaz.”¹

17060. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kalbi doğru olmadıkça hiç bir kulun imanı doğru değildir ve dili doğru olmadıkça da hiç bir kulun kalbi doğru olmaz.”²

17061. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Salih insanın nişanesi dört şeydir: Kalbini saf kılar, amelinin islah eder, gelirini islah eder ve tüm işlerini islah eder.”³

3413. Bölüm Kalbe Güç Veren Şey

17062. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalbin güçlülüğünün kökü Allah’a tevekküldür.”⁴

17063. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalbini öğüt ile ihya et züht ile öldür ve yakın ile güçlendir.”⁵

17064. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz, müminin gücü kalbindedir. Zira onun zayıf ve cılız bir bedende sahip olduğunu görmektesiniz ve buna

rağmen gecesini ibadetle gündüzünü de oruç tutmakla geçirmektedir.”⁶

bak. 558. Konu, et-Tevekkül, 564, el-Yakin; el-İman, 293. Bölüm

3413. Bölüm İnsan İle Kalbi Arasına Girmek

Kur'an:

“Ey iman edenler! Allah ve Peygamber, sizi, hayat verecek şeye çağırdığı zaman icabet edin. Allah'ın kişi ile kalbi arasına girdiğini ve sonunda O'nun katında toplanacağınızı bilin.”⁷

17065. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın “Şüphesiz Allah (insan ile kalbi) arasına girer.” Ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “İnsan aklı gözü dili ve eliyle bir şeyi arzu eder ama o şey kendisine doğru geldiği zaman kalbi onu inkar eder kabul etmez ve o şeyin hak olmadığını bilir. Hişam'ın İmam'dan (a.s) naklettiği bir hadiste İmam (a.s) şöyle

¹ Bihar, 94/150/21

² Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe

³ Tuhef'ul Ukul, 20

⁴ Gurer'ul Hikem, 3082

⁵ Nehc'ül-Belağa, 31. mektup

⁶ el-Fakih, 3/560/4924

⁷ Enfal suresi, 24. ayet

buyurmuştur: “Allah onunla batılı hak kabul etmesi arasına girer (batılı hak olarak kabul etmesini önler.)”¹

17066. İmam Sadık (a.s)
hakeza bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur: “İnsan kulağı gözü eli ve diliyle bir şeyi arzular ama bu arzusuna rağmen onlardan bir şeyin peşice gitmez. Eğer o şey kendisine nasip olursa kalbi onu inkar eder onu kabul etmekten sakınır ve onun hak olmadığını bilir.”²

17067. İmam Bakır (a.s)
hakeza bu ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur: “İnsan bir şeyi kalbi, gözü ve kulağıyla arzular, ruhu ondan başka bir şeye iştiağ duymaz ama onunla kalbinin kendisine duyduğu iştiağ arasına bir engel girer.”³

bak. el-Batıl, 363. Bölüm; el-Halîk, 1094. Bölüm

3415. Bölüm Kalp (Çeşitli)

17068. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz kalpler

için nefsi aşırılıktan uzak tutan şahitler vardır.”⁴

17069. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın beyanı kalbinin gücünden haber verir.”⁵

17070. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kalpler kendilerine iyilik eden kimseyi sevmek ve kendilerine kötülük eden kimseden nefret etmek üzere yaratılmıştır.”⁶

17071. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalp delilin ipoteğidir.”⁷

17072. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hatayı azaltmakla kalbin huzurunu elde et.”⁸

17073. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Akibeti düşünmek kalbi faydalı kılar.”⁹

17074. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dağları yerinden sökmek kalpleri yerinden sökmekten daha kolaydır.”¹⁰

¹ Tefsir-i Ayyaşı, 2/52/35, 36

² a. g. e. h. 37

³ a. g. e. h. 38

⁴ el-Kafi, 8/22/4

⁵ Gurer’ul Hikem, 4429

⁶ Tuhef’ul Ukul, 37

⁷ Bihar, 78/11/70

⁸ Tuhef’ul Ukul, 285

⁹ Emali’et-Tusi, 301/595

¹⁰ Tuhef’ul Ukul, 358

17075. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbini, ortağı olacağın akrabalık kıl.”¹

17076. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kime hilim, gazabın boğaza düğümlendiği yudumlarını içirmezse, kalp huzurunun tadını tadamaz.”²

17077. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her şeyin bir kalbi vardır. Kur’an’ın kalbi ise Yasin suresidir.”³

17078. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalbin kötü duyguları vardır akıl ise onlardan kendisini engeller.”⁴

17079. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kalplerinizi takva için evler kılın ve kalplerinizi şehvetlerin sığınağı kılmayın”⁵

¹ a. g. e. 304

² Derret’ul Bahire, 44

³ Seva’ul A’mal, 138/1

⁴ Gurur’ul Hikem, 3433

⁵ Tuhef’ul Ukul, 393

446. Konu

et-Teklit

Taklit-Öykülenmek

• *Bihar*, 2/81, 14. bölüm; *Zemm'ut-Taklit ve'n-Neby an Mutabiet'il-Gayr-i Masum*

• *Vesail'uş-Şia*, 18/89, 10. bölüm; *Adem-u Cevaz-i Taklit-i Gayr-i Masum fi ma Yekulu bi'r-Re'y*

bak.

• 176. konu, *er-Re'y* (2); 323. konu, *et-Ta'et*; 406. konu, *el-Fetva*; 444. konu, *el-Kaz'a* (2)

3416. Bölüm Kınanmış Taklit

Kur'an:

“Onlara, “Gelin Allah’ın indirdiği (kitaba) ve peygambere uyun” dendiğinde, “Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter” derler; ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyseler?”¹

“Senden önce, her hangi bir kasabaya gönderdiğimiz uyarıcıya, o kasabanın şımarık varlıkları sadece: “Doğrusu babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerini izlemekteyiz” derlerdi.”²

17080. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Taklitçi ve iradesiz olmayınız ve, “eğer insanlar iyilik ederse, biz de iyilik ederiz. Eğer zulmederlerse biz de zulmederiz” demeyiniz. Kendinizden irade sahibi olunuz. Eğer insanlar iyilik ederlerse siz de iyilik ediniz.

Eğer onlar kötülük ederlerse siz zulmetmeyiniz.”³

17081. *İmam Sadık (a.s), ashabından birinde şöyle buyurmuştur:* “Taklitçi olmayınız ve “Ben de diğer insanlardan biriyim” demeyiniz.”⁴

17082. *Cezeri Nihaye adlı kitabında şöyle diyor:* “Bir hadiste şöyle yer almıştır: “Ya alim ol, ya da öğrenci. Taklitçi olma ve “imma” olma. “İmmea” kendiliğinden bir görüş ve iradesi olmayan, onun bunun görüşüne tabi olan kimse demektir. Kelimenin sonunda bulunan ha harfi, mübalağa içindir, te’nis (dışılığı belirtmek) için değil. Bu açıdan “imma” de denilmektedir. Kadın için “imma” denilmemektedir. (aksine “imma” denilmektedir. Zira sonundaki “ha” harfi mübalağa içindir, te’nis için değil)... Bazıları şöyle demişlerdir: “İmmea, herkese “Ben sizinleyim” diyen kimsedir. İbn-i Mes’ud’un naklettiği bu hadis de bu anlamdadır: “Sizden hiç kimse “imma” olmasın.” Kendisine, “imma nedir?”

¹ Maide suresi, 104. ayet

² Zuhuruf suresi, 23. ayet

³ et-Tergib ve’t-Terhib, 3/341/23

⁴ Mean’il-Ahbar, 266/1

diye sorulunca da şöyle buyurmuştur: “İmmea, ben insanlar ile birlikteyim (insanlara tabiyim) diyen kimsedir.”¹

17083. İmam Ali (a.s), kendisine isnat edilen bir şiirinde şöyle buyurmuştur: “Belirsiz ve zor işler bana yönelince

Düşünceyle hakikatlerini keşfederim

Ben insanların mukallidi değilim ki

Ona buna, “ne haber?” diye sorayım.

Aksine iki küçük organı² eğitirim

Geçmişe bakarak geleceği aydınlatırım.”³

17084. İmam Sadık (a.s), Ebi Hamza-i Sumali’ye şöyle buyurmuştur: “Riyasetten sakın. Şahsiyetlerin peşinden koşturmaktan sakın.” Kendisine şöyle arzettim: “Fedan olayım! Riyaseti biliyoruz, ama şahsiyetlerin peşinden koşturma meselesine gelince sahip olduğum (hadis, rivayet ve ilimlerden) üçte ikisini bu şahsiyetlerin peşinde koşturmakla elde ettim.” İmam şöyle buyurdu: “Sen

maksadımı anlamadın. Benim maksadım birisini delilsiz olarak bayraktar (ve put) karar kılman ve neticede dediği her şeyi tasdik etmendir.”⁴

17085. İmam Sadık (a.s), Süfyan b. Halid’e şöyle buyurmuştur: “Ey Süfyan! Siyasetten sakın. Zira siyasetin peşinden koşan herkes helak olmuştur.” Ben, (Süfyan b. Halid) şöyle arzettim: “Fedan olayım! O halde hepimiz helak olduk. Zira hepimiz, adının anılmasını, insanlar tarafından amaçlamasını ve kendisinden ilim öğrenilmesini sever.” İmam şöyle buyurdu: “Anlamadın! Maksadım şuydu: İnsan hiçbir delil olmaksızın birini kendisine bayraktar (ve put) kılması, dediği her şeye inanması ve insanları onun sözüne davet etmesidir.”⁵

17086. Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın, “Hahamlarını ve ruhbanlarını...edindiler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Onlara (Haham ve ruhbanlara) ibadet

¹ Nihaye, 1/67

² Dili ve kalbi

³ Emali’et-Tusi, 514/1125

⁴ Mean’il-Ahbar, 169/1

⁵ a. g. e. 180/1

etmiyorlardı. Aksine hahamları ve ruhbanları kendilerine bir şey helal kılıyor, onlar da onu helal biliyorlardı. Onlara bir şeyi haram kıldıklarında da, insanlar onu haram sayıyorlardı.”¹

17087. *İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Hahamlarını ve ruhbanlarını Allah’tan başka rabler edindiler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki, onlar için namaz kılmıyor, oruç tutmuyorlardı. Sadece onlar insanlar için bir haramı helal ve bir helalı haram kılıyorlardı. İnsanlar da onlara tabi oluyorlardı.”²

17088. *İmam Sadık (a.s), hakeza bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun ki, onlar halkı kendilerine ibadete davet etmiyorlardı. Eğer onları ibadete davet etselerdi, elbette kabul etmezlerdi. Sadece insanlar için bir haramı helal ve bir helalı haram kılıyorlardı. Böylece insanlar bilmeden onlara ibadet etmiş oluyorlardı.”³

17089. *İmam Bakır (a.s), Sa’d’ul Hayr’a yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Haham ve ruhban gibilerini tanı. Onlar Allah’ın kitabını gizlediler, tahrif ettiler, onların ticareti fayda vermedi ve hidayete erişemediler.

Evet onların bu ümmet arasındaki benzerlerini tanı. Onlar Kur’an’ın lafzına riayet eden, ama anlam ve hakikatlerini tahrif edenlerdir. Onlar büyüklerle ve başkanlarla birlikte olurlar ve heva ve heves önderleri dağılıp çeşit çeşit olunca bu hahamlar, dünyadan daha çok nasibi olan kimselerle birlikte olur. Bunların ilim ve bilgiden nasipleri işte budur. Bunlar, haham ve ruhbanların benzeridir. Heva ve heves önderleridir. Helak ve yokluk efendileridir.”⁴

17090. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hidayet olduğu hayaliyle bir dalaletin peşinden koşar veya dalalet olduğu hasebiyle bir hakkı terk ederse ve bu işiyle helak olursa hiç kimse onu mazur görmez.”⁵

¹ Durr’ul Mensur, 4/174

² el-Mehasin, 1/383/847

³ a. g. e. h. 848

⁴ el-Kafi, 8/54/16

⁵ Bihar, 5/305/23

*bak. el-Kıfır, 3292. Bölüm;
17392. Hadis; en-Nas, 3973.
Bölüm*

3417. Bölüm Taklit Edilmesi Doğru Olan Kimse

**17091. İmam Askeri (a.s),
Allah-u Teala'nın, "Elleriyle
kitap yazıp, "bu Allah
katındandır" diyenlere
eyvahlar olsun" ayeti
hakkında şöyle buyurmuştur:**
"Birisi İmam Sadık'a (a.s)
şöyle arzetti: "Eğer, Yahudi
topluluğu Tevrat'ı tanımak
için alimlerinden işitmek ve
öğrenmek durumunda iseler,
o halde Allah onları, neden
alimlerini taklit etti ve
sözlerini kabullendiği için
kınamıştır? Zira Yahudi halkı
da bizim halkımız gibi
alimlerini taklit etmektedir."
İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurdu: "Bizim halk ve
alimlerimiz ile Yahudi halkı
ve alimleri arasında bir açıdan
farklılık vardır ve bir açıdan
da ortak nokta vardır. Ortak
noktaları şudur ki Allah
Yahudi halkının kınadığı gibi
bizim halkımızı da alimlerini
taklit ettiği için kınamıştır.
Ama birbiriyle farklı oldukları
açısından değil." O şahıs

şöyle arzetti: "Ey İbn-i
Resulillah! Bana biraz da izah
et." İmam şöyle buyurdu:
"Yahudi halkı, alimlerinin
açıkça yalan söylediğini
biliyor, haram ve rüşvet
yediğini, farz hükümleri
aracılık, tolerans tanıma ve
rüşvet alma yoluyla
değiştirdiklerini biliyorlardı.
Onlar alimlerinin şiddetli bir
taftarlık içinde olduğunu,
bu sebeple din ve inançlarını
bir kenara bıraktıklarını,
aleyhine bağnazlık
gösterdikleri kimselerin
haklarını çiğnediklerini,
başkalarının mallarını haksız
yere taftarlarına
verdıklarını, onlar için zulme
ve haksızlığa başvurduklarını
biliyorlardı. Onların harama
bulaştıklarını biliyor, bu kalbi
tanımalarına rağmen ister
istememez hahamların ve
ruhbanların işlerini yapan
kimsenin fasık olduğuna da
inanıyorlardı. Onların halk
arasında Allah'ın sözcüsü ve
aracısı olamayacağını çok iyi
biliyorlardı. O halde
haklarında böyle bir bilgi
sahibi olduklarını, sözlerinin
kabul edilmemesi gerektiğini,
rivayetlerine inanılmaması
icab ettiğini bildiklerini halde

onlara tabi oluyordu. Allah da onları bu yüzden kınamıştır.

Bizim ümmetimizin halkı da işte böyledir. Onlar eğer alimlerinin açıkça fık ve günah işlediğini, şiddetli bir taraftarlık ve bağnazlık içinde bulunduğunu, dünyanın süslerine vurulduğunu, haramlarına kapıldığını...bilecek olurlarsa ve buna rağmen bu fakihleri taklit ediyorlarsa, Allah'ın kendilerini taklit ve fasık fakihlere uyma sebebiyle kınadığı Yahudi alimleri gibi olurlar. Ama fakih sakınır, dinini korur, nefsinin istekleriyle savaşı, rabbinin fermanına itaat ederse, halkın onu taklit etmesi gerekir. Elbette bu özellikler, sadece bazı Şia fakihlerinde mevcuttur, hepsinde değil.”¹

17092. İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer birinin zahiren iyi olduğunu, sözlerinde takvadan söz ettiğini, hareket ve davranışlarında tevazu gösterdiğini görürseniz, sizi kandırmamasına dikkat edin. Zira bir çoğu düşünce hakkındaki zayıflık ve gevşeklik ile ödlelik sebebiyle dünyadan ve haram

işleyebilme gücünden mahrumdurlar. Bunlar dini dünyanın tuzağı kılmışlardır.

Eğer onların haram yemekten sakındığını görürseniz, sizleri kandırmamasına dikkat ediniz. Zira insanların istekleri çeşit çeşittir.

Ama insan, tam anlamıyla insan ve iyi kimse, nefsinin rabbinin emrine tabi kılan, gücünü Allah'ı hoşnut etme yolunda kullanan kimsedir. Hak ile birlikte olan zaaf ve horluğu, batıl ile birlikte olan kudret ve izzetten, ebedi kudret ve izzete daha yakın olduğunu gören ve dünyada tahammül ettiği az sıkıntıların ve zorlukların kendisini ebedi nimete yaklaştırdığını bilen kimsedir. İşte insan, iyi kimse budur. O halde onun eteğine sarılın, yolunu ve yordamını kendinize örnek alınız. Rabbinizin dergahında ona tevessül ediniz. Zira onun hiçbir duası reddedilmez ve onun hiçbir isteği cevapsız bırakılmaz.”²

Meselenin Bilimsel ve Ahlaki Açıdan İncelenmesi

¹ el-İhticac, 2/510/337

² a. g. e. s. 159/192

*Kur'an-ı Kerim'de en çok sözü edilen, hayatlarından kesitler sunulan topluluk İsrailoğullarıdır. Adı en fazla geçen Peygamber de İmran oğlu Musa'dır (selam üzerine olsun). Hz. Musa'nın adı yüz otuz altı yerde geçer, ki bu sayı Hz. Musa'dan sonra en çok adı geçen Peygamber olan Hz. İbrahim'in adının sayısından bir kat daha fazladır. Söylenene göre Hz. İbrahim'in adı da altmış dokuz yerde geçmiştir. Bundaki belirgin amaç şudur: İslam, Allah'ın birliği ve ortaklığı esasına danan Hanif Din'dir. Bu dinin temelleri Hz. İbrahim döneminde atılmış ve nihayet yüce Allah sevgili Peygamberi Hz. Muhammed'in (s.a.a) gelişi ile birlikte bu dini tamamlayıp kemale erdirmiştir. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Babanız İbrahim'in dini, o sizi bundan önce de "Müslümanlar" olarak isimlendirdi."**¹ Uluslar içinde en inatçı, en dikbaş, bakka boyun eğmekten en çok kaçınan ulus İsrailoğullarıdır. Nitekim Peygamber efendimizin mubatap olduğu Arap kafirleri de bu niteliğe sahiptirler. Öyle ki yüce Allah onlar hakkında şöyle buyurmuştur: **"Kafirleri uyarsan da uyarmasan da***

fark etmez. Onlar inanmazlar."² İsrailoğullarıyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'in sözünü ettiği hiçbir aşağılık nitelik yoktur ki, Arap müşriklerinde bulunmasın. Onlar da tıpkı İsrailoğulları gibi pislik içinde yüzyüyorlardı. Katı yüreklilikte, anlayışsızlıkta İsrailoğullarından geri kalır bir yanları yoktur. Kur'an-ı Kerim'de İsrailoğullarıyla ilgili kıssalar üzerinde iyice düşündüğün zaman göreceksin ki, İsrailoğulları maddeye bağlanan, ondan vazgeçmeyen bir topluluktur. Tek hedefleri duyularının sağladığı maddi bata ilişkin zevklerdir. Bu topluluk duyularına ötesine inanmazdı, sadece zevklerinin ve maddi doyunluğun peşinde koşarlardı. Bu günkü Yahudiler de aynı karaktere sahiptirler. Bu karakterlerinden dolayıdır ki, akılları ve iradeleri duyularının ve maddenin kontrolindedir. Ancak duyularının ve maddenin elverdiği ölçüde akledabiliyor ve ancak bunların izin verdiği sınırlar içinde iradelerini kullanabiliyorlar. Bütünüyle duyularına bağlı olmalarından dolayı, duyularıyla algılayamadıkları bir şeyi gerçek de olsa kabul etmiyorlardı. Maddeye bağılılıkları

¹ Hac suresi, 78. ayet

² bakara suresi, 6. ayet

yüzünden, maddi güzelliklere ve hayatın çekici süslerine sahip olan büyüklerinin her dediğini yanlış da olsa kabul ediyorlardı. Bu da onların söz ve fiillerinin çelişmesine yol açmıştı. Onlar duyularından uzak olduğu sürece, uyulması gerekiyor olsa da, gelenek adına uygulanan her hususu kınayarak reddederlerdi. Ama uyulmaması gerekiyor olsa da, maddi tutkularıyla uyum içinde olan, hayatın zevki adına diye yapılan her şeyden övgüyle söz ederlerdi. Onların bu karaktere sahip olmalarını sağlayan etkenlerin başında uzun süre Mısırlıların egemenliği altında onların köleleri olarak onur kırıcı bir hayat yaşamaları gelir. Mısırlıları onları, sistematik olarak işkenceden geçiriyor, azabın en iğrencini onlara tattırıyorlardı. Oğullarını öldürüp kadınlarını sağ bırakıyorlardı. Bunda Rab'lerinden onlara yönelik büyük bir sınav vardır. Kısacası İsrailoğulları, bu sebeplerden dolayı Peygamberlerinin ve dini hayata geçirme misyonunu üstlenen bilginlerinin, onların dünya ve ahiret mutluluklarına yönelik sözlerine uymada çok ağır davranırlarken, aralarındaki müstekbirlerin ve baktan yüz çeviren azgınların çağrılarından çok çabuk etkilenirdi.

Hak ve hakikat bu gün de Batıda ortaya çıkan madde karakterli medeniyete karşı benzeri bir sınav vermektedir. Bu medeniyet de duyulara ve maddi hayata dayanmaktadır. Duyularca algılanmayan hiçbir kanıtı kabul etmiyor ve duyularca algılanan maddi bir lezzet kapsayan bir şey hakkında da kanıt arama gereğini duymuyor. Bu yüzden Batı medeniyeti eşya ve olaylara ilişkin yargılarında insani karakteristiği devre dışı bırakmıştır. Yüksek bilgiler ve üstün ahlak insanlık aleminden uzaklaşmıştır. Dolayısıyla insanlık yokoluş tehditiyle burun burunadır. İnsanoğlu yeryüzündeki serüveninde bu güne kadar tanımadığı korkunç bir fesadın, dejenerasyonun ölümcül tehditi altındadır. Bir zaman sonra bunun haberleri duyulur olacaktır.

Oysa ahlak alanında yapılacak bir araştırma aksi bir sonuç verecektir. Çünkü her kanıt zorunlu olarak istenmez ve her gelenek de zorunlu olarak kötülenmez. Şöyle ki: Beşer türü, insan olması hasebiyle iradeye bağlı fiilleri ile hayatta kendisi için öngörülen kemale doğru yer alır. İradesi de düşünceye bağlıdır, düşünce olmadan iradenin gerçekleşmesi imkansızdır.

Dolayısıyla zorunlu varoluş kemalinin dayandığı yegane temel düşüncedir. Bu yüzden insanın varoluşsal kemali ile dolaylı veya dolaysız bağlantısı bulunan pratik veya teorik bilgilerinin bulunması kaçınılmazdır. Bunlar bireysel veya toplumsal eylemlerimizi ya da zihnimizde tasarlayıp da eylemlerimiz aracılığı ile dış alemden elde ettiğimiz şeyleri illetlendirdiğimiz önermelerdir.

Ayrıca, insanın temel bir özelliği de, karşılaştığı olayların ya da zihnine hücum eden bilgilerin sebebini araştırma gereğini duymasıdır. Gerektirici illeti zihninde belirlemediği sürece, bir insanın dış alemin yansıması olarak zihninde oluşan şeyin gerçekleşmesine yol açacak bir eylemi gerçekleştirmesi düşünülmez. Aynı şekilde insanı, illetinin onaylanmasına dayanmayan teorik bir onayı da kabul etmez. İşte bu, insanın ayrılmaz bir karakteridir, onsuz edemediği özelliğidir. Şayet bu karakterin aksini gösteren bazı örnekler bulursak üzerinde biraz düşündükten sonra hiçbir kuşku kalmaz, onların da bir illete dayandığı gün yüzüne çıkmış olur. Çünkü bu temele dayanıp güvenmek insanın öz yaratılışının bir gereğidir. İnsanın öz yaratılışı, yani fıtrat ise, değişmez ve fiilleri

arasında başkalaşım söz konusu olmaz. Bu da doğal ihtiyacın çok geniş çaplı olduğundan dolayı, insanı gücünün üstündeki bir düşünsel eyleme ve bundan kaynaklanan fiillere yöneltir. İnsanoğlu sırf kendisine güvenerek ve sadece kendi doğal gücüne başvurarak bu ihtiyacı ortadan kaldıramaz. İnsanın öz yaratılışı onu toplum içinde destek ve güç araştırmasına yöneltir. Medeniyet dediğimiz şey de budur. Böylece söz konusu ihtiyaç kapıları toplum bireyleri arasında bölüştürülmüş olur. Her bir ihtiyacın giderilmesi bir gruba yüklenir. Tıpkı bir canlı organizmanın, görevleri değişik, ama amaçları bir olan organları gibi, tümünün çabası organizmanın ihtiyacının giderilmesine yönelik olur. İnsanlığın ihtiyaçları da nitelik ve kapasite olarak sürekli gelişme kaydetmekte, sürekli artmaktadır. Yeni sanat, bilim ve sanayi dalları ortaya çıkmaktadır. Buna paralel olarak bilginler ve sanatkarlar arasında her gün yeni uzmanlar yetişmektedir. Bilimler ve sanatların bir çoğu bir zamanlar tek bir bilim, tek bir sanat sayılıyor, tek bir kişi üstesinden gelebiliyordu. Ama bu gün bunların her bir dalı başlı başına bir bilim ya da bir sanat kabul edilmektedir. Sözgelimi, tıp

bilimi geçmişte doğa biliminin bir dalı sayılıyorken bu gün kendi içinde bir çok dallara ayrılmış ve bir uzman ancak onun bir dalı ile ilgili olarak öne çıkabilir.

Bu durum, öz yaratılışın da ilham etmesi ile birlikte, insanı sadece kendi alanında bağımsız davranmaya, ilgi alanının illetini araştırırken kendi uzmanlığını kullanmaya ve bunun dışındaki hususlarda, deneyimine ve maharetine güvendiği kimselere uymaya yönelir.

Toplum fertlerinin akıllıları deneyimli kişilere başvurmayı öngörürler. Bu tür bir uyanın ve meşhur deyimle taklidin gerçek mahiyeti, insanın, kanıtsal ayrıntılarını elde edemediği hususlar da ayrıntısız, kısa kanıta uymasındır. İletini ve kanıtını ayrıntılı biçimde elde edebildiği hususlarda tek başına ayrıntılı kanıtı araştırmaya koyulması insanın öz yaratılışından olduğu gibi bu da öz yaratılıştan kaynaklanan bir tavrıdır. Meselenin özü şudur: İnsanoğlu bilgiden başkasına dayanmaz. Öz yaratılışı açısından zorunlu olan da içtihatıdır. İctihad, elinden geldiği hususlarda bağımsız araştırma yapmaktır.

Taklit ise, bilmeyenin, bilgisi ve kapasitesi dabilinde olmayan hususlarda bilene başvurup verdiği bilgilere uymasındır. İnsan türü içinde bir bireyin dünya hayatının temel dayanağı olan tüm hususlarda kendi başına davranabilmesi, bağımsız hareket etmesi imkansız olduğu için, herhangi bir hususta başkasına uymamak ve taklitsizlik imkansızdır. Onun için kim hayatta hiç kimseyi taklit etmediğini iddia ederse veya böyle bir sanyı kapılırsa, o kendini bilmeyen bir budaladır.

Evet, tıpkı ulaşılması ve elde edilmesi mümkün olmayan bir hususta içtihat yapmaya kalkışmak gibi, insanın illetine ve sebebine ulaşabileceği hususlarda başkasını körü körüne taklit etmesi de toplumları yok oluşturan, üstün nitelikli uygarlıkları yıkıma uğratan aşağılık bir hastalıktır. Onun için sadece yüce Allah'a sorgusuz sualsiz uyulur. Çünkü tüm sebeplerin olduğu ilk sebep O'dur.

¹

¹ Tefsir-i el-Mizan, 1/209

447. Konu

el-Kalem

Kalem

• Bihar, 57/357, 4. bölüm; el-Kalem ve'l-Levh'ul Mahfuz

bak.

• 454. konu, el-Kitab; el-Mal, 2766. bölüm

3418. Bölüm Kalem

Kur'an:

“Nûn; kalem ve onunla yazılanlara andolsun”¹

“Kalemle öğreten...”²

17093. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanların akılları kalemlerinin ucundadır.”³

17094. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Senin elçin zekanın ölçüsüdür ve kalemin sözünden daha etkilidir.”⁴

17095. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü kalem sahibi (yazar) kimse üzerine ateşten anahtarların vurulduğu ateşten bir tabut içinde getirilir. Kalemini hangi yolda kullandığına bakılır, eğer itaat ve Allah'ın hoşnutluğu yolunda kullanılmışsa, tabutu açılır ve eğer Allah'a isyan yolunda kullanılmışsa, tabutu yetmiş harif⁵ aşağı düşer.”⁶

¹ Kalem suresi, 1. ayet

² Alak suresi, 4. ayet

³ Gurur'ul Hikem, 6339

⁴ a. g. e. 5437

⁵ Harif, bir mevsim, bir yıl, yetmiş yıl veya her yılı bin yıl olan bin yıl demektir. (Mecme'ul Bahreyn)

⁶ Kenz'ul Ummal, 14957

448. Konu

el-Kımar Kumar

• *Bihar*, 79/228, 98. bölüm, *el-Kımar*

• *Vesail'uş-Şia*, 12/119, 35. bölüm; *Tabrim-u Kesb'il-Kımar. . . ve tabrim-u fi'l'il-Kımar*

• *Vesail'uş-Şia*, 12/237, 102. bölüm; *Tabrim'ul Le'b bi's-Şetrenc ve'n-Nehvib*

bak.

• 478. konu, *el-Lehv*; *eẖ-Zikr*, 1347. bölüm

3419. Bölüm Kumar

Kur'an:

“Sana içki ve kumarı sorarlar, de ki “İkisinde hem büyük günah ve hem insanlara bazı (maddi) faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür.”¹

“Leş, kan, domuz eti...fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı...”²

“Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir, bunlardan kaçının ki saadete eresiniz. Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden aranızda düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçersiniz değil mi?”³

17096. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Meysir kumardır.”⁴

17097. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Satranç, tavla ve ondört taş ve kendisiyle kumar oynan her şey meysirdir.”⁵

17098. İmam Bakır (a.s), kendisine satranç oyunu sorulunca şöyle buyurmuştur: “Mümin, oyun oynama fırsatı bulamaz.”⁶

17099. İmam Sadık (a.s), kendisine satranç oyununu soran Bukeyr'e şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz mümin o kadar meşguldür ki oyuna vakit bulamaz.”⁷

17100. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanı Allah'ı hatırlamaktan gafil kılan her şey meyserden (kumardan) sayılır.”⁸

17101. İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “Mallarınızı kendi aranızda batıl üzere yemeyin” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Kureyş kadın ve malları hakkında birbiriyle kumar oynuyordu. Aziz ve celil olan Allah onları bu işten sakındırmıştır.”⁹

¹ bakara suresi, 219. ayet

² Maide suresi, 3. ayet

³ a. g. s. 90-91. ayetler

⁴ el-Kafi, 5/124/9

⁵ Tefsir-i Ayyaşi, 1/339/182

⁶ el-Hisal, 26/92

⁷ Kurb'ul Esnad, 174/641

⁸ Emali't-Tusi, 336/681

⁹ el-Kafi, 5/122/1

17102. *Sekuni* şöyle diyor: “İmam Sadık (a.s) çocukların oynayarak kazandıkları cevizi yemekten sakındırmış ve şöyle buyurmuştur: “O haramdır.”¹

17103. *İmam Bakır (a.s)* şöyle buyurmuştur: “İmam Seccad (a.s) çocukların birbirinden kazanarak elde ettiği cevizi yemekten sakındırmış ve şöyle buyurmuştur: “O haramdır.”²

17104. *İmam Rıza (a.s)* şöyle buyurmuştur: *Hüseyin b. Ali'nin (a.s) başı Şam'a getirilince Yezid (Allah ona lanet etsin) Hüseyin'in (a.s) başını meclisine bırakmalarını, yanına da sofrayı kurulmasını emretti. O (Allah lanet etsin) ve etrafındakiler, yemek yemeye, bira içmeye koyuldular. Yemekleri bitince de, İmam Hüseyin'in (a.s) başını bir leğen içinde tahtının altına koymalarını, tahtının üzerine de satranç tahtalarını koymalarını emretti. Böylece Yezid (Allah ona lanet etsin) satranç oynamaya koyuldu. Sürekli olarak Hüseyin'in babasının ve atalarının (Allah'ın selamı*

*onların üzerine olsun) adını anıyor ve alaylı bir şekilde dile getiriyordu. Rakibini yenince de, şarabı kaldırıyor, üç defa içiyor, artığını, yere bırakılan leğenin yanına döküyordu. O halde bizim Şialarımız bira içmekten ve satranç oynamaktan uzak durmalıdırlar.*³

17105. *Resulullah (s.a.a), “Şüphesiz içki ve kumar” ayeti nazil olup kendisine, “meysir” (kumar) hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Kendisiyle kumar oynanan her şey, hatta tavla tahtasının zarları ve ceviz bile haramdır.” Kendisine, “Ensab nedir?” diye arzedilince de şöyle buyurmuştur: “İlahları için kestikleri şeydir.” Kendisine, “Ezlam nedir?” diye arzedilince de şöyle buyurmuştur: “Kendisi ile kura çektikleri oklardır.”*⁴

17106. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah, şarabı, kumarı kubeyi*⁵ *bana haram kılmıştır.”*⁶

¹ a. g. e. s. 123/6

² Tefsir-i Ayyaşi, 1/322/116

³ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/22/50

⁴ el-Kafi, 5/123/2

⁵ Tavla, büyük davul, küçük davul, ud tambur veya tavla, satranç ve küçük davulun toplamı (Mecme'ul Bahreyn)

⁶ Sünen-i Ebi Davud, 3696

449. Konu

el-Kunut Ümitsizlik

• *Bihar, 72/336, 120. bölüm; el-Ye's min Revbillah*

bak.

• *562. konu, el-Ye's; 181. konu, er-Rehmet; 179. konu, er-Rica*

3420. Bölüm Allah'ın Rahmetinden Ümidini Kesmek

Kur'an:

“Ey Oğullarım! Gidin, Yusuf'u ve kardeşini arayın. Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin; doğrusu kâfirlerden başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez.”¹

“Zaten sapıklardan başka kim Rabbinin rahmetinden umudunu keser?” dedi.”²

“İnsan, iyilik istemekten usanmaz da, kendisine bir kötülük gelince umutsuzluğa düşer, meysus olur.”³

17107. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İstiğfar etmek elindeyken ümitsizliğe kapılana şaşarım.”⁴

17108. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tövbe kapısı

açık olduğu müddetçe, günden ümidinizi kesme.”⁵

17109. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala'nın rahmetini ümit eden günahkar, ümitsiz abitten Allah'ın rahmetine daha yakındır.”⁶

17110. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ümitsizlik tefrit ve kusura sebep olur.”⁷

17111. *İmam Ali (a.s), Şabaniyye duasında şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ım! Ümitsizliği güzel zannıma üstün kılmam ve güzel ihsanın hakkındaki ümidimi asla kesmem.”⁸

17112. *Allah-u Teala şöyle buyurmuştur:* “Bana itaat edenler, benim ziyafetimde olurlar. Bana şükredenler, benden bir artış üzere olurlar, beni hatırlayanlar nimetimde olurlar. Bana isyan edenleri, rahmetimden ümitsiz kılmam. Eğer tövbe ederlerse ben onların dostuyum. Eğer beni çağırırlarsa, onlara icabet ederim.”⁹

¹ Yusuf suresi, 87. ayet

² Hicr suresi, 56. ayet

³ Fussilet suresi, 49. ayet

⁴ Nehc'ül-Belağa, 87. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/239

⁵ Tuhef'ul Ukul, 214

⁶ Kenz'ul Ummal, 5869

⁷ Bihar, 77/211/1

⁸ a. g. e. 94/99/13

⁹ a. g. e. 77/42/10

17113. *İmam Sadık (a.s), bir hekimden naklen şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın rahmetinden ümidini kesmek, dondurucu soğuktan daha soğuktur.”¹

17114. *İmam Ali (a.s), yağmur duasında bulunduğu hutbesinin bir bölümünde şöyle buyurmuştur:* ““Ey Allah’ım! Dağlarımız kurudu... İnsanlar ümitsizliğe kapılınca ve yağacakmış gibi olup da yağmur yüklü bulutlar yağmayınca sana geldik... Çünkü sen, **“Onlar umutsuzluğa düştüğünde yağmuru indirir ve rahmetini yayarsın. Sen çok övülen bir velisin.”**”²

17115. *İmam Ali (a.s), hakeza ayın müinasebetle şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ım! Bizi yağmurunla suvar ve bizi ümitsizlerden karar kılma.”³

17116. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Yere ve göklere tasarruf eden, af dileyip dua etmene izin vermiş, kabul etmeyi de üzerine almıştır...O halde icabetindeki gecikme seni ümitsiz kılmasın. Zira bağış niyetin ölçüsüne bağlıdır.”⁴

17117. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hamdolsun Allah’a ki rahmetinden ümit kesilmez, nimeti her şeyi kuşatmıştır, mağfiretinden-bağışlamasından ümitsizliğe düşülmez.”⁵

3421. Bölüm Allah’ın Rahmetinden Ümidini Kesmekten Sakınmak

17118. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala şöyle buyurmuştur: “Ey Ademoğlu! . . Kendin ümitli olduğun halde insanları Allah-u Teala’nın rahmetinden ümitsiz kılma.”⁶

17119. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü Allah (rahmetinden) ümitsiz olanları yüzlerinin siyahlığı beyazlığına galip geldiği bir halde haşreder ve kendilerine şöyle denir: “Bunlar Allah’ın rahmetinden ümidini kesenlerdir.”⁷

17120. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mükemmel fakih (İslami ilimlerde mütehasıs, zeki ve anlayışlı kimse), halkı Allah’ın rahmetinden ümitsiz etmeyen,

¹ a. g. e. 72/338/1

² Nehc’ül-Belağa, 115. hutbe

³ a. g. e. 143

⁴ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁵ a. g. e. 45. hutbe

⁶ Sahifet’ur-Rıza, 43/14

⁷ Bihar, 2/55/30

onları Allah'ın şefkatinden ümitsizliğe düşürmeyen ve Allah'ın düzeninden (cezasından) onları güvende kılmayan kimsedir.”¹

17121. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan'a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağzım! Hiçbir günahkarı ümitsiz kılma. Zira nice kimse bir ömür günah işlediği halde sonunda güzel akıbete uğrar ve nice insan da ömrü boyunca amel ettiği halde ömrünün sonunda bozulur ve cehenneme yuvarlanır. Cehennem ateşinden Allah'a sığınırız.”²

bak. el-Fıkıh, 3241. Bölüm; et-Tevbe, 468. Bölüm

3422. Bölüm

Allah'ın Rahmetinden Mahrum Olan Kimse

Kur'an:

“Allah'ın ayetlerini ve O'na kavuşmayı küfredenler, işte onlar benim rahmetimden ümitlerini kesmiş olanlardır. İşte can yakıcı azâb onlar içindir.”

17122. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bilerek günah işleyen kimse, bağışlanmaya müstahak değildir. Bilmeden günah işleyen kimse ise gûnahtan münezzehtir.”³

bak. ez-Zenb, 1368. Bölüm; et-Tevbe, 456. Bölüm

¹ Nehc'ül-Belağa, 90. hikmet

² Bihar, 77/239/1

³ Gurur'ul Hikem, 1516, 1723

450. Konu

el-Kanaat

Kanaat

- *Kenz'ul Ummal*, 3/389, 781; *el-Kanaat*
- *Bihar*, 73/168, 129. bölüm; *Fezl'ul Kanaat*

bak.

• 104. konu, *el-Hırs*; 266. konu, *eş-Şerr*; 321. konu, *et-Teme'*; 213. konu, *es-Sual* (2); *el-İffet*, 2762. bölüm; *el-Gına*, 3115. bölüm; *er-Rızık*, 1493, 1503 ve 1504. bölümler; *ed-Dünya*, 1214 ve 1216. bölümler

3423. Bölüm Kanaat

Kur'an:

Kadın, erkek, iman etmiş olarak kim iyi iş işlerse, ona hoş bir hayat yaşatacağız. Ecirlerini yaptıklarından daha güzeli ile ödeyeceğiz.¹

17123. *Mecme'ul Beyan'da şöyle yer almıştır:* “Ona hoş bir hayat yaşatacağız” ayeti hakkında birkaç görüş vardır. Bu görüşlerden birinin sahipleri olan, İbn-i Abbas, Said b. Cubeyr ve Ata şöyle demişlerdir: “Temiz hayattan maksat, helal rızıktır.” İkinci görüş sahibi olan Hasan ve Veheb ise şöyle demişlerdir: “Allah’ın kismet kıldığı şeyden razı ve kanaat sahibi olmaktır.” Bu söz Peygamber’den (s.a.a) de rivayet edilmiştir.”²

17124. *İmam Ali (a.s), “Ona hoş bir hayat yaşatacağız” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* “O güzel hayattan maksat kanaattir.”³

17125. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahireti anan, hesap günü için amel eden, kendine yeten rızık ile kanaat eden ve Allah’tan hoşnut olan kişiye ne mutlu!”⁴

17126. *İmam Ali (a.s), Hebbab b. Eret hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah Habbab’a rahmet etsin; isteyerek Müslüman oldu, itaatkar olarak hicret etti, kifayet edecek miktarla yetindi, Allah’tan razı idi ve mücahit olarak yaşadı.”⁵

17127. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amelsiz ahiretten ümidi olan kimseden olma... dünya hakkında zahidler gibi konuşur; fakat dünyayı isteyenlerin yaptığını yapar; ondan ne kadar verilse doymaz, men edildiğinde kanaat etmez.”⁶

17128. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yemin ederim, öyle bir yemin ki Allah’ın isteğini o yeminde istisna ederim. Nefsimi, katığı tuz olan bir ekmek parçasıyla yetinip sevinecek duruma gelinceye kadar terbiye ederim.”⁷

17129. *İmam Ali (a.s), peygamberlerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Fakat Allah, elçilerini iradelerinde güç sahibi

¹ Nahl suresi, 97. ayet

² Mecme’ul Beyan, 6/593

³ Nehc’ül-Belağa, 229. hikmet

⁴ a. g. e. 44

⁵ a. g. e. 43

⁶ a. g. e. 150

⁷ a. g. e. 45. mektup

kıldı, görenlere karşı hallerini zayıf gösterdi. Gözleri, gönülleri dolduran bir kanaat, kulaklara ve gözlerle eza olan bir yokluk verdi.”¹

17130. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kanaati nefesine telkin et.”²

17131. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kanaat ne güzel bir nasiptir.”³

17132. İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bil ki kanaat ve hoşnutluğun yiğitliği bağışta bulunma yiğitliğinden daha çoktur.”⁴

17133. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Düşmanından kısasla intikam aldığın gibi ihtirasından da kanatla intikam al.”⁵

17134. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en çok şükredeni, en çok kani olanıdır. Nimetler hakkında en nankör olanı ise, en çok saçıp savurandır.”⁶

17135. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana mülk olarak kanaat ve nimet olarak güzel ahlak yeter.”⁷

17136. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsan için az ile yetinmesi ve çok bağışta bulunması ne de güzeldir.”⁸

17137. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Herkimin nefsi kanaatkar olursa, ona sakınmada temizlik ve yardımcı olur.”⁹

17138. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kanaate bağlı olmak, himmeti yüce olmaktadır.”¹⁰

17139. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kanaate bağlı olmak, nefsin izzetindendir.”¹¹

17140. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kanaat asla körelmeyen bir kılıçtır.”¹²

17141. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetimin en iyileri kanaat sahibi olanlardır. En kötülerini ise ihtiraslı olanlardır.”¹³

17142. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminlerin en iyisi, kanaatkar olan kimsedir. En kötüsü ise tamahkar olan kimsedir.”¹⁴

¹ a. g. e. 192. hutbe

² Bihar, 78/9/64

³ Gurer’ul Hikem, 9887

⁴ Bihar, 78/111/6

⁵ Gurer’ul Hikem, 2339

⁶ Bihar, 77/422/40

⁷ Nehc’ül-Belağa, 229. hikmet

⁸ Gurer’ul Hikem, 9660

⁹ a. g. e. 8663

¹⁰ a. g. e. 9435

¹¹ a. g. e. 9452

¹² Bihar, 71/96/61

¹³ Kenz’ul Ummal, 7095

¹⁴ a. g. e. 7126

17143. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ali (a.s) bir miktar normal hurmadan yedi, sonra üzerine su içti. Sonra da eliyle karnına vurarak şöyle buyurdu: “Herkim karnına ateş koyarsa, Allah onu uzak tutar.” Daha sonra da şu beyti örnek olarak zikretti: “*Karnının ve tenasül organının ihtiyacını temin edersen Sonsuz bir kınanma ve rezâlet meydana getirirler*”¹

3424. Bölüm Zenginlik Kanaattedir

17144. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat bitmeyen bir servettir.”²
17145. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat zenginlik getirir.”³
17146. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginliği aradım ve onu sadece kanaatte buldum. Kanaat sahibi olun ki zengin olasınız.”⁴

17147. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat zenginliktir. İktisatlı olmak ise yeterliliklidir.”⁵

17148. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat sahibi kimse, her ne kadar aç ve çıplak olsa da zengindir.”⁶

17149. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat zenginliğin başıdır.”⁷

17150. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir hazine kanaatten daha dolu değildir.”⁸

17151. *İmam Bakır veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim Allah’ın kendisine rızık olarak verdiği kani olursa, o insanların en zenginidir.”⁹

17152. *Allah-u Teala Davud’a (a.s) şöyle vahyetmiştir:* “Ben zenginliği kanaatte karar kıldım. Ama insanlar zenginliği mal çokluğunda arıyorlar. Bu yüzden de asla bulamıyorlar.”¹⁰

bak. el-Gına, 3114. Bölüm

3425. Bölüm

¹ a. g. e. 8741

² a. g. e. 7080

³ Gurer’ul Hikem, 22

⁴ Bihar, 69/399/91

⁵ a. g. e. 78/10/67

⁶ Gurer’ul Hikem, 1405

⁷ a. g. e. 1106

⁸ Nehc’ül-Belağa, 371. hikmet

⁹ el-Kafi, 2/139/9

¹⁰ Bihar, 78/453/21

Kanaate Sebep Olan Şey

17153. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtirastan uzak durarak kanaatin eşiğine var ve kanaati seçerek ihtiras dağını geri it.”¹

17154. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendinden daha düşük olanına bak, kendinden daha zengin olanına bakma. Zira bu iş sana kısmet olan şeye karşı kanaatkar kılar.”²

17155. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat, iffet miktarıdır.”³

17156. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiras kaybolmadıkça kanaat bulunamaz.”⁴

17157. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıllı olan kimse kanaatkar olur.”⁵

17158. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendini tanıyan kimseye kanaatkar ve iffetli olması yakışır.”⁶

Kanaatin Meyvesi

17159. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaatin meyvesi, kazanç ve iş hususunda iktisatlı olmak ve insanlara el açmaktan sakınmaktır.”⁷

17160. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaatin meyvesi izettir.”⁸

17161. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendini terbiye etmek için en iyi yardımcı kanaattir.”⁹

17162. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aza kani olmayan kimse, nasıl hoşnut olabilir.”¹⁰

17163. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat beden rahatlığıdır.”¹¹

17164. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kani olan kimse, asla üzülmez.”¹²

17165. *İmam Rıza (a.s), kendisine, “kanaat hakkında?” sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kanaat, nefsin korunmasına, değerini yücelmesine, insanın fazlalık

3426. Bölüm

¹ a. g. e. s. 163/1

² el-Kafi, 8/244/338

³ Gurer’ul Hikem, 6179

⁴ a. g. e. 7424

⁵ a. g. e. 7724

⁶ a. g. e. 10927

⁷ a. g. e. 4634

⁸ a. g. e. 4646

⁹ a. g. e. 3191

¹⁰ a. g. e. 6979

¹¹ Bihar, 78/128/11

¹² Gurer’ul Hikem, 7771

dileme zahmetinden ve dünyaya tapanlara kulluktan kurtulmasına sebep olur. Kanaat yolunu sadece iki kişi kat edebilir: “Ahiret sevabını dileyen ibadet ehli ve aşağılık insanlardan uzak duran yüce insan.”¹

17166. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İzzet kanaatle elde edilir.”²

17167. *İmam Ali (a.s), kadı iken ev aldığını duyan Şureyh’e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Bu evi arzusuna kapılıp aldanan biri; eceli gelip çatan birinden, kanaatkarlık izzetinden çıkıp, helak ve istek batağına düşme pahasına satın almıştır.”³

17168. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sana verilen şeye kani ol ki hesabın hafiflesin.”⁴

17169. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın kendisine verdiği az maaştan (rıztıktan) hoşnut olan kimsenin Allah da az amelinden hoşnut olur.”⁵

17170. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dininizin salim kalması için dünyanın azlığına

kani olun. Zira mümini dünyadan yeten az bir şey de kanaatkar kılar.”⁶

17171. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir zenginlik, az bir yiyecekten hoşnut olmaktan daha çok fakirliği ortadan kaldırmaz ve herkim hayatın yeterliliğiyle yetinirse, çok yakında rahatlığı elde eder, rahat ve müreffeh bir hayata kavuşur.”⁷

17172. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkimin nefsi kanaatkar olursa, fakir olduğu halde izzetli olur.”⁸

17173. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah’ın kendisine kanaati ve salih bir eş verdiği kimse, en güzel hayata sahip olan kimsedir.”⁹

17174. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kanaat en tatlı hayattır.”¹⁰

3427. Bölüm **Az Bir Şeye Kani** **Olmayan Kimse**

¹ Bihar, 78/349/6

² Gurer’ul Hikem, 4244

³ Nehc’ül-Belağa, 3. mektup

⁴ Bihar, 77/187/37

⁵ el-Kafi, 2/138/3

⁶ Gurer’ul Hikem, 2549

⁷ Bihar, 77/238/1

⁸ Gurer’ul Hikem, 8439

⁹ a. g. e. 3295

¹⁰ a. g. e. 933

17175. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Az bir şeyin kani etmediği kimseye çok mal fayda vermez.”¹

17176. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyanın azına kani olmayan kimseyi, topladığı çok şey müstağni kılamaz.”²

17177. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Adem oğlu! Eğer dünyadan sana yetecek kadarını istersen, bil ki dünyadan sana az bir şey bile yeter. Eğer dünyadan sana yetecek kadarını istemezsen, bil ki bütün dünya bile sana yetmez.”³

17178. *İmam Sadık (a.s), kendisine rızık talep ettiğini, rızıkı elde ettiğini, ama kani olmadığını, nefsinin daha çok talep ettiğini ve bu yüzden de, “bana bu sorunumu halledecek bir şey öğret” diye arzeden birine şöyle buyurmuştur:* “Eğer sana kifayet eden miktarı, seni müstağni kılar, dünyanın az bir şeyi de seni

müstağni kılar. Eğer sana yetecek miktarda, sana yeten şey seni müstağni kılmazsa bütün dünya bile seni müstağni kılamaz.”⁴

17179. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın sana kısmet ettiği şeye kani ol. Başkalarının sahip olduğu şeye göz dikme. Ulaşamadığın şeyi arzulama. Zira kani olan kimse doyar. Kani olmayan kimse de asla doymaz ve sürekli ahiret nasibini düşün.”⁵

17180. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gökten nazil olan vahiylerden biri de şuydu: “Eğer insan oğlu için altın ve gümüşten iki nehir bile aksa, yine de üçüncüsünü ister. Ey Ademoğlu! Senin karnın gerçekte topraktan başka hiçbir şeyin dolduramadığı vadilerden bir vadi ve denizlerden bir denizdir.”⁶

bak. el-Hırs, 791. Bölüm

¹ Bihar, 78/71/33

² Gurer’ul Hikem, 8484

³ el-Kafi, 2/138/6

⁴ a. g. e. s. 139/10

⁵ a. g. e. 8/243/337

⁶ el-Fakih, 4/418/5912

451. Konu

el-İstikamet Mukavemet-Direnmek

• *Kenz'ul Ummal, 3/57, 676; el-İstikamet*

bak.

• *El-İslam, 1872. bölüm; el-Amel (1), 2940. bölüm*

3428. Bölüm Direnmek

Kur'an:

“Bundan ötürü sen birliğe çağır ve emrolunduğun gibi diren;”¹

“Sen, berâberindeki tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi diren. Aşırı gitmeyin, doğrusu Allah yaptıklarınızı görür.”²

17181. *Hasan şöyle diyor:*
“Emrolduğun gibi diren” ayeti nazil olduğunda (Allah Resulü -s. a. a-) şöyle buyurdu: “Hazırlıklı olun! Hazırlıklı olun!” O günden sonra Peyamberin güldüğü görülmedi.”³

17182. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Hangi şeye sarılmak lazım?” diye soran Sufeyn b. Abdullah Sakafi'ye şöyle buyurmuştur:* “De ki: “Allah benim rabbimdir” sonra da diren.””⁴

17183. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben şöyle arzettim: “Ey Allah'ın Resulü! Bana tavsiyede bulun.”

Peygamber şöyle buyurdu: “De ki: Allah benim rabbimdir” ve diren.” Ben şöyle arzettim: “Rabbim Allah'tır ve sadece Allah'tan başarı dilerim, ona tevekkül ederim ve sadece ona doğru dönerim.” Allah Resulü şöyle buyurdu: “İlim sana afiyet olsun ey Ebe'l-Hasan! İlmi iyi içtin ve ondan iyi doydun.”⁵

17184. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümin dininde güçlüdür ve direnmede iyidir.”⁶

17185. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki Allah Tebarek ve Teala, kararsız ve sürekli değişken mizacı kullarından nefret eder. O halde haktan ve hakkı arayan kimselerle arkadaşlıktan uzaklaşmayın. Zira bizi başkalarına değiştiren kimse helak olur.”⁷

17186. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşe koyulun işe! İşin sonu, işin sonu! Direniş, direniş! . Bilin ki önceden takdir edilen şeyler gerçekleşmekte, ve kesinleşmiş hükümler ortaya çıkmaktadır. Ben sizinle Allah'ın vadi ve deliliyle

¹ Şura suresi, 15. ayet

² Hud suresi, 112. ayet

³ Durr'ul Mensur, 4/480

⁴ et-Terğib ve't-Terhib, 3/527/19

⁵ Kenz'ul Ummal, 36524

⁶ Bihar, 67/271/3

⁷ a. g. e. 10/105/1

konusuyorum. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz, “Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra da doğrulukta devam edenlerin üzerine melekler iner” Siz de, “Rabbimiz Allah'tır” dediniz, öyleyse Allah'ın kitabı, emrettiği metod ve kulluğu sayılan iyi yol üzerinde sebat gösterin; sonra da o yoldan çıkmayın, onda bidatler çıkarmayın ve ondan sapmayın.”¹

17187. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün mutluluk din hususunda direnmektir.”²

17188. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dininde doğru olmayan kimse, nasıl dosdoğru olsun.”³

17189. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Yay gibi eğilinceye kadar namaz da kılsanız, okun kirişi gibi ince oluncaya kadar oruç da tutsanız, ama ikiyi birden daha çok severseniz, doğruluğa ulaşamazsınız.”⁴

3429. Bölüm Direnmenin Meyvesi

Kur'an:

“Ama doğru yola girmiş olsalardı, onlara bol su içirirdik.”⁵

“Doğrusu, “Rabbimiz Allah'tır” deyip, sonra da dosdoğru gidenlere korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.”⁶

“Şüphesiz, “Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra da doğrulukta devam edenlerin üzerine melekler iner. Onlara:

“Korkmayınız, üzülmeyiniz, size söz verilen cennetle sevinin “derler.”⁷

17190. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Eğer direnirseniz, kurtuluşa erersiniz.”⁸

17191. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kim bunu takip ederse gideceği yer cennet, kim de saparsa gideceği yer ateştir.”⁹

17192. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğru yolda direnmek, esenliktir.”¹⁰

17193. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim

¹ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe

² Gurer'ul Hikem, 2869

³ a. g. e. 6994

⁴ Kenz'ul Ummal, 5478

⁵ Cin suresi, 16. ayet

⁶ Ahkaf suresi, 13. ayet

⁷ Fussilet suresi, 30. ayet

⁸ Kenz'ul Ummal, 5479

⁹ Nehc'ül-Belağa, 119. hutbe

¹⁰ Gurer'ul Hikem, 245

direnmeye sarılırsa, esenliğe sarılmış olur.”¹

17194. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Salim kalmak direnmek ile birliktedir.”²

17195. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Esenliğe kavuşmak isteyen kimse, direnmeyi terk etmemelidir.”³

17196. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğru yolda diren. Zira bu iş sana yücelik bağışlar ve senden kınanmayı alı koyar.”⁴

17197. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir yol

direnmekten daha salim değildir ve hiçbir yol direnmekten daha yüce değildir.”⁵

17198. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim salim kalmayı isterse, nefsinin direnmeye zorlamalıdır.”⁶

17199. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğru yolda direnmeyi sürdüren kimse, asla esenlikten mahrum kalmaz.”⁷

¹ Bihar, 78/91/95

² a. g. e. 77/213/1

³ Gurer’ul Hikem, 8041

⁴ a. g. e. 6127

⁵ a. g. e. 10636, 10556

⁶ a. g. e. 8497

⁷ a. g. e. 8117

452. Konu

el-Kıyas Kıyas

- *Bihar, 2/283, 34. bölüm; el-Bed' ve'r-Re'y ve'l-Mikayis*
- *Vesail'uş-Şia, 18/20, 6. bölüm; Adem-u Cevaz'il-Kaza ve'l-Hukm-u Bir'Re'y ve'l-İctihad ve'l-Mikayiss ve'n-Nehruha min İstinbatat'il-Zenniyye*
- *El-Kafi, 4/52, Fazl'ul Kasd*

bak.

- *176. konu, er-Re'y (2)*

3430. Bölüm Dinde Kıyas

17200. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dinde kıyasta bulunmayınız. Zira din kıyas kabul etmez. İlk kıyas eden kimse İblis idi.”¹

17201. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Herkim hadisimi kendi görüşüyle kıyas ederse, şüphesiz bana iftira etmiştir.”²

17202. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İsrailoğulları yetmiş bir fırkaya bölündüler. Ümmetim de onlardan bir fırka kazla olacaktır. Onlar arasında ümmetim için hiçbir fırka dinde kendi görüşüyle kıyas eden, kıyasta bulunan ve neticede Allah’ın haramını helal ve Allah’ın helalini haram kılan gruptan daha zararlısı yoktur.”³

17203. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Zürare! Dinde kıyasa başvuranlardan sakın. Zira bunlar mükellef oldukları şeyi bilmeyi terk etmişlerdir ve kendilerini mükellef olmadıkları bir şeyin

zahmet ve sıkıntısına düşürmüşlerdir.”⁴

17204. *İmam Sadık (a.s), Ebu Hanife’ye şöyle buyurmuştur:* “Allah’tan kork ve dini kendi görüşünle kıyaslama. Zira kıyas eden ilk kimse İblis idi. Allah-u Teala ona (Adem için) secde etmesini emredince o şöyle dedi: “Ben ondan daha iyiyim, beni ateşten yarattın onu ise topraktan...” *İmam daha sonra şöyle buyurdu:* “İdrar mı daha pistir yoksa meni mi?” Ebu Hanife, “İdrar” dedi. İmam şöyle buyurdu: “O halde senin kıyasın esasınca, idrar için gusletmek gerekir, meni için değil! Oysa Allah-u Teala guslü meni için farz kılmıştır, idrar için değil.”⁵

17205. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Herkim kendisini kıyasa mübtela kılarsa, bütün ömrünü şüphe ve yanlışlık içinde tüketmiş olur. Herkim görüş esasınca Allah’ın dinine girer ve dindar olursa ve bütün ömrü boyunca, batıl ve sapıklık içinde yaşar.”⁶

¹ Kenz’ul Ummal, 1049

² a. g. e. 1050

³ a. g. e. 1052, 1056, 1058

⁴ Emali’el Müfid, 51/12

⁵ Bihar, 10/212/13

⁶ a. g. e. 2/299/24

İçindekiler

3177. Bölüm.....	12
Zorluktan Sonra Kurtuluş.....	12
3178. Bölüm.....	12
Zorluk ve Kolaylığın Birbirine Yakınlığı	12
3179. Bölüm.....	15
Hak Olmayan Şeylerle Sevinmek	15
3180. Bölüm.....	17
İranlılar İslam'dan En Büyük Payı Olanlardır	17
3181. Bölüm.....	17
İranlılar ve İman.....	17
3182. Bölüm.....	20
İranlılar ve İlim	20
3187. Bölüm.....	20
Zorla Cennete Sevk edilen Kimseler	20
3184. Bölüm.....	20
İranlılar (çeşitli).....	20
3185. Bölüm.....	23
Müminin Feraseti	23
3186. Bölüm.....	27
Fırsatlar Çabuk Geçer	27
3187. Bölüm.....	27
Fırsatları Ganimet saymaya Teşvik (1).....	27
3188. Bölüm.....	27
Fırsatları Ganimet saymaya Teşvik (2).....	27
3189. Bölüm.....	28
Fırsatları Zayi Etmeden Sakındırmak	28
3190. Bölüm.....	31
Farzları Eda Etmeye Teşvik.....	31
3191. Bölüm.....	33
Farzları Müstehaplardan Öne Geçirmenin Farzı.....	33
3192. Bölüm.....	33
Münezzeh Olan Allah'ın İnsanlara Farz Kıldığı Şey.....	33
3193. Bölüm.....	34

Münezzeh Olan Allah'ın Farz Kıldığı İlk Şey	34
3194. Bölüm	34
Münezzeh Olan Allah'ın Farz Kıldığı En Zor Şey	34
3195. Bölüm	35
Farzların Bütünü	35
3196. Bölüm	38
Tefrit ve Kusur Etmekten Sakındırmak	38
3197. Bölüm	39
İfrat ve Tefritten Sakınmak	39
3198. Bölüm	41
Feragat.....	Erreur ! Signet non défini.
3199. Bölüm	44
İslami Fırkalar	44
3200. Bölüm	44
İslam Ümmetinin Üç Fırka Oluşu	44
3201. Bölüm	46
İnsanların Genelini Bozan Şey.....	46
2-İhtilaf.....	48
4-Haktan Mahrumiyet	48
3202. Bölüm	49
Toplumun Seçkinlerinin Bozulmasının Halkın	
Bozulmasındaki Etkisi	49
3203. Bölüm	51
Kur'an'a Göre Fesat Çıkaranlar	51
3204. Bölüm	55
Kendisini Bozma Pahasına Halkı Islah Etmenin Caiz	
Olmayışı	55
3205. Bölüm	57
Fesadı Yok Eden Şey	57
3206. Bölüm	60
Fısk	60
3207. Bölüm	60
Fasık	60
3208. Bölüm	63
Güzel Konuşmak	Erreur ! Signet non défini.
3209. Bölüm	63
İnsanların en Fasih Konuşanı	63

3210. Bölüm.....	65
Fazilet.....	65
3211. Bölüm.....	65
Faziletlerin Çeşitleri.....	65
3212. Bölüm.....	66
İnsanın Faziletine Sebep Olan Şey.....	66
3213. Bölüm.....	67
Faziletlerin Toplamı.....	67
3214. Bölüm.....	67
Faziletlerin En Üstünü	67
3215. Bölüm.....	68
Faziletlerin Başı	68
3216. Bölüm.....	69
Fazilet Ehli	69
3217. Bölüm.....	69
İnsanların En Faziletlisi	69
3218. Bölüm.....	71
En Üstün Ahlak.....	71
3219. Bölüm.....	71
Fazilet (çeşitli).....	71
3220. Bölüm.....	74
Fakirlik ve Küfür.....	74
3221. Bölüm.....	80
Fakirliği Kınama	80
3222. Bölüm.....	82
Fakirliği Övmek	82
3223. Bölüm.....	84
Fakirliğin Zenginlikten Üstünlüğü Hakkındaki Rivayetler ...	84
3224. Bölüm.....	85
Fakirliğin Anlamı.....	85
3225. Bölüm.....	85
Fakir Kimse Kimdir?	85
3226. Bölüm.....	86
İnsanların En Fakiri.....	86
3227. Bölüm.....	86
Nefsin Fakirliği	86
3228. Bölüm.....	87

Zenginlik ve Fakirliğin Ölçüsü	87
3229. Bölüm.....	87
Övülmüş ve Kınanmış Fakirlik	87
3230. Bölüm.....	89
Dini Fakirlik Kızıl Ölümdür	89
3231. Bölüm.....	90
Fakiri Aşağılamak	90
3232. Bölüm.....	91
Fakirliği Ortadan Kaldıran Şey	91
3233. Bölüm.....	92
Fakirlik Getiren Şey	92
3234. Bölüm.....	93
Münezzeh Olan Allah'ın Fakirlerden Özür Dilemesi	93
3235. Bölüm.....	94
Fakirliğin Süsü	94
3236. Bölüm.....	95
Fakirler Cennetin Hükümdarlarıdır.....	95
3237. Bölüm.....	96
Ne Mutlu Fakirlere	96
3238. Bölüm.....	98
Fakirlik (Çeşitli)	98
3239. Bölüm.....	101
Dinde Fakih Olmak	101
3240. Bölüm.....	102
Fakihin Özellikleri	102
3241. Bölüm.....	107
Fakih Kimdir	107
3242. Bölüm.....	107
Fıkhın kemaline Sebep Olan Şey	107
3243. Bölüm.....	108
İnsanların En Fakihi	108
3244. Bölüm.....	108
Fakihin Nişanelerinden Bazısı	108
3245. Bölüm.....	109
Fakihin Varlığının İblise Ağır Gelmesi	109
3246. Bölüm.....	109
Fakihlik İbadetin Ruhudur	109

3247. Bölüm.....	110
Fakihin Ölümü	110
3248. Bölüm.....	110
Fakihlerin Afeti	110
3249. Bölüm.....	112
Fikir ve Düşünce	112
3250. Bölüm.....	113
Tefekkür	113
3251. Bölüm.....	115
Mütalaa ve Tefekkür	115
3252. Bölüm.....	116
Düşünmek Aynadır	116
3253. Bölüm.....	116
Tefekkür Gibi Bir İbadet Yoktur	116
3254. Bölüm.....	117
Bir Saat Tefekkürünü Değeri	117
3255. Bölüm.....	118
Düşünceyi Saf Kılan Şey	118
3256. Bölüm.....	118
Yasaklanmış Tefekkür	118
3257. Bölüm.....	118
Önceki Milletlerin Durumu Hakkında Düşünmek.....	118
3258. Bölüm.....	121
Kurtuluş Sebepleri.....	121
3259. Bölüm.....	121
Kurtuluşa Erenler	121
3260. Bölüm.....	122
Kurtuluşun Engelleri	122
3261. Bölüm.....	125
Tefviz (İşleri Allah’a Bırakmak).....	125
3262. Bölüm.....	126
Tefviz’in Sonuçları	126
3263. Bölüm.....	130
Kabir.....	130
3264. Bölüm.....	131
Kabir Sorgusu	131
3265. Bölüm.....	132

Mezarda Sorulan Şey	132
3266. Bölüm.....	134
Kabirde Sorguya Çekilen Kimse.....	134
3267. Bölüm.....	134
Mezarda Faydalı Olan Ameller.....	134
3268. Bölüm.....	134
Kabır Adabı.....	134
3269. Bölüm.....	135
Kabir (çeşitli)	135
3270. Bölüm.....	138
Kıblenin Değişmesi.....	138
İlmi Açıdan İnceleme.....	139
Toplumsal Bir İnceleme.....	142
Tarihi Açıdan İnceleme.....	144
Kabe'nin Şekli.....	146
Kabe'nin Örtüsü.....	147
Kabe'nin Konumu.....	148
Kabe'nin Yönetimi.....	149
3271. Bölüm.....	152
3272. Bölüm.....	152
Mümini Öpmek	152
3273. Bölüm.....	155
Birini Öldürmek/Cinayet.....	155
3274. Bölüm.....	159
Mümini Öldürmek.....	159
3275. Bölüm.....	160
3276. Bölüm.....	161
Hem Öldürenin ve Hem de Öldürülenin Cehennemde Olduğu Hususlar.....	161
3277. Bölüm.....	162
Öldürmek ve kesmek esnasında Uygun Olan Şey	162
3278. Bölüm.....	162
İntihar Etmenin Haram Oluşu	162
3279. Bölüm.....	163
Çocuk Düşürmenin Haram Oluşu	163
3280. Bölüm.....	164
Eli Kolu Bağlanmış Esiri Öldürme Hakkındaki Rivayetler.....	164

3281. Bölüm.....	167
Kader	167
3282. Bölüm.....	168
Kader Konusunu Araştırmaktan Sakınmak	168
3283. Bölüm.....	169
Taktir ve Tedbir	169
3284. Bölüm.....	170
Kader ve Amel	170
3285. Bölüm.....	170
Kaderden Olan Şey	170
3286. Bölüm.....	172
Kaderiye Mezhebini Kınamak	172
3278. Bölüm.....	173
Kaderiye Kimlerdir?	173
3288. Bölüm.....	173
Kadir Gecesi.....	174
3289. Bölüm.....	176
Kudret.....	176
3290. Bölüm.....	178
Bühtan ve İftira	178
3291. Bölüm.....	182
Kur'an	182
3292. Bölüm.....	186
Kur'an İmam ve Rahmettir	186
3293. Bölüm.....	186
Kur'an En Güzel Sözdür	186
3294. Bölüm.....	187
Kur'an Her Zaman Yenidir	187
3295. Bölüm.....	188
Kur'an En Büyük Hastalıklara Şifadır	188
3296. Bölüm.....	189
Kur'an Bir Servettir ve Kur'an Olmaksızın Zengin Olmak Mümkün Değildir.....	189
3297. Bölüm.....	189
Kur'an'daki Mevcut İlimler ve Haberler	189
3298. Bölüm.....	190
Kur'an'ı Öğrenmek	190

3299. Bölüm.....	192
Kur'an Öğretmenin Sevabı	192
3300. Bölüm.....	193
Kur'an Ezberlemeye Teşvik.....	193
3301. Bölüm.....	194
Kur'an'ı Zihninden Geçirmeye Teşvik	194
3302. Bölüm.....	195
Kur'an'ı Bilenlerin Sevabı	195
3303. Bölüm.....	196
Kur'an'ı Bilen Kimseye Yakışan Şey	196
3304. Bölüm.....	197
Kur'an Bilen Kimseye Yakışmayan Şey	197
3305. Bölüm.....	197
Kur'an'ı Tilavet Etmeye Teşvik	197
3306. Bölüm.....	198
Kur'an'ı Güzel Bir Sesle Okumak	198
3307. Bölüm.....	199
Tilavet Hakkı.....	199
3308. Bölüm.....	201
Kur'an'ı Kenara İtmek	201
3309. Bölüm.....	202
Kıraat Adabı	202
1-Ağzı Temizlemek.....	202
2-Allah'a Sığınmak	202
3-Tertil (Açık ve Tane Tane Okumak)	203
4-Tedebbür (Düşünme ve Dikkat Etme).....	203
5-Huşu	204
3310. Bölüm.....	205
Yasaklanmış Tilavetler	205
3311. Bölüm.....	206
Kur'an'ın Lanet Ettiği Kimse	206
3312. Bölüm.....	206
Kötü Kariler (Kur'an Okuyanlar)	206
3313. Bölüm.....	207
Karilerin (Kur'an Okuyanların) Çeşitleri.....	207
3314. Bölüm.....	208
Kur'an Dinlemek.....	208

3315. Bölüm.....	209
Kur'an Dinlemenin Adabı.....	209
3316. Bölüm.....	210
Kuranın bir zahiri ve bir de Batını Vardır.....	210
3317. Bölüm.....	211
Kendi Görüşü Üzere Tefsir Etmekten Sakındırma	211
3318. Bölüm.....	211
Kur'an'ı Kim Tanır?	211
3319. Bölüm.....	212
Kur'an Ayetlerinin Çeşitleri.....	212
3320. Bölüm.....	214
Muhkem ve Müteşabih Ayetler.....	214
3321. Bölüm.....	216
Kur'an'ın İşaretleri.....	216
3322. Bölüm.....	217
Kur'an'ın Şekilleri	217
3323. Bölüm.....	218
Ümm'ül-Kur'an (Kur'an'ın Temeli).....	218
3324. Bölüm.....	218
En Yüce, En Adaletçi, En Korkutucu ve En Ümit Verici Ayat	219
3325. Bölüm.....	221
Yakınlaştırılmışlar	221
3326. Bölüm.....	222
Yakınlaştırılmış Kimselerin İbadeti	222
3327. Bölüm.....	223
Münezzeh Olan Allah Nezdinde En Yakınlaştırılmış Kimse	223
3328. Bölüm.....	224
İnsanın Münezzeh Olan Allah'a En Yakın Hali	224
3329. Bölüm.....	224
İnsanlardan Kıyamet Günü Allah'a En Yakın Olan Kimse.....	224
3330. Bölüm.....	225
Yakınlaşmanın Nihayeti.....	225
3331. Bölüm.....	226
Allah'a Ulaşmak	226
3332. Bölüm.....	227

Herkim Bana Bir Karış Yaklaşırsa Ben De Ona Bir Zira	
Yaklaşırım	227
3333. Bölüm	228
Allah’a Yakınlaşma Vesilesi	228
3334. Bölüm	230
Allah’a İnsanlardan En Uzak Olan Kimse	230
3335. Bölüm	232
İkrar	232
3336. Bölüm	232
Mecbur Olan Şahsın İkrarının İtibarsızlığı	232
3337. Bölüm	235
Borç	235
3338. Bölüm	238
Eli Darda Olan Borçluya Fırsat Tanımak	238
3339. Bölüm	241
Kura-Çekiliş	241
3340. Bölüm	244
Dinin Her Asırda Yenilenmesi	244
3341. Bölüm	247
İktisatlı Olmak	247
3342. Bölüm	248
Geçiminde İktisatlı Olmanın Faydası	248
3343. Bölüm	249
İktisatlı Olmak (çeşitli)	249
3344. Bölüm	251
En Faydalı Kıssa	251
Tefsir:	251
3345. Bölüm	252
Hikayecilerin Kınanması	252
3346. Bölüm	255
Kısas	255
Meselenin ilmi Boyutlarının İncelenmesi	256
3347. Bölüm	262
Kısas Etmekten Vaz Geçmek	262
3348. Bölüm	265
Kaza ve Kader	265
Birkaç bölümde, ilahi kaza ve kader hakkında konuşma	271

3349. Bölüm.....	276
İnsana Kaza ve Kaderin Yazılması	276
3350. Bölüm.....	277
İnsanın İradesi ve İlahi Kaza.....	277
3351. Bölüm.....	280
Allah'ın Mümin İçin Hükmettiği Şey Hayırdır	280
3352. Bölüm.....	282
Allah'ın Kazasından Hoşnut Olmayan Kimse	282
3353. Bölüm.....	283
Kaza Kavramının Müteşabih Oluşu	283
3354. Bölüm.....	285
Kaza Kader (çeşitli)	285
3355. Bölüm.....	288
Hüküm Verme Hakkı Olan Kimse.....	288
3356. Bölüm.....	288
Tağut'un Hükmüne Müracaat Etmek.....	288
3357. Bölüm.....	289
Hak Üzere Hükmeden Hakimler.....	289
3358. Bölüm.....	290
İslam'ın Hükmüne Teslim Olmak.....	290
3359. Bölüm.....	291
Herkim Allah'ın İndirdiği İle Hükmemezse	291
3360. Bölüm.....	293
Zalim Hakim	293
3361. Bölüm.....	293
Hüküm Verme İşinin Önemi.....	293
3362. Bölüm.....	294
Zalim Hakimlerin Toplantıları	294
3363. Bölüm.....	294
Hakimin Hesabının Şiddetli Oluşu	294
3364. Bölüm.....	295
Hakimliği İstemek.....	295
3365. Bölüm.....	296
İslam'a Göre Hakimin Özellikleri.....	296
3366. Bölüm.....	296
Hakimliği Adabı.....	296
1-Davalı Taraflar Arasında Eşitliğe Riayet Etmek	297

2-Sesini Hasrın Sesinden Yükseltmemek	297
3-Mahkemede Bitkinlik İzharında Bulunmamak.....	297
4-Davalı Tarafların İddialarını Dinlemeden Hüküm Vermemek.....	298
5-Gazap Halinde Hüküm Vermemek.....	299
6-Uykulu Bir Halde Hüküm Vermemek.....	299
7-Açlık veya Susuzluk Halinde Hüküm Vermemek.....	299
8-Hakim Davalı Taraflardan Birinin Ev Sahibi Olmamalıdır	300
9-Mahkemede Kulağa Gizlice Sohbet Etmemek.....	300
10-Sağ Taraftaki Hasma Konuşmada Öncelik Tanımak	300
11-Şahitlere Telkinde Bulunmamak	300
12-Hüküm Vermeden Önce İyi Düşünmek	300
3367. Bölüm.....	301
İnsanların En İyi Hüküm Vereni	301
3368. Bölüm.....	301
Allah'ın Yardım ve Kılavuzluk Ettiği Hakimler	301
3369. Bölüm.....	302
Hakim Doğru Hüküm Verirse İki Sevaba Sahiptir	302
3370. Bölüm.....	302
Hakimlerin Çeşitleri	302
3371. Bölüm.....	303
Kadının Hakimliği.....	303
3372. Bölüm.....	304
“Ben Sizlere Deliller Üzere Hükmederim” Sözünün Anlamı.....	304
3374. Bölüm.....	305
Hakimin Hatası	305
3374. Bölüm.....	305
Hakimlerin İhtilafı.....	305
3375. Bölüm.....	307
Hakimlik İşinde Meşveret	307
3376. Bölüm.....	308
Yüce Mahkeme	308
3377. Bölüm.....	308
İmam'ın, “Bu Bir Hakimliktir” Sözü.....	309
3378. Bölüm.....	309

Hakimliğin Başlangıcı.....	309
3379. Bölüm.....	309
Hakimlik (çeşitli)	309
3380. Bölüm.....	311
Kalp	311
“Kalb” Kavramının Kur’an’daki Anlamı Üzerine	312
3381. Bölüm.....	314
Kalbin Bedene Oranla Yeri.....	314
3382. Bölüm.....	315
Kalbin Özellikleri.....	315
3383. Bölüm.....	315
Kalpler Allah’ın Kabıdır	315
3384. Bölüm.....	316
Kalplerle Allah’a Yönelmek	316
3385. Bölüm.....	316
Kalplerin Çeşitleri	316
3386. Bölüm.....	317
Kalplerin En Hayırlısı	317
3387. Bölüm.....	318
Kalplerin İ’rabı (harekeleri)	318
3388. Bölüm.....	318
Kalbin Esenliği.....	318
3389. Bölüm.....	319
Kalbin İtminana Ermesi	319
3390. Bölüm.....	320
Kalp Gözü	320
3391. Bölüm.....	322
Kalp Kulağı	322
3392. Bölüm.....	324
Kalbin Yönelmesi ve Yüz Çevirmesi	324
3393. Bölüm.....	324
Kalbin Temizliği	324
3394. Bölüm.....	325
Kalbin Açılması	325
3395. Bölüm.....	327
Kalbin Mühürlenmesi	327
3396. Bölüm.....	328

Kalbin (Allah Tarafından) Mühürlenmesi	328
3397. Bölüm.....	328
Kalbin Bilinçsizliği	328
3398. Bölüm.....	329
Kalbin Körlüğü	329
3399. Bölüm.....	330
Kalbin Perdelenmesi	330
3400. Bölüm.....	331
Kalbin Sapması	331
3401. Bölüm.....	331
Kalbin Katılaşması	331
3402. Bölüm.....	332
Kalbin Katılaşmasının Sebepleri.....	332
3403. Bölüm.....	334
Kalbin Hastalığı	334
3404. Bölüm.....	334
Kalbi Hasta Kılan Şey	334
3405. Bölüm.....	335
Kalbe Şifa Veren Şey	335
3406. Bölüm.....	336
Kalbi Öldüren Şey	336
3407. Bölüm.....	337
Kalbi İhya Eden Şey	337
3408. Bölüm.....	338
Kalbi Bayındır Kılan Şey	338
3409. Bölüm.....	338
Kalbi Yumuşatan Şey.....	339
3410. Bölüm.....	339
Kalbi Cılalayan Şey	339
3411. Bölüm.....	340
Kalplere Aydınlık Veren Şey	340
3412. Bölüm.....	340
Kalbi İslah Eden Şey	340
3413. Bölüm.....	341
Kalbe Güç Veren Şey	341
3413. Bölüm.....	341
İnsan İle Kalbi Arasına Girmek	341

3415. Bölüm.....	342
Kalp (Çeşitli).....	342
3416. Bölüm.....	345
Kınanmış Taklit.....	345
3417. Bölüm.....	348
Taklit Edilmesi Doğru Olan Kimse	348
Meselenin Bilimsel Ahlaki Açıdan İncelenmesi.....	349
3418. Bölüm.....	355
Kalem	355
3419. Bölüm.....	357
Kumar.....	357
3420. Bölüm.....	360
Allah'ın Rahmetinden Ümidini Kesmek	360
3421. Bölüm.....	361
Allah'ın Rahmetinden Ümidini Kesmekten Sakınmak.....	361
3422. Bölüm.....	362
Allah'ın Rahmetinden Mahrum Olan Kimse.....	362
3423. Bölüm.....	364
Kanaat	364
3424. Bölüm.....	366
Zenginlik Kanaattedir	366
3425. Bölüm.....	366
Kanaate Sebep Olan Şey	367
3426. Bölüm.....	367
Kanaatin Meyvesi	367
3427. Bölüm.....	368
Az Bir Şeye Kani Olmayan Kimse	368
3428. Bölüm.....	371
Mukamevet/Direnmek	371
3429. Bölüm.....	372
Direnmenin Faydası	372
3430. Bölüm.....	375
Dinde Kıyas.....	375
İçindekiler	376